

ئىبراھىم مەشھۇرى

دوتقان مەشھۇرى

ئەشرىكە تەييارلىغۇچى: مەھمەتتىن يۈسۈپ
مەسئۇل مۇھەررىرى: ئاخىيات زىيائى

قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى

کرم و زرد و قهوه ای و سیاه و سفید و ...	کرم و زرد و قهوه ای و سیاه و سفید و ...
کرم و زرد و قهوه ای و سیاه و سفید و ...	کرم و زرد و قهوه ای و سیاه و سفید و ...
کرم و زرد و قهوه ای و سیاه و سفید و ...	کرم و زرد و قهوه ای و سیاه و سفید و ...
کرم و زرد و قهوه ای و سیاه و سفید و ...	کرم و زرد و قهوه ای و سیاه و سفید و ...
کرم و زرد و قهوه ای و سیاه و سفید و ...	کرم و زرد و قهوه ای و سیاه و سفید و ...
کرم و زرد و قهوه ای و سیاه و سفید و ...	کرم و زرد و قهوه ای و سیاه و سفید و ...

مشهور و نایاب بود که سوزد اجزای

که لطف بیلووی بر خطی ارشاد

تانی صفات که این نقیصه کار کاغذ	تانی صفات که این نقیصه کار کاغذ
خونیکه شرح قلم در تقویم خال برله	خونیکه شرح قلم در تقویم خال برله
برجرتیکه شکایتی بر تقویم حاصی در	برجرتیکه شکایتی بر تقویم حاصی در
سالی غرض قلم در شرح سوزد لفظ	سالی غرض قلم در شرح سوزد لفظ

قبره و قلمی عشق که کز اسیر برآورده شود
فلک استغیر ایله دور فرشته دیکه نور اولد

سکنا شویله ای دفعه فرو انشکله کویده
ایر زرم او آره دستیدا مجنون دیک
فراق شکر ایله نیشه ایله یان یوروزنکم
خجک کنگور بدایه ارام لایح جولا قیلور
قیاسی طرفدی خیاں سر طرفدی حرج
سحر باشی کی باشلا کورونکدن غفلت اوقو
زین نون کی وصفین یازدیله مفضل کجه
اوقونک حجت تفرغین زینکی قیلور شور
وفا کونی کزهای کشته محنون حکر خون دیک
الجار کونی قویله کی کسب ستانه بول
ایل عقیاد خیر بار ستاع هر دین
سکنا شویله ای دفعه فرو انشکله کویده
ایر زرم او آره دستیدا مجنون دیک
فراق شکر ایله نیشه ایله یان یوروزنکم
خجک کنگور بدایه ارام لایح جولا قیلور
قیاسی طرفدی خیاں سر طرفدی حرج
سحر باشی کی باشلا کورونکدن غفلت اوقو
زین نون کی وصفین یازدیله مفضل کجه
اوقونک حجت تفرغین زینکی قیلور شور
وفا کونی کزهای کشته محنون حکر خون دیک
الجار کونی قویله کی کسب ستانه بول
ایل عقیاد خیر بار ستاع هر دین

کرم

نەشرگە تەييارلىغۇچىدىن

ئۇيغۇر خەلقىنىڭ 18 - ئەسىردە ئۆتكەن لېرىك
شائىرى ئىبراھىم مەشھۇرى

پارتىيە 11 - نوۋەتلىك مەركىزىي كومىتېت 3 - ئومۇمىي يىغىنىدىن كېيىن، ئۇلۇغ ۋەتەننىمىزدىكى ھەر قايسى مىللەتلەرنىڭ ئەدىبىي مىراسلىرىنى، قوليازما يادىكارلىقلىرىنى ئىزدەپ تېپىش خىزمىتىنىڭ كەڭ قانات يايدۇرۇلۇشى ئارقىسىدا زور مۇۋەپپەقىيەتلەر قولغا كەلدى. شۇ جۈملىدىن، شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىمىزدىمۇ بۇ خىزمەتتىن ئۇنۇملۇك نەتىجىلەر كورۇلدى ۋە كورۇلمەكتە. بولۇپمۇ، ئۆتمۈشتىكى جاھالەتلىك زاماننىڭ زۇلمەتلىك قارا توغراقلىرى ئاستىدا كومۇلۇپ قالغان ئۇيغۇر بەدىئىي ئەدىبىي ياتى قوليازما يادىكارلىقلىرىدىن نۇرغۇنلىرىنىڭ ئۈستىدىكى چاڭ - توپىنلار قېقىپ تاشلاندى ۋە تاشلانماقتا. بۇ مىراسلار ئۆزلىرىنىڭ پارلاق نۇرلىرىنى يېڭىۋاشتىن چېچىپ، كەڭ خەلق ئاممىسى بىلەن يۈز كورۇشمەكتە.

مانا شۇنداق قىممەتلىك قوليازما بەدىئىي ئەسەرلەرنىڭ بىرى — شائىر ئىبراھىم مەشھۇرنىڭ غەزەلىيات دىۋانىدۇر. بۇ ئەسەر نۇرغۇنلىغان ئىزدىنىشلەردىن كېيىن قولغا كەلدى. بۇ ئەسەر پاتلانغان قېلىن خوتەن قەغەزىگە قومۇش قەلەم، قارا سىيادا چىرايلىق خەتتى فارىسى ① بىلەن يېزىپ قالدۇرۇل-

① خەتتاتلىقتا خەت ئۇسلۇبى بىر قانچە تۈركە بولۇندۇ؛ خەتتە فارىسى، خەتتە ئەرەبى، خەتتە كوفى قاتارلىقلار.

غان. قولمىزدىكى نۇسخا كوچۇرمە نۇسخا بولۇپ، ئەسلى قوليازما نۇسخىسى تېپىلمىدى.

«دىۋان مەشھۇرى» تىل جەھەتتىن 20 - ئەسرنىڭ باشلىرىغىچە ئىشلىتىلىپ كەلگەن چاغاتاي تىلىغا مەنسۇپ بولسىمۇ، لېكىن نۇرغۇن سوزلەر شۇ دەۋردىكى جانلىق ئۇيغۇر تىلىغا يېقىن بولۇپ، بۇ پاساھەتلىك سوزلەر چۈشىنىشلىكتۇر. ئەسەرنىڭ فورماتى 18، 13 بولۇپ 178 بەتتىن ئىبارەت. ھەر بەتتە 13 تىن 10 غىچە قۇر يېزىلغان. جەمئىي 205 غەزەل، 3 مۇخەممەس، 1 مۇسەددەس، 2 تەرجىمىبەند (بوغۇم قايتۇرۇش)، 2 مەرسىيە ۋە بىر مۇناجاتتىن ئىبارەت بولۇپ، بارلىقى 3960 مىسرا.

كىشىنى مەپتۇن قىلارلىق بىر ماھارەت بىلەن يېزىلغان بۇ ئەسەردە، بەدىئى سەنئەت ئەستىكىسىنى ئۈگەنمىشمەز ئۈچۈن ۋە ئۆتمۈشتىكى كىلاسسىك ئەدىبىياتمىزنىڭ بۇ ساھەدىكى تالانت ئىگىلىرىنى تونۇپ يېتىشمەز ئۈچۈن، ھەم شۇلارغا ئوخشاش ئۆز تۈپەنلىرىنى تونۇپ يېتىشمەز ئۈچۈن نۇرغۇن نەرسىلەرنىڭ بارلىقىنى ھىس قىلىپ، بۇ قىممەتلىك ئەسەرنى خەلقىمىزگە تەقدىم قىلدىم. ئەپەسكى، ئەسەرنىڭ قولمىزغا كەلگەن نۇسخىسى تولۇق ئەمەس، 1 -، 2 - غەزەللەر يېزىلغان بەتلەر كەم، شۇنداقلا 3 - غەزەلدىن باشلاشقا توغرا كەلدى. مۇئەللىپ توغرىسىدىكى ماتىرىياللار تېخى تولۇق تېپىلمىغان شارائىتتا باشلانغان بۇنداق خىزمەتنىڭ ئەلۋەتتە نۇقسانسىز بولماسلىقى تەبىئىي. بۇنداق نۇقسانلارنىڭ مۇشۇ ئەسەر ھەققىدە مەلۇماتلارغا ئىگە بولغان ئىلىم ئىگىلىرى تەرىپىدىن تولۇقلىنىپ، بىر پۈتۈنلۈك ھاسىل قىلىنىشىغا ئىشىنىمەن. چۈنكى، خىرمان دانلارنىڭ توپلىنىشىدىن،

دېڭىز قەتىرلەرنىڭ يىغىندىسىدىن ھاسىل بولىدۇ

شائىرنىڭ نامى، يۇرتى، ھاياتى ۋە ياشىغان دەۋرى

بۇ بىر بەدىئى سەنئەت گۈلزارىنى تاماشا قىلىش ئۈچۈن، بۇ كىتاپنى قولغا ئالغان كىشى ئەسەرنىڭ ئاخىرىغىچىلىك شائىرنىڭ ئوچۇق-ئاشكارە نامىدىن دېرەك تاپالمايدۇ. پەقەت «مەشھۇرى» دىگەن بىر تەخەللۇسنىلا ئۇچرىتىدۇ خالاس. چۈنكى، شائىر ئۆز ئەسىرىدە، باشقا مۇئەللىپلەردەك ئەسەرنىڭ بېشىدىلا ئۆز ئىسمىنى ئىزھار قىلىش ئادىتىنى قىلمىغان. ئۇ يازىدىغانلىرىنى يېزىپ بولغاندىن كېيىن، ئەڭ ئاخىردا يازغان مۇناجاتىدا ئۆز ئىسمىنى ئاشكارىلاپ سۆزنى تاماملىغان.

مۇناجات مۇنداق باشلىنىدۇ:

پادىشاھ، رەھىم قىل ئاجىزۇ ھەيراندۇرمەن.

دەرت غەم تىغلىرىدىن جىگىرى قاندۇرمەن،

ئاد ھەسرەت ئوتىدىن سىنەسى بەر ياندۇرمەن.

كوزدە ياشى، سىنەدە تاشى، ھالى پەرىشاندۇرمەن،

دەربەدەر يۇرمىشەم ئەۋارەئى دەۋراندۇرمەن.

مۇنداق تۈگەيدۇ:

تۇنۇ - كۈن بولدى مېنىڭ فىسقى ئىشەت گامم،

ھەر سىرى كويىدا ئىبلىس لەئىن ھەمراھم،

ئاقئۈت تەۋبەگە تەۋفىق بېرىپ ئاللاھم،

كەلدى دەرگاھىگە بۇ يۈزى قارا ئىبراھم،

كۇناھ ئامۇرزەسەنو، غەرقەئى ئىسياندۇرمەن.

مانا مۇشۇ مىسرا بىزگە شائىر نامىنىڭ ئىبراھىملىغى،
«مەشھۇرى» ئۇنىڭ تەخەللۇسى ئىكەنلىكىنى ئۇقتۇرۇپ بېرىدۇ.
شائىرنىڭ يۇرتى ھەققىدە بىز توۋەندىكى غەزەللىرىدىن
تېكىشلىك مەلۇماتقا ئىگە بولدۇق:

گۈلئۇزارى كەلدىكىم، بولدى گۈلۇستان ياركەند،
نەۋ باھارى مەقرىمىدىن تازە بوستان ياركەند.

رەڭبەرەڭ ئەۋسافىنى ① قىلمىش بىيان يۈز تىل بىلەن،
خۇشناۋا ② مەشھۇرى بۇلۇلدۇر، گۈلۇستان ياركەند.

بۇ غەزەلدە شائىر يەكەننى بىر گۈلۇستانغا، ئۆزىنى بىر
بولبۇلغا ئوخشاتقان: يەنە 105 - غەزەلنىڭ 10 - مىسراسىدا:
«بۇ چىمەننىڭ بۇلبۇلى بىخانىمانى مەندۇرمەن» دەپ ئۆز دىيى-
رىنىڭ يەكەن ئىكەنلىكىنى ئىزھار قىلغان.

شائىرنىڭ ياشىغان دەۋرى مەھەممەت ئېزىز ھاكىم بەگ
نىڭ ھۆكۈم سۇرۇۋاتقان 1247 - ھىجرىگە توغرا كېلىدۇ.
رۇسىيىلىك ئا. م. موكونوف تۈزگەن «ئۇيغۇر قوليازىلىرى
يازۇسى» دىگەن كاتولوگىدا تارىخى رەشىدىنىڭ 4 - روكىنى
توغرىسىدا سۆزلەپ كېلىپ مۇنداق يازغان: «بۇ كىتاپ تارىخى
رەشىدىنىڭ 4 - روكىنى تۇرۇر، ھەزرىتى مەھەممەت ئېزىز
ھاكىم بەگنىڭ ھۆكۈم ئاللىرى بىلەن مەھەممەت نىياز ئاخۇن
فارىسىنى تۈركىگە تەسنىق قىلغان».

① ئەۋسافىنى (ئە) — سۆپەتلىرىنى.
② خۇشناۋا (پ) — ياخشى سايرىغۇچى.

بۇ سۆزنىڭ ئايىغىغا «ئېزىز بەگ» دىگەن موھۇر بېسىلغان.
موھۇرنىڭ ئۆزىدىكى تارىخى 1247 ھىجرى. شائىر دەۋانىنىڭ
ئاخىرىدا ئېزىز بەگنىڭ ۋاپاتىغا بېغىشلاپ تولمۇ پاساھەتلىك
بىر مەرسىيە يازغان. مۇشۇ دەلىللەرگە ئاساسلىنىپ شائىر ھىج-
رى 1247 - يىلىدا ھايات ئىدى دەپ ئېيتالايمىز.
ئەسەرنىڭ بىزگە خەۋەر بېرىشىچە، شائىر ۋەيرانە، سەران-
لىقتا، غۇربەتچىلىك ئىچىدە ھايات كەچۈرگەن. ئۇ ئۆز ھاياتىدىن
زارلىنىپ مۇنداق دەيدۇ:

دوستلەر ئومۇر ئالىمىدە مەن باقايى ① تاپمىدىم،
ھەر ئىكۈۋ بىر ئوتكۇچى، ئاندىن ۋاپايى تاپمىدىم.

دەۋىر ئۇرۇپ دەۋران بۇزىنى ئورۇدى ئۈزۈم كەبى،
بىر غىنا يەكروۋى ② يەكدىل ③ ئاشىنانى تاپمىدىم.

سەرنەۋىشتىم ④ ئەردى ئەشئارم كەبى ئاۋارلىق،
بار قەلمرەۋ ⑤ نى كېزىپ تۇرماقغا جاي تاپمىدىم.

مانا مۇنداق دەرتلىك مىسرالار شائىرنىڭ دەۋانىدا كۆپ
لەپ ئۇچرايدۇ، شائىرنىڭ يازغانلىرىغا قارىغاندا، ئۇ ئۆز زامانىسى-
نىڭ يېتىشكەن ئەدىبى، سۆز ئۇستىسى، بالاغەت ۋە پاساھەت
ئىگىسى بولغان. لېكىن، ئۇنىڭ شېئىرلىرى ئۆز زامانىسىدا قەدىر-

① باقايى (ئە) — باقىلىق.
② يەكروۋى (پ) — بىر يۈزلۈك.
③ يەكدىل (پ) — كۆڭلى بىر.
④ سەرنەۋىشت (پ) — باشقا يېزىلغان تەقدىر.
⑤ قەلمرەۋ (ئە - پ) — قەلەمى يۈزىدىغان، مەملىكەتتىن كىنايە.

قىممەتكە سازاۋەر بولالمىغان. ئۇنىڭ قەدىر - قىممىتىنى تونۇيدىغانلار بولمىغان. ئۇ بۇ خۇسۇسىدا توۋەندىكىچە زارلىنىدۇ:

كېتەرمەن بۇ جاھاندىن ئول جاھانغا بىز زابان ① گويە،
نەچە نوكتە سۈرەيىكىم تاپمىدىن بىر نوكتەدان ② يارى.

ئەگەر قەدىر ئىستەر ئەرسەڭ بوريا توقىغىن بۇ شەھەر ئىچرە،
ماتائى نەزمىگە بۇ مۈلك ئىچرە يوق خېرىدارى.

راۋاج ئىستەر ئەسەڭ مەشھۇرى بەلىخ ئىلە بۇخارا بار،
موغۇلىستان، دوغۇلىستان قاچان سوزگە تەلەپكارى.

دىمەك، شائىر مەشھۇرىنىڭ ھاياتى خازان بولۇپ قۇرۇغان
ياپراقتەك سەرگەردانلىقنىڭ بوران - شاماللىرى بىلەن خانە -
ۋەيرانلىقتا ئۆتكەندۇر.

شائىرنىڭ ياشىغان دەۋرىگە ئائىت ئوز ئەسىرىدىن ھىچقان
داق دېرەك تاپقىلى بولمايدۇ.

ئوز دىۋانىنىڭ ئايغىدا «گىربان پارە قىل ئى دوستلەر
كىم قەدىردان كەتتى» مەتلەئىلىك بىر مەرسىيىسى بار. بۇ مەر-
سىيىنى مۇنداق تاماملىغان:

«ئەزىزى خاجە بەگ بىن سىيىد جالالىدىن.

بېرىپ جان جەددى ئە ئىلاسى قېشىغا جاۋىدىن كەتتى»

يەنە بىر مۇخەممەس مەرسىيىسى بار، ئۇنىڭ مەتلىسى مۇنداق:

① بىز زابان (پ) - تىلىز.

② نوكتەدان (پ) - ئىنچىكە، نازۇك.

«ئى ئەزىزاي سوزى شىرىن زابانم قايدىسەن»

بۇ ئىككى مەرسىيىنىڭ ھەر بىرىگە قارىغاندا، ئۇنىڭ ۋاپاتىغا

مەشھۇرى مەرسىيە يازغان، «ئېزىز» ئىسىملىك كىشى شۇ دەۋردە خو-

تەن، يەكەن تەۋەسى ھاكىمى بولغان. بۇ نۇقتا بۇنداق ئېنىقلاندى:

مەن «مەشھۇرى» دىۋانىنى نەشرگە تەييارلاش جەريانىدا

بۇ كىشىنىڭ ياشىغان دەۋرىنى ئېنىقلاش مەقسىدىدە ماتىرىيال

ئىزدىنىپ يۈرۈپ «قەسەسۇلغارايىپ» (ئاچايىپ قەسەلەر) ناملىق

بىر قوليازىدىن فۇجى قىلىنغان نۇسخىسىنى ئۇچراتتىم، بۇ كىتاپ

نى 1257 - ھىجرىدە مەھەممەت نىياز بىن ئابدۇغۇپۇربەگ

دىگەن كىشى خوتەن، يەكەن ھاكىمى مەھەممەت ئېزىز بەگنىڭ

تاپشۇرۇغى بىلەن يازغان. دىمەك، شائىر ئىبراھىم مەشھۇرى مەر-

سىيە يازغان «ئېزىز» ئىسىملىك ھاكىم مۇشۇ ئەزىز بەگ بو-

لۇشى ئىھتىمالغا يېقىن.

شائىرنىڭ شۇ زامانغا بولغان كوز قارىشى ۋە زارىدىن قا-

رىغاندا، ئۇنىڭ ئومۇمەن ئوز زامانىسىغا بولغان نارازىلىغى ئېنىق.

ئۇنىڭ بۇ ئەسىرىدە رىياكار ① سويلارغا، بېخىل بايلارغا، تاماخۇر

سەللىلىكلەرگە، جاھىللارغا دەيدىغان ئاچچىق تىلى بار.

ساۋۇق ۋائىز سوزىدىن قىزىماس پەژمۇردە ② لەر كوڭلى،

نەپەستە بولماسا تەسىر ئىگەر ئوتنىڭ يانارى يوق.

ماتائى ئوچىب ③ نى سال ئوزۇڭدىن ئابىدى خۇدىبىن ④.

① رىياكار (ئە - پ) - كورسۇن دەپ ئىش قىلىش.

② پەژمۇردە (پ) - پۇلىشىپ كوتىراپ كېتىش.

③ ماتائى ئوچىب (ئە - پ) - ئوزىگە تەمەننا قويۇش.

④ ئابىدى خۇدىبىن (ئە - پ) - ئوزىنىلا كورگۇچى، ئابىدە ئىبادەت قىلغۇچى.

بۇ بازار ئىچىرە جۈزە ئەجىز ① رەختىنىڭ ھىچبىر يارارى يوق.

كۈنېزى دەستارىدىن قورقۇتمىغىن ئابد مېنى.

رىند ② لەرنىڭ كۈنېزى دىۋارىدىن ③ پەرۋاسى يوق.

دىمەك، شائىر ئوز زامانىسىدىن مانا شۇنداق زارلىنىپ، ھەر قايسى تەبىقىلەرنىڭ خاراكتىرىنى كۈزىتىپ چىققاندىن كېيىن، ئەزگۈچى، تەبىياتى، ئالدامچى تەبىقىلەردىن بېزىپ، جاھانگەشتە بولۇپ، غۇربەتچىلىك ھايات بىلەن ئوتۇپ، ئوز ئىچكى دەردىنى قەلەمگە توككەن ۋە قەلەمنى ئوزىگە ئاشنا تۇتقان.

دىمەك، شائىر مەشھۇرنىڭ بارلىق مىسرالىرى بەدىئىي ئەدبىياتنىڭ كۈزەل سەنئەتلىرى بىلەن تولدۇرۇلۇپ تۇزۇلگەن لېرىكا غەزىنىسىنى تەشكىل قىلىدۇ. بىز بۇ ئەسەرنى تەتقىق قىلغاندا، شۇ كىلاسسىك شائىرنىڭ ئەدبىي ماھارىتىنى، ئەدبىي سەنئەتكە بەرگەن كۈزەل نەپىس زىننىتىنى، كىشىنى ئوزىگە مەپتۇن قىلىدىغان چىرايلىق ئۇسلۇبىنى ئۇگىنىمىز. چۈنكى، شائىر ئوزىنىڭ شېئىرىدە ناۋايى، لۇتىيى، ئەۋلۇيى، جامى ۋە پەرىدىن ئەتتارلاردىن ئۇگەنگەنلىگىنى زور پەخىرلىنىش بىلەن قەيىت قىلىپ ئوتكەن. شۇنىڭ بىلەن شائىر مەشھۇرى يالغۇز شائىرلا ئەمەس، بەلكى ئوز دەۋرىنىڭ ئالىمى بولغان، ھەتتا مىلادىدىن بۇرۇنقى ئەپلاتوندىك ئالىملاردىنمۇ سوز ئاچىدۇ. بەلكى بۇ نۇقتا باشقا يازغان ئەسەرلىرىدىمۇ ئۇچرىشى مۇمكىن. ئۇ ئوزنىڭ بىر بېيىتىدە «سۇراھۇللۇغەت»، «تەھزىپ»، «مۇراھ» ۋە «مىشكات» ناملىق

① جۈزە ئەجىز (ئە) — ئاجىزلىقتىن باشقا.

② رىند (پ) — پەرۋاس، ھاراقەش.

③ كۈنېزى دىۋار (پ) — تامدىكى كۈنېز.

ئوز زامانىسىدىكى چوڭ كىتاپلاردىن سوز ئاچىدۇ. بۇنىڭدىن شائىرنىڭ ھارماي - تالماي ئۇگىنىپ ئالىم بولغانلىغىنى كورگىلى بولىدۇ.

مەن 1940 - يىلدىن باشلاپ ھازىرغا قەدەر بەزى كىلاسسىك ئەدبىي ئەسەرلەرنى ئوقۇش، ئۇگىنىش ھەم شۇ ئاساستا ئاز - تولا شېئىر يېزىش بىلەن شۇغۇللىنىپ كەلگەن بولساممۇ، لېكىن بۇنىڭدەك بەدىئىي سەنئەتنىڭ چوڭقۇر لېرىكىلىق روھى ئوزۇققا ئىگە، لەپىزى كۈزەل ئىبارلەر بىلەن بېزەلگەن، ماھارىتى ئۇستۇن بەدىئىي سەنئەت ئۇلگىسىنى كەم ئۇچراتقان ئىدىم. شۇخا بۇنى ئوزەمنىڭ كىلاسسىك ئەدبىياتلارنىڭ بەدىئىي ماھارىتىنى ئۇگىنىشتىكى بىر ئۇلگىسى قىلىپ بولىدىكەن دىگەن قاراشقا كەلدىم. ھەقىقەتەنمۇ ئىبراھىم مەشھۇرى شۇ زاماندا ئوتكەن كىشىلەرنىڭ ماھىيەت خاراكتىرىنى بەدىئىي ماھارەت ئارقىلىق يېشىپ بەرگەن. بىزنىڭ شۇ تارىخىي دەۋر كىشىلىرىنى تەتقىق قىلىشىمىزغا يوقۇق ئېچىپ بەرگەن.

ئۇلۇغ پۇرولېتارىيات يازغۇچىسى گوركى «ئەدبىيات ئىنسانشۇناسلىق دىمەكتۇر» دىگەن. بۇ ئارقىلىق ئۇ، ئەدبىياتنى ئىنساننى تەتقىق قىلىدىغان بىر پەن دىمەكچىدۇر. ئەمىلىيەتتە گوركى ئوزىنىڭ ئومۇر بويى شۇغۇللانغان بەدىئىي ئەمگىگىنى «ئىنسانشۇناسلىق» دەپ ئاتىغان.

ماركس 1884 - يىلى يازغان «ئىقتىسادىي ئىلىم پەلسەپىلىرى» دىگەن ئەسىرىدە، «ئىنسانشۇناسلىق» نى ئوتتۇرىغا قويغان. ماركس ئوزى ئوتتۇرىغا قويغان بۇ «ئىنسانشۇناسلىق» نى تارىخ ئىلمى، ئەدبىيات ۋە سەنئەت بىلەن بىۋاسىتە باغلىغان.

بىز ئىبراھىم مەشھۇرىگە ئوخشاش ئۇيغۇر كىلاسسىك شائىرلىرىنىڭ ئەدىبىي ئەسەرلىرىنى تەتقىق قىلغاندا، ئەلۋەتتە ئەدىبىيات - سەنئەتتە ئەنئەنىگە ۋارىسلىق قىلىش بىلەن يېڭىلىق يارىتىشنىڭ مۇناسىۋىتىنى توغرا ھەل قىلىشىمىزغا، يەنى كۈندىن يېڭىنى يارىتىش، قەدىمىنى بۇگۈن ئۈچۈن خىزمەت قىلدۇرۇش دېگەن ئاخمىچىنى ئىزچىللاشتۇرۇش روھى بويىچە ماركسىزم، لېنىنىزم ۋە ماۋزېدۇڭ ئىدىيىسىنىڭ يېتەكچىلىگىدە بۇ ئەسەر ئۈستىدە داۋاملىق تەتقىقات ئېلىپ بېرىشىمىزغا توغرا كېلىدۇ.

1985 - يىلى، 1 - ئاي، ئۈرۈمچى.

غەزەلەر

3 - غەزەل

كۆرمەي ئول گۈل سانجىلۇر پەيكان ① كەبى مژگان ② ماڭا.
كۈلشەن ئاتەشخانە غۇنچە ئاتىشەن پەيكان ③ ماڭا.

بەرقىدىن ئارام ئىستەڭ ھىچ مەندىن ئىستىمەڭ،
جىلۋەتى كورگۈزدى ئول شوخ خۇشكىم جەۋلان ماڭا.

ئىشتىياقى كۈندىن ھەر كۈن ئىچىمدە تابىلەر ④،
تابسىز بولدى نە ئۇچۇن ئول مەھى تابان ⑤ ماڭا.

مەندۈمەن دانا مەگەز گەردۇن ۋازگۈن ⑥ ئىچىدە.

① پەيكان (پ) — ئوقنىڭ باشقى.

② مژگان (پ) — كىرىپك.

③ ئاتىشەن پەيكان (پ) — ئوتلۇق باشاق.

④ تابىلەر (پ) — ھارارەت، قىزىقلىق.

⑤ مەھى تابان (پ) — جۇلالىنىپ تۇرىدىغان ئاي.

⑥ گەردۇن ۋازگۈن (پ) — تەتۈر ئايلىنار، چەرخ، پەلەكتىن كىنايە.

تەنە تىغىنى ئۇرار ھەر يەردە كىم نادان مانا.

ئىشقا ئاتەشخانسىدىن بىر سەمەندەر ① ۋار ② مەن،
خەم ③ ئەمەس مويۇم ④ پەلەك بولسا شەرار ئەپكەن ⑤ مانا.

يوق ئوخامدا ئارزۇ قىلماققا زوھرەم ⑥ ۋەسلىنى،
تۇش بىلەن بۇ دەۋلەتى ئوزما ⑦ ئىرۇر ئەرمان مانا.

ئەھلى ئەيش ئىچسە قەدەھ مەشھۇرى يارى ئىلكىدىن،
ئەشكى كۆلگۈن ⑧ مەي دور ساقى دىدە گىربان ⑨ مانا.

4 - غەزەل

.....(نۇسخە ئوچكەن) كۆلۈستاندۇر مانا.

كىم قەلەم كۆلدەستەيى غالىبە ⑩ ئەفشاندۇر مانا.

① سەمەندەر (ئە) — ئوت پاشىنى.

② ۋار (پ) — ئوخشاش.

③ خەم (پ) — ئېگىلىش.

④ موي (پ) — تۈك.

⑤ شەرار ئەپكەن (پ) — ئۇچقۇن تاشلىغۇچى.

⑥ زوھرە (ئە) — ھايۋاناتنىڭ ئوتى.

⑦ ئوزما (ئە) — چوڭ.

⑧ ئەشكى كۆلگۈن (پ) — كۆلرەك ياش.

⑨ دىدە گىربان (پ) — بىخلىغۇچى كرز.

⑩ غالىبە (ئە) — تەنگە سۈرتىلىدىغان خۇشپۇراق ماددا.

دەۋر سۇردى شەۋكىتى ناسىر ئېلى دەۋران ئارا،
كەتتىلەر ھەق رەھىمىتىگە ئەمدى دەۋراندۇر مانا.

ئىشقا ئە ئىجازى ① دىمىدىن ئومرۇم ئىچرە ئولمۇگۇم،
ئارزۇيى ۋەسلى جانان، جاۋىدان ② جاندىر مانا.

شائىلىقتىن غۇنچىگە ئوخشا گىربان ③ پارە مەن،
ۋەكى ئول كۆلرۇي ئىشۋە بىرلە خەنداندۇر مانا.

پادىشالىق تەختى گاھى ئوزرە بولسا شاھلەر،
ئىشقا كۆيىدا كادايلىق شەۋكىتۇ - شاندىر مانا.

مەي بۇ مەھەل ④ دە ئىچەر مەشھۇرى ساقى ئىلكىدىن،
ئومىرنى خوش ئوتكۈزدى بىرلەھزە مېھماندۇر مانا.

5 - غەزەل

ئى ھوسنۇكە ھەر گوشەدە يۈز شىقتە ⑤ پەيدا،
ھەر زەردەئى پەرۋانە كەبى شەمىتىگە شەيدىدا ⑥.

① ئە ئىجاز (ئە) — مويىزە.

② جاۋىدان (ئە) — مەڭگۈ.

③ گىربان (پ) — ياقا.

④ مەھەل (ئە) — مەجلىس.

⑤ شىقتە (پ) — چېچىلاقمۇلۇق، ئاچچىقلاش.

⑥ شەيدا (پ) — ئاشىق.

گەرۋادىي شەۋكىتىدە ئەمەس بىسەرۇ - سامان ①،
بولدى نە. ئۇچۇن خىزرى ② پەلەك بادىيە پەيما ③.

تا پەردە نەشىن ④ كوردى بۇ خۇرشىدىنى ⑤ ھەر تۇنە
قان يىغلىدى ئەپلاك ⑥ بولۇپ چەشم ⑦ سىراپا.

زەررات ⑧ نەچۇن بولماسۇ پەرۋانەنى رەقسا ⑨،
بۇشەمى دوھىگام ⑩ فەرۇز ⑪ ھەممەنى ئەشيا ⑫.

گەر كەتتە ۋە بۇتخانىدا يوق ھوسنى زوھورۇك،
بەس شەيخ بەرەھەمەن نە ئۇچۇن ۋالە ۋە شەيدا.

ئوت ياقتى پەرىخانە چىن ئىچرە پەرەككەك،
سورەنگىرى چىن كوردى كېلىپ سورىتى زىبا.

- ① بىسەرۇ - سامان (پ) — دەسمايەسىز ئاۋارە.
- ② خىز پەلەك (ئە) — پەلەكنىڭ خىزرىسى، قۇياشتىن كىنايە.
- ③ بادىيە پەيما (ئە - پ) — چول كېزەر.
- ④ پەردە نەشىن (پ) — پەردىدە ئولتۇرغۇچى.
- ⑤ خۇرشىد (پ) — قۇياش.
- ⑥ ئەپلاك (ئە) — پەلەكلەر.
- ⑦ چەشم (پ) — كوز.
- ⑧ زەررات (ئە) — زەررىلەر، ئاتوملار.
- ⑨ رەقسا (ئە) — ئۇسۇل.
- ⑩ دوھىگام (پ) — 2 ۋاقت.
- ⑪ فەرۇز (پ) — يورۇتۇش.
- ⑫ ئەشيا (ئە) — نەرسىلەر.

سەرگەشتە ① نى خۇرشىد جامالىك گەر ئەمەستۇر،
نەچۇن ھەممەنى ئومىر بارۇر..... (نۇسخا ئوچكەن).

ئوز سورىتىدە قىلدى مۇسەۋۋىر ② سېنى تەسۋىر،
سورەتتىن ئىرۇر گەرچە مۇبەررا ③ ۋە مۇئەررا ④.

گەر تەشەننى دىدارسەن ئوتتە نەزىرىدىن،
مەھۋەشلەر ئىستەر ئوزىنى كوزگۇدە تاماشا.

گەر قىلماساڭ غەرقەئى ⑤ دەريايى شەپائەت،
مەشھۇر ھەزىن ⑥ ئولگۇسىدۇر تەشەنە سەراپا.

6 - غەزەل

زەھى ⑦ ھوسنىڭ زوھۇرى كەتتە ھەم بۇتخانەدە پەيدا،
بۇرە ئىناغە مۇسۇلمان بىرلە كاپىر ۋالەھەم شەيدا.

ھەمە ئالەمغە كىم بىر تەھ ماتائى ھوسىن دىن ⑧ ئاچتىڭ،

- ① سەرگەشتە (پ) — بېشى ئايلانغان.
- ② مۇسەۋۋىر (ئە) — سۈرەتلىگۈچى.
- ③ مۇبەررا (ئە) — ئايرىم، پاك.
- ④ مۇئەررا (ئە) — يالڭاچ.
- ⑤ غەرقەئى (ئە) — چومۇلدۇرۇش.
- ⑥ ھەزىن (ئە) — قايغۇلۇق.
- ⑦ زەھى (پ) — ھەجەپەزۇ.
- ⑧ تەھماتائى ھوسىن (ئە - پ) — ھوسىن ماتائىنىڭ قاتلامى.

خالايتق باشى پورسەۋدا جاھان بازاي پۇر غەۋغا.

تەگەر ئىشقىك ئوتىدىن سىنەنى ئاتەشكەدە ① يارماس،
نە ئۇچۇن ئورلاتور ھەردەم شەرارە، ئىچىدىن خارارا ②.
قۇياشتەك يۇز كۆلى رەئنا ئىرۇر بىرگۈنەئى ③ ئاندىن،
ئېچىلمىش باغى سۇنئۇك ئىچرە تۇرلۇك لالەئى ھومرا ④.

ندىن ۋامىق جېنى پەرۋاندىك شەۋقىدە رەقىس ئۇرمىش،
گەر ئاتەشناك ⑤ ئەمەس سەندىن چىراغى ئارەزى ⑥ ئۇزرا ⑦.

ساخا گەر بولمىسا ئاشىق مەھى تىغى مەھەببەتتىن،
نە ئۇچۇن شەم سەر - تاپا بولۇر بىسىمىل ⑧ زەببە ⑨ ئاسا ⑩.

ئوزىنى بى نىشان قىلماي، ئوزى تاپماس نىشانە سەندىن،
پەنا قاپىدە ⑪ يەرۋاز ئەتەيىن تاپماس كىشى ئەنقا ⑫.

- ① ئاتەشكەدە (پ) — ئوتخانا.
- ② خارا (پ) — قارا تاش.
- ③ كۈنە (پ) — بىر خىل.
- ④ ھومرا (ئە) — قىزىل.
- ⑤ ئاتەشناك (پ) — ئوتلۇق.
- ⑥ ئارەز (ئە) — چىراي.
- ⑦ ئۇزرا (پ) — ۋامىق ئۇزرا داستاندىكى قىز.
- ⑧ بىسىمىل (ئە) — بوغۇزلىنىش.
- ⑨ زەببە (پ) — بوغۇزلاغۇچى.
- ⑩ ئاسا (پ) — ئوخشا.
- ⑪ پەناقاپى (ئە) — پانا تېغى.
- ⑫ ئەنقا (ئە) — سۇمۇرۇق دىگەن خىتالى قۇش.

نەدىن گەردۇن ئىرۇر سەرگەشتەئى ئىشقىك قارار تاپماي،
نەدىن بىخۇد ياتار شەۋقىگدە، مەينى ئىچمايىن غەبرا ①.

چېقىپ ھوسنى جامالىگىدىن شەرارى شەمىگە ئۇخشا،
تۇشۇپ ھەركىمگە بىر ئاتەش ئىرۇر ھەر باشتا مىك نەۋدا.

نۇچۇك داستان سارالىق شاخى ئۇزىرە قونغۇسى مەشھۇر،
بولۇپ ھەربىر پەرى ② ھەمدىك ئۇچۇن بىر بۇلبۇلى گوبيا

7 - غەزەل

ھىچ ئاشىق مايىل ئولماس مەيلى جانان بولمىسا،
مايىل ئولسا ھەم ئەبەس ③ دۇر يارى مەيلان بولمۇسا.

ئىككى جانىدىن ئىرۇر، بۇ بەزىم ئارا سوزۇ - گوداز ④.
كېچىدە پەرۋانە كويىمەس شەم سوزان ⑤ بولمۇسا.

ئىشقى بولماس مۇپتالاسى ھوسىن قىلماي جىلۋىئى،
شاھ باز ⑥ ئەتەيس ھاۋا گەر مۇرغ رەقىسان بولمۇسا.

- ① غەبرا (ئە) — زىمىن، تۇپراق.
- ② پەرى (پ) — قانتى.
- ③ ئەبەس (ئە) — بېھۇدە، زايان.
- ④ سوزۇ - گوداز (پ) — كويىمەك، ئېرىپ كەتمەك.
- ⑤ سوزان (پ) — كويىكۇچى.
- ⑥ شاھ باز (پ) — شاھنىڭ قارچۇغىسى.

تارتىماقى ئاشقىنى ئوزگە ئرۇر مەئشۇقتىدىن،
خاھىشى دەرۋىش زايە شاھ خوپان ① بولمۇسا.

شاھى ئىشۋە بولمايىن، ئىقلىم ھوسىن ② ئاباد ئەمەس،
تەن ساپاسىزدۇر ئەگەر تەن ئىچىدە جان بولمۇسا.

سۈبە دەم كۈلمەيدۇ غۇنچە بۇ جاھان گۇلزارىدا،
خاتىرىم خەندان ئەمەستۇر يار خەندان بولمۇسا.

سوزلىرىم تەئىسىرىدىن سوزى دىلىمنى پەھىم قىل،
سوزدە بولماس سوزلەر، گەر سىنە سۇزان ③ بولمۇسا.

ۋادىنى گوپتارغە ④ مەشەۋرىنى كەلتۈردى ئىشۇق،
سازدىن چىقىماس سادا مۇترەپتىن ⑤ ئەلھان ⑥ بولمۇسا.

8 - غەزەل

تېشەلار پەرھاد ئىشقىدە ئوردىكىم جان تاغدا،
كەتمىگى شىرىن خىيالىك نەقىشى مەھشەر چاغدا.

① شاھ خوپان (پ) — خوبلەر شاھى.

② ئىقلىم ھوسىن (ئە) — ھوسىن مەبلىكىتى.

③ سىنە. سوزان (پ) — كويىنچى، كوكرەك.

④ ۋادىنى گوپتار (ئە - پ) — سوز ۋادىسى.

⑤ مۇترەپ (پ) — نەغىچى.

⑥ ئەلھان (پ) — كويى - ناخشا ئاۋازى.

مەن نۇچۇك گۈلباغى ئىشقىك ئۇرمايىن مەستانە كىم،
رەز قىزى ① گۈلگۈنە سۈرىتەر يۈزىگە گۈل جامىدا.

نامەئى ئەمالىم ئولمىش لالەلەر ئەۋراقىدىن،
كەتمىشەم ئەزبەس بۇ دۇنيادىن ئول ئاينىك داغدا.

تا كويۇپ تۇرغاي جامالىك مەھپىلىدە ھەر كېچە،
شەمى قويدۇم ئىككى جىسمى ئىنتىزارىم باغدا.

كېچىدە سەييارە ②، كۈندۈز زەررەلەردۇر بۇلبۇلۇك،
يۈزى ئاي كۈن گۈللىرى باردۇر جامالىك تاغدا.

مورغىلەر مەرغۇلەسىن، بىسى مەئنى دەر بىمەنەلەر،
مۇسەببى ③ ھوسىن ئوقۇر ھەر سۈبەيى گۈل ياپراغدا.

يار ئومۇر ئەغىبار ④ ئولۇم، ئەھلى نەزەر قاشىدا كىم،
نە تىرىك ۋە نە ئولۇكتۇر ھەر ئىككى بارماغدا.

مەن نە چارە ئەيلەيىن مەرھەم ھاۋاسىدۇر بەلەند،
يوق تۇرۇر پەرۋاز ئېتەرگە بۇ تىمكەنلەر راغدا ⑤.

① رەز قىزى — تاك قىزى، مەيدىن كىنايە.

② سەييارە (ئە) — يورۇپ تۇرغۇچى يۇلتۇزلا.

③ مۇسەببى (ئە) — قۇرئان.

④ ئەغىبار (ئە) — ياتلار.

⑤ داغ (پ) — باغ.

ساپلىغىدىن شىشە ئى مەشھۇردا يوقتۇر غەيرىلىك،
نەشەمەندە ئاشكارا مەي ئۇنىڭ قورساغىدا.

9 - غەزەل

ھەر نەچچە كىم جەۋر قىلدىڭ مۇپتالا بولدۇم ساڭا،
ھەر نەچچە كىم پىنتە كورگۈزدىڭ پىدا بولدۇم ساڭا.

كوز تۇتار خوش جىسىملەر تۇتسام قارقىدا قارار،
تۇتيا قەدىنى تاپتىم خاكپاي ① بولدۇم ساڭا.

كىمدۇ سىنەم كورگۈچى قۇرقەت ② تولۇنى ③ ئاپتاپ،
كىم نېنى كورگۈسىدۇر مەھۋى لىقا ④ بولدۇم ساڭا.

ئاسمانىم ئاسمانى نىلگون ⑤ بولسا نە تاڭ،
مېھرى كۆپىدا ھىلال ئاساگادا بولدۇم ساڭا.

بارچىدىن ئۇزدۇم كوكۇل تاكىم ساڭا بەردىن كوكۇل،
ئوزگە ھەم يىگانە مەن تا ئاشىنا بولدۇم ساڭا.

بىر - بىرىمىزگە دۇمىز ئازامى جان ئى ئىشقىم.

① خاكپاي (پ) — بۇت توپىسى.

② قۇرقەت (ئە) — چۇدالىق.

③ تولۇنى (ئە) — تۇغۇپ چىقىش.

④ مەھۋى لىقا (ئە) — كورۇش بىلەن يوقىلىپ كېتىش.

⑤ ئاسمانى نىلگون (پ) — نىل رەڭلىك ئاسمان.

ھەر غىزا قىلدىم سېنى، ھەمدە غىزا بولدۇم ساڭا.

ئى قۇياش ياندۇرما نەززارەم ① ئاياقىمنى قۇرۇق،
ھالە ② يەڭلىغ مېھرى كۆپىدا گادا بولدۇم ساڭا.

تاپباغۇڭ مەشھۇرى كىم رەڭكى ئەسەر ھەڭگا مەكىم،
ئى قۇياش شەبنەم كەبى مەھۋى لىقا بولدۇم ساڭا.

10 - غەزەل

سەنسىزىن ئى نۇردىدە سانجىلۇر مېزگان ماڭا،
قامتىڭ سەرشاخى گۈل بولمىش خەدەڭ ئەپشان ③ ماڭا.

كورگۈزۈر يۈز جىلۋىنى ھەر جىلۋەسىدىن غەمزەلەر،
مەن ئاڭا ھەيرانۇ ئانداغ خەلق ھەيراندۇر ماڭا.

غۇنچىدەك سىغماي پەرەھگە ④ كوكۇلۇكۈمدۈر چاك - چاك،
ۋەكى ئول لوتق ئىلەلەپ گۈلرۇي خەنداندۇر ماڭا.

ۋەكى ئول رەئنا تاماشا ماڭادۇر قۇتىجان،
يۈزنى بىر كورسىتۇر ئەرەسە يۈز ئەساندۇر ماڭا.

① نەززارەم (ئە) — كوز قارىشىم.

② ھالە (ئە) — ئاي چورسىگە پەيدا بولۇپ قالىدىغان دائىرە.

③ خەدەڭ ئەپشان (پ) — ئوق چاچماق.

④ پەرەھ (ئە) — خوشلۇق.

ئىشقا ئوتتدا كەلتۈرۈپمەن تابىنى ھەر نەچچە كۆپ،
خىرمىنى ئاتەش ① سەمەندەردەك گۈلۈستاندۇر ماڭا.

ئىشقا دەۋاسى بولۇر چىن، بولسا ئاشىق يادىدا،
غاپىل ئولماق يارىدىن ھەر لەھزە ئىسياندۇر ماڭا.

كىمدە بولسا ھوسىن مەشەۋرى ھەزىندۇر بەندىسى،
كىم قولدا بولسا ئەنگۈشتەر سۇلايماندۇر ماڭا.

11 - غەزەل

ئاشىق ئولكىم يارىدىن ئوزگە شىكايەت بولمۇسا،
ھەر نەچە جەۋرىن ئاشۇرسا، بىر شىكايەت بولمۇسا.

خوشلۇق ئىلە ئومۇر ئوتكەزگىل ۋە گەرنە بول خۇمۇش ②،
جان ئىرۇر جان ئاچچىغى ئەيشۇ ھالاۋەت بولمۇسا.

قازى مەھشەر ③ سوراغى تائىتى ئۈستىدەدۇر،
ۋاھ نەيلەر ئول كىشىكىم ئاندا تائەت بولمۇسا.

گەرشاھادەتكە ئاچمىسەن لەب، ئىبادەت ئەيلىگىل،
بالپەر سىز ④ قۇشدۇر ئىمان، گەر ئىبادەت بولمۇسا.

① خىرمىنى ئاتەش (پ) — ئوت خامىنى.

② خۇمۇش (پ) — شۇكلىق، خامۇش.

③ قازى مەھشەر (ئە) — قىيامەتنىڭ قازىسى، خۇدا.

④ بى بالپەر (پ) — قۇيرۇق قاناتسىز.

پىكىرىسىز سوزگە ئېغىز ئاچما كورەرسەن خارلىق،
ئوزدە ئىززەت نەيلەسۈنكىم، سوزدە ئىززەت بولمۇسا.

ۋەھكى شەيخى خانقاھ ۋە ئىزىن ئىشتىكۇم كەلەيۇر،
يوق تۇرۇر سوزدە ئەسەر، ئوزدە سوراپەت ① بولمۇسا.

ئادىسى بىرلە نەدىن ئەرمەس بەراپەر ۋەھشى ② - تەپىر ③
ئەقلىدىن گەر ئادىسى لەردە شاراپەت بولمۇسا.

يۇرتىمىزدا كىم يىڭى ئەلپاز ④ بىلەن سوزلەر ئىدى،
نۇسخە ئى ناسىر ئېلى شاھ شەۋكەت بولمۇسا.

ۋەسىل قەسىرىدۇر بەلەند، ئانداغ پەلەكنىڭ رەخنە سى ⑤
ييارنى قايدىن كورەر ئاشىق ئىنايەت بولمۇسا،

ۋاد ئى كوفتارغە مەشەۋرىنى كەلتۈردى ئىشقى،
سازدىن چىقماس سادا، دوترىبتىن ئەلھان بولمۇسا.

12 - غەزەل

كورىمىيىن گۈل چەھرىنى نەيلەي گۈلى گۈلزار ئارا،

① سوراپەت (ئە) — تەپىر.

② ۋەھشى (ئە) — ياۋايى.

③ تەپىر (ئە) — قۇش.

④ ئەلپاز (ئە) — كېلىم سوزلۈك.

⑤ رەخنە (پ) — شورا - توشۇك.

گەر كىرەر ئەر سەم گۈلۈستانغا يۈرەر مەن خار ئارا.

13 - غەزەل

ياشلى تون بىرلە ئالتۇن تۈگمەلەردىن زىبىپەر ① ئاندا،
سىمپەرى نىلگۈن سەييارەلەردىن جىلۋەگەر ئاندا.

نە ئىستەرسەن مېنى شەيدايدىن مەئشۇق قاشىدا،
كوڭۇل بىرلە جان ئاندا داغى كوز بىرلە نەزەر ئاندا.

ئۇچۇك يەتكۈم دۇرۇر كىم ناز قەسىرىدۇر بەلەند ئانداغ،
نەزارە قۇشلىرى پەرۋاز قىلسا، پەرسىچار ئاندا.

ھولول بولماس سەن ئى گۈلگۈن بۇ غەم ئاباد جاھان ② ئىچرە،
سىمىرى كويۇك گۈلۈستان، مورغى ئالان، جانىزار ئاندا.

مېنى تەشنا نۇچۇك ئۇست ئۈزەي لەئلى لىپىڭدىن كىم،
ھەمە شىرىن ئالەم ھەمىيە شەھدۇ ③ شەكەر ئاندا،

زامانە بەسكى، شور ئەنگىز ④ دۇركى شەرىدىن قاچساڭ،
خارا بات ئىچرە كىرگىل يوقتۇرۇركىم شورەشەر ⑤ ئاندا.

① زىبىپەر (ئە - پ) — زىننەت.

② غەم ئاباد جاھان (ئە - پ) — قايغۇدىن ئاۋات دۇنيا.

③ شەھىد (پ) — ھەسەل.

④ شور ئەنگىز (پ) — غەۋغا قوزغىغۇچى.

⑤ شورەشەر (پ - ئە) — غەۋغا، يامانلىق.

شەمىنى دەرمەن تۇتۇن ئىچىدە ئىرۇر زۇلمەت نەشىن ①.
گەر كورەر ئەر سەم يۈزىنى زۇلپى ئەنپەر بار ② ئارا.

گەر تىلەپسەن ۋەسلىنى تابى نازارە ③ يوق ئىرۇر،
كوڭۇزۇر ئول ئاپتاپ. ئول ئاتشىن دۇخسار ④ ئارا.

ئەيش بەزمىدە گەر ئولتۇرماق ئەر سە ئاروزو،
ئوزىگە كەلتۇر قەدە بۇ گۈنپىزى دەۋۋار ⑤ ئارا.

ئولتۇرۇر ھەردەم مېنى مەي ئىچمەسەم رەنجى خۇمار ⑥.
مەن ئۇچۇك بولماي ھەمىشە كولبە ⑦ خۇمار ئارا.

شاھلەردە شاتلىق يوقتۇر، كېتەر دولەت ئۇچۇن،
كىسدۇرۇر غەمكىن ئەمەس، بۇ ئالىسى غەددار ئارا.

مەن نۇچۇك مەشەۋرى بۇلبۇلدەك پىغانلەر قىلمايىن،
كورەمىدىم ھەرگىز خازانىمىز بىر گۈلى گۈلزار ئارا.

① زۇلمەت نەشىن (پ) — قاراغۇدا ئولتۇرغۇچى.

② زۇلپى ئەنپەر بار (پ) — ئەنپەر ياغدۇرار ساچ.

③ تابى نازارە (پ) — قاراش تاقىتى.

④ ئاتشىن دۇخسار (پ) — ئوتلۇق چىراي.

⑤ گۈنپىزى دەۋۋار (پ) — چورگىلىگۈچى گۈنپەز (بەلەكتىن كىنايە).

⑥ رەنجى خۇمار (پ) — خۇمار ئاغرىقى.

⑦ كولبە (پ) — كەپە ئوي.

نە باردۇر ئالىمى ھۇشيارلىقتا غەمدىن ئوزگە كىم،
مەي ئىچمەي يۇرمىگىل مەشھۇرى كورگىل نەشئەلەر ئاندا...

14 - غەزەل

بارۇرمەن ھەردىيارغا بارئەرسە بىر نىگار ئاندا،
نەپەردە بولسا كوكۇلۇم خۇش، بولۇرمەن بەر قارار ئاندا.

ھاقارەت كوزى بىرلە باقمەنل كىم خاكسار ئەلگە،
مۇشتى غۇبارى ① باردۇرۇر بىر شەھسەۋار ئاندا.

دەسەكو يۇم گۇلۇستاندۇر، نەچە گۈللەر ئىچىلغاندۇر،
ئۇزاردىنى خىراش ئەيىلەپ ياتار يۇز دىلنىگار ② ئاندا.

قۇرۇقتۇر رەڭگى بويى رەڭگىدىن گۈلچەھرىلەر ئەزبەس،
ئىرۇر گۈلزارى ھوسنىڭ شەھرى بازارى باھار ئاندا.

بولۇپمەن خۇش لىقايى ۋالەئى ھەيرانى ئالەمدە،
ھەمە مەھرۇپلەر يۇز ھوسنى بىرلە شەرمىسار ئاندا.

دەسە مەشھۇرى مەقسەتكە يېتەي ئوز ئىختىيارىدىن،
قاچانكىم سەندە ئانداغ، ئىختىيار ئاندا.

① مۇشتى غۇبار (ئە - پ) — بىر ئاقۇچ چاك - توزاك.
② دىلنىگار (ئە - پ) — كوكۇلى يارا.

15 - غەزەل

قارا تۇن كەلدى كولبەم سارى ئول گۈلرۇخ ① شىتاپ ② ئەيىلەپ،
ئىرۇركىم قەترە - قەترە خۇيلىرىن رەخشان شىھاپ ③ ئەيىلەپ.

بىرىلىگىدە سىبويى ④ مەي، بىرىلىگىدە زەرىن ساغەر ⑤،
كىرىپ ئولتۇردى يانمىدا مېنى كىم نەشئەياپ ⑥ ئەيىلەپ.

ئوقۇپ ئەبىياتى شۇخانە ماخا ئول جام مەي تۇتتى،
ئۇزارى ئەكىمدىن جامىنى، جامى ئاپتاپ ئەيىلەپ.

مەن ئىچتىم كىم ئاخا تۇتتۇم، ئول ئىچتى ماخا تۇتتى،
لىبى لەئلى بىلەن مەي ساغىرىن پور شەھىناپ ⑦ ئەيىلەپ.

ھالاۋەت تاپتىم ئانداغىم تاپالماي ئابى ھايۋاندىن،
خۇمارىمنى چىقاردى ساغىرىنى پور شاراپ ئەيىلەپ.

دىدى ئوتۇمدا سەن كويدۇڭ، سېنىڭ ئوتۇڭدا مەن كويدۇم،

① گۈلرۇخ (پ) — كۈل بۇزۇك.

② شىتاپ (پ) — ئالدىراش.

③ رەخشان شىھاپ (پ - ئە) — جۇلالىق چىقىن.

④ سىبو (پ) — كوزا.

⑤ زەرىن ساغەر (پ) — ئالتۇن جام.

⑥ نەشئە ياپ (پ - ئە) — خوشلۇق تاپقۇچى.

⑦ شەھىناپ (پ) — ئېرىتىلگەن ھەسەل.

مسالى شەمە پەرۋانە كېچىلەر تەرك خاپ ① ئەيلەپ.

نەدۇر مەندىن تەمەننا ② يىڭ بۇمۇشتا قاند بەزم ئىچرە.
قولۇم سۇندۇم سوراھى ③ بويىغە رەفە ④ ھىجاپ ⑤ ئەيلەپ.

ئىچۇردى جورئە ⑥ مەشەۋرغە لەئىل مەيدىنىكىم،
ياتارمەن لوتقى مەستى تاسەھەر گويىكى خاپ ئەيلەپ.

16 - غەزەل

گۈل ئۇزارىم ⑦ ناز ئوتىدا قىلدى باغرىمنى كاۋاپ،
كەلگۈسى ھەردەم كاۋاپىمدىن مېنىڭ بويى گولاپ.

ئەيلىرەم شوكرانەسىگە سەجىدىلەر مېرەپ ۋارە.
قاشلىرى بىرلە ئىگەر بەرسە سالامىغا جاۋاپ.

ئوزگەگە قىلدى نىگاھى گەرم ⑧ مەن كويدۇم تامام،
ئىچتى ئىلگىدىن قەدەھ ئەغيار، مەن بولدۇم خاراپ.

- ① خاپ (پ) — ئۇيقۇ.
- ② تەمەننا (ئە) — ئارزۇ.
- ③ سوراھ (ئە) — قەدەھ.
- ④ رەفە (ئە) — كوتەرمەك.
- ⑤ ھىجاپ (ئە) — پەردە.
- ⑥ جورئە (ئە) — بىر يۇتۇم.
- ⑦ گۈل ئۇزار (پ) — گۈلىۈزۈك.
- ⑧ نىگاھ گەرم (پ) — ئىشىق قاراش.

كىم ھىرىمىغە چىراغ ئەردىيۇ، كىم بەزمىگە شەمە،
تاپمىدىم كاشانە سىگە ① باردىم ئول ئاينى سوراپ.

ئانچە ئول ئاي پۇرقتىدە يىغلىدىم مەن ھەركېچە،
گۈنپىزى گەردۇن بىلەن ھەم كاسەدۇر ھەربىر ھوباپ ②.

بۇچەمەندە نەچە كۈن مەئشۇق بولغاي خوش دىماغ،
باغىبانى ئىشىق ئۇزۇپ كوخلۇم گۈلن قىلدى گۈلاپ ③.

ئاي يۇزىنى كېچە چۈش كورسەم تايار كوخلۇم پىراغ،
بولمايىن بىدارلىغ كۈنى قۇياشتىن لەمئە ④ تاپ.

ئاخلىدىم مەزمۇنى ئۇنۋانى نىگاھىنى كى مەن،
بولساكوز كاپىر مۇسۇلمانلىق بېناسدۇر خاراپ.

سەنسىزىن مەيخانەئى ئىشرەتتە مەن ئەندۇھ ⑤ مەن،
كەلتۇرۇر غەم نەشئەسىن سەنسىز ماخا ئىچكەن شاراپ.

سەنسىزىن ئولگۈم دۇرۇر مەيخانە ئىچرە ساقىيا،
مەۋج ئۇرار لەئىلى لىمىدىن كىم شاراپ ئىچرە ساراپ ⑥.

- ① كاشانە (پ) — ساراي، قەسىر.
- ② ھوباپ (ئە) — سۇنۇستىدىكى كۈنپەز شەكىللىك كوپۇكچە.
- ③ گۈلاپ (پ) — گۈل سۈيى.
- ④ لەمئە (ئە) — يالقۇن، شولا.
- ⑤ ئەندۇھ (پ) — خاپلىق.
- ⑥ ساراپ (ئە) — غىل - پال، ئالون.

كەتبە ھەم بۇتخانىدا بىر نۇر سۈرەت جىلۋەگەر،
بىر پىيالە بادەدىن شەيخو - بەرەھمەن نەشئە ياپ.

18 - غەزەل

مەن لەبالەب خەندەدۇرمەن لەئىل خەندانىن ① كورۇپ
دەردىگە ئاشمىتەمەن زۇلىي پەرىشانىن كورۇپ.

بەرمەسە گەر، مېرئېلى شىر ۋە پۇزۇلى تىرىلىپ،
بۇ غەزەلگە كىم بىرۇر مەشھۇرى ئالەمدە جاۋاپ.

17 - غەزەل

ھەيرەت ئىلە روھى قۇدىسى ② سورىتى قىلدىم خىيال،
نەقىش زىباسى بىلەن سەرۋى خىرامانىن ③ كورۇپ.

تەلپىنۇر جان تۇتى سى لەئىل شەكەر بارىك كورۇپ،
مەۋج ئۇرار كوزگودا ھەيزەت ئەكس رۇخسارىك كورۇپ.

ھوسىن كىم ئول ئايدادۇر مەگىزگە كىمنى مەگىزىتەي،
كۇندۇز ئوزنى كېچە كوردى روي رەھشانىن ④ كورۇپ.

رەگىبىرى ھوسىن بىرلەدۇر سىرىشتە ① پەيكىرىك ②،
كۇل خىجالەت پەردىسدە رەگىگى رۇخسارىك كورۇپ.

ئوز ۋۇجۇدۇم خىرمىنىنى كورمىشەم كۇل خىرمىنى،
جان ھاۋاسىدا دەرەخشان خەتتى رىھانىن كورۇپ.

ئۇيقۇنى بىدارلىققا بەرمەس ئەربابى نەزەر ③،
ئۇيقىدىن ئاچپاس كوزىنى چۈشتە دىدارىك كورۇپ.

بۇ چىمەننىك مۇرغى رەگىگىن نەغمەسى مەشھۇردۇر،
قالغۇسى ئەلھانىدىن بۇلبۇللار ئەلھانىن كورۇپ.

مەندۇمەن ھەنگام ۋەسىل ئىچرە داغى مەھرۇمى ۋەسىل،
ياش يۇگۇرۇر كوزدە خۇرشىد رۇخسارىك ④ كورۇپ.

زار كوكۇلۇم سايرار ئول رۇخسارەئى نىكو ⑤ كورۇپ،

بولسا بىر شۇرىدەنىك باشدا گەر شۇرىدە ئىشقى،
ئۇقىمىش ئوز ھالىنى مەشھۇرى دىدارىك كورۇپ.

① لەئىل خەندان (پ) — كۇلكۇچى لەئىل، لەبىدىن كىنايە.

② روھى قۇدىسى (ئە) — مۇقەددەسى روھ.

③ سەرۋى خىرامان (پ) — ماغىدىغان سەرۋى دەرەخى بويىدىن كىنايە.

④ روي رەخشان (پ) — جۇلالىتىپ تۇرىدىغان يۇز.

⑤ رۇخسارەئى نىكو (پ) — ياخشى چىراي.

① سىرىشتە (پ) — ئارىلاش.

② پەيكەر (پ) — سۈرەت.

③ ئەربابى نەزەر (ئە) — كوز ئىگەلىرى.

④ رۇخسار (پ) — چىراي.

ئىندىلىپ ① خۇش ناۋا يەڭلىغ گۈلى خۇشۇي كورۇپ.

ھۇش ھەرباشتىن كېتەر گەرتىشۇق بولسا جىلۋەگەر،
تۇشكۇسى دام ② ۋادىسىگە شىرنى ئاھۇ ③ كورۇپ.

رەشكىدىن ④ مەن كۈنگە ئوخشا كويىمەشەم تاسۇبھى ھەشىر ⑤،
بولدى ئاي ياللىكى ئوركەر ⑥ كوزنى ئۇيقۇ كورۇپ.

رۇزگارى دون ⑦ مانغا خۇنى جىگەر ئەيلەر غىزا،
قەند تارتالەر ھەمشە توتىنى خۇشگۇي ⑧ كورۇپ.

ئالەم ئىچرە مەندۇرمەن گوياكى ئىشۇق ئاينەسى،
بولماشەم ھەيرانەمەن ھەريەردە بىر خۇش روي كورۇپ.

كورىشەم مەشھۇرى نەزىمنى سەدەپتىن قەدىرسىز،
كىم لىتاپەتتە ناۋايى نەزىمنى لوۋ لوۋ ⑨ كورۇپ.

① ئىندىلىپ (ئە) — بۇلۇل.

② دام (پ) — تۇزاق.

③ ئاھۇ (پ) — كىيىك.

④ رەشك (پ) — كورەلمەلىك.

⑤ ھەشىر (ئە) — مەھشەركۇنى، تىيامەت.

⑥ ئوركەر (پ) — ھوكەر يۇلتوزى.

⑦ دون (ئە) — پەس.

⑧ خۇشگۇي (پ) — خوش سوزلىگۇچى.

⑨ لوۋ لوۋ (ئە) — مەرۋايت.

19 - غەزەل

ئىشۇق كويى كىم مەنى ئەۋارەگە مەئۇا ① بولۇپ.
تاپمەيدى ھىچكىم نىشان مەندىن مەگەر ئىنقا بۇلۇپ.

بار ئوزۇڭدىن ئىستەر ئەرسەڭ ئوزىڭە بىر بارلىق،
كۇن بىلەن بىر بولدى شەبنەم ئوزى ناپەيدا بولۇپ.

ئارزۇيى ۋەسىل ئانداغ جانىم ئىچرە ئۇردى مەۋج،
ساچتى ئىككى گەۋھىرنى كوزلىرىم دەريا بولۇپ.

مەن شاراپ ئىچكىن زاماندا يوق ئىدى بۇ مەيگەدە ②،
يوق ئىرۇر مەي نوشى ③ مىندەك بۇ توققۇز مىنا ④ بولۇپ.

كامنى ⑤ ئاشۇق تاپار مەئشۇق كامىن ئىستەسە،
قىلدى تەرسانى مۇسۇلمان، شەيخ ئوزى تەرسا بولۇپ.

ئەيلە بىر يەردە ئىقامەت ⑥ ئىستەسەڭ نەشەۋ - ناما،
سەرۋپور نەشەۋ - ناما بىرىەردە پاي بەرپا بولۇپ.

① مەئۇا (ئە) — ئورۇن.

② مەيگەدە (پ) — مەيخانا، قاۋاقخانا.

③ مەي نوشى (پ) — ھاراق ئىچكۇچى.

④ توققۇز مىنا (پ) — توققۇز ئاسمان.

⑤ كام (پ) — مەقسەت.

⑥ ئىقامەت (ئە) — تۇرماق.

قىلمسۇن مەشھۇرى كۆپتارى نەدىن ئىلىگە ئەسەر،
سوزلىرىدۇر ئاشقانە ئىشقىدىن گويا ① بولۇپ.

20 - غەزەل

بولدى جانان چەھرەسى گۈلگۈن ئىچىپ رەڭلىك شاراپ،
ئاي ئىدى ئەمدى تاراۋەتتىن بولۇپدۇر ئاپتاپ.

جامە خاھىمدۇر مېنىڭ بىدارلىق بۇ بەزىم ئارا،
نازدىن ئاھۇلىرىدۇر سەرمەستى ئاھۇيى خاپ.

يوقتۇرۇر شەك بولساگەر، ئەھلى جاھان نەززارەگەر،
ئاپتاپى ھوسنۇڭگەكىم شەئشەئە ② بولمىش نىقاپ.

ئەيلىدى يەرمەتلىدىن ئول مەھى تابان تولوۋ،
چەرخ ھەسرەتتىن دىدى «يالاھىتىنى كۈنتۈ توراپ» ③.

ئىستەسە ھەركىم پەرە مەشھۇرى دىۋاننى ئوقۇور،
نەشئەدە ھەرمىسىر ئىرور بىر سوراهى شاراپ.

21 - غەزەل

بولدى لەئلىك شەرمىدىن زۇلمەت نىشىن ئابى ھايات،

① گويا (پ) — سوزلىگۈچى.

② شەئشەئە (ئە) — شولا.

③ يالاھىتىنى كۈنتۈ توراپ (ئە) — كاشكى توپا بولۇپ كەتمە ئىدىم-
(قۇرئان ئايىتى)

خىزىرگە خەتتى زۇمۇررەت مەۋجىدىن تۇشتى ئۇيات.

كەئبەئى كويۇڭدا قىلدىم كوزلىرىمنى پەرش ① كىم،
ئەھلى ئالەم بىرىنى دەر نىل ②، بىرىنى دەجلە ③، فۇرات ④.

بۇلۇلۇم قونسا ئەگەر شاخى ۋىسالغە نەتالە،
زەۋق بىرلە شەۋقىدىن تەييار ئەيلەيمەن قانات.

گەر دىسەڭ ياخشى بولايىمەن قىل جاھاندا ياخشىلىق،
ياخشىلەر ئىشى چىقارماقتۇر جاھاندا ياخشى ئات.

بۇھەمە نەرسە سىپاتى ئىقتىزا سىمدىن ⑤ ئىرۇر،
بولدى پەيدا بەسكى زاتى ئىقتىزاسىمدىن نىجات.

ساغرى ھەسرەت قولىدا ئوتكۇسى سەرمەستىلەر،
ئىچىمدى بۇ مەيكىدە ئىچرە كىشى جامى سىبات ⑥.

ئوزىدىن ئازات بولمايىن مەشھۇرى بۇ ئالەم ئارا،
ئىككى ئالەمدە كىشى غەم بەندىدىن تاپماس نىجات.

① پەرش (ئە) — سىبات.

② نىل (ئە) — مىسردىكى نىل دەرياسى.

③ دەجلە (ئە) — ئىراقتىكى دەجلە دەرياسى.

④ فۇرات (ئە) — ئىراقتىكى فۇرات دەرياسى.

⑤ ئىقتىزا (ئە) — ئىستەك، تەلەپ.

⑥ جامى سىبات (ئە) — ساباقلق قەدىمى.

قىلدى ئاشىق ئۆزىگە كۆڭلۈمنى بىر رەئنا يىگىت،
يۈزى كۆلگۈل، ساچى سۈمبۈل، كوزلىرى شەھلا يىگىت.

چىلۋە بىرلە بۇزدى ئۇ ئەقلىمنى ھەيران ئەيلىدى،
ئادىمى سورەت پېرى تەلئەت مەلەكسىما ① يىگىت.

كېچە ھەم كۈندۈز خىيالىمدىن نەيەڭلىغ چىققۇسى،
كۈن كەبى ئالەم فەرۇز ② ئايدەك جاھان ئارا يىگىت.

ئالىمنىڭ كوز ۋە كۆڭلىدۈر ئانجا زارۇ ئەسىر،
ئاللا - ئاللا بولۇر ئەمىش مۇنچە ھەم زىبا يىگىت.

ئارزۇلەر كىم ئىچىمدە مەۋج ئۇرار ئاندىن نىتەي،
ھەرنە كۆڭلۈمدە كەچۈرسەم ئول بىلۇر دانا يىگىت.

ھوسنىدە ئالەم يۈزىدە كىمنى ئوڭا ئوخشتاي،
يەر - جاھان مەھرۇبىلىرى جەمئىدە ئول يەكتا يىگىت.

ئولتۇرۇر ئەتىر ئەنئىرىستان ئىچرە ئول خۇش دىماغ.

① مەلەكسىما (ئە) — پەرىشتە چىراي.
② ئالەم فەرۇز (پ) — ئالەمنى يورۇتقۇچى.

خەتتى مىشكىسناپ ① زۇلفى ئەنئىرى سارا ② يىگىت.

قىلمىدى شىرىن لىبىمنى ھىچ شىرىن لەبلىرى،
ئولتۇرۇپتۇر شەككەرىستان ئىچرە شەككەرخا ③ يىگىت.

يوقتۇرۇر پەرۋاسى ھەرگىز ئاشقى شەيداسدىن،
بولدى گويما بىر بۇتى رەئنا كورۇپ شەيدا يىگىت.

كەر مانجا پەرۋاسى يوقتۇر نالەم ئاندىن يوقتۇرۇر،
كىمگە پەرۋا قىلغۇسى ئۆزىگە بىپەرۋا يىگىت.

بىر نەچچە كۈن بولەۋەس ④ بولغۇم كېلۇر مەشھۇر كىم،
بولەۋەسكە لوتقى ئېتەر ئاشقىغە ئىستىغنا ⑤ يىگىت.

مەئرىپەت قىلماق ئۇمىت ئىسھابى دۇنيادىن ئەبەس ⑥،
رۇشئاللىق كوزىنى كوز تۇتماق ئەئىمادىن ئەبەس.

بەردى ئارايىش كۆڭۈللەرگە ھىمە ئەسھابى دىل،
جەمئ قىلماقكىم دىلئاراللىق خۇد ئارادىن ⑦ ئەبەس.

① خەتتى مىشكىسناپ (ئە - پ) — ئباردەك قارا خەت، بۇرۇتتىن كىنايە.
② زۇلفى ئەنئىرى سارا (ئە - پ) — ئەنئىرىدەك قارا چاچ.
③ شەككەرخا (پ) — شېكەر چاينىغۇچى.
④ بولەۋەس (ئە) — ھەۋەسنىڭ ئاتىسى، ھەۋەسكە بېرىلگەن.
⑤ ئىستىغنا (ئە) — ئۆزىنى باي كورسىتىش، سىھابەت.
⑥ ئەبەس (ئە) — بىھۇدە، بىكار.
⑦ خۇد ئارا (پ) — ئۆزىنى ياسىغۇچى.

ياخشلىق كوسىدىن ① ئاۋاز، چىقاردى پادىشاھ،
ھەر كۈن ئاۋازە چىقارماق كوس غەۋغادىن ئەبەس.

كەتتى ئىسكەندەر جاھاندىن كەتمىدى بىللە جاھان،
ئىجتىھاد بىرلە جاھان ئالماقتۇر ئارادىن ئەبەس.

كىمكى كورگۈزدى ۋاپانى ئوڭا كورگۈزدى جاپا،
ئىلتىماسى مەھر چەرخى بى مادارا ② دىن ئەبەس.

سورىمىغل مەشھۇردىن ئاسارى تەقۋا شەيخى شەھىر،
پارسالىق ③ تەۋرىن سورماقتۇر رەسۋادىن ئەبەس.

24 - غەزەل

تاز بىلەن يۈزۈمگە ئول بىر شاھى خۇبان ئوردى كاج،
تاپتى نەقشى پەنجىسىدىن ئاي كەبى يۈزۈم راۋاج.

پەرق قىلماقچە خۇدا ھەركىمگە دەۋلەت بەرمىدى،
ۋەھكى شاھىستە ④ ئەمەس بى بەختلەر پەرقمىغە ⑤ تاج.

ئول جاھاندا خارلىقتىن يۈزى زەردەك سارغارۇر،

① كوسى (پ) — ئافرا.

② چەرخى بى مادارا (پ) — مادارا قىلغىلى بولمايدىغان پەلەك.

③ پارسا (پ) — پاكىز.

④ شاھىستە (پ) — لايىق.

⑤ پەرق (ئە) — باشنىڭ ئۈستى.

ئاھىدىن باشتا ئەلەملەر، ئىشقىدىن باشدا تاج.

بەسكى كولبەم شۇ ئىلايى ئاھىم بىلەن روشەن ئىرۇر،
ئاي چىراغىغە قاچانمەن كەلتۈرۈپمەن ئېھتىياج.

ئول مۇزەللەپ ① سەبزە خەت كىشۋەر كۇشايى ھوسىن ئىرۇر،
خەتتىگە كەلىشى مۆتەندىن زۇلپىغە چىنىدىن خىراج.

ھوسىننىڭ ئاۋازەسى مەشھۇرى بەتتى چەرخقە،
ئاپتاپ ھەم ماھتاپ ئالەم ئارادا بەردى باج.

25 - غەزەل

پەرىشاندۇرمەن يۈزىدە سۈمبۇلۇڭنى پەش پەشان كورگەچ،
كى گەۋھەر چورسىدە يورگىشىپ ئىككى يىلان كورگەچ.

خىجالەتتىن پەرىشان بولدى سۈمبۇل ناپە ② قان يۈتتى،
خېتى مىشكىن زۇلپى ئەنبەر ئەفشانىن ۋەزان ③ كورگەچ.

قىلۇرمەن ئوزنى ساقى، جانىنى مەي كوزنى قەدە ھەردەم،
بۇ بەزىم ئىچرە ئۇنى مەي نەشئەسىدىن شادمان كورگەچ.

① مۇزەللەپ (پ) — چاچلىق.

② ناپە (ئە) — ئىپار چىقىدىغان كىيىمنىڭ كىندىكى

③ ۋەزان (پ) — شامالنىڭ ئىشىشى.

قۇرۇق جەممىنى ئىشقى ئاشىيان ئەتسە نىتاك مەشھۇر،
ئەجەپلەنمە ھوما كىم ① قونسا پارچە ئۈستىخان كورگەچ.

26 - غەزەل

ئوزنى دەرمەن ئاي ۋىسالىڭنى تەمەننا ئەيلىگەچ،
كوزنى دەرمەن كۇن جامالىڭنى تاماشا ئەيلىگەچ.

مەن بۇ زاي دىن، يۇزنى ئورۇپ كوز ئېچىپ مەن يۇزىڭە،
يۇز جاھان ئايىنى يۇزۇڭ دەۋرىدە پەيدا ئەيلىگەچ.

بولمىش ئەسھابى نەزەر نەززارەسى مەشكىن دىماغ،
ئارزى شەمسىيەسى خەتتى تاماشا ئەيلىگەچ.

ئىستەر ئەرسەڭ گەر مېنى ئوز بىرلە تاپماسەن مېنى،
ئوزگە مېھرىم يوق ئىرۇر مېھرى مېنى جانەيلىگەچ.

زەڭكى بىرلە تۇتىدىن مەشھۇرىنى بولماس تونۇپ،
سەبزە خەت، پىستەداھان ② لەرنى تاماشا ئەيلىگەچ.

27 - غەزەل

قانچە شىرىن سوزلىمەممەن، ئەيتادۇر ئەغيار تەلىخ ③.

① ھوما (پ) — بەخت قوشى.

② پىستەداھان (پ) — ئاغزى پىستەدەك.

③ تەلىخ (پ) — ئاچچىق.

كېتەر مەندىن قارارۇ سەبىر كورۇنگەندە قارا كوزلەر،
قاچار ئانداق قاراقچىلەر قاراسىن كارۋان كورگەچ.

ئوقۇڭ مىسرائىلمىن جانم ئوقۇر دىباچە ئىشرەت،
بىيازى ئەيش ئوقۇر ھاتەم، ساۋادى ① مېھمان كورگەچ.

تېنى ئەپكار ② ئولەر، نەسىرىن گۈلى پىراھىنى ③ بولسا،
خىزاكەت يۇزىدىن زەخمىن بولۇر بۇ ئاي كەتان ④ كورگەچ.

بۇ نەۋبەت جامنى قويىماس ئىچۈرمەي ساقىمى دەۋران،
غەرۇر ⑤ ئەتەي تەۋانكىم بىرىنى ناتاۋان كورگەچ.

بولۇپمەن پىرلىق چاغدا ياش، پەيزى تاماشاسىن،
نەزەردە جىلۋەگەر بىر نازنىنى نەۋ جاۋان كورگەچ.

قىلۇر جۇش ھەم خۇرۇش ئىككى سۇخەندىن ⑥ بىر — بىرى بىرلە،
چېكەر مەرغۇلە بۇلبۇل بىرلە بۇلبۇل ھەمزابان ⑦ كورگەچ.

① ساۋاد (ئە) — قارا كورۇنۇش.

② ئەپكار (پ) — يارىلىنىش.

③ پىراھىن (پ) — كويىنەك.

④ كەتان (ئە) — زىننەت پاختىلىدىن توقۇلغان دىخەت، بۇرەخت ئاي نۇرىدىن

پارچىلىنىپ كېتىدىكەن. شائىر شۇنىڭغا ئىشارەت قىلىدۇ.

⑤ غەرۇر (ئە) — مەرغۇرلىنىش.

⑥ سۇخەندىن (پ) — سوز بىلەرمەن.

⑦ ھەمزابان (پ) — بىر تىل.

ئارى - ئارى جۇش ئۇرار بەدگويىدىن گۇپتار تەلىخ.

ئاسمان كەجرەۋ ① بولۇپتۇر بۇ زامانە ۋازگۇن،
ئەيتىدۇر زولابىغە ② داغۇلى - يى ③ دەمدار تەلىخ.

شەككىرىستانغا تۇشۇپ توز قەترەسى شىرىن بولۇر،
قەندىن شىرىن دىسە ئول لەئلى شەككەر بار تەلىخ.

خۇيىدىن مەلۇم بولۇر ياخشى - ياماننىڭ جەۋھىرى،
كۆل بويى بىسىار ④ شىرىندۇركى بويى خار ⑤ تەلىخ.

ھەر نىمە ئوز جەۋھىرىن مەلۇم قىلماي قويىمىغاي،
ياخشى ئادەم ياخشى سوزلەيدۇ، يامان ناچار تەلىخ.

بىر مىسال باركىم كورەلمەسلەر يامانلار ياخشىنى،
كورە ئالمايدۇ مېنى يۇ ئەيتادۇر ناچار تەلىخ.

سوزلىكىل مەشھۇرى شىرىن سوزلىسە بەدگو تۇرۇش ⑥،
تۇتسلەر سوزلەيدۇ شىرىن، زاغ ⑦ بەدگوپتار تەلىخ.

- ① ئاسمان كەجرەۋ (پ) — تەنۇر ماڭار ئاسمان.
- ② زۇلابى (پ) — ئاھا مۇسلىم داستاندىكى يېزىدە قارشى تەرەپ ئەييارى.
- ③ داغۇلى (پ) — ئاھامۇسلىم داستاندىكى يېزىدىكى ئەييارى.
- ④ بىسىار (پ) — كوپ.
- ⑤ خار (پ) — تىكەن.
- ⑥ تۇرۇش (پ) — ئاچچىق.
- ⑦ زاغ (پ) — تاغا.

28 - غەزەل

ئىشقى جامىن ئىچمەيمىن تاپماس كىشى بويى سالاھ ①،
تاپماسا بويى سالاھ قانىنى قويماقتۇر مۇباھ ②.

يۇز تۇمەن مۇشكۇللىرىڭنى قەترەئى مەي ھەل قىلۇر،
جۇش ئۇرار ھەردەم سوراهى ئىچرە مەزمۇنى سوراه ③.

تەرك قىل دۇنيانى سەن گەر ئاخىرەتنى ئىستەسەڭ،
بىر كىشىگە كىم قىلۇر ھەمشىرە قىزلەرنى نىكاھ.

بولدىكىم مەيخانە ئىچرە ھەل ھەمە مۇشكۇللىرىم،
بىر سوراهىغە گورو، قويغۇمدۇر يۇز دەپتەر سوراه.

مەۋسىمى نەۋرۇزدۇر ④ گۇلشەن قوبۇقلىرى ئوچۇق،
جامى گۇلگۇن ئىچ گۇلۇستان سەھنىدە ۋاقتى ساباھ ⑤.

مەئرىپەتتە يوقتۇرۇر مەشھۇرى ئەھلى مەدرىسە،
چۇنكى بويى مەئرىپەت بەرمەيدۇ تەھزىبۇ ⑥ مۇراھ ⑦.

- ① سالاھ (ئە) — ئىلاھ بولۇش، تۇزۇلۇش.
- ② مۇباھ (ئە) — ھارامنىڭ ئەكىسى.
- ③ سوراه (ئە) — سوراه دىگەن لۇغەت كىتاب.
- ④ نەۋرۇز (پ) — يېڭى كۈن (باھار بايرىمى).
- ⑤ ۋاقتى ساباھ (ئە) — تاڭ ۋاقتى.
- ⑥ تەھزىبۇ (ئە) — مەنىتىق ئىلىمگە دائىر كىتاب.
- ⑦ مۇراھ (ئە) — فىقھ ئىلىمگە دائىر كىتاب.

تى غەمزىسى زالىم، كوزى كاپىر، زالىمى بىدات،
دەۋرىڭدە قاچان غەمزە دەرلەر بولغۇسىدۇر شات.

لەۋھىگە ① مېنىڭ يازمىدى جوز بىر خېتى ئىشقىڭ،
بەردى سەبىقى ناز ساغما ئول كۈنى ئۇستات.

شىرىن لىبىدىن شەھىدى ھالاۋەت قاچان ئىچكۈم،
زەھرابىشى ئەندۇۋ ② ئىرۇر قىسمتى پەرھات.

جانۇ جىگرىگە نۇچۇك ئۇچقۇن ئىدى تۇشتى،
كوپدۇردى تۇتۇپ ئەيلىدى كۈل ئەيلىدى بەربات.

ئىشقىڭ بىلە مەئۇر ئىرۇر ۋەيرانە كوڭۇللەر،
كاشانە ئىزۇر ساھىبى كاشانىدىن ئابات.

يۇلدۇز سانار ئول ھەر كېچە مەشھۇرىغە ئوخشا،
ھەر ئادىمىكىم بولسا ئۇنىڭ دىلبىرى مەھزات ③.

① لەۋھە (ئە) — تاختا.

② زەھرابىشى ئەندۇۋ (پ) — تايغۇنىڭ زەھەرلىك سۈيى.

③ مەھزات (پ) — ئۇلۇقتىن تۇغۇلغان.

گۈلتۇزارى كەلدىكىم بولدى گۈلۇستان ياركەند،
نەۋ باھارى مەقدىمىدىن تازە بوستان ياركەند.

لوتقى ئىلە كەلتۇردى مەقدەم ① بىر مەسما مەقدىمى،
تاپتى جىسىمىم ناتاۋاندەك ② پەيزىدىن جان ياركەند.

كەلدىكىم قىش ئوتراستىدا بىر سىراپا نەۋ باھار،
گۈل كەبى باشتىن - ئاياققا بولدى خەندىن ياركەند.

خۇش مۇبارەك تەلىتىڭ پەيزى پەرە ئەپزا ئىرۇر،
بولدى ھەر ئەندۇتتىن ئازات پەرھان ③ ياركەند.

كەلدىڭ ئانداغ شەۋكەتۇ شانۇ شەھى شاھى بىلەن،
كاشغەر ھەسرەتتە قالدى، بولدى ھەيران ياركەند.

پەرتو ئەپشان ئارىزىدىن شاتلىق نۇرىن كورۇپ،
بولدى خەندىن شەمە يەڭلىغ كوزى گىريان ياركەند.

سوزشى ④ ئوچتى ئىچىپ بىر جورئەبى جامى ۋىسال،

① مەقدەم (ئە) — قەدەم كەلتۈرۈش، كېلىش.

② ناتاۋان (پ) — كۈچىز، ئاجىز.

③ پەرھان (ئە) — خوشال.

④ سوزشى (پ) — كويۇش.

غۇسسە ① ھەم غەم ئوتى بىرلە باغرى بەريان ② ياركەند.

مۈلك ئىدى ئەۋراق ئەجزاسى بۇزۇق شىرازەسى ③،
جەمە بولدى خاتىرى كوڭلى پەرىشان ياركەند.

بۇزاماندا چارسۇدىن ھامى ④ ئىسلام ئول،
بولدى، ئاندىن تازەدىن تازە ئىمان ياركەند.

كەلدى ئارپىلەر شەھى يۈز اوتنى مىڭ ئىھسان بىلە،
بولدى پەيزى مەقدىمىدىن شىر ئىرپان ياركەند.

شاتلىق ئۈمىدىدىن ئوزگە ئۈمىدى يۇقتۇرۇر،

كەلدى بىر يۇسۇپ لىقايى بولدى كەنتان ⑤ ياركەند.

رەنجەرەك ئەۋساپىنى كىم ئەيلىمىش يۈز تىل بىلە،
خۇش ناۋا مەشھۇر بۇلبۇلدۇر گۈلۇستان ياركەند.

31 - غەزەل

ئى ئارىزى ھومرا، كوزى شەھلا، قەددى شەمشاد،
ھىجرىڭدە ئىشىم، رەنجەرەك نالە ۋە پەرياد.

① غۇسسە (ئە) — قايغۇ.

② بەريان (پ) — كاۋاپ.

③ شىرازە (ئە) — كىتاپنىڭ توپلانمىسى.

④ ھامى (ئە) — ھىمايىچى.

⑤ كەنتان (ئە) — مىسىرنىڭ بىر ناھىيىسى.

ھالىمنى رەقەم ئەيلەر ئىسەم سۇ بولۇپ ئاقىش.
گەر خارۋەر قىلماس ئىسە خامەسى ① بولاد.

قەتلىم ئۈچۈن غارىتى ② ئىمانىم ئېلىپتۇر،
قاشلارنى قاراقچى، قارا كوزلىرى جەللاد.

تاسلىسە لەئى ئىشقىغە ۋابەستە ③ بولۇپمەن،
ئەرمەس دىلى دىۋانە جۇنۇن قەيرىدىن ئازاد.

گۈل بويى كىلۇر بادسا باكبى دىمەدىن،
كىم ئول گۈلى رەئنانى ئەيلەيمە ئۇزۇم ياد.

تاغدىن كېتادۇر خاتىرىدىن كەتكۈسى يوقتۇر،
نەقىش ئەيلىدى شىرىنى بۇرەك كوكسىدە پەرىھاد.

ھەشەۋرى ناۋا تاپقۇسى سوزدە چۇ ناۋايى،
گە رلوتقى بىلە مەۋلىۋى بەرسە خەتى ④ ئىرشاد.

32 - غەزەل

تاپتى سىفاتىڭ ئىلە نەقىش ۋە نىگار كاغەز،

① خامە (پ) — قەلەم.

② غارەت (ئە) — بۇلاڭ - تالان.

③ ۋابەستە (پ) — باغلىنىش.

④ خەتى ئىرشاد (ئە) — ھىدايەت قىلىش خېتى، كۇزانامە.

ھوسنىڭ بىيانى بىرلە بولدى باھار كاغەز.

خەتتىكى شەرھ قىلدىم زۇلپۇڭ خىيالى بىرلە،
گەھ بولدى ئەنئەنە ئۇششان گەھ مېشىكىبار كاغەز.

ھىجرىڭ شىكايىتىدىن، جانىم جاراھىتىدىن،
بىر نوكتەنى يېزىلدى، بولدى پىكار كاغەز،

ھالىنى ئەرز قىلدى مەشھۇر دىلىپىكارىڭ،
بولدى قەلەم ئوزى چاڭ ھەم ئەشىكىبار ① كاغەز.

33 - غەزەل

دىسى ئەيسا، رۇۋان ئەپزا ② كالامى نىڭ پىداسىدۇر،
يەدى بەيزايى ③ نەقىش پايىنىڭ سورەت ناماسىدۇر.

ھەممە قاشى بىسىمىلا نامى بىرلە پەيۋەستە ④،
ئىلىپ قۇرئان ئىچىدە سورىتى قەدى راسا ⑤ سىدۇر.

جىماللا نۇرىدىن كىم ئول ساھىپ جامال ئەردى،
چىراغى ئاپتاپ ماھتاپ ئوزرە زىياسىدۇر.

① ئەشىكىبار (پ) — ياش ياغدۇرغۇچى.

② رۇۋان ئەپزا كالام (پ - ئە) — جان ئارتۇرغۇچى سوز.

③ يەدى بەيزا (ئە) — ئاق قۇل، مۇسا پەيغەمبەردىن كىتايە.

④ پەيۋەستە (پ) — ئۇلانغان.

⑤ قەدى راسا (پ - ئە) — تۇز بوي.

سەبەپ ئول ئەردى ئوزىن ئاشكار ئەيلەرگە باركىم،
تەسەۋۋۇردا بۇرۇن، سورەتتە ئاخىر خۇش ناماسىدۇر.

پەلەك ئوزرە پەرىشتەلەر، ساپا بىرلە سەرىشتەلەر،
ھىمە مەھۋى تاماشايى جىمالى باساپاسىدۇر.

كورۇنۇر شىشە تاشىدا، ئىچىدە بولسا ھەررەك مەي،
زوھورى زىكرىدىن ئول سورىتى ھەمدۇسىناسىدۇر.

ھەۋس ئاغۇشنى ئاچمىدى ئىككى ئالەم ئوروسىغە ①،
تاماشا گامى مەھبۇبى ھىققىنىڭ لىقاسىدۇر ②.

جاھان نەقىشى يېزىلمىدى، يېزىلماي نەقىش زىباسى،
جاھان دىۋانىنىڭ ئول ئىپتىھامى ③ ئىپتىداسىدۇر.

نەرەك ئەۋزەلى ئىكرامى پوردۇر بۇ جاھان ئىچرە،
توقۇز ئەپلاك ئۇزە ئەۋزەلى ئىزۇ ④ ئەلاسىدۇر.

خىتابى خوجە لەۋلاكە ⑤ ئولۇپ رەھىمەت داغى ئانداغ،

① ئوروس (پ) — ئايال، چوكان.

② لىقا (ئە) — دىدار كورۇشۇش.

③ ئىپتىھام (ئە) — ئىچىلىش.

④ ئىزۇ ئەلا (ئە) — ئىززەت ۋە ئۈستۈنلۈك.

⑤ لەۋلاكە (ئە) — ئەگەر سەن بولماڭ، قۇرئاندىكى دەسەن بولماڭ

ئاسماننى ياراتمايتتىم» دىگەن ئايەتلىرىگە قارىتىلغان.

بۇ رۇتبەتلەر ① بىلەن «ئەلەقرو فەخرى» ② خۇش لىقاسدۇر.

توڭا بىرنى بىراپەر كورمىگىل قەدرۇ شاپەتتە،
قاچان ئىككى جاھان بىر تار موپىنىڭ باھاسىدۇر.

كورۇبان ئەۋلىيا ئۇمەتلىرىنىڭ قەدىر قۇربىنى،
كەلسوللاننىڭ ③ باشدا ئۇمەتلىك ھاۋاسىدۇر.

پەرىشتەلەر ئاچالماي ھومايون ④ پەرلىرىن ئول تۇن،
ھوماستىڭ ھىۋايى لا ماكان ⑤ پەرۋاز گاسىدۇر.

بۇراقى ⑥ بەرق جىلۋە ئاسانسىما چۇلاۋىدا،
كەچەبىرل پەختىر ئايغى بىرلە پەيكى تىزپاسىدۇر ⑦.

جېرىپ ئول مېھمان، مېھمان ساراينغىلا ماكانىكىم،
ۋەئىللەللاھ خانىدىن رىۋان ئەپزا غزاسىدۇر.

① رۇتبەت (ئە) — مەرتىبە.

② ئەلەقرو فەخرى (ئە) — «يوقۇلۇق مېنىڭ پەخرىم» دېگەن پەيغەمبەر سوزىگە ئىشارەت.

③ كەلىۋلا (ئە) — خۇدانىڭ سوزلىگەن كىشىسى. مۇسا پەيغەمبەر.

④ ھومايون (پ) — مۇبارەك.

⑤ لا ماكان (ئە) — ئورنى يوق، خۇدادىن كىنايە.

⑥ بۇراق (ئە) — خىيالى بىر ھاياۋان، پەيغەمبىرىمىز ئاسانغا چىققاندا سىڭىن ئاتىشى.

⑦ پەيكى تىزپاس (پ) — تىز جاۋاپ قايتۇرىدىغان ئەلچى.

ياۋۇق ئولتۇردى ئىككى يا بوپىدىن يارىغە ئولكىم،
كىم ئەۋئەدىنى ① بۇ ئالى روتبەنىڭ ئالى گۇۋاسىدۇر.

بولۇپ دەريايى ئىرپان ئىچرە غەرق داغىنى تەشەنە،
مېشىە «مائەرەپناكە» ② زەمەزمە بىرلە ساناسىدۇر.

زەھى شاھى پورئاۋازە ئىتى مەھشەرغىچە تازە،
مۇئەزرىنلەر ھەمە نەۋبەت نەۋازى خۇش ساداسىدۇر.

ئوزى دەريايى رەھمەتتۇر خىرامى مەۋجى رەھمەتتۇر،
ئىكى ئالەم لىبىدە رەشپە ③ لوتقى ئاتاسىدۇر.

ئەگەر مومىن ئىرۇر كاپىر تۇرۇر سەرقۇتى ④ خارىكىم،
ئىكى دۇنيايى پور نىمەت ئىكى مېھمان ساراسىدۇر.

ئىرۇر ئول ساقى جامى شەپائەت ھەشىر بەزمىدە،
ھەمە ئۇمىتتۇرى جورئىيى لوتقى ئاتاسىدۇر.

كە ئادەمدۇر خەلىلۇللا موسى روھۇللا،
قىيامەتتە ئىرۇر موھتاجى بۇ سۇلتان ئول گاداسىدۇر.

① ئەۋئەدىنى (ئە) — ياكى يېقىنراق.

② مائەرەپناكە (ئە) — ئى خۇدا سېنى تونۇمىدۇق.

③ رەشپە (ئە) — تامچى.

④ سەرقۇت (ئە) — داستىخانغا چېچىلغان غىزا پارچىلىرى.

نازاكەت بوستاندا قەدىڭ سەرۋى خىراماندۇر.
نازاكەت گۈلۈستاندا يۈزۈڭ گۈلبەرگى خەنداندۇر.①

ساخا كىم بىقارار ئەرمەس كورەي دەپ تىنتىزار ئەرمەس،
جامالىڭ ئاپتايغى ھەمەزەرات رەقساندۇر.

زىنى ھوسنىڭ سىپاتىدا مېنى شەيداىكىم سەندىن،
چىمەنلەر ئىچرە كىرسەڭ ئەنجۈمەنلەر ئىچرە داستاندۇر.

نەدىن مەن بولمىغايىمەن ئادىمىلەر شاھى ئالەمدە،
كەبۇلۇل دىلىكشا كوپتار بىرلەشاھى مورغاندۇر.

زامان پۇرشۇرش، ئاپاق پورپىتنە، جاھان ھاسىد،
خالايق كوزلىرىدىن غەيبىدەك مەشھۇرى پىنھاندۇر.

بۇ مۇرغىزار بۇلبۇلى خۇش كالاملەر،
خۇش جىلۋە خۇش خىرام سەرۋ نازلەر.

سەيپادلىق پېنىم دۇر مېنىڭ ئىشىق تارىدىن،

① گۈلبەرگى خەندان (پ) — كۈلكۈچى كۈل بەرگى.

پەلەكتە ئاتى ئەھمەت يەرنىڭ ئۈستىدە مۇھەممەتتۇر،
خالايققا سەر ئامەتتۇر ① يەرۈ كوك پادىشاسىدۇر.

سىپاتىن قىلماغۇچ كىمدۇر، ساناسىن دىمەگۈچ كىمدۇر،
زىمىندا ھەر كىياھى بار كويابى ساناسىدۇر.②

بۇدۇر گۈلدەستە ئى باغى رسالەت ③ تورت زىباكىم،
ئابابەكرى، ئومەر، ئوسمان، ئېلىيۇ مۇرتەزاسىدۇر.

نەبى ④ نۇرى بىلەن بۇ تورت نۇرى بىر تۇتاش ئەردى،
تۇتاش ئانداغ قۇياش بىرلە شۇئائى باساپاسىدۇر.

ئىرۇر ھەربىرلىرى بىر پادىشاھى ساھىبى ئىھسان ⑤،
جىمى ئەۋلىيالەر شەيخلىللا كوز گاداسىدۇر.

ھەمە ئەسبابغا رەخمەت توككىل يۇلتۇز ساناقىدا،
كىم ئايدەك ھەر بىر ھەمشىرىدىللەر رەھناماسىدۇر.

تاڭ ئەرمەس خۇش دىماغ ئولسا شاپائەت ئەتىردىن مەشھۇر،
سىپاتى گۈلشەننىڭ بۇلبۇلى دەستان ساداسىدۇر.

① سەرئامەت (ئە) — باشتىكىسى ئۇچىغا چىققان.

② كويابى سانا (پ) — ئۇنىڭغا سانا ئېيتقۇچى.

③ رسالەت (ئە) — ئەلچىلىك، پەيغەمبەرلىك.

④ نەبى (ئە) — پەيغەمبەر.

⑤ ساھىبى ئىھسان (ئە) — ئىھسان ئىكسى.

ۋەھشى ① غازاللىرىغە قويۇپمەنكى داملەر.

ھەيرەتتەدۇرمەن نۇر ئىچىدىن زۇلمەت ئورلىسە،
كۆر گۈزدى ئارىزى ئوزە سۈبە شاملەر.

شەھدۇ شەكەر بىلەن يۇغۇرۇپمەن سوزۇمنىكىم،
شېرىن قىلۇر ئۇنى ئوقۇپ تەلخ كاملەر.

كەلتۈردى بۇلبۇلۇغىغا ساپا بويى نەۋ باھار،
يەتكۈزدى قاسد ② ماخا سەندىن پىياملەر ③.

ئىچمەي مەي ۋىسالنى چىقام خۇماردىن،
توقۇز خۇمى سېپەرلەر ④ گەر بولسا جاملەر.

مەشھۇرىدا، نە ياخشى ئات نە ياخشى نشانەئى،
ياخشى ئېتىنى قويدى ئولۇب نەك ناملەر.

36 - غەزەل

كېلەي دەپ ۋەئدە قىلدى، كەلمىدىكىم ئىنتىزار ئەيلەر.

① ۋەھشى غازال (پ) — ياۋا كىيىك.

② قاسد (ئە) — قەنت قىلغۇچى، ئەلچى.

③ پىيام (پ) — سالام.

④ توقۇز خۇمى سېپەر (پ) — ئاسماننىڭ توقۇز كۆپى.

كى كۆلبەمنى يۇرۇتاي دەپ داغى ھەم تىرەبار ① ئەيلەر.

بېرىپ يۈز ۋەئدە دىدار تۇرماي ۋەئدىسىدە كىم،
قۇرۇق جام بىرلە نوشن بادەدىن ② ئۇمىتۋار ئەيلەر.

بېرىپ جامى مەي گۈلگۈن ھەمە نائەھلىگە گەردون،
لەبالەپ جاممەي يەكلىغ كوزۇمنى ئىشكىپار ئەيلەر.

بويۇن سۇنماقتىن ئوزگە چارە نەيلەي چارە تاپماسەن،
خازا ③ بىر قەھرىمانكىم ئاغا كىم كارزار ئەيلەر.

ئاچار ھەق جويىلەر كوكلىن پىروغى مەئرىپەت ④ بىرلەر،
كەۋاكىبتىن ⑤ سېپەرى نىلگۈن زىنكار زار ئەيلەر.

تۇشۇپمەن جەننەتولمەئۇانى ⑥ كويىدىن غېمىم مەۋجى،
ناھان داغىمنى تاۋۇستەك تېنەمدە ئاشكار ئەيلەر.

شارارە چەھرەسىدىن مەۋج ئۇرار بويى ئەرەق مەشھۇر،
كە ئاشقلەر ئوتى دەۋزەخ ئوتىنى شەرمىسار ئەيلەر.

① تىرەبار (پ) — قاراغۇرقاق.

② نوشن بادە (پ) — تاڭ ۋاقتىدا ئىچىلىدىغان شاراب.

③ خازا (پ) — تەقدىر.

④ فىروغى مەئرىپەت (ئە - پ) — مەئرىپەت يورۇشى.

⑤ كەۋاكىبى (ئە) — يۇلتۇزلار.

⑥ جەننەتولمەئۇا (ئە) — بەش.

ئى خىرامى قامىتىڭگە مۇپتالا تەنناز لەر ①،
 غەمزەگەر ئاھۇلىرىڭغا ۋالەدۇر غەممازلەر ②.
 سەن كەبى ئىييار ئىشۋە ئالەم ئىچرە كەلمىدى،
 بەندەدۇر ئىشۋەك كەمەندىغە كەمەند ئىنراز لەر ③.
 كوردى ئەئجازىكىم ئاندىن ئاشىق ئاندىندۇر ھايات،
 كوشتە لەئلى لىپىڭ بولدى مەسە ئەئجاز لەر ④.
 ھەر پوسونو ئىشۋەسىگە يۈز جاھان ئاشىق ئىرۇر،
 ئىشۋەگەرلەر مەھۋى ئولۇپ ھەيراندۇر ئەفۇنساز لەر ⑤.
 تېغى مىزگانىن سۇغاردى قايسى كەۋسەر سۈيىدە،
 داداخى قىلا ئالمىس ھەشىردە ئاۋارىلەر.
 ھەردەمى شىرىن لىبى يەڭلىغ مەگەر كىم جان ئىرۇر،
 جان قۇشى تېغى ھاۋاسىدا قىلۇر پەرۋاز لەر.

- ① تەنناز (پ) — نازلىنىش.
- ② غەمماز (ئە) — چېقىمچى.
- ③ كەمەند ئىنراز (پ) — سالغۇ تاشلىغۇچىلار.
- ④ مەسە ئەئجاز (ئە) — ئەيا پەيغەمبەر موچىزىسى.
- ⑤ ئەفۇن (پ) — ئەپسۇن.

زىۋەرى مەئنى ئىرۇر مەشھۇرى كىم ئەلفاز خۇش،
 ئوتتەلەر زىننەت بېرىپ سوزىگە سۇخەن پەرداز لەر.

38 - غەزەل

مەن لەۋەندلەر شاھمەن ۋەسىغىم مېنىڭ مەستانەدۇر،
 تەختىگاھىم داش بېشى ئوردام مېنىڭ مەيخانەدۇر.
 كەتكۈسى يوقتۇر خۇمارى نەشئەمەندىن كىم ئولۇپ،
 مەي چىراغىغە داغى روھىم مېنىڭ پەرۋانەدۇر.
 ئانچە مەن مەيخور كىم سورولسا گىردىم كوككەكىم،
 بىر قولۇمدادۇر سوراهى لېرىدە پەيمانەدۇر.
 دور ① يەڭلىغ بولمۇدۇم بىردانە دۇنياغا ئەسىر،
 مەندۇرمەن مورغ ئابى ② كىم قۇتۇم مېنىڭ دۇردانەدۇر.
 بىناۋالەرنى ناۋا ئەنۋارىدىن ③ كورمە قۇرۇق،
 كىنىج ئابىنىڭ مەتلىمى كىم گۈشئە ۋەيرانەدۇر.
 ئىشىق سوزىن سوزلىگىل مەشھۇرى ۋەرنە بول خەمۇش،
 جوزىيىانى ئىشىق بارچە بېمەزە ئەپسانەدۇر.

- ① مور (پ) — چۈمۈلە.
- ② مورغ ئابى (پ) — سۇقۇشى، ئودەك، غاز ۋە باشقىلار.
- ③ ئەنۋار (ئە) — نۇرلار.

گەر تىلەرسەن شاتلىق، ساغەر ئىچىپ مەستانە يۈر.
پورسىتىزە ① ئاسمانغە دەككە ئۇر رىندانە يۈر.

كەيە يولچى شەيىخلەر كەبى ئاياققا كەپش مەسە،
ئارغۇماق مەن پەيگە سال شەۋكەت بىلەن شاھانە يۈر.

شانەباز ② ئولما فەرىيىبى خەلق ئۇچۇن ئابىد كەبى،
ئاشىناغا ئاشىنا بىگەنەگە بىگەنە يۈر.

گەر ئاۋامنىناسىغە ئامە مەقبۇل بولماقتۇر ھەۋەس،
باشقا گۈنەزچە ئەمامە ③ قويۇبان پەججانە يۈر.

مەي ئوتىدىن ئوزگە بوقتۇر غەم ئوتىدىن چىققىلى،
كاسە - كاسە مەي تىلەپ، مەيخانەدىن مەيخانە يۈر.

ئوزۇنچە گەر ئاشانلىق ئىستەر ئەرسەڭ ئومۇر ئۇچۇن،
ھوسىن شەمىتىن ئىستابان كاشانەدىن كاشانە يۈر.

يەتكۈزۈر ئىشقى ھىققىغە سېنى ئىشقى ماجاز،

① پورسىتىزە (پ) — جىدەلچى.
② شانەباز (پ) — تاغاق ئويىنغۇچى (ئالدامچىلىق قىلىش ئۇچۇن ساقال تاراشتىن كىنايە)
③ ئەمامە (ئە) — سەللە.

بىر پىرىۋەشكە بولوبان ئاشىقى دىۋانە يۈر.

تالىمى ھوشيارلىقتا باردۇر مىڭ تۇرلى غەم،
بۇ خارابات ئىچىدە مەشھۇرىدەك مەستانە يۈر.

جامالىڭ شەمىگە كىم تۇن - كۈن پەرۋانە جانەمدۇر،
كويۇپ كۈل بولمىغىم ئەيشى نىشائى جاۋىمدانەمدۇر ①.

سەمەندەردەك شىرارە نوش لەپ پەرۋانە مەردان،
بىم ئاتەشخانە باغىم شاخى شوتلە ئاشىيانەمدۇر.

پەلەك ئەتزالىرى گەر رەخنەلەر سالسا تاڭ ئەرمەسكىم،
پىراقنىڭ كېچەسىدە ھەم ئوقى تەككەن نىشانەمدۇر،

ماڭا پۇرقەت كۈنى گويىا قىيامەت كۈنىدۇر نەيلەي،
قۇياشمىدىن يىراق سالغان قازايى ئاسمانەمسۇر.

قاچان مەن خانقاھىدا يۇرمىشەم سوپى سالوسىدەك ②،
لەۋەندى بادە پەيمادۇرمە ③، مەيخانە ماكانەمدۇر.

① ئەيشى نىشائى جاۋىمدان (ئە) — مەڭگۈ خوشلۇق ئەيشى.
② سالوسى (ئە) — مەككار.
③ لەۋەندى بادە پەيما (پ) — ھاراق ئىچكۈچى چاقتان.

مەن ئانداغ نەۋكۈلدۈرمەن، ئېچىلۇرمەن، سېچىلۇرمەن.
جاھان كۈلزارغا ئوخشا باھار بىرلە خازانەدۇر.

ۋاپا ھەم مېھىر كەمدەن كوز تۇتارمەن بۇ جاھان ئىچرە.
چاپا ۋە جەۋرى يەتكۈزگۈچ جانىغە خوجە جانمىدۇر.

تاك ئەرمەس پادىشالىق دەئۋاسىن قىلسام جاھان ئىچرە،
قەدەھكەش رىندىلەرنىڭ. پايگاھى تەختىگاھمىدۇر.

تۇشۇپ مەشھۇرى ئىشقىدىن بۇ گۈلشەن ئىچرە شورىملەر،
ھەمە بۇلبۇللار ئاغزىدا مېنىڭكى داستانمىدۇر.

41 - غەزەل

ئى پىرى كويۇك قېشىدا دەشتىدۇر گۈلباغلەر،
سانجىلۇر بۇلبۇللىرىنىڭ كوزىگە ياپراقلەر.

ئارزىدۇر لالە - لالە ئىشقىدا مەن داغ - داغ،
خال مەشكىندەك مېڭىگە ئاشىنادۇر زاغىلەر.

كويىدىن ئۇچماق ھاۋاسى باشم ئۈزرە يوقتۇرۇر،
تار - تارى زۇلپىدىن كوڭلۇم قۇشىدا باغلەر.

بىر بوتى شىرىن شىئىل ① ئىشقىدا پەرھاد ۋەشى.

① شىئىل (ئە) - تەق - تۇرقى.

كوكرىگىم تاغىن تېشەرگە تشەدۇر تىرناغلەر.

ھىجرى باغدا يۇرۇرمەن لالە بەرگىدىن نشان،
كوزلىرىم گىردابى خۇندۇر كوكرىگىم پورداغلەر.

ئادەم ئۈزرە قويدىلەر مەشھۇرى باشدا بار ① ئىش،
بۇ ئىرۇر بىر پەرى كاھى باشىدا پور تاغلەر.

42 - غەزەل

قىدىك بىر سەۋرىگىم قومىلىرى ئۇششاق نالاندۇر،
يۈزۈك بەرگى گۈلى بۇلبۇللىرى موشتاق نالاندۇر.

نۇچۇك تەرسا كەبى ئىشقىدا بەلگە باغلىماي زۇننار،
تېرىقى ② ئىشقى ئىچرە رەھنەمايم ③ شەيخى سەئىئاندۇر ④.

پەلەك دەۋرىدە كىمىڭكى ئىرۇر كاشانەسى ئابات،
كىم ئۇ ھەم بىر ماخا ئوخشا غىرىبۇخانە ۋەيراندۇر.

نۇچۇك ئەيلەي گۈلۈستاننى تاماشايى دەمى سەنسىز،
كى ھەر بىر گۈل تەبەق ئوت جانىم ئىچرە غۇنچە پەيكاندۇر.

① بار (پ) - يۈك.

② تەرىق (ئە) - يول.

③ رەھنەما (پ) - يول كورسەتكۈچى.

④ شەيخى سەئىئان (ئە) - بىر كىشىنىڭ نامى.

پىرى روھى ئۇچۇن دىۋانەدۇر مەشھۇرى مەھزۇنىكىم،
ئاياغدا سالاسل ④ باشدا شەۋقى بىمىياباندۇر.

43 - غەزەل

مەن ئانداغ سويىمەنكىم دەيىر ① سەدىنى خانقاھىمدۇر،
قەدەكەشلەر قەدە پالاسى سەرىپچى ② كۇلاھىمدۇر.

كوز ئۇچىدىن بېقىش يوقتۇر لېپ ئۇچىدىن سوروش يوقتۇر،
مەگەر مەن دىلەرا باغە موشتالا بولماق كۇناھىمدۇر.

خانقا شاھزادە ئى خوپرو كورىنۇر بىر گادازادە،
شىكۈھى ھوسىن، كىم باشدا بولسا پادىشاھىمدۇر.

خانقا پىرى موغان ④ ئىرشات ئانداغ ئەيلىدى مەشھۇر،
كەتەسىبە بىرلە تەھلىلىم، سەرودى سۇبھى گاهىمدۇر ⑤.

44 - غەزەل

ھەر نۇچۇك ئادەمغە گاهى شاتلىق ۋە گاهى غەم تۇشەر،
كۇل ئۇزە گاه تولى يېغىپ گاهىدا شەبنەم تۇشەر.

① سالاسل (ئە) — زەنجىر.

② دەيىر (ئە) — بۇتخانا.

③ سەرىپچى (پ) — ئۇستىنى ياپقۇچ

④ پىرى موغان (پ) — ئوتقا تىۋىغۇچىلار پىرى.

⑤ سەرودى سۇبھى گاه (پ) — تاڭ سەھەردىكى نەغمە.

ھەم نىشىن بولسا كىشى كاج تەبىئىگە كاج تەبىئى بولۇر،
لام ئىلە قۇر ئاندا كورگىلىكىم ئىلىپپە خەم تۇشەر.

كورستۇر ۋەسلىنى ئاشق ئىشتىياقغە بېقىپ،
زەخمىلەر ئەندازەسىدە ھوققەدىن ① مەرھەم تۇشەر.

ئىستىگىل سەن ئول تولۇن ئايدەك تىلەر ئەرسەك كامال،
كىم يېڭى ئاينىڭ شوئائى ② رەۋزەن ③ ئىچرە كەم تۇشەر.

بەرمىدى مەشھۇرى ۋەھشى قۇشلىغىغا ئىدراكى ھوسىن ④،
ھوسىن ئىگەر ھەر يەردە بولسا دامغا ئادەم تۇشەر.

45 - غەزەل

قايسى دەريانىڭ ساچمىگدەك ئەنبرى ساراسى بار،
قايسى ئەنبرىنىڭ خەتىگدەك بويى روھ ئەفزاسى ⑤ بار.

جەننەتولمەئۇا فىزاسىدا قاچان مەئۇا ئىتەر،
ئاشقى شورىدەنىڭ كويۇندا كىم مەئۇاسى بار.

مەن نۇچۇك بەدھال بولماي ياكى چەكەي دودى ئاھ

① ھوققە (ئە) — قۇتا.

② شوئائى (ئە) — شولە، چولا.

③ رەۋزەن (پ) — تۇڭلۇك.

④ ئىدراكى ھوسىن (ئە) — ھوسىن ئىدراكى.

⑤ روھ ئەفزا (ئە - پ) — جاننى ئارتۇرغۇچى.

باشم ئوزره ئەنبەر ئەفشان كاكۇلۇك سەۋداسى بار.

نە ئۇچۇن ئولتۇرمسۇن ئول مەسنىدى ناز ئۇستىدە،
ھەر تەرەپتە مىڭ مېنىڭدەك ئاشقى شەيداسى بار.

نازنى ئالەم ئاشۇبىكى شورى ئىشقىدىن،

ھەر تەرەپتە زەمزمە ① ھەر گوشەدە غەۋغاسى بار.

دىلرالىق شىۋەسىدۇر، بىۋاپالىق ئىشۋەسى،

قەدى يەۋزۇن ② روي گۈلگۈنى چەمەن ئاراسى بار.

ئەكس ھوسنىنى كورۇپ جام ئىچرە ئول سەرەست ئىرۇر،
ئوزىدىن پەرۋاسى يوق مەندىن قاچان پەرۋاسى بار.

موتىبىزە ئۇششاقنۇر مەشھۇرى ئىشقىڭ پەيزىدىن،
قايسى ئاشقىڭ سېنىڭدەك دىلېمىرى رەئناسى بار.

46 - ئەزەل

دۈكەررە مىرا ئىكس زىبى دىۋانى مالاھەتتۇر ③،
ئىكى پەرخۇندە ④ بىسىللا قاشىڭدىن ئىبارەتتۇر.

① زەمزمە (ئە) — تەكرارلاپ ئوقۇش

② قەدى يەۋزۇن (ئە) — كېلىشكەن بوي.

③ زىبى دىۋانى مالاھەت (ئە) — تەملىك دىۋاننىڭ زىننىتى.

④ پەرخۇندە (پ) — مۇبارەك.

سىراپا تەشەننى ئاغۇشىدۇرمەن ① ئول شەبى قەدىگە،
خىرامى خۇبى ۋە مەۋجى ئوزى دىريايى زەھەتتۇر.

تەبىي لەئلىگىدىن ئىچمەي جۇرئەبى مەي دەھىر ھەشىر ئىچرە،
باشمىدا مىڭ خۇمارو قوللىرىمدا جامى ھەسرەتتۇر.

كەبۇتەرگە قاچان بار ئېھتىياجىم نامە ئىلتەرگە،
ھەزىن ئۇششاقىدىن مەشۇقىغە قاسىد ② مەھبەتتۇر.

چىرى رۇخسارلەر ئارايىشىدۇر جامە گۈلگۈن،

ئوروسى مەئىنىنىڭ ③ ئارايىشى رەنگىن ئىبارەتتۇر ④.

قاچان پەيدا بولۇر مەۋە شەگۈپە ⑤ شاخىدىن كەتتەي،
سىروسامان پىدا قىلىماق ماڭا تەرزى تىجارەتتۇر.

قېچىپ ئول كوز قاراسىدىن ھايا دەشتىگە ئاھولەر،
يۇرۇرلەر، يەرقىيالەر باشدا كوھسار ۋەھشەتتۇر ⑥.

ئىشت مەشھۇرى نەزىمىنى ئىستەر ئىسەڭ سەن ۋەئىزى رەببىانى ⑦،
كى ھەررەنگىن سادالەر سارىدىن گۈلباگى ۋەھدەتتۇر.

① تەشەن ئاغۇش (پ) — قۇچاغلاشقا تەشنا.

② قاسىد (ئە) — ئەلچى.

③ ئوروسى مەئىنى (ئە) — مەئنا چوكانلىرى.

④ رەنگىن ئىبارەت (ئە - پ) — رەئىدار ئىبارەت.

⑤ شەگۈپە (پ) — چىچەك.

⑥ كوھسار ۋەھشەت (پ) — قورقۇنۇچلۇق تاغلار.

⑦ ۋەئىزى رەببىانى (ئە) — ئىلاھى ۋەئىز.

قايسى رەسۋا مەن كەبى ئالەم ئارا ئەپسانىدۇر،
بىر قولىدا شىشە ھەم بىر قولىدا پەيىمانەدۇر.

مەيگەدەنىڭ شەيخى مەن ھەر كىمكى كەلسە قاشمە،
بەخشىم خۇم - خۇم شارابۇ تۇتمەشم پەيىمانەدۇر.

بادە لايدىن يۇغۇردۇم تەسۋىرىمنىڭ دانەسەن،
سورىتىم سوپى ناما ۋەزنىم مېنىڭ رىندانەدۇر.

مەن ئوزۇمدىن ياخشىلىق يۈزنى بىزمۇ كورمىدىم،
ئاشىنا دەي كەمنى ئوزۇم ئوزۇمە بىگانەدۇر.

مويى مىزگانىم نىزارەمدە بولالماي مەھرىمى،
شۈكرە ئاھى سىنە چاكىم سۇنۇلماغە شانەدۇر.

نەشمەنىڭ دۇنياسىنى دەرسەن بىيازىم ① ئوقىغىل،
ھەر غەزەل بىر مەيكىدە ھەر بېيىت بىر پەرمانەدۇر.

بەسكى ھوسنىڭ شوئىلىسىدە كويىشمەم ئورتەنەبىشمە،
گەر كۈلۈم ئۇچسا ھاۋاغە شەمس پىڭلىغ يانەدۇر.

① بىياز - (ئە) — چە ئاققا كۆچۈرۈلگەن شېئىرلەردىن ئىبارەت.

ئىشقىنى مەن ئەقىل دەرمەن ئەقىلى مەن ئىشقىم،
كىم پىرى يۈزۈم ئۇچۇن دىۋانەدۇر ئەپزانەدۇر.

كۆڭلۈم ئاتەش خانىمى ئىشقىدۇر ئاھىم ئۇچقۇنى،
كويۇبان كۈل بولغۇسى ھەركىم ماڭا ھەم خانەدۇر.

ئويۇمە توڭمىش شۇئائى ئوزى كوكتە ئاپىتاپ،
ئىشقى ھەمخابە ① ۋە ھەمدەم يار ئوزى بىگانەدۇر.

رىندى ئابىر مەندۇرمەن مەشھۇر بۇ ئالەمدىكىم،
تائىتىم مەيخارەلىق، تائەتكەم ② مەيخانەدۇر.

48 - غەزەل

كۈل يۈزۈڭنى كورمەيىن كۈللەر كوزۇمگە خار ئىرۇر،
ئۇنلىرىڭنى ئىشتىمايىن بۇلبۇل ئۇنى ئازار ئىرۇر.

يەتكۈسى بەندەم دىسەڭ كۈلكۈم ساداسى ئەرشكە،
پادىشاھى ھوسىن سەنىم ھوسنىڭگە ئالەم زار ئىرۇر.

كۆچەئى ئىشقىڭدا چورۇلسەم ئاجايىپ كورمىگىل،
شەھەر ئاشۇبە ③ ئالەم ئاشىقى دىدار ئىرۇر.

① ھەمخابە (ب) — بىللە ئۇخلاغۇچى.

② تائەتكە (ئە - ب) — تائەت قىلىدىغان ئورۇن.

③ شەھەر ئاشۇب (ب) — شەھەرنى غالىقۇلاتقۇچى.

بولمىغل نەۋمىدىنى كوز، تارتىبان بىدارلىق،
ئاي يۇزىنى كورگۈسى ھەركىم كېچە بىدار ئىرۇر.

جىسىمە قىلدى ئازاپ، بۇ جانىمە بەردى جۇلا،
ئىشۇ ۋەيرانساز ئابادىم ئۇچۇن مۇماردۇر①.

كەر ئوزۇم مەستۇ، سوزۇم مەستانە بولسا نەئەجەپ،
فەھمىلەرغە شۇئە بىدادلىق ② مۇئىاردۇر③.

ھەرنەچە تەقسىز ④ ئوتسە مەشەۋرى ئامىرزىش ⑤ تىلە.
مەغپىرەتنى مەۋجىگە كەلتۈرگۈچ ئىستىغپاردۇر.

49 - غەزەل

ئى پەرلەر پادىشاھى جان ساخا دىۋانەدۇر،
كۈل جامالى شەمىگە بۇ بۇلبۇلۇك پەرۋانەدۇر.

ھىشىمى ھوسنىك بىلەن ئۇنۋانى ئىشقىغە بېقىپ،
قىسىئە لەيلى ۋە مەجنۇن پارەئى ئەپسانەدۇر.

بوستانى ھوسىن ئارا كۆڭلۈم قۇشى سەپىر ئەتكىلى.

① مۇمار (ئە) — بىناكار.

② بىدادلىق (پ) — زالىلىق.

③ مۇئىار (ئە) — ئولجىم.

④ تەقسىز (ئە) — كەمچىلىك.

⑤ ئامىرزىش (پ) — كەچۈرۈم.

خەتتۇ خالىك نازۇ ئىشۋە بىرلە دامۇ دانەدۇر.

ئىشرەت ئابادى جاھان ئىجرە مېنىك بۇ سويگىنىم،
ئول لىبى مەينۇش ساقى لەپ يەلەپ پەيمانەدۇر.

كوزۇم ئۇزرە ئولتۇرۇپ ئارايىش ئەيلەر ئوزىگە،
سۇنبۇلۇك تارىن تارارغە كىرىمكىم خۇششانەدۇر.

كوز راۋاقتدا ياساپمەن كىرىمكىمدىن پەنجىرە،
ئاشىبان ئەتكىم ئاجايىپ خۇش ھاۋا كاشەنەدۇر.

لەئلىك ئەرمانىن ئىتبان ساچمىشەم ھەر قەترە ئەشك،
بەرى ياقۇت بەرى مارجان بەرى ئۇ دۇردانەدۇر.

ئى پىرىئەش سورماغل مەشەۋرىدىن ئاسار ئەقىل،
سەن بولۇبان ئاشنا ئەقلىم مېنىك بىگانەدۇر.

50 - غەزەل

تەجەررۇد ① كىشۋەرنىك ② شاھىمەن سايمەن سوپاھىمدۇر،
تەپەررۇد ③ پەرىنى زىننەتلىگەن تورپە كۇلاھىمدۇر.

ھەزىن جانىمغە ئول قاشى قەلەم يۈز مىشقى جەۋىر ئەيلەرە

① تەجەررۇد (ئە) — تاقلىق.

② كىشۋەر (پ) — مەملىكەت.

③ تەفەررۇد (ئە) — تەنھالىق.

مەگەركىم مۇسەففى ئىشقىن ئوقۇماغلىق گۇناھىمدۇر.

نۇچۇك مەن دەۋلىتى دۇنيايى پانغە بولاي مەغرۇر،
ئەگەر بولسام سۇلەيمانداك يەل ئوشنى تەختىگاھىمدۇر.

قىلىبەن ھەر كېچە ئۇيقۇمنى قۇربان تېخى ئىشقىدە،
ئۇسالنىڭ ئايىنى كورگۇز ماڭا، بەختى سىياھىمدۇر ①.

ماڭا مېھرى گادازەدە ئىرۇر گويا مەلەكزادە،
كۇلاھى ھوسنىكىم پىرقىدە بولسا پادشاھىمدۇر.

قىيامەت ئاپتايىدىن نە غەم مەشھۇر ئارىزغە ②،
ئىگەر ئەبرى ئىنايەت باشم ئوزرە سايەگاھىمدۇر.

51 - غەزەل

چەنن دەشتىدە بىزنى بىر گورۇھ ئەۋارەلەر دەرلەر،
مىغلان ③ خار - ھارىدىن ئاياغى يارەلەر دەرلەر.

بالا ياغسا بېشىمىزغا دەم ئالماي دەۋرى گەردوندىن،
رىزا بەرگەن قازاغە ئاشقى بىچارىلەر دەرلەر.

① بەختى سىياھ (پ) — قارا بەخت.

② ئارىز (ئ) — ئاغرىق.

③ مىغلان (پ) — تىمكەنلىك يانتاق.

كورۇپ مەيخانە ئىشىكىدە غەزەلخانۇ گىرىبان چاك،
موغاننىڭ قىزىغە ئاشق ياقا سەد پارەلەر ① دەرلەر.

پەتىلە ساچلىرىمىزنى كورۇبان قاشلىرىمىزدا،
قارا كۇن باشىدا بىر نەچچە بەختى قارا دەرلەر.

سىروسامانمىزنى سورىمىغل بىز بىناۋالەرنىڭ،
پەلەك گەردىشلىرىدىن كۇنلىرى دىشۋارەدۇر دەرلەر.

سىرىغ چەھرە بىلەن كاھى يۇزۇمگە گەر بېقىپ ھەردەم،
كى گۇلروخلەر پىراقىدا خازان رۇخسارەلەر دەرلەر.

قاچانكىم ئاق بۇرۇت ئابىد قېشىغا بارغۇمىز بىزنى،
قارا قاشلەر قېشىدا دەرىبىدەر ئەۋارىلەر دەرلەر.

كورۇپ ئەنزايمىزنى زەخمىلىك ئەھلى تاماشاكىم،
پىرىلەر كۇيىدا ئەۋارە سەنخسارەلەر ② دەرلەر.

گەر ئىھسان قىلماسا دەرۋىشلەرگە ئەھلى نىمەتلەر،
گوھەر خىرمەنلىرىنى تودەئى سەنكىسى خارا ③ دەرلەر.

بېشىمىزدا كورۇپ نەشئە قولمىزدا كورۇپ ساغەر،

① سەد فارە (پ) — يۇز پارچە.

② سەنخسارە (پ) — تاش ئېتىلغانلار.

③ تودەئى سەنكىسى خارا (پ) — قاتتىق تاشلار دوۋىسى.

قۇتۇلغان يۈز جاھان غەمىدىن نەچچە مەيخارەلەر دەرلەر.

ئىرۇر مەشھۇرى ئانداغ قەۋىمىدىن زەخمىلارنى كورگەچ،
زىمانە تاشلىرىدىن نەچچە كوكسى پارەلەر دەرلەر.

52 - غەزەل

دۇنيانى دىسە دوستۇم، ئول دۇشمىنى چاندۇر،
جانىڭنى چاقارغا لەھەد ① ئىچرە چاپاندۇر.

ئومرۇڭ كۈلدۈر ئېچىلۇر گاھ چېچىلۇر ھەم،
ھەر بارە باھار ئارقاسىدا پەسلى خازاندۇر.

مەھرۇپلەر مېھرى بىلە يۈر ئالەم ئارا دىلشادە،
سالقىن كەبى بۇ ئومۇر ئەزىزنىڭ كۆزەراندۇر ②.

دەۋلەت قەدەھىن دوستلەر بىرلە سىمۇرئىل،
ئەغيارلەر باغرى بۇ ھەسرەت بىلە قاندۇر.

كىم ساقىشى دەھرى ئىلگىدىن ئىچتى مەي چاۋىدە،
جەم باغرى بۇ پەيئانە تەمىنناسىدا قاندۇر.

① لەھەد (ئە) — كور.
② كۆزەران (پ) — ئوتكۇنچى.

روزى ئەزەل ① ئۇستاد پەلەك ياسنى قۇردى،
كىم ھادىسە ئوقىغە ئۇنىڭ كوكسى نىشانەدۇر.

مەشھۇر نە ئۇچۇن ياساش مەسنەدى ئالى ②،
ھەر تەخت نەشىن تەختى توراپ ③ ئىچرە ناھاندۇر.

53 - غەزەل

ئاي يۇزۇڭنى كورسە ھەركىم مەن كەبى شەيدا بولۇر،
كوزلىرى ئەنجۇم ④ فىشان ئاھى پەلەكسىدا بولۇر.

سەن كوتەر كوزدىن نىقابىڭ مەن ئوقۇي داستانى ھوسىن،
مەن يۇزۇڭدىن تۇتى، كوزگۈنى كورۇپ گويا بولۇر.

سورمىغىل سەرگەشتەلەردىن ئالەم ئىچرە مەسكىنى ⑤،
قانداق ئىشقى ئەۋارەسگە مەسكەنو مەئۇا بولۇر.

بۇ زامانە تەبىئىيەتتە ئىرمەس ئۇپور تەبىئە سوز،
ئەمرى شەۋكەتتەك قاچان بىر شائىرى پەيدا بولۇر.

① روزى ئەزەل (پ - ئە) — قەدىمى كۈن.

② مەسنەدى ئالى (ئە) — ئالى تەخت، ئالى يولەنچۈك.

③ توراپ (ئە) — تۇپراق.

④ ئەنجۇم (ئە) — يۇلتۇزلار.

⑤ مەسكىن (ئە) — تۇرار جاي.

تەر ئىسەڭ دانا تەئەممۇل ① قىل بىكار سوز سوزلىمە،
بىر ئېغىز بىمەننى سوز بىرلە كىشى رەسۋا بولۇر.

ھەر كۈنى بىر نوقتىنى تەئىلم ئال ئەللامەدىن ②،
تامچىلاپ يامغۇر يېغىپ ئاخىردا ئول دەريا بولۇر.

تىرە تەبىئە ③ ئولمىش تۇرۇپ، بىر يەردە روشەن تەبىئەلەر،
زەڭ باغلار سو ئىگەر بىر يەردە پاي بەرجا بولۇر.

ئەيلىگىل مەشھۇرى كىم گۈلروپىلەرنىڭ خىزمىتىن،
كۈل ئاياغىدا تۇرۇپ بۇلبۇل كەبى گويا بولۇر.

54 - غەزەل

مەھەبەت ئالىمىنىڭ شاھىدۇرمەن غەم سىپاھىدۇر،
بېشىم ئوزرە قارا مۇڭلەر قارا مەخمەل كۇلاھىدۇر.

زىبەس سەرگۈشتەدۇرمەن مەھۇشەنىڭ مېھرى كۇيىدا،
قۇياش كوزگۇسىنىڭ روشەنگىرى بىر گىردى ئاھىدۇر.

كىل ئى گۈلكۈن سوۋار ئوتكىل نەزەردە جىلۋىلەر كورگۇز،
پەلەك مەيدانىنىڭ گۈلكۈن سوۋارى بەرقى ئاھىدۇر.

① تەئەممۇل (ئە) — ئويلىنىش.

② ئەللامە (ئە) — بىلگۈچى.

③ تىرە تەبىئە (پ - ئە) — قارا تەبىئەت.

مەن ئانداغ رىند ئازادە ئالايمىق نەقىشدىن سادە،
كە تەركى دۇنيادىن بىر گوشە تەركى كۇلاھىدۇر.

يۈرۈپمەن كوربۇبان ئول ئاتىشىن رو ئىشقىدا مەشھۇر،
بالا پەرقىغە پەرۋانە مېنىڭ بۇ پەرى كاھىدۇر.

55 - غەزەل

كىم بېشىدا بۇ جاھان ئاشۇبىدىن ① غەم يوقتۇرۇر،
بولسىغان غەم باشدا پەرزىندى ئادەم يوقتۇرۇر.

كىمكى سەرۋەر ② بولسا ئالەمگە بولۇر غەمدىن دوتا،
باش بولۇپ يۈز ھوسنىگە قاشتا قاچان خەم يوقتۇرۇر.

بۇ جاھاندىن ئۇ جاھانغا كەتتىكىم ئەيشۇ نشات،
ئەيش جامىنى ئىبەرمەس ئىلگىدىن جەم ③ يوقتۇرۇر.

پادشاھىغە ۋەزىرى بەردى پەندى سودمەند ④،
راز ⑤ دىلى ئەيتۇرغە ئوزدىن - ئوزگە مەھرەم يوقتۇرۇر.

① ئاشۇب (پ) — بىتتە.

② سەرۋەر (پ) — باشلىق.

③ جەم (ئە) — جەمىش پادشاھ.

④ سودمەند (پ) — پايدىلىق.

⑤ راز (پ) — سىر.

توتەشەم خامۇش جاھاندىن بۇ لىبى گوييا بىلەن،
راز دىلىدىن دەم ئۇرغا ھىچ ھەمدەم يوقتۇرۇز.

ئۆلپەت ئۆزىمە ياردىن گەر بارسا قولدىن ئالىمى،
ئونس ئۆلپەت ئالىمدەك ياخشى ئالەم يوقتۇرۇز.

مەن بۇ خارستان ① ئالەم ئىچرە گوييا كۆلدۈرمەن،
خەخم ئوزرە زەخمىلەر ھىچ سىندە مەرھەم يوقتۇرۇز.

بۇ جاھان ئىچرە كىم ئىچتى ساغرى ئىشرەت ② مادام،
ئەيش جامىنى ئىبەرمەس ئىلگىدىن جەم يوقتۇرۇز.

ئاچمىقتىل مەشھۇرى ھىچكىمگە تاماڭ كوزىنى كىم،
توتتى ھاتەم بۇ جاھاندا ئەندى ھاتەم يوقتۇرۇز.

56 - غەزەل

مەن سېنى ئى شامى خوبان لەئلىڭگە سويگۇم كېلۇر،
باغى ھوسنىڭگە كىرىپان غۇنچىلەر ئۆزگۇم كېلۇر.

بولموسا لەئلى شەكەر بارىڭ نەسىپ مەن تەشنىڭە،
سايەيى لەئلى لىبىڭنى لەپ ئوزە كورگۇم كېلۇر.

① خارستان (پ) — تىكەنلىك.

② سافەر ئىشرەت (پ) — ئىشرەت جامى.

تىرە خاتىر ھەم نەشىنلەردىن يەر ئوزردەمەن مەلۇل،
ئاسمان ئوزرە چىقىپ ئايىلەر بىلەن يۈزگۇم كېلۇر.

خودى ئاھمىنى مېنىڭ ئورلەتمە ئاچ شەمى جامال،
مەندۈرمەن پەرۋانە دىدار ئوتىدا كويگۇم كېلۇر.

توتىمىڭىل سالقىن شامالداك توند راۋان ① ئومرى ئېزىز،
ئاستانى يارىدا بىر نەچچە كۈن تۇرغۇم كېلۇر.

ئەھلى دۇنيا ئەھلى پەقىرى بۇ ئىكوۋ ھالىن كورۇپ،
زەر قابا ② لەرنى قويۇپ پەشمىن ③ قابا كەيگۇم كېلۇر.

كۈل سوغاق يەلدى ئېچىلۇر، داغى مەنىمۇ كۈل كەبى،
خەسىم ④ يەتكۈزسە سوغاق سوز، شات ئولۇپ كۈلگۇم كېلۇر.

يۈزى شۇملەر يۈزلىرىدىن ياخشىدۇر ئولۇم يۈزى،
كىم رەقىبى شۇم رويلەرنى كورۇپ ئولگۇم كېلۇر.

كوپىرىدۇر ئەھلى تەرىقەت مەزھەبىدە كىم رىيا،
خود نامازا مەدلىرىنى مەشھۇرى ئولتۇرگۇم كېلۇر.

① توند راۋان (پ) — تېز - تېز.

② زەر قابا (پ - ئ) — ئالتۇن تون.

③ پەشمىن (پ) — يۈك.

④ خەسىم (ئ) — دۈشمەن.

پوشت پاي ① دۇنياغا ھەركىم ئۇرسا ئول مەردانەدۇر.
باغلسا ھەركىم كوڭۇل دۇنياغا ئول دىۋانەدۇر.

پادىشاغا پادىشالىق ئارىيەتتۇر نەچە كۈن،
تەختى ئاخىر يەقىلۇر ھەم ئورداسى ۋەيرانەدۇر.

يول يۇرۇرلەر يول ئۈزۈرە باشكىم تەئىزىم ئۈچۈن،
كىم خۇشامەت ۋادىسىدا يۈز تىل ئىلە شانەدۇر.

كويىدىن مەن چىقمايىن تەيلەي بولۇپتۇر نەۋ باھارە
تەۋبە سۇندۇرماي نە ئەيلەي يار ئىلگىدە پەيمانەدۇر.

ئابد ئويى خانقاھ ئاشق ئويىدۇر كويى يار،
بۇلبۇل ئويى گۈلۇستان، بوم ② ئويى ۋەيرانەدۇر.

ئاشق ئولباي ھەچكىم مەندىن تاپا ئالاس نىشان،
بىر پەرى رۇخسارىنىڭ كويى مانغا كاشانەدۇر.

ئاشكارە بولغۇسى مەينۇشلەر مەي بويىدىن،
ئىچسە كىم مەي ئىشق جامىن سوزلىرى مەستانەدۇر.

① پۇشت پا (پ) — پۇت ئارقاسى.

② بوم (ب) — موڭۇش.

ئاچمادىلەر لەپ بىيانى مەئرىپەتكە ئەھلى ھال،
چۈن سەدەپ خامۇشدۇر ھەر كىم دا كىم دۇردانەدۇر.

ياسىنىپتۇر ئاستا نەئىنى ھىزىن مەشەۋرى زار،
ئولتۇرۇپتۇر تەخت ئۈزە ئولتۇرۇشى شاھانەدۇر.

ئارزۇيى تەلئىتىڭ ① باغى گۈلۇستانىم ئىرۇر،
كىم خىيالى قامىتىڭ سەرۋى خىرامانىم ئىرۇر.

بىر كورۇپ ئەكس ئۇزارى ئومۇر بويى ھەيرەتتەدۇر،
ئايىنە كور شىشە ئىكىم چەشم ھەيرانىم ئىرۇر.

تۇن قاراسىن ئەمەستۇر تىرە كولبەم گوشەسى،
ئارزۇيى ئارزىكىم ماھى تابانىم ئىرۇر.

تۇشتە ئولتۇردى ھومايى بەختىكىم كولبەم ئۈزۈمە
كىم ئوقامدا ئىتىلىرىڭ بۇ كېچە مېھمانىم ئىرۇر.

ھەر سوزۇم كورسىغە ئولتۇرتساڭ، كەم ئەرمەس لوتقىدىن،
يېشى ئاي چەرخ ئۈزۈرە بىر مىسرائى دىۋانىم ئىرۇر.

سو ئىلئى شەۋقىن ياقىب مەشەۋرى جانىن ئورتىگەچ،
بەرقىدەك گۈلگۈن قابايى شوخى جەۋلانم ئىرۇر.

① ئارزۇيى تەلئەت (ئە - پ) — چىرايىڭ ئارزۇسى.

مەن - مەن ئۇنداغ كۈلتۇزى ئىشقىدە خونا بە خار،
بۆلبۈلۈم يال ۋە يېرىدىن قەترە - قەترە قان تاغار.

نە باھار ئاينەسى، كۆز مەۋسىمىدەك سارغارۇر،
جىلۋە ئەكسىن چاچاس ئول، كۈلگۈن قابايى گۈلتۇزار.

ئومىر ھەمۋارە ① ئەمەستۇر بۇ تىرىگىلىك بەر داۋام،
بەرقتىن تەمكىن تەمە قىلما ئېقىن سۇدىن قارار.

ئىشق مەكتەپخانەسىگە بىر كىرىپ مەجنۇن بىلە،
ئوقۇدۇم مىشكاتىنى ② مەن ھەرىپى ھاۋايى ئول يازار.

ئومىرىنى ئىشرەت بىلەن ئوتكۈزگىلى ئى يارى ئېزىز،
جام كۈلگۈن ئىچ چەمەن سەھنىدە پەسلى نەۋ باھار.

كىم لىبىگىگە تالەبى پەيمانە بولمىش ئاشىنا،
شۇكىر ئۈچۈن پەيمانە كەش پەيمانە ۋەش ئاغزىن ئاچار.

ھىچكىم يەتمەس مانا پەزىلەت ۋادىسىدا،
ئىتلىرىڭغا ھەمگىزارمەن، قۇللىرىڭغا ھەمدىياز.

① ھەمۋارە (پ) - تۈز.
② مىشكات (ئە) - ھەدىس كىتابى.

رەۋزىنى فەردەۋس ① ئىرۇر ھەر قانچىكىم راھەت سىرىشت ② -
يوقتۇرۇر مەشھۇرىدا چۈز ئارزۇيى ۋەسلى بار.

سېنى ئۇششاق كوڭلىن غارەت ئەتكەچ دىلرانا دەرلەر،
مېنى ئى شوخ دامىگە ئەسرىۋ مۇپتالا دەرلەر.

سېنى قەسىرى جامال ھۈسنى ئوزرە شاھى مەھرۇبان،
مېنى ئىشقىڭ كۈچاسىدا رەسۋا بىر گادا دەرلەر.

بۈكۈن ھەر بىر سېرىق يۈز ئىشقىڭ ئوتىدا شەھىد بولسا،
قىيامەت كۈنىدە بىر گۈل چىراي گۈلرەڭ قابا دەرلەر.

ئەجەپ قەۋمىدۇر ئەسھابى رىزا ③ بىرلە ۋاپالەركىم،
بالا تەغنى باشتا سايەبى بالى ھوما ④ دەرلەر.

ئىگەر ئومىرى جىگەر پوركالەسىدىن ⑤ مەن غىزا بەرسەم،
قاچان نامەھرىباننى ئىتلەر ئۈزىگە ئاشىنا دەرلەر.

كورۇپ مەشھۇرىنى ئەھلى جاھان بۇ خىلدا سەرگەردان،
عەم ئابادى جاھان ئىچرە غەرىبۇ بىناۋا دەرلەر.

① رەۋزىنى فەردەۋس (ئە) - جەننەت گۈللۈكى.

② راھەت سىرىشت (ئە - پ) - راھەت ئارىلاش.

③ ئەسھابى رىزا (ئە) - رازى بولغۇچىلار.

④ سايەبى بالى ھوما (پ) - بەخت قۇشنىڭ قانات سايىسى.

⑤ پوركال (پ) - پارچە - پارچە.

جامئە گۈلگۈن جانىم ئورتىمەككە ئاتەش پارەدۇر،
بەرقىدەك شەۋقى ھاۋاسدا كولوم ئاۋارەدۇر.

مەن مەرىزى ① ئىشقىدۇرمەن، يوق تەبىب بىرلە ئىشىم،
گەر پىلاتوندىر ئىلاجى ئىشقىغە بىچارەدۇر.

بۇ خارابات ئىچرە مەندەك قايدا باردۇر مەي پەرەست،
بۇ خارابات ئىچرەكەم مەن كەبى مەيخارەدۇر.

ئىچ مەي رەككىن، ئال نەشئەكەم تاپقىل شۇئور ②،
ھەر كىشى بىنەشئەدۇر بىمىزە ھىچ كارىدۇر.

تازلان كوپتارىدىن پەخىر ئەتمەگىل دەستارىدىن،
كورچىۋىن باشداكىم ئوزدىن ئۇلۇغ دەستارىدۇر.

نەۋخىتىنىڭ موسەپى ھوسنىن ئوقۇر مەشھۇرىكىم،
ھوسنىنىڭ سى ③ پارەسىدىن يۈز قۇياش بىر پارەدۇر.

پەلەك جەۋرىدىن ئەتىمە شىكۋەلەر ھەرنە قەلەمدىندۇر،
بېشىم ئوزرە قارا مۇڭلەر توبىم ئوزرە رەقەمدىندۇر،

- ① مەرىز (ئە) — كېل.
- ② شۇئور (ئە) — تۇيغۇ.
- ③ سى (پ) — ئوتتۇز.

خازانسىز گۈل پاناسىز ئادىمى بولماس بۇ ئالەمدە،
ئەدەم ① شەھرىگە كىم بارماس، چۈنكى ئەسلىدە ئەدەمدىندۇر.

پىروكوك ئىچرە ئالەمنى ئىكى تاشلىق تۇگۇرمەن بىل،
ئۇن ئالماق ئىبىرەت ئالماق، بىزگە ئېغىرىدىن چەمدىندۇر.

كورۇپ بىرنى غېنى ② ئوزدىن پەقىر، قىلما ھەسەدخورلۇق،
بىرىگە كوپ، بىرىگە ئاز ئاتا روزى رەقەمدىندۇر ③.

غەم ئاباد بۇ جاھان ئىچرە قاچان شادئاپ ④ ئىرۇر مەشھۇر،
سەرشتە ئادىمىلەر تۇپرىقى بارانى غەمدىندۇر ⑤.

مەھۋەشىمنىڭ مەھۋەشىگە خاتىرى شەيداسى بار،
ئايقا ئوخشا سىنەسىدە داغ ئىلە سەۋداسى بار.

خوش گادالىكىم ئاڭا يوقتۇر جاھاندا دەردى گوش ⑥،
شاھلىق خوشتۇرۇۋەلى باشدا يۈز غەۋغاسى بار.

① ئەدەم (پ) — يوقلىشىش.

② غېنى (ئە) — باي.

③ روزى رەقەم (ئە - پ) — تەقدىر قىلىنغان كۈن.

④ شادئاپ (پ) — خوش.

⑤ بارانى غەم (پ) — قايغۇ يامغۇرى.

⑥ دەردى گوش (پ) — قۇلاق ئاغرىقى.

بىر كۆڭۈل ئىچىرە ئىككى مەشۇق مېھرىن سالماغىل،
قاندا بىر تەخت ئۆزۈرە ئىككى شاھنىڭ ئىجلاسى ① بار.

بوم يەڭلىغ كوك ② ئەيلەپتۇر زامانە ۋاژگۇن،
كەر كىشىنىڭ تۇتى يەڭلىغ نۇتقى شەككەرخاسى ③ بار.

كەر دىسەڭ ئىززەت تاپاي ئالەمدەسەن دۇنيانى تاپ،
دەۋەدۇر كوييا پىرىشتە كەر ئۇنىڭ دۇنياسى بار.

مەن نۇچۇك ئەيلەي ئەقىدە سوپى پورھىرىسىغە،
زەرنى ئىشقىتىن ئايرىماستىن سوپىلىق دەئۋاسى بار.

ئەقلاي شەيخى تۇرۇش ④ روبرلە مەسچىت ئىچىرە مەن،
دەپىرىدىن كەلمەيدۇ چىققۇم خوبرو رەئناسى بار.

ياخشىلىق ئاتىن كوتەرمەس ئەچچىكە كورسەتسە سەلاھ،
لەۋھە ئۆزۈرە مەشھۇرتىنىڭ بەد تاقلىق توغراسى ⑤ بار.

64 - غەزەل

ئول ئايغا موپتالا بولماق قازايتى ئاسماندۇر،
مانا داغى پىراق سالماق بالايى ناگەھاندۇر.

① ئىجلاس (ئە) — ئولتۇرۇش.

② كوك (پ) — كاپا.

③ نوتقى شەككەرخا (ئە - پ) — شېكەر چانئالغان سوز.

④ تورۇش دو، (پ) — يۈزى تۈزۈك، ئاچچىق سوز.

⑤ توغرا (ئە) — سىز لەۋھە.

چۈشۈپمەن ئىشقى دەشتىگە ئولۇپ ئارام ئالمايمەن،
مىسالى گروباد ① ئەۋارە كىردى ناتاۋانمىدۇر.

كورۇپ بىر ئاتمىش رۇخسارىنى ئاتەش پەرەست بولدۇم،
گەيى ئانەشكە گاه رەگاہ گوشى گۇلخان ماكانمىدۇر.

سېنىڭ ھوسنىڭ مېنىڭ ئىشقىم تېپىپتۇر ئانداغ ئاۋارە،
ھەمە يەردە سىقاتىڭ ھەممە يەردە داستانمىدۇر.

كورۇنۇر خارخەس يەڭلىغ نەزەردە سەدرە ۋە توي ②،
مەن ئانداغ مۇرغىدۇرمەن ئىشقى شاخى ئاشيانەمدۇر،

ئەگەر مەشھۇرىدىن سورىساڭ مانا نە توھپە كەلتۈردۈڭ،
مانا رۇخسارىنى زەردۇ، ئەشكى گۈلگۈن ئەرمىخانمىدۇر.

65 - غەزەل

نازاكەت پەيكىرىكىم نوکەھتى نەسىرىن ③ سىۋارىدۇر،
سومەن كوزگۇسىدەك روشەن كوكۇللەر رەھگىزارىدۇر.

خىجالەت تەرلىرىدىن ھەر تەرەپ روشەن كىۋاكىبلەر ④،

① كىرۇباد (پ) — قۇيۇن.

② سەدرە توي (ئە) — ئاسماندىكى ئىككى دەرەخ.

③ نوکەھتى نەسىرىن (ئە) — پۇراق، نەسىرىن گۈلنىڭ ھىدى.

④ كىۋاكىبلەر (ئە) — يۇلتۇزلار.

مەھى تابان قۇياش رۇخسارىنىڭ كىم شەرمىسارىدۇر.

ئەگەر مەن كەلمەسەم مەھشەردە ھوشۇمغا تاڭ ئەرمەسكىم.
خاراڭ ئەتكەن مېنى مەستانە چەشمى پور خۇمارىدۇر ①.

كۆلۈم ساۋرولسا گۈل بويى كېلۇر ھەردەم ھاۋادىنىكىم.
جېنىمنى ئورتەر ئۇچۇن شوئلاگون گۈلگۈن ئۇزارىدۇر.

ئەكۈن بولغاي قەدەم كەلتۈرسە بۇ روھىمنى شاد ئەتسە،
مازارىم ئىنتىزارىدۇر، غۇبارىم بىقارارىدۇر.

كورۇپ مەريەردە ھوسنىن ئەھىل ئىرپان بولامىش ئاشۇپتە،
ھەمە مەھرۇپلەر ئول ماھىنىڭ ئايىنە دارىدۇر ②.

ئامان ئىستەر ئىسەڭ بول سەرۋەدەك ئازادە بارىڭدىن،
كى نەخلى بارۋەر ③ ھەر رەھگۈزەرنىڭ ④ سىڭگا سارىدۇر.

بىلۇر ئازادە گۈلشەن بورىيى پەقىرىنى مەشھۇر،
ئىيىستان شىرلەرنىڭ روھ ئەفزامەر غىزارىدۇر.

① چەشمى پورخۇمار (پ) — خۇمالاشقان كوز.

② ئايىتە دارىدۇر (پ) — ئەينەك تۇتقۇچى.

③ نەخلى بارۋەر (پ) — مۇنۇلىك خورما دەرىخى.

④ رەھگۈزەر (پ) — يولدىن ئۆتكۈچى.

سەمەندەر مورغىدۇرمەن شاخى شوئلە ئاشيانەمدۇر،
كول ئولغان ھەم گۈل ئولغان ھەمدە گۈلخان بۇستانىمدۇر.

ئەدىدىن بۇلبۇل كەبى ئەپسۇس چەكەي جەھجەھە ① بىرلە،
باھارى ئومرۇم ئوتتى مەۋسەمى پەسلى خازانىمدۇر.

نۇچۇك مەن ئواتۇراي بۇ مەھفەل ئىچرە موتىرىبۇ مەيسىز ②،
مېنىڭ بىر نەچچە كۈن ئومۇر ئېزىم مېھمانىمدۇر.

مۇغەنىنى ③ بىرلە ساقسىز قاچان بىر يەردە تىرىلۇرمەن،
تەرەننوم ④ قۇۋەتى روھوم قەد قۇتى ⑤ روۋانىمدۇر.

مەن ئەزبەس ⑥ ئىشتىياقك دەشتىنىڭ گىردىبادىمەن،
يۇگۇرماق ئۇرۇلۇبۇ - چورۇلۇپ ئارامى جانىمدۇر.

ئىرۇر مەشھۇرى بىسىمل ئىندىلى كەربالا ⑦ گۈلشەن،
ئوقۇڭ شاخى گۈلى خۇش جىلۋە نوکەھە پىشانىمدۇر.

① جەھجەھە (ئە) — چۈلداش.

② موتىرىپ (ئە) — سازەندە.

③ مۇغەنىن (ئە) — نەغمىچى.

④ تەرەننوم (ئە) — ساز چېلىش.

⑤ قۇتى روھ (ئە) — جاننىڭ شىزاسى.

⑥ ئەزبەس (پ) — پۇتۇنلەي.

⑦ ئىندىلى كەربالا (ئە) — ئىراقتىكى كەربالا چولنىڭ بۇلبۇلى.

قامىتىڭ سەرۋى شەھى ياسەرۇ ئەر ئەردۇر مەگەر،
شاخى گۈل يا نەخىل نەۋبەر يا سەنۇبەردۇر مەگەر.

يارەپ ئول كىسو ① يا سۇنۇل يا گۈلى خۇشبۇي ئىرۇر.
بويدىن ۋە ۋە جاھان ياجان موئەتتەردۇر مەگەر.

قاشلىرىڭ ئىككى كامان يا ئىككى شەمشىرى ئىرۇر،
يا ئىككى مىسرائى مەرغۇپ مەۋزۇن مۇكەرەردۇر مەگەر.

كوزلىرىڭدۇر ئەينى ئىشۋە يا ئىككى ئاھويى مەست،
يا ئىككى سەرتنە ② يا ئىككى پىسونگەردۇر مەگەر.

ئارزىڭ سۇبى سىپا ③ يا مەتلىنى ئەنۋارى ھۇسنى ④،
يا قۇياش يا ماھ تابانى مۇنەۋۋەردۇر مەگەر.

لەبلىرىڭ ياقۇت يا لەئلى بەدەخشان يا ئەققى،
ئابى ھايۋان يا شېكەر يا ئابى كەۋسەردۇر مەگەر.

ھەرقىيا باقىشلىرىڭ جانىم قىيارغە ناز بىلە،
غەمزە جەۋھەر، غەمزەدەم خۇنرىز خەنجەردۇر مەگەر.

① كسو (پ) — چاچ.

② سەرتنە (پ) — پىتنىنىڭ بېشى.

③ ئارزىڭ سۇبى سىپا (ئە) — يۈزۈڭ ساپلىقىنىڭ تېشى.

④ مەتلىنى ئەنۋارى ھۇسنى (ئە) — ھۇسنى نۇرىنىڭ تۇغۇدىغان جايى.

تەن ئىرۇر يا نوقرە ① كادور يا بەرگى سومەن ②،
پونبىئە مەھتاب ③ يا سۇبى مۇنەۋۋەردۇر مەگەر.

ھىرىملى شىرى زامانىدۇر يا فۇزۇلىيى ئاۋان ④،
خوش زابان مەشھۇرى يا لوتقى سۇخەنۋەردۇر ⑤ مەگەر.

تىنماي چالادۇر نەققارە جەڭ جىگەرلەر،
مەئناسى بۇكىم جەڭ كۈنى ئىلغانۇر ئىرانلەر.

بىر ئەردىن بىر ئەر قاچا، خاتۇن ئول،
باشىغە لىچەك تېكىپ قاچارلەر.

ئالەمدىن ئەر ئوچسە گەر ئېتى ئوچمەس،
تەھسىن بىلە ھەر مەئرىكىدە زىكىر ئېتەرلەر.

مەيدانى جەڭ ئىرۇر ئىرانلەرگە گۈلۇستان،
نەچچە باش ئۆزەر بىلگىل گۈللەر ئۆزەرلەر.

① نوقرە (ئە) — خام كۆمۈش.

② بەرگى سومەن (پ) — گۈل ياسمان ياپرىشى.

③ پونبىئە مەھتاب (پ) — ئايدىڭ پاختىسى.

④ ئاۋان (ئە) — ۋاقت.

⑤ سۇخەنۋەر (پ) — سوزمەل.

خۇش زىننەت ئىرۇر ئەرگە سىلاھ ① بىرلە ياسانماق،
قەدىدە قويۇق ئىلگىدە رەخشەندە ② تەبەرلەر.

ئەر بولساڭ ئويۇڭدىن چىق مەيداندا ئات ئوينات،
كۆرسەتكىل مەيداندا ئەرلەر كەبى ھۇنەرلەر.

مەشھۇرى ناغرا ئۇنىگە مەئنا ئەيىتى،
مەئنى بىلە بۇ مەئنىگە كىم تەھسىن ئېتەرلەر.

69 - غەزەل

زەھى خۇش تەللىتىكىم ئالىسى ھوسنىگە ھەيراندۇر،
نقاپ ئاچماي يۈزىدىن كۈن يۈزىدەك پەرتەۋ ئەفشاندۇر.

سېنى قايسى گۈلۈستاننىڭ گۈلى دەرلەر گۈلى رەئنا،
سىرى كويۇڭ تاماشاسى تاماشايى گۈلۈستاندۇر.

بۇ گۈلشەن ئىرە گۈل پىراھىنىڭ بويىن ئالمىشمەن،
سىراسەر رەھىزىزىم كۈچى ئەنەبەر فىروشاندۇر.

پىرى رويۇم ئۇچۇن مەندۇرمەن دىۋانە يەڭلىغ كىم،
قۇيۇندەك رەقىس ئۇرار يەرلەر مانا سەھنى بىباياندۇر.

① سىلاھ (ئە) — قورال.
② رەخشەندە (پ) — باقمىراق.

كىل ئى رەڭگىن باھارى ھوسنى كورگۈزگىل مانا رەڭگى،
كورۇبان رەڭ تاندىن رەڭ ئاچماي مەندە ئەرماندۇر.

كىشى ئوز چاغىدا يۇرسە ھەنە ھالدا بولۇر ئىمىن،
ئىگەر ئول بىر گادايى ئەمما ئەۋزايىدا سۇلتاندىر.

قېتىپمەن تۈركى ئەشئارىمغە روشەن فارىسى مەشھۇر،
بۇ رەئنانىڭ جامالىنى مۇشۇ مەشئاتە ① ئاچقاندىر.

70 - غەزەل

ئوتۇپ يۈز ئاي، كورمەي ئاي يۈزۈڭنى زار ئولگۈمدۇر،
كېلىپ يۈز كوز سەن كەلمەي ئۇمدۇر ئولگۈمدۇر.

چېنىم تىترەيدۇ ھىجرىدىكى مېھرىدە خازان يەڭلىغ،
جامالىڭ ئاپتابىنى ئىسسىنماي زار ئولگۈمدۇر.

راۋاقتى ناز ئۈزرە ئولتۇرۇپسەن ئى شەيى خوبان،
كورەلمەي گۈل يۈزۈڭنى دەرگەمگىدە خار ئولگۈمدۇر.

مېنىڭ لەيلى ۋەشىم تەقلىمى ئانداغ زايىل ئەيلەپتۇر،
جۈنۈن سەھراسىدا سەرگەشتە مەجنۇن ۋار ئولگۈمدۇر.

① مەشئاتە (ئە) — چاچ تارىغۇچى.

قاچان لەئىلى لىبىگىدىن نوش دەردىنى تەتر مەشھۇر.
داۋايى دەردىنى تاپماي مەنى بىمار ① ئولگۇمدۇر.

71 - غەزەل

يۇز قۇياش تابى مەھى رۇخسارەسى تابىندەدۇر،
مىڭ غازالە غەمزەسى نەرگەسلىرى خابىندەدۇر ②.
تەشەلەپ زۇلمەت نەشەنلەرگە تىتوزماس جور ئەيى،
چەشمە - چەشمە ئابھايۇان ③ لەئىل سىراپىندەدۇر ④.

بى سادادۇر داداخاھلەر نالەسى مەھشەر كۈنى،
بىلىندىم نىرەك سۈرمە چىشم پورخابىندەدۇر.

لەپ - يالەپ قۇيماي ئولۇم جامى لەپالەيدۇر ماڭا.
جانى ئۇششاقى جىگەرخۇن لەئىلى نايابىندەدۇر.

تاپمىغۇڭدۇر ئىستەسەك مەشھۇرى شەيدادىن كوڭۇل،
كىم ھىمە شەيدا كوڭۇل زۇلپى قەللا ⑤ بىدەدۇر.

- ① بىمار (پ) — كېنەل.
- ② نەرگەسلىرى خابىندە (پ) — نەرگەستەك كوزلىرىنىڭ ئۇيقۇسىدا.
- ③ ئاب ھايۇان (پ) — ھاياتلىق سۈيى.
- ④ لەئىل سىراپ (پ) — سۇلۇق لەئىل لەۋدىن كىنايە.
- ⑤ زۇلپى قەللا (پ) — چاچنىڭ ھالقا - كىچەكلىرى.

72 - غەزەل

باشىدا مېنىڭ ھەر كۈنى كۈن ئوخشا سەپەردۇر،
كوك سەپىرى ئاڭا ۋە ماڭا بادىيە ① لەردۇر.

گىردىشگە ② تۇشۇپتۇر بۇ پېلەك گىردىشى ② كوركىل،
نانداغ ماڭا ئارام نە شامۇ نە سەھەردۇر.

نەن بويى ئالۇرمەن يۇرۇبان باغى سەھەردىن،
توپراقىمە توخدى مەگەر بادى سەھەردۇر.

تەقدىر قۇشى بال پىرىنى ئىگەر ئاچسا،
تەدبىر بىلە سىموزغىدا نىبال نەپەردۇر.

گۈلچەھزەئى ھەمرا ئىگەر بولسا سەپەردە،
گۈلشەندە يۇرۇپسەن ئىگەر ئول نەۋئى سەقەردۇر ③.

ئەۋارە قىسمەتتۇر ئۇ سەرگەشتە تەقدىر،
كىم سەيىرگەھى بادىيە ۋە زاۋىيە ④ لەردۇر.

بىر يەردە نۇچۇك ئوزىنى ئىسىر شەمىگە ئوخشا،
مەشھۇر ھەزىن كوڭلى كەبى سەيىرگەھىدۇر.

- ① بادىيە (ئە) — باياۋان.
- ② گىردىش (پ) — چورگىلىش.
- ③ سەقەر (ئە) — دوزاخ.
- ④ زاۋىيە (ئە) — بۇلۇك.

دوستلەر بۇ ئالىمى غەددار غەپلەتخانەدۇر،
ئولمايىن ھوشيار بولماس ھەركىشى مەستانەدۇر.

جىلۋە بەرمە ۋە ئىزىگە ۋائىز ماخا ئەيلەپ خىتاپ،
ئەقلو ھۇشۇم ۋالەئە^① بىر جىلۋە جانانەدۇر.

شەئى رۇخسارى جاھاندا نە جاھاندا ئوتىمىشەم،
ئەھلى نەززارە غۇبارىم شەئىگە پەرۋانەدۇر.

تار مويى قاشلىرىمىدىن ئەغنىياغە خەم ئەمەس،
كەر ئۇزۇم قەللاشىدۇرمەن^② ھىممىتىم شاھانەدۇر.

يوق ئىزۇر مەشەۋرىدا دۇنيا غەپىمىدىن ۋەسۋەسە،
مورشىدى^③ مەستى خارابات مەسكىنى مەيخانەدۇر.

ئەزەردىن ئوتتى بۇتى شوخوشور ئەڭگىز،
خىرامىدىن جانىم ئىچرە توشۇپتۇ روستاخىز^④.

① ۋالە (پ) — تاشق.

② قەللاش (پ) — قەلەندەر.

③ مورشد (ئە) — بولباشچى.

④ روستاخىز (پ) — قوزغىلاڭ.

نۇچۇك ئوتەر يولدىن ھەشىر بولماسا ئاشق.
قەددى قىيامەتو نازىخىرام رور ئەڭگىز^①.

يۇزۇڭنى ئاچماسا ئاچماس چىرايىنى كۆڭلۈم،
نەرەك گۈل ئېچىلۇر ئاپتابى تابان سىز.

بۇ مەيكەدە ئىچىدە جام مەيسىز ئولتۇرما،
نۇچۇك ئوتەر پەرەھى تابمايىن بۇ ئومرى ئېزىز.

جاھاننى ھىچ كىشى قىلمىدى تەسەررۇپكىم،
ئىرنىلىرى ھەمە ھىزو^② ئوزى ئىرۇر قېرى قىز.

قىيار جېنىمى كىشى پەقىر ئىلىگە تەئىن ئەتسە،
چۈننىڭ ئولگۈسى كەلسە تىگەر قىلىچغە سىتىز^③.

بېھىشت ئىچرە كۆر ئوزنى ھور ئىلە مەي ئىچىپ،
بۇ بەزىم ئىچرە قىرغىز نىگار تۇتسا قىمىز.

قىمىزنى ئىچ قولىدىن نەشئەلەر لىبىدىن ئال،
پىيالەدار ئىگەر بولسا نازىمىن قىرغىز.

باھار مەۋسىمى يارى ساقىدۇر مەشەۋر،
نۇچۇك قىلانى مەنى مەخمۇر بادەدىن پەرەزىز.

① ئەڭگىز (پ) — قوزغاش.

② ھىز (پ) — مەزلەك.

③ شىتىز (پ) — ئېسىلماق، تەڭ تۇرماق.

بۇ چىمەن ئىچرە ماڭا ئول سەۋرى ئازات بولسا بەس،
باشى دىلشاتلىق ئول قەدرى شەمشاد بولسا بەس.

ئەھلى ئالەمدىن ئەگەر بىدادلىق كەلسە نەغمە،
بۇ بۇزۇق كوكۇلۇم ئەگەر لوتفۇڭدىن ئاباد بولسا بەس.

گەر جاھان زىروزىبەر بولسا ماڭا ئەندۇھ يوق،
كاسەلەردە گىردىشى مەيخانە بۇ نىياد بولسا بەس.

بىر نەچە كۇن ئەھلى ئالەم تالىشى بەختى ئۇچۇن،
تەخت دەۋلەت ئۇزۇرە ئول شاھى نىكوزات بولسا بەس.

كوككە يەتتى ھەر كېچە ئاھىم ئوتىنىڭ ئۇچقۇنى،
ئاتىشىن ئەختەرلەر ئەپلاك ئۇستىدە پەيدا بولسا بەس.

خاھ شادۇ خاھ غەمكىن بولسا مەشھۇرى ئەسىر،
كۆلۈۋازىم بۇ چىمەندە نەچچە كۇن شات بولسا بەس.

كوزۇم پىيالە سەزەشكىم ① شاراپ مەن مەي نوش ②،
ئىچۇر ماڭا بىر چۇرئەيى شاراپ پۇرۇش.

① سەزەشك (پ) — باش.
② مەي نوش (پ) — مەي ئىچكۈچى.

ئول ئاي قېشىدا گۇناھدۇر ئىشىق ئىزھارى،
لېمىدە يوق دىم دودى ئىچىمدە ناھ خۇرۇش.

تەكەللووم ① ئەلە تەپەككۇرنە نەۋئى ئۇ كەلگۇسى جەمىئە
دىيادەم ئەھلى تەپەككۇر ئىگەر ئىرۇر خامۇش.

مېنى نىكاھ بىلەن ئانداغ ئەيلىدى توھمەت،
ئېتەرەن ئەرىز مەھشەردە بىخودو خامۇش.

كى خاس سوزنى دىمەيمەن ئاۋامغە ھەرگىز،
نەرەك پەھىم قىلۇر ئادىنى سوزىن خەرگوش ②.

ئەۋھۇمدە يوقتۇر غەم خېتىدىن ئوزىگە ھىچ خەت،
ھەرپىدە ئىشىق نوقتەسىدىن ئوزگە ھىچ نوقتە.

ھەرزات تاپىمىدى باقا دەشت كەزىمەيىن،
تاپماق ۋىسال سەئى سىز ئەندىشەدۇر غەلەت.

يەتكۇزمىدى ۋىسال كانارىغە ئى شاراپ،
زەۋىق نەشىن ھىجىردۇرمەن كوزلىرىدەدۇر شەت ③.

① تەكەللووم (ئ) — سوزلەش.
② خەرگوش (پ) — توشقان.
③ شەت (ئ) — قىرغاق.

ئابدۇ موزغ خانە بولماس ماڭا ئول رەقپ،
گەر ئىشقى بەھرىدە يۇردۇم مەن مەسالى بەت ①..

مەيخارەلەرنى ئىگەر كورسەڭ دەپىر ئىچىدە،
لەب ئاچما تەئىنگە ئەمەلىك بولماسۇن سەقەت ②..

تەئىلىم بەرمىدى ماڭا ئۇستاد ھەرپ ئەيمىش،
يوقتۇر بېشىدا غەم خېتىدىن ئوزگە ھىچ خەت.

مەشھۇر ئەسلىنى سۇ - تۇپراقتىن ئەيتە، غىل،
ئۇششاقلەر ۋۇجۇدى ئىررۇر ئىشقىدىن پەقەت.

78 - غەزەل

ئى جامالىڭىز ماڭا باغى گۈلۈستاندىن نەھەز ③..
تېتىماي شىرىن لىبىڭنى شەككىرىستاندىن نەھەز.

ئىشقى ئەتمۇارنى ئەيتىم زاهىدى پەرسۇدەگە ④،
كىم قۇرۇق بەرگى گىياھغە ئابى باراندىن نەھەز..

① بەت (ئە) — غاز.

② سەقەت (ئە) — ساقەت.

③ ھەز (ئە) — نەسۋە.

④ زاهىدى پەرسۇدە (ئە) — كونارغان زاهىد.

توتۇماس خۇشروى بىلەن بەدرۇينى سوفيى شەھىر،
ئەئىماغا ① تۇندىن نەمىنەت روزى رەخشاندىن ② نەھەز.

تولتۇرۇپمەن رەھگۇزارىڭدا ئىردەنى ③ نەيلەين،
ساكىنى كويۇڭغائى گۈل باغى رىزۋاندىن ④ نەھەز.

كوردى زوتفونى تەبىئىلەر دىدىكىم مەن نەيلەين،
يۇ مەرنى ئىشقىغەكىم دارى دەرماندىن نەھەز.

تېتىماي بىر قەترە مەينى بەردى جان مەشھۇر زار،
ئابى ھەيۋانىگە يوقتۇر تەشەنە ئولگەندىن نەھەز.

79 - غەزەل

ئى ساپا زار ئولگۇنۇمنى ئەيلە جانانمغا ئەرنىز،
ھىچرىدە جان چەككىنىمنى مونسى جانىمغە ئەرنىز.

يۇرمىسۇن ئازادە بۇ سەرگەشتە ھالنى بىلمەين،
قۇمىردەك رەقسىنى قىل سەۋرى خىرامانمغە ئەرنىز.

زۇلپى سەۋداسىدەدۇر زۇننار جۇنۇنۇم ئەيلىگىل،
كاپىر ئىشقى ئولغۇنۇمنى ناھۇسۇلمانمغە ئەرنىز.

① ئەئىما (ئە) — كور، قارغۇ.

② روزى رەخشان (ئە) — پارلاق كۈندۈز.

③ ئىردەم (ئە) — ئاد قەۋس ياسىغان بىر باغ، كۆزەللىك سىۋولى.

④ باغى رىزۋان (ئە) — چەننەت بېغى.

غۇنچە - غۇنچە قان توکۈلمىش كۆكۈلۈم ئىچرە ھىجرىدىن،
ئۇشۇ ئىھۋالىمنى قىل ئول گۈلبەرك خەندانمغە ئەرزى.

كورگۈزۈر بىدادلىق ھەردەم ماڭا زالىم پىراق،
بۇ ھەزىن دادىنى ئەتكىل شاھ خوبانمغە ئەرزى.

پەرتىۋى ① ئۇمت ئەيلەپ ئولتۇرۇپمەن ئەيلىگىل،
غەم تۇنىدە قالغىنىمنى ماھى تابانمغە ئەرزى.

تاپمايىن بىر قەترەۋ جان بەردى مەشھۇرى نەزار،
ئەيلە تەشەنە ئولگىنىمنى ئابى ھەيۋانمغە ئەرزى.

80 - غەزەل

ئەيلىدى ئول كۈن مېنىڭ بىزلە ئۇشول جانان ۋىداھ،
ئەيلىدى سەبرو قارازىم خەيىرباد جان ئەلۋىداھ.

تۇشتى مۇڭلۇغ باقىم ئوزرە مىڭ قارا كۈن ئەيلەيىن،
قىلدى بىر ئاخشام مېنىڭكە ماھى تابان ئەلۋىداھ.

ئوچتى ئول دەم كۈزلىرىدىن نۇر كۆڭلۈمدىن سەرۋۇر ②،
ئەيلىدى ئول مەھلىقايى ③ شوخ جەۋلاندىن ۋىداھ.

① پەرتەۋ (پ) - نۇر.

② سەرۋۇر (ئە) - غۇشلۇق.

③ مەھلىقا (ئە - پ) - ئاي چىراي.

بۇ جاھانى پاندا ھەرگىز ئىقامەت قىلماغىل،
قىلغۇسى ئاخىر بۇ مېھمانخاندىن مېھمان ۋىداھ.

بولمىغىل مەشھۇرى غەررە گەر ① تاپارسەن ئىززۇجاھ ②،
تەخت بەخت بىلەن قىلۇركىم ئاقبەت سۇلتان ۋىداھ.

81 - غەزەل

ئى جامالىڭ رەشكىدىندۇر ماھى تابان داغ - داغ،
ئى پەروغى ③ قامتىڭدىندۇر قۇياش روشەن دىباغ.

ئاستانەڭدىن قاچان كەتكۈسى شەيدا بۇلبۇلۇڭ،

ئىتىلىرىڭ ئىزى كەبى يوقتۇر جاھاندا چار باغ.

ئوخشۇتۇرمەن قايسى گۈلشەنگە سىرى كويۇڭنى مەن،
روشەن ئولمايدۇر بۇ مەھفەل ئىچرەكم ياغسىز چىراغ.

نەقىش پا يەڭلىغ ئىرۇر ئۇشاق ئاياغىدا باشم،
گەر مېنى ئىستەر ئىسە سەن ئاشقا نەقىل سوراغ.

بۇ چىمەندە كىم بىلەن مەشھۇرى كۆڭلىن شاد ئېتەر،
ئوچتى بۇلبۇللەر ھىمە قىلدى ماكان بىرنەچچە زاغ.

① غەررە (ئە) - گۈللىنىش.

② ئىززۇجاھ (ئە) - ئىززەت، مەنەپ.

③ پەروغ (پ) - روشەنلىك.

تولۇمنىڭ سالقىنىدىن تىتىرىم بەرگى خازان يەڭلىغ،
ئىككىچە ئەرغىۋانى مەن بولۇرمەن زەئىپران يەڭلىغ.

كەبى ئەپسۇس ① ئىرۇر دەريا كەبى غەم مەۋجىدىن ھەردەم،
توتەر ئومرى ئېزىزنىڭ تۇرمايىن ئابى راۋان ② يەڭلىغ.

شەكەردىن لوتق تاداشۇرسەن نازاكەت بارەسىدە سەن،
ئولۇم زەھرىن تاتۇرسەن ئاخىرى نوشىرۋان يەڭلىغ.

بۇ مەيدان ئىچرە ھەر گۈلگۈن سۇۋارىكىم ③ قىلۇر جەۋلان،
ئەزەردىن ئوتكۈسى توندو ④ راۋان بەرقى جاھان ⑤ يەڭلىغ.

ئەگەر ئەھلى زامانىمەن ئوز ماكانىڭنى قىل ئەندىشە،
زامانى تورمايىن ئەھلى زامان ئوتۇش زامان يەڭلىغ.

تولۇمدۇر توند بادىكىم ⑥ ساۋۇرماقتىن دەمى ئۇرسا،
ھەمە ئەھلى جاھان يۈز دەردى سوزو پور جاھان يەڭلىغ.

① كەبى ئەپسۇس (ئە) — ئەفۇسلىنىش ئالغىنى.

② ئابى راۋان (پ) — ئاقار سۇ.

③ گۈلگۈن سۇۋار (پ) — كۈلرەڭلىك ئاتقا مىنگەنلەر.

④ توند (پ) — تېز.

⑤ بەرقى جاھان (ئە) — دۇنيا چىقىنى.

⑥ توند باد (پ) — تېز شامال. بوران.

تولۇمدىن بولمىغىل غاپىل ئەگەر پولات پەيكەرسەن.
تولۇم ئوقى قىلۇر سوراغ ① باغرىڭنى نشان يەڭلىغ.

بولالاس بۇ جاھاندا پاي بەرجا ھىچكىم مەشھۇر،
توتەر نەۋبەت بىلەن بۇ رەگوزەردىن كارۋان يەڭلىغ.

نى گەۋھىرى ۋۇجۇدۇڭغا كىم يەر بولۇپ سەدەپ،
سەرگەشتە ئى ئاسمان ② تاپا ئالماي بۇرەڭ شەرەپ.

يۈز ھوسىن يۈز جامال سەندەدۇر بىزدە يوق،
ئالەم ئىرۇر شىفتە ساخا ئاي ئىرۇر شەغەنى ③.

دىنلەر يوشۇندى دىنىڭ ئولۇپ ئاشكارا كىم،
سۈبەي ئورلىدى سىتارەلە ھەمە بولدى بىر تەرەپ.

فۇرقان ④ ساخا تۇشۇپ ھەمە پەزلۇ شەرەپ بىلەن،
تەۋرات ⑤ يوق بولۇبان ئىنجىل ⑥ بىر تەرەپ.

① سوراغ (پ) — توشۇك.

② سەرگەشتە ئى ئاسمان (پ) — ئاسمان ئەۋارىسى، قۇياشتىن كىنايە.

③ شەغەنى (ئە) — ئاشقىلىقتا ئىشقىنىڭ ھەددىدىن ئارتۇق تارتىشى.

④ فۇرقان (ئە) — قۇرئان.

⑤ تەۋرات (ئە) — موسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن ئىلاھى كىتاب.

⑥ ئىنجىل (ئە) — ئەيسا پەيغەمبەرگە چۈشۈرۈلگەن ئىلاھى كىتاب.

ئاشىق داۋام بىخۇدۇ مەستانە يۇرگۈسى،
بولمايدۇ ئىشىق بادەسنىڭ كەيپى بىر تەرەپ.

يۇزدىن كۆتەر نىقاپ تاماشاسى ھوسنىڭگە،
باغلاپتۇرۇر مېزەكى ① ئەھلى نەزارە بىر تەرەپ.

مەشھۇردا نە ئەقىل قىلۇرغا سىتايىشنىڭ ②،
كىم ئىتىلىرىڭ سىتايىشنى قىلغاق ماڭا شەرەپ.

84 - غەزەل

ھوسىن ئىلە ئول بىر تەرەپ مىڭ ماھى تابان بىر تەرەپ،
ئىشىقىدا مەن بىر تەرەپ مىڭ زار ھەيران بىر تەرەپ.

دە جان بەركۈر ۋىسالىنى بېرۇرمەن جان ئوڭا،
مىڭ جاھان جان بىر تەرەپ قەدىر ئىلە جانان بىر تەرەپ.

كۆيى ③ ئانداغ كۆلشەندۇر، جۇش ئۇرار گۈل ئوزرەگۈل،
لوتق ئىلە ئول بىر تەرەپ، مىڭ - مىڭ گۈلۇستان بىر تەرەپ.

ئىشىق ئانداغ كەلتۈرۈپتۇر نالەگە مەن زارنى،
نالەدە مەن بىر تەرەپ مىڭ مورغى نالان بىر تەرەپ.

① مېزە (پ) — كىرىك.

② سىتايىش (پ) — ماختاش.

③ كۆيى (پ) — كۈچىسى.

نالەلەر جەمئىدە ئول بىرى يەكتا ① ۋە تاق،
بار ستارە بىر تەرەپ خۇرشد رەخشان بىر تەرەپ.

ئىشتىياقى ئوتى كوكسۇمدە زابانە ② تارتادۇر،
بىر تەرەپ ئاتەشكەدە بۇ جانى سوزان بىر تەرەپ.

ئەشك مەۋجىدىن ئىرۇر ھەرتارى مېزگان جويبار ③،
بەھىرى ④ ئەممان بىر تەرەپ بۇچەشم گەريان بىر تەرەپ.

شۇ ئىلە ياقمىش خىرمىنى ئومرومگە رەڭگىن جىلۋەسى،
بەرق رەخشان بىر تەرەپ ئول شوخى جەۋلان بىر تەرەپ.

بىر تەرەپ مەشھۇرى سوزى بىر تەرەپ ئوزگە سوزى،
يۇزمىڭ ئۇنجى بىر تەرەپ بىر دوررى ⑤ غىلتان بىر تەرەپ.

85 - غەزەل

پەلەك جەۋرىدىن ئەتەم شىكۋەلەركىم ئىختىيارم يوق،
ئىرۇر سەرگەشتە كويىكىم ماڭا ئوخشا قارارم يوق.

سەپەر ۋادىسىدا خىزرى تەۋەككۈل گەر يولۇم باشلار،
بالالەرنىڭ قاراسى ھەم قازالەرنىڭ غۇبارى يوق.

① يەكتا (پ) — بىرىنچى.

② زابانە (پ) — تىل تارتىق.

③ جويبار (پ) — ئېرىق.

④ بەھىرى ئەممان (پ) — ئەممان دېھىزى.

⑤ دوررى غىلتان (پ) — يۇمىلايدىغان گۈمبەز.

رەپىقىڭ پىكىر ئەندىشە ئىرۇركىم خەيىر شەر ئۆزى،
قاچان ئول باغلىبان سورەت ساخا بىر تارتارى يوق.

ساۋۇق ۋائىز سوزىدىن قىزىماس پەزمۇدەلەر كۆڭلى،
نەپەستە بولۇسا تەسىر ئىگەر ئوتنىڭ يانارى يوق.

ماتائى ① ئۇجىنى ② سال ئوزۇڭدىن ئابدى خۇدبىن،
بۇ بازار ئىچرە جۇزئەجىز رەختنىڭ يارارى يوق.

ۋۇجۇد ئىقلىسى ئىچرە شەھىسوارىكىم ئات ئويناتمىش،
پىناتابوتىدىن ③ ئوزگە ئۇنىڭ ئاخىر سىۋارى يوق.

ئۇچۇك غۇربەت غەبىدىن قىلمۇسۇن مەشھۇرى مەرغۇلە،
ئوشۇپدۇر بىر دىيارى ئىچرەكىم بىر ھەمدىيارى ④ يوق.

86 - غەزەل

پەرىلەر شىۋەسىدۇر ئىشۋە ئەيلەپ بەۋاپا بولماق،
ئوزىگە ئاشنا قىلماق ئوزى نا ئاشنا بولماق.

- ① ماتائى (ئە) — رەخت.
- ② ئۇجىب (ئە) — ئوزىگە تەمەننا قويۇش، مەرغۇرلەشمەش.
- ③ پىناتابوت (ئە) — قانلىق چىنازەسى.
- ④ ھەمدىيار (پ) — بىر يۇرتلۇق.

بولۇپتۇر ئازمۇدە ① كىم نىشانى بەۋاپاللىقتۇر،
يۈزى گۈلگۈن ساچى سۇنبۇل كوز قاشى قارا بولماق.

پالاسغە ساتار زەرەبەتنى ② بازارى ئىشىق ئىچرە،
بەھەم ③ بولسا كىشىگە يار كويىدا گادا بولماق.

تاماشا قىل ئوزۇڭنى كوزگۈدە بول ۋالىنى ھەيران،
كەفەھىم ئەتكىل نۇچۇكتۇر بىر پەردگە مۇپتالا بولماق.

ئىگەرچە خودنامالىق نامۇناسىپتۇر دۇتالەردىن،
يېڭى ئايدەك ياراشۇر قارا قاشقا خۇدناما بولماق.

كورۇپ تەپتئا ④ گۈلنى ھىچ ئاقىل بولمىدى ئاشىق،
نىشانى جەھىلدۇر شەيدايى دۇنيايى داغا ⑤ بولماق.

يۇرۇپتۇر ۋەسلىن ئىزدەپ ئارزۇ مەشھۇرى دىۋانە،
قاچان ئاسان ئىرۇر ئادەم پىرىگە ئاشنا بولماق.

87 - غەزەل

ئاشىقىڭنىڭ تەئەببى ئەغياردىن پەرۋاسى يوق،
بۇلبۇلۇڭنىڭ سەرزىنىشى خاردىن پەرۋاسى يوق.

- ① ئازمودە (پ) — سىنالىغان.
- ② زەرەبەت (پ) — ئالتۇندىن توقۇلغان.
- ③ بەھەم (پ) — بىللە بولۇش.
- ④ ئەفتا (ئە) — ئەجدەرها.
- ⑤ داغا (ئە) — ئالدامچى.

يار بېپەرۋا ئىگەر بولسا مېنىڭ چارەم نەدۇر،
شاھلەرنىڭ بىناۋايى زارىدىن پەرۋاسى يوق.

باقماسا شەھلا كوزى دىلخەستەلەرگە نە ئەجەپ،
ئاتاۋان بىمارنىڭ بىماردىن پەرۋاسى يوق.

كۆنۈزى ئەمما مەدىن قورقۇتمىغىل ئابد مېنى،
رىندىلەرنىڭ كۆنۈزى دىۋارىدىن پەرۋاسى يوق.

خاتىرى مەشەۋرىدۇر ئى ئىشقى سەندىن شاد كىم،
دەۋلىتىڭدە ئالىمى غەددارىدىن پەرۋاسى يوق.

88 - غەزەل

ئىشقىسىز بىرلەزمە يوقتۇر كۆڭلۈم ئىچرە شاتلىق،
ۋەكى يوقتۇر ئالەم ئىچرە شاھسىز ئابايتلىق.

ئاشىق ئولما شاھى خوبانلەرگە ئاشىق بولمىغىل،
كىم ئىگىز يەردە ئىبارەت يولغۇسى بۇنىيادلىق.

ھوسىن بولسا ئاسان ئوزرە تۇشەررۇر يەر ئۆزە،
ئىشقى كورسەتسە رەموزى ① شۆھىيى ئازارلىق.

مېھىر بويىنى بىررۇر ھەر نەچچە كىم كورسەتسە جەۋىر،
خوش كېلۇر ئۇشاقىغە مەئشۇقىدىن بىدادلىق.

① رەموزى (ئە) — ئىشارەتلەر.

ئائىرىك باردۇر مەئشقى سۇلتانىنىڭ مەن بەندىسى،
ئىككى ئالەمدىن ماڭا كىم بەردى ئۇ ئازاتلىق.

خاندانى ئىشقىنىڭ مەندۇرمە ساھىپ دائۇاسى،
ئالىمىشەم ئاندىن جاھان ئىچرە خېتى ئىرشاتلىق.

ئىشقى پورشۇرش پىغانىغە كەلتۇرۇر مەشەۋرىنى،
قانچە قاتتىق چالسا شۇنچە ساز بولۇر پەرياتلىق.

89 - غەزەل

بىر نەچچە كۈن ناپە يەڭلىغ باغرى قان بولماق كېرەك،
ھىشك يەڭلىغ مەئنى بويىدىن ۋەزان بولماق كېرەك.

خەسىمگە ئاسان زوپەر تاپماق ئىگەر بولسا خىيال،
ئوز خەدەك گىدەكلا تۇز، قەددى كامان بولماق كېرەك.

داھىگىزارى سەيىل ئىرۇر ئەھلى جاھان كاشانەسى،
شاھلار شاھى بولۇپ، بىخانىمان بولماق كېرەك.

نوكتە دانلىق شاھىدىدۇر قەدىردانلىق دوستلەر،
گەر بۇ ئىۋازە ھەۋەستۇر قەدىردان بولماق كېرەك.

ئوتۇرۇر زۇلمەتتە نادان روشالىق ئىستەسەك،
پەيز تەئلىسى لە دانايى جاھان بولماق كېرەك.

بادەدۇر ئابى ھايات ئىچكۈچى خىزى زامان،
مەي ئىچىپ باشتىن ياشارپ نەۋجاۋان بولماق كېرەك...

گەردىسەڭ تاكى قىيامەت ئالم ئارا كۈلەي يۈرەي،
ياخشى ئەۋسان بىرلە مەشەۋىزى جاھان بولماق كېرەك...

90 - غەزەل

كىمدە داغى ئىشقىدۇر پەيۋەند ① جانىمدۇر مېنىڭ،
ئىشىق سوزىن سورسا ھەركىم ھەمزە بانىمدۇر مېنىڭ...

تۇشتى ئىشقىم دەپتىرىدىن كۈلشەن ئىچرە بىر ۋەرەق،
بۇلبۇلى داستان سارالەر قىسسە خانىمدۇر مېنىڭ،

گۈل ۋىسالىن ئارۇزۇ ئەيلەپ مەنى شەرىدە بەخت ②،
خار - خارى ھىجرى ئوزرە ئاشيانەمدۇر مېنىڭ.

دىبەكلىگىم نە ئۇچۇن يۈرمەيسە قاشىدىن يىراق،
ئوق كەبى سالغان يىرى ئەبروكاھانىمدۇر ③ مېنىڭ.

سەلغىنا سالقىنلە ساۋرۇلغان ھاۋاسى ھەر تەرەپ،
پىرقىرار تەرەمس ۋۇجۇدى ناتاۋانىمدۇر مېنىڭ.

① پەيۋەند (پ) — ئولغىش.

② مەنى شورىدە بەخت (پ) — مەن بەختى چۈۋۈق.

③ ئەبرو كامان (ئە) —

ئىستەسە ھەركىم مېنى تابىمىش خارابات ئىچرەكم،
ھەندۇرمەن مەي نوشو مەيخانە ماكانىمدۇر مېنىڭ.

ھەركىچە ناز ئۇيقۇسىدىن كوزلىرىنى ئاچماس ئول،
چەرخىنى گەردىشكە كەلتۈرگەن پىغانىمدۇر مېنىڭ.

ئەيلىدى مەشەۋىرىنى نەۋتى گىريان ئول قۇياش،
چەرخلەر زەۋرەقچەئى ① ئىشكى راۋانىمدۇر مېنىڭ.

91 - غەزەل

سەن ئانداغ سەرۋى نازۇ، نازىنىنلەر ناز بەردارىڭ،
كى ھەربىر يەردە بىر نازادە مەشرەپدۇر گىرىپتارىڭ.

غۇبارىم شىشەگون، بولغاي پەرىلەر جىلۋەگەر ئاندا،
تاماشاشا كوزگۇسىمگە تۇشتى مەۋجى ئەكىسى رۇخسارىڭ.

مىئائى ئىشۋە بىرلە ھوسىن مىسىرىن ② ئەيلىدىڭ پوززىپ،
زۇلەيخالەر تەلەپكارىڭ يۇسۇپلەر خېرىدارىڭ.

چەمەندە بولمىشەم دىلگىر كۇيۇڭنى كورۇپتۇرمەن،
شەكەردىن تەلخىكام ③ تېتىپ ئىرۇرمەن شەھد كۇپتارىڭ ④.

① زەۋرەقچە (ئە) — قىيىقچە.

② ھوسىن مىسىر (ئە) — مىسىرنىڭ كۈزىلى، يۇ-ۋېتىن كىنايە.

③ تەلخىكام (پ) — تامىقى ئاچچىق.

④ شەھد كۇپتارىڭ (پ) — شېكەر - زۇڭ.

تەسەۋۋر كوزلىرى پورئەشك ① ھوسنىڭ شەئشەئە تاشلاپ،
قاچان كەلتۈرگۈسى ئەھلى نازارە تابى دىدارىڭ.

ھەمە ئەلبازدۇر تازە ھەم مەزمۇنلىرى رەڭگىن،
قاچان ئوخشايدۇر ئۆزگە شېئىرگە مەشھۇرى ئەشئارىڭ.

92 - غەزەل

كېتەرە مەن بۇ جاھاندىن كەتەيس ئەرمانىڭ.
بولۇر چىراغ مازارم بۇداغى ھىجرانىڭ.

جانىنى ئورتەپ كۆڭلۈمنى شاد كۆلدۈرۈڭ،
ئىتابى ئىشۋە فەشانىڭ لوتپى پىنھانىڭ.

كېتەرە مەن تەشئالەپ بۇ تەلخىكام ئالەمدىن،
تاتىنبايمىن شەككىرى لەئىل ئەفشانىڭ.

كۆلى ۋىسال ھاۋاسىدىن تۇن - كۈن سايرارە،
كى بالپەرسىز ئولۇپ بۇلبۇلى خۇش ئەلھانىڭ.

تۇشۇپتۇر كۈن باشىغە قارا تۇن بۇ ھەسرەتتە،
بېشىمدا چورگۈلدۈر كويى بار چەۋگانىڭ ①.

① پورئەشك (پ) — ياشتىن تولغان.

② چەۋگان (پ) ئات ئۈستىدە توپ ئويىنايدىغان تاختا.

سېمپەرى مېھرى فەروز ① بولغۇسى ھەسەددىن داغ،
مىڭ ئاپتاپ گۈلىدىن پەرى گۈلۈستانىڭ.

ئەجەپتۇر كەلمەسە مەشھۇرىدىن كاپاپ بويى،
كاپاپ ئەيلىدى جانىمنى ئىچقى سوزانىڭ.

93 - غەزەل

ئى مۇھەببەت ئالەم ئىچرە خوش مېنى خار ئەيلىدىڭ،
دىلرابائى ② بىمۇايانىڭ ئىشقىدا زار ئەيلىدىڭ.

ھەر غەمۇ ئەندوھتىن ئازاد ئېتەي دەپ ئاقىبەت،
ھەر غەمۇ ئەندۇھ دامىغە گىرىپتار ئەيلىدىڭ.

سەن ئوشۇل ساقى تولالەپ تەشئەلەرگە مەن كەبى،
مەي تاتىتماي مەي خۇمارىدىن قەدەھ خار ئەيلىدىڭ.

سەن سەن ئول غارەتگىرىدىن شەيخ بەيتۇللاھىنى،
بىر خۇدا ناتەرسى ③ تەرساغا فۇرىستاد ④ ئەيلىدىڭ.

① سېمپەرى مېھرى فەروز (پ) — ئاسماننى يۇرتتار قۇياش.

② دىلرابا (پ) — كۆڭۈلى تارتقۇچى.

③ بىر خۇدا ناتەرسى (پ) — خۇدادىن قورقمايدىغان.

④ فۇرىستاد (پ) — تەۋىنغۇچى.

شول زولەيخا پەرەئى ئىسمەتتە ① ئەردى روىي پوش،
روي مويىنى ئېچىپ ئالەمدە رەسۋا ئەيلىدىك.

مەي ئىچۈرمەي قەترە زىبا سەنەملەر دەستىدىن،
كۆزلىرىنى شىشەمەي كەبى خۇنخار ئەيلىدىك.

ئىككى ئازادە ئىدى مەجنۇن بىلەن پەرھاد كىم،
بىرنى ۋادى گەرد ② قىلىدىك بىرنى سەكسار ③ ئەيلىدىك.

سەندىن ئەمدى زەررە مېھرو ۋاپا كوز تۇتمۇغۇم،
كورستەي دەپ ۋەسل قۇرقەتكە سازاۋەر ئەيلىدىك.

نە ئۇچۇن سەندىن شىكايەت قىلمەسۇن مەشەۋرىكىم،
كۈندۈزۈمنى كېچە ۋە ھالىمنى دىشۋار ئەيلىدىك.

94 - غەزەل

كەتتى يارىنى قويۇپ سەۋرى خىرامانىم مېنىك،
قۇمى نالان كەبى كوگۈچىكەر جانىم مېنىك.

ئىچەيىن مەن تەشەنەلەپ بىر جۇرئەيى جامى ۋىسال ④،
بەھىر ⑤ ئىلە ھەم كاسەدۇر بۇ جىسمى گەريانىم مېنىك.

① ئىسەت (ئە) — پاكلىق.

② ۋادى گەرد (پ) — ۋادىلاردا يۈرگۈچى.

③ سەكسار (پ) — تاش ئاققۇچى.

④ جۇرئەيى جامى ۋىسال (ئە) — ۋىسال جامىدىن بىر يۇتۇم.

⑤ بەھىر (ئە) — دەريا.

104

بادەئى گۈلگۈن ئىچىپ ئومروم مېنىك خۇشتۇر نىكىم،
نەچچە كۈن بۇ مەھپەل ئىچرە ئۇدۇر مېھمانىم مېنىك.

بۇ قارا بەختىمنى كور كۈلبەمگە سالماس پەرتىۋى،
ھەر تەرەپ پەرتەۋ فەشاندۇر ① ماھى تابانىم مېنىك.

كافى ئىشقىدۇمەن كويۇك بولۇپتۇر مەسچىتىم،
كوچاسىدا خارلىقتۇر شەۋكەت ئاسايىم مېنىك.

تا گادايى ئىشقىدۇرمەن دەرمەن ئوزۇمنى پادشاھ،
قاشلىرىك تاقى ئىرۇر مەرابى ئىمانىم مېنىك.

تاب كەلتۈرمەي نى ئەيلەر مەشەۋرى بارانى ۋىسال،
ئىشقىك ئاتەشخانەسىدۇر جانى سوزانىم مېنىك.

95 - غەزەل

ئۇزارى ② دەۋرىدە خۇرشمىدى خوش جۇلاغە بېقىك،
تىنى تولۇمىدا سۇبەي جاھان كوشاغە ③ بېقىك.

لىبى تەسەۋۋرىدا كىم بولۇپتۇ مەن شاداڭ،
نۇ خىزىر جۇرئەكەشى ④ كەشمەئى لىقاغە بېقىك.

① پەرتەۋىشان (پ) — نۇر چاققۇچى.

② ئۇزار (ئە) — يۇز.

③ جاھان كوشا (پ) — جاھانى ئاققۇچى.

④ جۇرئەكەش (ئە - پ) — ئوتلام تارتقۇچى.

105

تېپىپتۇر ئىشقىدا ئۇشاقلەر شاھادەتكىم،
كى ھەر تەرەپ سىرى كويىدا كەربالاغە بېقىڭ.

باھار مەۋسىى لالە - لالە گونەۋۇ گۈل،
چەمەن ئوروسى ① مەششائەئى ساباغە ② بېقىڭ.

ئەمەستۇر ھىچ كىشى بىر پەرى بىلەن ھەمىيال،
بۇ سارى ھال ئىچىدە مۇختىلىق ساداغە بېقىڭ.

يۇزىنى گۈلدىن ئەۋۋردى قۇياش كورۇپ شەبنەم،
بۇ رەڭگى كوكلى سۇنۇق يارى بىرپااغە بېقىڭ.

خورۇش ③ چادىرىنى باشتا مەن نۇچۇك تىكىمەي،
توپەمدە خىمە ئورۇپ تۇرغۇسى بالاغە بېقىڭ.

پاساد باش كوتۇرۇپتۇر پىنتەلەر ئورلەپ،
نەرەك ئىسەن ئولايىن ئالىمى داغاغە ④ بېقىڭ.

كامى راۋاڧۇ گامى تاق ئوزرە باقار مەشھۇر،
بۇ رەك بەلەند نەزەر سايلى لىقاغە ⑤ بېقىڭ.

- ① چەمەن ئوروسى (پ) — چەمەن چوكانلىرى، گۈلدىن كىنايە.
② مەششائەئى سابا (ئە) — تاڭ شامىلى تاراقچىسى.
③ خورۇش (پ) — ۋاقىراش.
④ ئالىمى داغا (پ) — ئالدامچى دۇنيا.
⑤ سايلى لىقا (ئە) — دىدار سورىغۇچى.

ئاھ مەن ئەۋارەنى بىخانەمان قىلدى پەلەك،
كوك كەبى سەرگەشتە ئايدەك سەرگىران قىلدى پەلەك.

ھەمىنىشىم ئەردى رەئنا نازىن گۈلرۇپلەر،
خار - خارى ھىجرىدىن باغرىمنى قان قىلدى پەلەك.

تۇن ۋە كۇن قەستىمدە تىنماي ئورۇلۇر ھەم چورۇلۇر،
ئوزىگە خەسسەم ئوقىن گويا كامان قىلدى پەلەك.

غونچە يەڭلىغ قان يۇتۇبان لالە يەڭلىغ داغەمەن،
غەم يېلىدە باغى ئەيشەمنى خازان قىلدى پەلەك.

مەن قەلەندەردۇرمە بىر يەردە ماكانىم يوقتۇرۇر،
كىم ماكانىمنى بۇزۇبان بىماكان قىلدى پەلەك.

كىمگە دىل دەردىمنى ئەيتاي كىمگە ئەندوھومنى دەي،
ھەمزابانلەردىن كى ئايرىپ بى زابان قىلدى پەلەك.

قالمدى مەشھۇرى ئالەمدە مېنىڭ ياخشى ئېتىم،
يوشۇرۇن ئەيىمىنى ئالەمدە ئايان ① قىلدى پەلەك.

ئاۋۇمىت ئەتمەس مېنى سەندىن بۇ ئىسيانم مېنىڭ.
رەھىمىتىڭ دەرياسىدا بىر قەترە دەرمانم مېنىڭ.

پاسىيانم بۇ كىرا مەيىن ① بىرلە ھەڭگامى نىزا②،
كىم خەزىنەم قەسەددەدۇر، قەسدى شەيتانم مېنىڭ.

زويىد قىسقىمىدىن مېنىڭ نەپائىدەدۇر نەزىيان،
بولغۇسى ئوزۇمگە قىلغان قوبە③ ئەسسانم مېنىڭ.

مەن نۇچۇك زۇيىمەن بۇ ئالەمدە يۈزۈمنىڭ قارىسىن،
كىرپىكىمنى قىلماي ھول ئەشكى پۇشەيىمانم مېنىڭ.

ئەيلىدىم تەقىس تائەت ④ قۇدىتىم بارىدە مەن،
يوق ئىرۇر خىجىلەتتىن ئوزگە ئەمدى ئىمكانم مېنىڭ.

مىڭ جاھان جاننى قىلاي بۇ زەررە ئىمانغە پىدا،
بارسۇن مىڭ جانم مېنىڭ بارماسۇن ئىمانم مېنىڭ.

① كىرامەيىن (ئە) — ئىككى پەرىشتە.

② نىزا (ئە) — جان تالاش.

③ قوبە (ئە) — قەبىلىك.

④ تەقىس تائەت (ئە) — تائەتتىكى كامچىلىق.

رەھىمىتىڭ دەرگاھىغە قويىشى بېشىن مەشھۇرى زار،
ھەر نەچە ئالودەئى ① ئىسياندۇر دامانم ② مېنىڭ.

كىرىشە تېغىدا جانمىنى قىزما قىلماق ئىشك،
قىيار ھاياتىمە ھەر بىر سېنىڭ قىيا بېقىشك.

بېغىشلىدى تېخى ئۆتكەن ئەزىز ئومرۇمنى،
قېچىپ غازالە كەبى ئورۇلۇپ ماڭا بېقىشك.

بارۇرمە قاشىگە ئومرۇم بولۇپتۇرۇر ئاخىر،
قىلىچ بولامدۇ نىمە ئولتۇرۇرگە ئىككى قاشك.

قۇياش قاياشى بولۇرغە كوك نازىنى ئەيتار،
ئوتۇپتۇر ئاي باشىدىن ھوسىن ۋەجھى بىرلە ياشك.

چېكەرمەن بۇلبۇلى شەيدا كەبى تەرانە شەۋق ③،
ئويۇمنى قىلدى چىمەن گۈل - گۈل ئېچىلىپ كېلىشك.

نازارەكم قىلا ئالۇر ساڭا، قامار كوزلەر،
تۇتار جاھاننى قۇياش ئاي يۈزۈڭنى بىر ئاچىشك.

① ئالودە (پ) — بۇلغانغان.

② دامان (پ) — ئېتەك.

③ تەرانە شەۋق (ئە) — شەۋق سازى.

شەپق ئىچىدە ئول ئاي، كۆڭلەك ئىچىدە ئاق بەدەننىڭ
قىزىل ھەقى ئارا ئاق ئۈنچەلەر كەبى دۇر تىشىك.

نە ئەيلىسۇن شەكىرىستان ئاراسىدا مەشھۇر،
شەكەرنى قىلدى تۇرۇش لەيلىمەن شەكەر چېچىشىك.

99 - غەزەل

تەڭ غۇنچە ئەردى گويما نەسىمى تەبەسسىمۇڭ ①،
مەسراىنى بەيت ئەيلىدى تەرزى تەكەللىمۇڭ ②.

دەرلەر سېنى مەسىمى موعەننى دەمى ناۋا،
جان قالىڭ روھ كىرگۈزدى تەرەننەمۇڭ.

مەن شەپ فىرورۇ ③ دەپ ئوزۇننى ئاشۇرمىغىل،
چىقسا نەسىمى سۆيىم ئوچەر شەمى ئەنچۇمۇڭ.

بەخۇتلۇقۇم فىتونى ④ بىرور دەرسى پىرى دەپىر ⑤،
ۋەھدەت مەيىغە بەردى فىلاتون كەبى خۇمۇڭ.

① نەسىمى تەبەسسىمۇم (ئە) — كۆڭلەك نامى.

② تەكەللۇم (ئە) — سوز.

③ شەپ فىرورۇ (پ) — كېچىنى يۇرۇتقۇچى.

④ فىتونى (پ) — پىتىنىسى.

⑤ پىرى دەپىر (ئە) — بۇتخانا شەيى.

ئوخشايدۇ كوز ئۈستىدىكى مىژگانى مويغە،
ئى تىرە تەبىئە ئەھلى ① بەسەردىن تەقەددىمۇڭ.

بىر سەن پەلەك بەلە قۇياشم جەۋىر كانلىرى،
مەشھۇرى مۇپتالايىغە يوقتۇر تەرەھەمىمۇڭ.

100 - غەزەل

ئەگەر دام سەن ماڭائى شوخ ۋەھشى رامدۇر يادىڭ،
بولۇپمەن بەندە ئانداغىم دەمى بولماسمەن ئازادىڭ.

نوچۇك داد ئىستىمەسەن زار لۇتپۇڭ ئاستانمىدىن،
كى بەردى جانمە كىم جەۋىردادىن ئىشقى بىمادىڭ.

نەزەردىن گەر كېتەرسەن ئەمما شىرىن سورەتلىك كەتمەس،
مىتىنى ئىشقى ئىلە كەسەش كوكس تاغنى پەرھادىڭ.

نۇچۇك كوكلۇم گەرىپىتار ئولمۇسۇن جانم ئەسرى كىم،
قويۇپ مىڭ دامى ئىشۋە ئاھۇ سورەت ئىككى سەيىدادىڭ.

شاھادەتچۇيدۇرمەن ② بولمەسۇن قاندىن ئىدىن شاراپ،
كە دەم ئالماي ئىچەرگە تەشنادۇر بىماد شەمشادىڭ.

① ئەھلى بەسەر (ئە) — ئەقىل ئەھلى.

② شاھادەتچۇي (ئە - پ) — ئەھدىلىك ئىزدەتكۈچى.

ئولۇس قانىن توكەرگە قاشلىرىڭ ئىككى قىلىچ قارە،
جاھان جانىن ئالۇرغە جۇلدە ① دۇر ئول ئىككى جەللادىڭ.

تامامى ئومرى شىرىن سورەتىڭنى نەقىش ئېتەر ئۇچۇن،
كوكسى تاغىن مېتىنى ئاھ ئىلەتەشمىش بۇ پەرھادىڭ.

قۇرۇق سەھرايى ئىشقىنى كېزەرسەن يەر ئۆزە مەشھۇر،
پەلەكتە سەيىر ئەيلەپتۇر پېرىشتەدەك پەرىزادىڭ.

101 - غەزەل

ساخا شىۋە ② ئىرۇر ئى شوخ پەرۋانەڭنى كويدۇرمەك.
ماخا جەۋرىڭدە چورۇلمەك بۇدۇر خۇي ھەم ئولمەك.

ئىرۇر ھەرزەرەم ئەۋارە غەمى دەشتتە مەجنۇندەك،
كىم ئىستىغنا ھاۋاسىدا يۈرەر لەيلى ۋەشىم كۈندەك.

پىراقى دەشتدە مەن تەشەنەپ ھەريان يۇرۇرمەنكىم،
پېشىم سەيلايدىن ③ مەندۇرمە ئەمان ئاستىدا ④ نوندەك.

ھەزىن كوخلۇمدە بىئاراملىغ جەۋلان قىلۇر ئۇچۇن،
قۇيۇنغا جىلۋە گاھى يوق ئىرۇر ئالەمدە ھاموندىك ⑤.

① چولدا (ئە) — مۇنەككىل، بەلكىلەنگەن.

② شىۋە (پ) — ئادەت.

③ سەيلاپ (پ) — كەلكۈن.

④ نون (ئە) — زور بېلىق.

⑤ ھامون (پ) — چول.

سەھەرلەر ياش كەبى تاشلەر كوزۇڭدىن غەپلەت ئۇپقۇسى،
ئېرىتۇر سۇبىي پەيزى كوكۇل زەڭگىنى سابوندىك.

ئۇنىڭ مەۋزۇن قەدى ۋەسىپىن يېزىپتۇرمەن غەزەل ئىچرە،
قىلۇر ھەر مەسراتىم جىلۋە نەزەردە قەددى مەۋزۇندەك.

ئوقۇپ ھەر رەڭ رەھبەت تۇپرىغىن رەڭگىن قىلۇر مەشھۇر،
ۋاپا كويىنى كەزمەستىن كىشى مەجنۇن چەگەر خۇندەك.

102 - غەزەل

بىنى خۇمار كوزلەر قولدىن مەي ئىچىپ مەستانە بول،
نەشئەدىن بىگانەلەرگە نەشئەدەك بىگانە بول.

ئەھىل ئوقىدۇر خېرىدارى مەتائى ھوردىن،
سەن خېرىدارى مەتائى جىلۋە جانانە بول.

گەر تىلەرسەن راملىق ئول ۋەھشىنى پور ئىشۋەدىن،
زار - زار بىرلە ئورەڭگىن دام شىرىن دانە بول.

دەئۋايى ئادەملىق ئەتسەڭ ھوسنىدىن مەھزۇز ① ئولۇپ،
بىر بەشەر ② سۇرەت پىرى روي ئىشقىدە دىۋانە بول.

① مەھزۇز (ئە) — نىۋىلىك.

② بەشەر (ئە) — ئادەم.

ئىشۇق مەكتەپخانەسىگە كىرمەيىن ئادەم ئەمەس،
سەنئەت - سەبەھ ئىشۇق دىۋانىنى ئوقۇپ پەرزانە ① بول.

ھەمزابانى نوكتەدان ئەنقا كەبى نايابىدۇر،
ھەمزابان بول ئوز بىلەن، ئوز بىلەن ھەمخانە بول.

شەيخلىق سوزەت بىلەن ئەھلى جاھانغا ئورما پەن،
كى لەۋەندىلەر سۇرتى مەشھۇرى دەك رىئادانە بول.

103 - غەزەل

نۇچۇك ئومۇر ئوتكۇزۇرمەن سەنسىزىن ئارامى جانم كەل،
ئەچە زەھرابىنى فۇرقەت يۇتاي نوحى راۋانم كەل.

سادايى مەقدەملىك كىم موزدەئى ② يوهىيلە ئىزامم دۇر،
كە بۇ فەرسۇدەتەن ئەھياسغە روھى راۋانم كەل.

تاماشا سەندە ئەيلەر كۈنە - كۈنە سۇننى كۈللەردىن،
جامالوللە باھارىدىن ئېچىلغان كۈلۈستانم كەل.

خېتى مەنشۇردەك ھەنزى ئىلاھى سايەسى باشدا،
ئەبەد مېھرى بىلەن ئاراستە ئالەم نىشانم كەل.

① پەرزانە (پ) - سەرغىل،
② يوهىيلە ئىزامم (ئە) - سوغەكلەرنى تىرىلدۈرگۈچى.

شەكەر لەبىلەر لىبىدىن سوز شەر شەكەر ئامىز،
تەكەللۇم ئارزۇسىن يەيدۇمەن شىرىن زابانم كەل.

ئېچىلدى لالەلەر كوكسۇمدە مېھرىك داغىدىن ئى كۈل،
نەچە داغىك بولايىن مەھرىمى داغى ناھانم كەل.

سېنى دىلشاد كورمەي قايدا دىلشاد بولغۇسى مەشھۇر،
تەرەپ كۈلشەن سوراھىدىن ئېچىلىپ شادىھانم كەل.

104 - غەزەل

ھوسىن ئومرىن كورگىن ئەمما ئاشىققە بىداد ئەتمىگىل،
ۋالەلەرنى نالەگە سال بىزنى ناشاد ئەتمىگىل.

كىم دىدى يول ئاتىشىن رۇخسارلەر پەرۋانەسى،
تاب كەلتۈرمەي پىراق ئوتىغە پەرياد ئەتمىگىل.

خەلقىغە بىدادلىقتۇر ئوزىگە بىدادلىق،
ئومىر قەسىرىن قىلما ۋەيران زۇلم بونىياد ① ئەتمىگىل.

كەر دىسەك مەن ياردىن ئايرىلمايىن جان بارىچە،
لوتقىنى قىلما پارامۇش جەۋىرنى ياد ئەتمىگىل.

بەندەدۇر ھەر تار موپىغە جان سەر رىشتەسى،
كىم ھاۋادىن زۇلق ئېچىپ ئومرۇمنى بەرباد ئەتمىگىل.

① بونىياد (پ) - بىنا قىلىش.

شاھىغە لەشكەر كەبى مەشۇقغە ئاشق شان ئىرۇر،
بەندەدۇر كوكۇلۇم ساڭا جەۋىر ئىلە ئازار ئەتمىگىل.

ئىشقى پىرىغە مۇرىد ئۆلكىم ياۋۇق يول كورگۈزۈر،
ئەقىل خۇد ئارانى سەن مەشھۇرى ئۇستاد ئەتمىگىل.

105 - غەزەل

كىم دىدى ئى كوز پىرىلەرگە سېنى نەززارە قىل،
ئوزىنى مەيرانو كوكۇل بىمارەنى ئەۋارە قىل.

ئاتىشىن رۇخسارلەرگە ① بىر بېقىپ مەن كۆلمىشەم،
ئوت ئىچىگە سەن مېنى سالىدىڭ ماڭاكىم چارە قىل.

مەۋجىلەردىن داملەر قوي ئىستەسەڭ مورغى ② ۋىسال،
ياش سۈيىدە ئىشتىياقدىن ئىكى پەۋۋارە ③ قىل.

پادىشاھى ھوسىن ئىستىغنا راۋاقتى ئاستىدا،
ۋەسلىدىن مەھرۇم نەززارە ياقاسىن پارە قىل.

بۇ بالاغە ئۇچرۇدۇڭ ئوز ئىختىيارىڭ بىلە كىم،
ئاھ ئەپسۇس ئانچە ئۆركىم كوكۇرىكىم يۈز پارە قىل.

① ئاتىشىن رۇخسارى (پ) — ئوتلۇق چىراي.
② مورغى ۋىسال (ئە - پ) — ۋىسال قوشى.
③ پەۋۋارە (ئە) — فۇنتان.

ئۈچمەس ئوتتۇر ئىشقى ئوتىكىم ياغمايىن بارانى ۋەسىل،
ئى كوز ئانى ئارۇزۇ مەشھۇرىدەك ھەمۋارە ① قىل.

106 - غەزەل

كېل ئى ماھى جاھان ئارا بۇ كېچە ئارامى جانىم بول،
پىراغى خاتىرى مەھزۇن چىراغى ئاشىيانىم بول.

تەلەپكارىڭ، خېرىدارىڭ، گىرىپتارىڭ، ئېسىرىڭمەن،
ئېنىسىم، مونسىم، ئارامى جانىم، دىلىستانىم ② بول.

چىكەيمەن قانچە جەۋرىڭنى كوتۇرەي نەچچە نازىڭنى،
داۋايى خەستە كوكۇلۇم مەرھىمى مەھرۇم جانىم بول.

دۇئاگۇي خەيرىيەتجۇ ③ خاكروپى ئاستانەڭمەن ④،
مۇرەببىم مۇشپىقىم بول ھەمىنىشىم ھەمزابانىم بول.

موھىبىڭمەن، موتىڭمەن، پەقرىڭمەن، ھەقرىڭمەن،
رەپىقىم ھەم شەپىقىم ھەم قىرىبو ⑤ قەدىردانىم بول.

① ھەمۋارە (پ) — تۈز تەكتى.

② دىلىستان (پ) — كوكۇل ئالغۇچى.

③ خەيرىيەتجۇ (ئە) — ياخشىلىق ئىستىگۈچى.

④ خاكروپى ئاستانە (پ) — بوسۇغاڭ توپىسى سۇپۇرگۈچى.

⑤ قىرىب (ئە) — يېقىن.

سېنى دەپ ئولتۇرايمەن نەچچە غۇربەت خانىم غەمدە،
چىراغى بىزىم ئولغىل نۇرى چەشم خونقىشانىم ① بول.

خازان بەرگى كەبى تىتەر ئىدىم بەرگى پىراقىدىن،
باھارى ھوسىن كورگۈز ئابىرەنگى گۈلۈستانىم بول.

نەچە زەھرابەزۇ ھەسرەت بولۇپ غەم بەزمىدە مەشھۇر،
چىچىپ شەككەر لىبىڭدىن شەككىرى نوشى روۋانىم بول.

107 - غەزەل

بارىپ ئى سەرۋى گۈل رۇخسار كىمگە يار بولساڭ بول،
كورۇپ بۇ سەرزىنىشىم ھەمىنىشىنى خار بولساڭ بول.

ساپالغى ھەم ساپاسىزلىرى بىلەن يۈرسەڭ نە پەرۋايم،
ئىگەر ئايىنەنى روشەن ۋەگەر زەنگار ② بولساڭ بول.

تاپارمەن ساقىنى ساغەر ئىچەرمەن ئىلگىدىن ئاخىر،
ئىگەر ئەغيار ئىلە ساغەر ئىچىپ سەرشار ③ بولساڭ بول.

يۈرەرمەن غەملىرىڭنى يەپ سەن ئۈزگە غەملىرىڭ يەپسەن،
يەسەم ئەمدى غەمىڭنى ئۈزگە غەمخارە بولساڭ بول.

- ① خونقىشان (پ) — قان چاچقۇچى،
② زەنگار (پ) — تاشلاپ قالغان،
③ سەرشار (پ) — قانماق.

نەچە كۈن بولدى مەھرىڭنى كوتەرىپىدۇرمەن كۆڭلۈمدىن،
بارىپ ھەركىم بىلەن ھەمبالو ھەم ئەسرار بولساڭ بول.

مانا ئوچۇق چىراي بەرمەيسەن ئى شوخى پور ئىستىغنا،
چىراي ئاچىپ چىراغى مەھپىلى ئەغيار ① بولساڭ بول.

مېنى مىسكىننى ئۈزىگە يار ئەتمەس سەنكى ئەتمەيسەن،
ئۈزۈڭگە ئوخشا بىر شەھزادىگە يار بولساڭ بول.

دىماغىنى مۇئەتتەر قىلمىدىڭ بويى مۇھەببەتتىن،
ئىگەر گۈلدەكلا خارىستان ئارا خۇنخار بولساڭ بول.

ۋاپاسىزلىرىگە كورگۈزدۈڭ جاپا مەشھۇرىغە ھەردەم،
كىم ئاخىر بىر ۋاپادارى تاپالماي خار بولساڭ بول.

108 - غەزەل

ئى قارا قاشىڭ قاراسىغە دومەن ھەيرانۇ - لال،
ئوخشىماس قاشىڭغا قاشلىق تارتسا گەر تۇندىن ھىلال.

سەن ئەگەر چاھ ئىچەرە بولساڭ چاھ جامالىستان بولۇر،
ئەمدى بۇ دەۋراندا سەن سەن يۈسۈپى ساھىپ جامال.

بۇ چەمەن سەرۋىلىرىنى مەن نۇچۇك نىسبەت بېرەي،
قامىتىڭدۇ قودىس باغى ئىچەرە ئۈسكەن نەۋ ناھال.

① چىراغى مەھپىلى ئەغيار (ئە) — ياتلار مەجلىسكە چىراغ.

تۇتتى تىلىنى تۇتتى بەلۈر بۇلبۇل تىلىنى بۇلبۇل بىلىۋر.
ئاچمىدى ھىچ ئەھلى قالغا لىبىنى ئەسھابى ھال.

مىشك بويىنى بىرۈر ھەر يەردە قىلساڭ جىلۋەگەر،
چىقىدى سەندەك ھەرەم سەھراسىدىن مىشكىن غازال ①.

ئى ئاياغىڭ ئىزىغە يۇرتنى قويايماي داغ - داغ،
قان يۇتەر خۇرشىد ھوسنىڭگە بولا ئالماي مىسال.

108 - غەزەل

نە ئۇچۇن كوكلۇم قۇشى بولماس گەرىپتار كەمەندە،
سەيد ئۇچۇندۇر دام - دانە گۈل يۈزۈك ئۈستىدە خال.

گەرچە لەئلىك كەۋسىرىدىن بەرمىسەڭ بىر جۇرئىنى،
قەسىر باشدا مانا ئى ھور كورگۈزگىن ۋسال.

ۋەسلى ئەرشىكىم نەرەر گاھىم ئىرۈر ئاشۇپتە چۈن،
ئىشقىدىن ئەيلەيدۇمەن ئاراستە يۈز پەرۋە بال ②.

ئىككى ئىخلى مەينى ھارام دەپ بەرمە پەتۋائى پەقە،
بىر مەيى باردۇر ھارام، بىر مەيى باردۇر ھالال.

① مىشكىن غازال (ئە) — ئىپپارلىق كىيىك.
② پەر - بال (پ) - قانات - قۇيرۇق.

ئۇم ھىجران كېچەسى مەشھۇرى زۇلمەتتۇر نەشىن،
كۆلبەسىنى روشەن ئىت ئى ئىختىرى پەرخۇندە پال ①.

109 - غەزەل

كافىرى ئىشقىدىن بولۇپ ئى شەيخ ئىمان تازە قىل،
جام مەي ئىچ بۇ خارابات ئىچىدە ئىرپان تازە قىل.

نەشئەسىز جاننى دىمەس جان ئالەم ئىچىدە ئەھلى كەيپ،
كۈندە جانانە قولىدىن مەي ئىچىپ جان تازە قىل.

جاننى بەر مەھرۇپلەرگە گەر تىلەر بولساڭ ۋسال،
كەلتۈرۈ بولساڭ ئىگەر مېھماننى ئەيۋان تازە قىل.

غەم ئېسىدىن گەر دىماغ ئاشۇپتەسەن بۇ باغ ئارا،
بويى ئۇل گۈل رويىدىن ئال شانەيى جان تازە قىل.

تاپتى مەشھۇرى ھەزىن تەكرار گوپتارى قەدىم،
تازە مەزمۇن تازە لەئزى تورپە دىۋان تازە قىل.

110 - غەزەل

ئىستەسەڭ ئازادلىق غەمدىن مەھەببەت ئىستەگىل،
نازىنىن رەئىئالەر ئىلە ئونو ئۆلپەت ئىستەگىل.

① ئىختىرى پەرخۇندە پال (پ) — مۇبارەك يۇلتۇز.

ئوتتى پەرھات بىرلە مەجنۇن ئارىز ئولماي دەردىلەر،
ئىشقىنى تەئۇز ① تۇتۇپ، ئۈزگە سالامەت ئىستەگىل.

ئىچپ ساقى قولىدىن ساغرى مەستانەۋەش يۈرگىل.
پەرزاتنىڭ پەرىدىن پەرقىسىپ دىۋانەۋەش يۈرگىل.

ياركويى جەننەت ئول، جەننەت قېشىدادۇر تەمۇغ ②،
كىرىمگىل ئوتلۇغ تومۇغ ئىچىگە جەننەت ئىستەگىل.

ئىگەر دەرسەن تاپاي يوللەر يۈرۈرگە پەرقى سەر ئۈزرە،
تارارغە مويى بەمويى يۈزتىل شانەۋەش يۈرگىل.

تۇز سوز ئەر بابى مالاھەت قاشىدا تۈزسىز ئىرۈر،
گەر مالاھەت فەھم سەن سوزدە نازاكت ئىستەگىل.

تامامى خەلقىنى ئوزىنىڭ رەيىگە كىم كەلتۈرۈپ بولماس،
مومبىلەرگە موھىپ بىگانەگە بىگانەۋەش يۈرگىل.

گەر نامازنىڭلە يۇيۇر بولساڭ گۇناھ زەنكارىنى،
جوي بارى چەشمىدىن ئابى تاھارەت ئىستەگىل.

دەر ئەر سەڭ شۇمرو ① كورۇنمەيىن دىۋانەلەر يەڭلىغ،
بىراۋگە بولما ئازار جۇ ② پەرزانەۋەش يۈرگىل.

كورمۇگۇڭ ئەھلى ساقادىن ساپلىقتىن باشقا كىم،
ئاي كۈندىن ئۇشۇبۇ مەئناغە ئىشارەت ئىستەگىل.

رەقبۇ ناتاۋانستەن ③ غەمىگە كوزنىڭ چاناقىدا،
ئاياغنىڭ نىڭ ئۈچىدا بىر بېسىپ رىندانەۋەش يۈرگىل.

ئومۇردۇر سەر - سەر ③ سۇۋارى كىم ئوتەر كوز ئاچقۇچە،
ئول سەپەر ئەزىمىن قىلۇرغە زادىرا ھىلەت ④ ئىستەگىل.

غەمۇ ئەندوھلۇقتۇر ئالىمى ھوشيارلىق مەشھۇر،
ئىگەر ئازاتلىق ئىستەر ئىسەڭ ھوشيارۋەش يۈرگىل.

شەمىسىز كاشانە زۇلەمەت خانەدۇر مەشھۇزىكىم،
روشناللىق ئىستەسەڭ بىر شەمى تەلئەت ئىستەگىل.

- ① تەئۇز (ئە) — تۇمار.
② تەمۇغ (ب) — دوزاخ.
③ سەر - سەر (ئە) — بوران.
④ زادىرا ھىلەت (ئە) — كۈچۈش ئوزۇغى.

- ① شۇمرو (پ) — شۇم يۈز.
② ئازار جۇ (پ) — ئازار بېرىشنى ئىستىگۈچى.
③ رەقبۇ ناتاۋان (ك - پ) — كۈچسز دۇشمەن.

بولسا گەر مەنىۋىشلەر بىر يەردە مەجلىس قورمىشەم،
زەۋقى ھەم شەۋقى بىلە گاھ رەقس گاھ قورس ① ئۇرمىشەم.

مەن ئەمەس بۇ بۇيۇل قۇنار ئۇچۇنكى ھەر گۈل شاخغا،
مەن ئول قۇش مەنىنى شاخغا قۇنۇپ ئواتۇرمىشەم.

جەھلىنى ھەر ئەيىبىدىن كوزگۇم دۇرۇركىم ئەيىبرا،
بىلىمىم ھەر نوكتەنى بىر نوكتەداندىن سورىمىشەم.

ۋاھ ماڭا ھەر مىسرا ئۇ بىر تەئىنەدۇر بەرجەستە تىغ ②،
سەتىر ③ ئىچىدە قەلەمدەك ئوز ئىشىمدا تۇرمىشەم.

شەمى ياشىدىن نەرەتكىم ئورۇلۇر پەرۋانەلەر،
ۋاھكى كويۇڭ باشىدىن ئورۇلمىشەم - چورۇلمىشەم.

قاندا بولسۇن سەبىر ئارامى تۇشۇپ سەندىن يانا،
ئىشتىياق ئوتدا كويۇپ كۈل بولۇپ ساۋرۇلمىشەم.

① قورس (ئە) — چاۋاك.

② بەرجەستە (پ) — تاللانغان، خىل.

③ سەتىر (ئە) — قۇر.

مۇسەپپى ھوسنىڭنى مەنكىم كۇندە تەفسىر ئەتمىشەم،
ئاي بىيازىغە قۇياش بۇزىنى تەھرىر ئەتمىشەم.

كۈلگۈن ئاھىم پەنجىمى خۇرىشىدغە باغلار خېنە،
كىم نىگارم ئىزلىرىن جاندا تەسەۋۋر ئەتمىشەم.

زەھىد ئەتىرى بىرلە بولساڭ خۇش دىماغ ئى شەيخى شەھەر،
مەن دىماغىمنى قەدە بويىدا تەئىمىر ② ئەتمىشەم.

نەسىر تائىر ③ بولغۇسى تېخى چەرىخ ئوزرە كاپاپ،
سوزىشى دىلنى نۇچۇك لەپ بىرلە تەقدىر ئەتمىشەم.

شاھى ھىجران ئىچرەكىم باشتىن كويەر ۋە ئورتۇنۇر،
شەمى سوزانىغە كويىگەن جاننى تەئىمىر ئەتمىشەم.

كورگۇزۇر تەزۋىرلەر ④ كىم ئابىدى ئارىپقە كىم،
رەئىيىگە مەسچىت بۇزۇپ بۇتخانى تەئىمىر ئەتمىشەم.

① چابوك سۇمەند (پ) — چاپقۇر ئارغىماق.

② تەئىمىر (ئە) — ئاۋات قىلىش.

③ نەسىر تائىر (ئە) — غەچچىر قۇشى.

④ تەزۋىر (ئە) — ھىلە - مىكىر.

ئاسان ئىچرە يۇرۇپتۇر گەرچە ئول ئاي نازىنىن،
بىر كۇن ئەپسۇنى مەھىببەت بىرلە تەئىمىر ئەتمىشەم.

ھەر كىشى مەشھۇرى سەرۋەقتىن تاپار خوش كەيپ بولۇر،
مەي كەبى ھەم سوھبىتىگە بەسكى تەئىسەر ئەتمىشەم.

114 - غەزەل

تەندىن ئوقۇغىنى چەكسەلەر ئاندىن ئەمەستۇر شورىشىم،
ئاندىن قىلۇرمەن نوھەكىم ئايرىلۇر تەندىن جېنىم.

مەن ساق ئەمەس دىۋانەمەن مەي شەمىگە پەرۋانەمەن،
بىر تەشەببۇس پەيما ئەمەن دەيرى موغاندۇر مەسكىنىم.

مەي پەيزىدىن ئى دوستلەر مەندۇرمە قارۇنى ① دىگەر،
ھەر قەترە مەيدۇر بىر گوھەر ھەر مەيكىدە بىر مەسكىنىم.

مەن بىر لەۋەندى شاھمەن پەيما شىكەن ② پەيما ئەكەش،
ئولسەم ئىگەر سوراھ كېيەن ③ مەيخانە سەھنى مەدپىنىم.

- ① قارۇن (ئە) — بىر باي ئادەم بولۇپ يەر يۇتۇپ كەتكەن. موسا پەيزە
شەھەر قەۋمىدىن.
② پەيما شىكەن (پ) — ئەھد سۇندۇرغۇچى.
③ سوراھ كېيەن (ئە) — قەدەم كېيەن.

ۋەئىزىم مېنىڭ رىندانەلىك باشىم ئوزە مەستانەلىق،
ئويۇم ئىرۇر ۋەيرانەلىق تىرەلىكتۇر روشىنىم.

تاپىشىم كوخۇل تۇن كۇنگە يول گەر مەھەر ① بول گەرگىنە ② بول.
ھەر يەردە زېرەك دوستلىرىم، ھەر يەردە ئەخمەق دۇشمىنىم.

رىند قەلەندەر ۋەزمەن پەرۋانەئى ھەرشەمى مەن،
مورغى سەمەندەر تەبىئى مەن ئاتەشكە دەدۇر گۈلشەنىم.

ئىشقىق بىلەن مەشھۇرمەن دىداردىن مەھجۇرمەن،
يادىڭ بىلەن مەسرورمەن بۇدۇر جاھان ئىچرە پەنىم ③.

115 - غەزەل

زەررەدەك سەرگەشتەز بىر مەھەر رەخشان ④ بولمىشەم،
بەرق دەك ئەۋازەئى بىر شوخى جەۋلان بولمىشەم.

مايىل ئولسا ئول پەرى مەھبۇبىغە ھەيرەت ئەمەس،
ئىشقىنىڭ داغى بىلەن خاتەم ⑤ سۇلايمان بولمىشەم.

- ① مەھەر (پ) — قوياش.
② كىنە (ئە) — ئاداۋەت.
③ پەن (ئە) — ھۈنەر.
④ مەھەر رەخشان (پ) — باقمرايدەغان قۇياش.
⑤ خاتەم (ئە) — ئۈزۈك.

دەستىي گۈلدۈر نەزەرگاھىدە ھەر بىر ھىسرئى،
ئاشقى تەرزى بىلە ئانداغ سۇخەنۋەر بولمىشەم.

بۇلبۇلى داستان ساراىي گۈلشىنى توران ① ئىدىم،
ئىندىلىسى نەغمەسەنجى ② باغى ئىران بولمىشەم.

ۋەسلى جانان بولمىسا ئاينەدەك بولماس بىمەم،
مەن غۇباردىن ئايرىلىپ سەيقل ③ تېپىپ جان بولمىشەم.

ھەركىم ئوزرە پەردەدۈر مەئشۇقى رۇخسارى ئوچۇق،
ۋاھكى ئوز پەردەمنى يىرتىپ ئەۋىر ④ ئورىان بولمىشەم.

سورىتىم تارتاردا ھەيران بولغۇسى نەققاشلەر،
ئول پىرورغا مەن ھەيران مەھۋى سوزان بولمىشەم.

سەرىسەھرا ⑤ ئورمايىن دىۋانە يەكلىغ نەيلەيىن،
شەھىر ئاشۇبى ئۇچۇنكىم خانە ۋەيران بولمىشەم.

تۈزلۈكۈمدىن مايىل ئەمەستۈر ماخا ئەھلى زامان،
ئەگىرو زاھىدەك مەن ئەمدى ئىلگە تەزۋىر ⑥ بولمىشەم.

- ① كۆلەنى توران (پ) — توران مەملىكىتىنىڭ كۈللۈكى.
- ② ئىندىلىسى نەغمەسەنجى (ئە - پ) — ئىران بېھىنىڭ بۇلبۇلى.
- ③ سەيقل (ئە) — بېرىلگەن سىر، پاقىراق.
- ④ ئەۋىر ئورىان (ئە) — يالغىچ.
- ⑤ سەرىسەھرا (پ) — باشى سەھراغا.
- ⑥ تەزۋىر (ئە) - مەلە — مىكىر.

ئوزىنى مەشۇقىغە مەشھۇرى ئەيلەپتۈر نشان،
غۇنچەيى پەيكانەدىن گۈل كەيى خەندان بولمىشەم.

116 - غەزەل

ئوزى قازاسىنى ئوزدىن قىلمايىن كەم - كەم،
سېنىڭ ھىرمىڭغە كىمدۈر بۇلاغۇسى مەرھەم.

جېنىم جاراھىتىگە مەرھەم ئىستەرەم سەندىن،
سېنىڭكى ھوققىمى ئەئلىك داۋا ئىرۇر مەرھەم.

قېنىمدا تىغىڭ قانمىغەدۈر تولا تەشەنە،
كى خوشتۇرۇر ئىككى موشتاق بولسالەر ھەمدەم.

كورۇپ جامالىنى قالاماس كوزۇمدە قەترەئى شىك،
كى ئاپتاپ تۇغۇپ چىقسا يوق بولۇر شەبنەم.

نەدىن تاراننى ئىشقى ئورمايىن ئوتەر ئاشىق،
پېنايى ئىشقى ئۇچۇن ئاپاد بولدى بۇ ئالەم.

جاھان ھالاۋەتىنى ئىستىمەك گۇناھ ئىكەن،
كى ئەررە دەررەسىنى يەپ جاھاندىن ئوتتى جەم ①.

بۇلۇپتۇرۇر ئابىدى ئىشقى قايسى ئالەمدىن،
بۇرەك قازا قەلەمى باشتادۇر پېنايى رەقەم.

① جەم — شاھ جەمىشەد مەرىدەپ ئولتۇرۇلگەن، شۇ ھىكايىگە ئىشارەت.

بېشىدا بەرگى نىشاتو ① قولۇمدا بەرگى تەرەپ،
بولۇپتۇ سەيمىركىم كويۇڭدا باغى ئىرەم.

ئىنايىتى ئەرژىلى كامال كىم تاپمىش،
باھارسىز قاچان ئولۇن بوستان خوررەم.

يىراقتۇر بىر - بىرىدىن ئەھلىقال ②، ئەھلى ھال ③،
ساۋۇر كۆڭۈلگە مەئىنىگە لەب ئۇرماي دەم.

سېپىرى كىردىشىن گەردىش ④ ئىچىرەدۇر مەشەۋر،
بۇدەھرى ئىچىرە تۇروبان بۇ گەردىش ئولماس كەم.

117 - غەزەل

مەن ئانداغ خۇشناۋا بۇ بۇلدۇرمەن خىلۋەت كۆلۈستانىم،
غەزەل كۆلدەستە ھەرمىسراھ بىر كۆل خەتتى رىھانىم.

قەلەم تۇشمەس قولۇمدىنكىم چېكەرگە نەقىش رەڭگا - رەڭ،
تۇشەركىم ئاسماندىن كۆڭلۈم ئارا ئىلھامى رەببىانىم.

قولۇمدۇر شاخ ئەلپازى ⑤ ئۇستىگە مەئنا ياساپ گويما،
ۋەرەقتى شەككەر ئەفشان ⑥ قىلدى كېلىكى شەككار ئەفشانىم.

① بەرگى نىشان (ئە - پ) — خۇشلۇق بەرگى.

② ئەھلى قال (ئە) — زاھىرى ئىلىم ئەھلى.

③ ئەھلى ھال (ئە) — ئىچكى ئىلىم ئەھلى.

④ گەردىش (ئە) — چوگىلەش.

⑤ شاخ ئەلپاز (ئە - پ) — لەۋزىلەر شېئىرى.

⑥ كېلىكى شەككار ئەفشان (پ) — شېكەر چاچىدىغان قەلەم.

سادايى مەئنى ئارايى ① كۆڭۈلگە نەقىش باغلارلەر،
مۇغەننىلەر خوش ئاۋازى غەزەلخاننى خوش ئەلھانىم.

رىداغە ② تارىنى بەرمەم كورۇپ تەنباز تەرسانى،
ئېسىپتۇر ئىشقى زۇننارىن بويۇنغە شەيمىخى سەنئانىم.

مېنىڭدەك دەپىر ئارا يوقتۇر بەردەھمەن ③ ۋەش مۇسۇلمانى،
كېلسا ④ خانقاھەمدۇر جۇلايى ئىشقى ئىمانىم.

ئۇچۇك بولماس دىماغىم ھوجرە كۆلدەك مۇئەتتەركىم،
كۆلايى مېھرىگە ⑤ سەرشاردۇر ⑥ پەيمانىمى جانىم.

سۇغارمىشلەر مەگەر مەرھەم كۆلايى بىرلە پەيكانىڭ،
ئېچىلمەش غۇنچە يەڭلىغ زەۋق بىلەن بۇ زەخى پىمەھانىم.

ياقانىمى غۇنچەدەك خوش خەندە بىرلە پارە ئەيلەرمەن،
كىم ئوخشار كۆل ياقاسىغە لىبى چاكى كىمبىانىم.

ساپايى ئارزىدىن تۇشتى كۆڭلۈمگە ساپالەر كىم،
قۇياش كوزگۇسىگە ھەمكاسەدۇر بۇ ماھى تابانىم.

① سادايى مەئنى ئارايى (پ) — مەنا ياساش ئەۋازى.

② رىدا (ئە) — تاشقى تون.

③ بەردەھمەن (پ) — بۇتخانا شەيخى.

④ كېلسا (پ) — مەجۇسۇلەر ئىبادەتخانىسى.

⑤ كۆلايى مېھىر (پ) — مۇھەببەت كۆلايى.

⑥ سەرشار (پ) — تەلغان، تولۇپ تاشقان.

جاھانى پاندىن مەشھۇرى ئەرمانسىز كىشى ئولمەس.
لېيىنى گەر لېيى جامغە يەتكۈزسەم يوق ئەرمانىم.

118 - غەزەل

ئومۇم ئىچرە قىسسە ئىشقىڭنى ئىنشا ئەتمىشەم،
ئام تەھرىرى بىلەن ھالىنى ئىنشا ① ئەتمىشەم.

بىرلەۋىندە دۇر مەكىم بېنەشە زىخىمگە سوپى.
خانقاھ سەھنىدە مەن مەيخانە بەرپا تۇتمىشەم.

گەر قەيى شەھەر بادە ② قەترەسى دەيدۇر ھارام،
ھورمىتىدىن مەن ھەرەم تاشىدا مەئۋا ③ ئەتمىشەم.

مەيكەدە ھەم موغەبەچە كويى بولۇپتۇر مەسكىنىم،
قاندا ئومۇم ياخشى ئوتسە ئۇندا مەئۋا ئەتمىشەم.

تېغىلەردەك كوزلىرىمگە سانجىلۇر پەرتەۋلىرى،
بىر نەزەر ئاي يۈزىگە سەنسىز تاماشا ئەتمىشەم.

① ئىنشا (ئە) — تاشكارىلاش.
② بادە (پ) — ھاراق.
③ مەئۋا (ئە) — تۇرۇن.

بىر تاۋانگەر ③ دۈرمە گەنجىنى پىنھان تۇتمىغان،
مەخزەنىدە گەۋھەرى باردۇركى ئىنخا ④ ئەتمىشەم.

شەھەرلەر مەھۋەشلىرىگە بولمىدى مەشھۇر ئىسىر،
ۋەھشىنىڭ ئىشقىدىكىم ئاھەڭگى سەھرا ئەتمىشەم.

119 - غەزەل

دوستلەر ئومۇر ئالىمىدە مەن باقايى تاپمىدىم،
ھەر ئىگىۋ بىر ئوتكۈچى ئاندىن ۋاپايى تاپمىدىم.

يۈزنى دەۋران ئۇرۇپدۇر ئورنىكىل ئۇزۇم كەبى،
بىرگىنە يەكروى ئاشىنايى تاپمىدىم.

ئاسمان ئەكس توشىمان باغلىدى زەنكارلەر،
ئاي - كۈن كوزگۈلرىدە كىم ساپايى تاپمىدىم.

چەرخ ئۇچۇزى ئىگىرىپتۇر كىم مەگەر ھەر تارىنى،
سازلەردە بىر سادايى دىلكۈشايى تاپمىدىم.

سەرنەۋىشتىم ① ئەردى ئەشتارىم كەبى ئاۋارەلىق،
بار قەلەمرەۋنى كېزىپ تۇرماققا جايى تاپمىدىم.

① تاۋانگەر (پ) — باي.
② ئىنخا (ئە) — يوشۇرۇن.
③ سەرنەۋىشت (پ) — پىشانىگە يېزىلغان تەقدىر.

بۇ چىمەننىڭ بۇلبۇلى بىخانىمى مەندۇرمەن،
يۇز ناۋالەر بىرلە بىر بەرگى ناۋايى تاپىمىدىم.

غەم غۇبارى كۆلىمى ئەھزانىم ① ئىچرە بولدى كەم،
لوتق رۇخسارى بىلەن بىر غەمگۇزارى تاپىمىدىم.

كۈندۇزۇمنى كېچە قىلدى قارا بەختىم سايەسى،
ئاشنالىر يۈزلىرىدىن روشنايى تاپىمىدىم.

بۇ جاھاندا كەزىمىشەم ھەركۈن قىيامەت ۋادىسىن،
ۋادىسى مېھنەت غەمىدە ئىنتىھايى تاپىمىدىم.

ئەھلى ئالەم ئانچە قايغۇ دامغەدۇر مۇپتالا،
بىناۋا مەشھۇر يەڭلىغ بى ناۋايى تاپىمىدىم.

120 - غەزەل

ھەرەم ئەزىمىنى نەيلەي يارىنى بۇتخانەدە تاپتىم،
بىياپاندا نىتەي جانانەنى كاشانەدە تاپتىم.

ئىچىپ مەي نەشئە تاپتىم شاد ئولتۇرماق نە دەۋلەتتۇر،
بۇ يەڭلىغ دەۋلىتى ئوزمانى ① مەن مەيخانەدە تاپتىم.

① كۆلەمى ئەھزان (پ) — قايغۇ ئويى.
② ئوزما (ئە) — كاتتا.

مېنى دىۋانە نەيلەي شەھرى پورغەۋغا ئىچىدە كىم،
مەن ئوز ئاسايىشمەنى گوشەيى ۋەيرانەدە تاپتىم.

كويەر شەمى جامال ئورتۇنۇر ھەم كۆل بولۇر ئاخىر،
ئۇزۇمنىڭ ھالىنى مەجلىس ئارا پەرۋاندىدە تاپتىم.

نۇچۇك مەشھۇرى مەيخارە مورىدى پىردەيىر ئەرمەس،
كىرەھلەرگە ① كۇشايىش جۇرئىيى پەيمانەدە تاپتىم.

121 - غەزەل

مەن بۇكۈن ئول كۆلبەشەرنى ② شاد خوررەم كورمىشەم،
غۇنچە يەڭلىغ لەبلىرىنى خەندە ئەفشان كورمىشەم.

ئىشق پەيزىدىن بولۇپ ئاستانە بوسىيى ۋىسال،
تەختى ئىسكەندەر ئوزە بەختى سۇلەيمان كورمىشەم.

قايسى لەيلى، قايسى مەجنۇن كىم بىلۇر ئالەمدە كىم،
ئاشىقۇ - مەئشۇقنى بىر - بىرىگە ھەيران كورمىشەم.

شۇكرىدۇركىم مېھنىتۇ غەم بارىدىن ③ ئازاد مەن،
بەسكى جان باغدا سەرۋىڭنى خىرامان كورمىشەم.

① كىرەم (پ) — تۇڭون.
② كۆلبەشەر (ئە) — پ) — ئادەمنىڭ كۆلى.
③ بار (پ) — يۈك.

پەيزى خۇرشىدى تولۇھ ئەيلەپ فۇرۇغ ئەفشان ① بولۇر.
دەيىر پىرى جەبەسەن ② بىر سۈبۈي رەخشان كورمىشەم.

كۈن كوچۇرەرمەن بۇ مەھپەل ئىچرە جام مەي ئىچىپ،
نەچچە كۈن ئومرۇمنىكىم مەشەۋرى مېھمان كورمىشەم.

122 - غەزەل

قىلۇر جىلۋە سىپەرى ھوسن ئوزرە ماھى تابانم،
چاچار شەۋقىدە ئەشك ئەنجۈملىرىنى چەشمى گىرىيانم.

ياسايەن جانى شىرىنىم بىلەنكىم ماھزەرلەرنى،
ھەزىن كوڭلۇمدۇ مېھمان خانە ئەندۇھوڭدۇ مېھمانم.

ئىككى كەۋىن ③ ئىچرە ئىشقىك پەيزىدىن پوزىپ زىۋەرمەن،
كىم ئەشك لەئىل كۈنوم تۈگەيى چاكى گىرىيانم ④.

نە مۇئىننەن نە كاپىرمەن ئىكۈگە بولۇبان ئاشقى،
كوزۇڭ غارەتگىرى ئىمان ⑤ قېشىڭ مەرابى ئىمانم.

① فۇرۇغ ئەفشان (پ) — نۇر چاچتۇچى.
② جەبە (ئە) — پىشانە.

③ ئىككى كەۋىن (ئە) — ئىككى دۇنيا.
④ چاك گىرىبان (پ) — ياقىنىڭ چىكى.

⑤ غارەتگىرى ئىمان (ئە) — ئىماننى بۇلىشىچى.

نۇچۇكىمەن ئىلتىجانى كەلتۈرەي خىزرى باقاغەمەن،
مېشىڭكى چەشم سارى ئىشقىدىندۇر ئاب ھەيۋانم.

مېنى سەرگەشتە ئەيلەر ھەرتەرەپتىن يۈز نەسەى غەم،
غازان ئەۋراقىدا كور سورىتى ھالى پەرىشانم.

تاچان بۇلبۇل بىلەن تۇتى بولۇر مەشەۋرىغا ھەمدەم،
قۇنۇپتۇر مەئنى شاخى ئوزرەكىم مورغى خوش ئەلپانم.

123 - غەزەل

قەدەم ھەر يەرگە يەتسە ئاندا مەۋا تۇتمىشەم،
قاندا ئومرۇم ياخشى ئوتسە ئۇندا مەسكەن تۇتمىشەم.

ئاپتابى سەندىن ئوزگە يوق سىپەرى ھوسن ئۆزە،
كوز ئىچىپ ھەرزەردەم ئوزرە تازەرەۋزەن تۇتمىشەم.

توربەتىمگە ① كەلسە ھەركىم بولغۇسى گۈلخەن نەشىن،
ئىشقى ئوتىدا كۈل بولۇپ ئوزۇمنى گۈلخەن قىلمىشەم.

ساقلىماق ئوزىنى مەزەررەتتىن ② ئىرۇر دانا قىلىق،
سۈرەتىمنى مەيكەدە ئىچرە بىرەھبەن تۇزمىشەم.

① توربەت (ئە) — قەۋەر.

② مەزەررەت (ئە) — زىيان.

مەن سەمەندەر زادەمەن مەشھۇر ئىشقى ئەتۋارىدا،
كىم شارارە خىرمىنى ئىچرە نېشىمىن ① تۇزمىشەم.

124 - غەزەل

ياد ئېتىپ ئول سەرۋ قەدىنى غەمدىن ئازاد ئولمىشەم،
شادمانلىق باغدا شەمشاد كەبى شاد ئولمىشەم.

ئىشقى پەيزىدىن بىبابانى جونۇندۇر مەدرىسەم،
رەقس دەرسىدە قويۇن قەۋمىغە ئۇستاد بولمىشەم.

مەن كېتەرەن كەتەدى مەندىن دەمى دىۋانەلىق،
كىم ئەسىرى بور پوسۇن ئىشۋە پېرىزات بولمىشەم.

توربېتىدىن داد دەپ ئورلەر غۇبارىم سىنەچاك،
كىم قەتلە ② غەمزەئى بىر غەمى بىداد بولمىشەم.

ئاشىق ئوزىدىن پەسىل ③ بولماي ۋەسىل بولماس يارىغە،
مەن ئۇزۇمنى قانچە ۋەيران قىلسام ئاباد بولمىشەم.

بۇ چىمەننىڭ بىر گۈلى رەئناسىمەن مەشھۇرىكىم،
ئاقبەت ياد خازان ھەڭگام ④ بەرىاد بولمىشەم.

- ① نېشىمىن (ب) — ئولتۇراق جاي.
- ② قەتلە (ئە) — ئولتۇرۇلۇش.
- ③ پەسىل (ئە) — ئۇزۇلۇش.
- ④ ھەڭگام (ب) — ۋاقت.

125 - غەزەل

مەن جاھاندا سەندەك ئاشۇبى زامانى كورمىدىم،
ئىشۋە كاپىر غەمزە زالىم دىلمىستاننى كورمىدىم.

بۇ قەلەمرەۋنى كېزىپ يۇردۇم تاپاي دەپ ھەمزابان،
بىر قەلەمدىن ئوزگە يارو ھەمزاباننى كورمىدىم.

خوبرولەر ھوسنى يۈز ئەپسۇس زايە ئوتكۈسى،
ئىشقى شۇر ئەنگىزدىن شورىدە جاننى كورمىدىم.

ھىچ كىشى بىلمەس پەراغەت تەرزىنى دىۋانەدەك،
گوشەئۆھەيرانەدەك جايى ئامانى كورمىدىم.

پەقىردىن پەخىر ئىستىگىل مەشھۇر شاملىق سەھىل ① ئىرۇر
شاھلەردە ئىززوشانى جاۋىدانى كورمىدىم.

126 - غەزەل

ئورلىدى ئول سەرۋى قەددىڭ قامىتى زىباسىدىن،
ئول يۇرەر ئازادە ھەر چەندىقورمەدۇ شەيداسىدىن.

① سەھىل (ئە) — ئاسان.

بىخۇت ئۆلدۈم گويا ئىچىنىم ئىككى مەيخانە مەيىن،
ئىشۋە كوردۇمكى ئىككى نەركىسى ① شەھلاسىدىن.

يوقتۇر ئەندىشەم ئۇنىڭ زەۋقىدە ھالى سوزىن،
شەھىد بولسا توتىغە نىغمە چىۋىن غەۋغاسىدىن.

كۈل چەمەندەن ئەنجىمەنگە ② كەلدى ۋەسىل ئۇمىت قىلىپ،
تۇشتى بازار ئىچىگە سۈنۈپول ساچىڭ سەۋداسىدىن.

مەن ئۇچۇك قويماي ئاياغىغا بېشىمنى جان تېپىپ،
جام يەڭلىغ كىرىشەم گەردىشىگە مەي مناسىدىن.

ئاي ئىستەپ رەشكىدىن ئالەمنى كۈندەك سارغايۇر.
سالساتابى ئەكسى رۇخسارى جاھان سەۋداسىدىن.

يۈرگۈسى مەشھۇرى يۈز زاھرابەز ھەسرەت يۇتۇپ،
تاتىماين چاشنى ③ لەئلى شەككەر خاسىدىن.

127 - غەزەل

كوتەر بەرقىتە ④ جامالىڭدىن نىگارم ئىنتىزارىڭمەن.
تەنت لەئلى لەبىڭدىن شەرىپىتى جويما ⑤ خارىڭمەن.

① نەركەس (پ) — كوزگە ئوخشاش ئېچىلىدىغان بىرگۈل. كوز بۇ كۆلگە ئوخشىتىلىدۇ.

② ئەنجىمەن (پ) — مەجلىس.

③ چاشنى (پ) — تېتىماق.

④ بەرقىتە (پ) — يۈز پەردىسى، چۈمبەردى.

⑤ جويما (پ) — ئىستىگۈچى.

تۇشەر شەمى جامالىڭ پەرتىۋى ھەريان، ماڭا تۇشمەس،
ئاياغىڭدىن باش ئالمام سايە يەڭلىغ خاكسارىڭمەن.

يەرھەم كوك ئوزرە ئىستەپ تاپماين تېخى ئۇمىت ئۆزمەي،
قۇيۇندەك سەرسانىڭ ھەم بەرق يەڭلىغ بىقارارىڭمەن.

پەلەك بەر ئەكسىدۇر سالمىش ماڭا كىم مېھەر ئەكسىنى،
تۇرۇپمەن كوز ئېچىپ كوزگۇ كەبى ئۇمىتۋارىڭمەن.

ئىبەرگىل تار - تار سەرگەشتەدىن سەررىشتەيى مەرھەم،
تۇشۇپ تېغى چاپالەر شانە يەڭلىغ دىلپىگارىڭمەن.

پەلەككە پەرق سايى ئەتكىل سورەيياغە ① ئاياغم قوي،
قۇياشتەك سايە سال بەسكى پەرشى رەھگۇزارىڭمەن ②.

ئولۇپ مەشھۇرى تۇپراغى بېشىكم لالەزار بولمىش،
تاماشايى باھارى ۋەسىل قىلماي داغدارىڭمەن.

128 - غەزەل

دىماغىغە تۇتۇندۇر نوکەتتى نەسرىن ③ نازاگەتتىن،
تېنىمگە خار دۇر پىراھىنى ④ ھەر بىر لەتاپەتتىن.

① سورەييا (ئە) — ھۆكەر يۇلتۇز.

② پەرشى رەھگۇزار (پ) — تۇتەر يول بىساتى.

③ نوکەتتى نەسرىن (ئە) — نەسرىن كۆلىنىڭ ھىدى.

④ پىراھەن (ب) — كەشەك.

شەھى سەرۋى قەدىگە مەن يىراقتىن ئىشقى بازىمەن،
قويار ئوز ساپەسىن مەھرۇملۇق داغدا ئىسمەتتىن ①.

بۇ گۈلشەندىن كېتەرەن بەرمەيسىن بويى ۋىسال ئول گۈل،
قويارمەن لالەگە بىر نۇسخە يۈز داغى ھەسرەتتىن.

بولۇپ خۇد پەرۋەر ئول ئۇششاق پەرۋەردەدۇرمەن مەھرۇم،
خاراپ ئابادۇرمەن ئالەم ئىچرە ئوز ئىمارەتتىن.

پور ئارايىش پور ئالايىش بىلەن قاشمەدادۇر گۈلرەك،
قاچان مەئلۇم ئولۇر گۈل بويى يەكلىغ ھالى سۈرەتتىن.

كورۇرمەن بۇ جاھاندا ئول جاھاننى قەددى ئىشقىدە،
قىيامەت شورىشى بىر شەۋەبى ئول ئىشۋە قامەتتىن.

قۇياشنىكى دەمى ھوسىن ئۇردى بىر سۆبەي باھار ئۇلكۈن،
چەمەندە گاه قىزاردى گاه سارغايىدى خىجالەتتىن.

نەدىن مەشھۇرى رەك ئامزلىق گوپتارنىغا قىلماس،
مائانى شاھىدى ② زىننەت تاپار شەئىنى ئىبارەتتىن.

129 - غەزەل

ئى باھارى ئومۇرسەن بولماي گۈلۇستان بولمىسۇن،
جىسىم باغى ئىچرەجان سەرۋى خىرامان بولمىسۇن.

① ئىسمەت (ئە) — پاكلىق.

② مائانى شاھىد (ئە) — مەنىلەر مەھبۇبى.

يۈز كورەرگە مەن كويۇپ يۈزساۋرۇلۇرمەن كۈل بولۇپ،
ئىشقى ئوتىدا ھىچكىم مەن كەبى ساۋرۇلمەسۇن.

قامىتىك شەمشادنى كورمەي قاچان دىلشاد مەن،
كورمىيىن ئەيشىم گۈلى چەرەئىنى خەندان بولمىسۇن.

يۈز قىيالەر بار ئىرۇر جاننى قىيارغە ھەر بىرى،
ھەر كىشىگە كويىنى تەي ① قىلماق ئاسان بولمىسۇن.

تاپمايىن لەئلىك شارابىدىن جالادەت ② نەشئەسىن،
جان بېرەي تەشئە نەسىبىم ئاب ھەيۋان بولمىسۇن.

ھىچ يەتمەيدۇر كوزۇمكىم يار ۋىسالىدۇر بەلەند،
كىم گاداىيى بناۋا مەھبۇبى سۇلتان بولمىسۇن.

كوز ئاچار ھەر كوزگۇدىن مەشھۇر بولۇپ نەززارە گەر،
مەندىن ئوزگە ھىچكىم ھوسىنۇنگە ھەيران بولمىسۇن.

130 - غەزەل

بىرۇر مائا قەدەمى دەرد ساقى گەردۇن ③،
كوزۇم سوراھى ئىرۇر ياشلىرىم مەيى گۈلكۈن.

① تەي (ئە) — كەزمەك.

② جالادەت (ئە) — باتۇرلۇق.

③ ساقى گەردۇن (پ) — ئاسان ساقى.

بۇ ھال بىلەن كورۇبان مانجا چېچىپ تۇپراق،
كوتەرگۈسىدۇر بىياننى باشىغە مەجنۇن.

قويۇپتۇرۇر مانجا يۈز كويى غەم ① جاھانبدۇرەك ②،
ئوزۇم دوتا ③ ۋە كوزۇم ئۇشېۇ دەردىدىن پورخۇن.

مانجا ناۋالە غەمدۇر ھاۋالە قىسمەتتىن،
بۇ دەرتنى يىمەين نەپلەيىن مەنى مەھزۇن.

غىرىپلىق ئوتىدا كويىمىشەم ۋەتەن ئىچرە،
كۈلۈمدىن ئورلىگۈسى كوككە شەمە ساكى تۇتۇن.

بېشىم ئوزە قويۇبان كويى - كويى غەم يۈكىنى،
ئوزى كەبى مېنى قىلدى نوگون ④ سىمپەرى نوگون.

ئۇچۇك كورۇزىمە جاھان ئىچرە روشنائىقىمەن،
كى كۈندۈزۈمنى كېچە قىلدى تالى ئاۋازگون ⑤.

ئەمەل ⑥ پىيالەسىدىن ئىچىمىدىم بۇ بەزىم ئىچرە،
قەدە - قەدە مەيى ئەپسۇس ئىچمىشەم ھەر تۇن.

- ① كويى غەم (پ) - غەم تېغىن،
- ② جاھانبدۇرەك (پ) - ئىككى رەڭلىك جاھاننى،
- ③ دوتا (پ) - ئەگرى.
- ④ نوگون (پ) - دۇم.
- ⑤ تالى ئاۋازگون (پ) - تەتۇر قەلەبى.
- ⑥ ئەمەل (ئە) - ئارزۇ.

بۇ مەجلىس ئىچرە ئۇچۇك شاد ئولتۇرۇر مەشھۇر،
ئولۇم كەبى توپەسىدە تۇرۇپتۇر قارا كۇن.

131 - غەزەل

نە ئۇچۇن كوكلۇم ۋىسالنى تەمەننا قىلمىسۇن،
نە ئۇچۇن مەھزۇن ① مۇساپىر ئۇندا مەئۇا قىلمىسۇن.

تۇشتى ئادەم يەرگە يىغلادى بەھىشت ئەيۋانمدا،
نە ئۇچۇن مەخمۇر ② مەھزۇن زەۋق سەھبا ③ قىلمىسۇن.

ئازمايش ④ ئەر سەسىدە كويىدۇر ئاشق بېشى،
بول ھەۋەس مەھرۇپلەرگە ئىشىق دەئۇا قىلمىسۇن.

قۇدرىتىم بولسا بولۇرمەن بارچە كوزلەرگە قاراپ،
مەندىن ئوزگە ھىچكىم ھوسىن تاماشا قىلمىسۇن.

باغلىمىش مەشھۇر بېلىگە ژىغى يولىدىن پۇتە،
سەيلى ئەشكىم ئەرسەد ھاموننى دەريا قىلمىسۇن.

- ① مەھزۇن (ئە) - قايىتۇلۇق.
- ② مەخمۇر (ئە) - خۇمار.
- ③ زەۋق سەھبا (ئە) - شاراپ زەۋقى.
- ④ ئازمايش (پ) - سىناق.

ياندی شەمى ھوسىن مەن پەرۋانە يەڭلىغ زار ئۇچۇن،
بولدى كۈل - كۈل ئارزى ئەشكىم مېنىڭ خونبار ئۇچۇن.

دەيمەتەن ئارايىشىدىن مەن كوڭۇل ئىچرە نەشىن،
مىڭ قابا ① قويغۇم گۈزە بىر ساغرى سارا ئۇچۇن.

تىرە دىللەر بىرلە ئولتۇرما بولۇرسەن تىرە دىل،
توتى ئەكىسى كوزگۈنى زەنكار ئېتەر زەنكار ئۇچۇن.

تاپەمدى پەرھات - شىرىن كام گويا قەترەيى،
يۈتمىشەم خۇنابەئى بىر لەئلى شەككەر بار ئۇچۇن.

ھىچ كۈن گەردۇن ئۇچۇن بىر خۇپ بولۇپ ئورۇلمەيىن،
يالپىرۇرمەن كۈندە بىر دونغە ② كۈنۈم دىشۋار ئۇچۇن.

مەندۇ مەن دىۋانە يەڭلىغ ئوڭۇم تۇشۇم ئۇچۇن،
رەقىس ئۆزۈرە رەقىس ئۇرادۇر بىر پەرى رۇخسار ئۇچۇن.

شىركىگە يول يوقتۇرۇر كىم ئەقلى روشەن رەئىيى ③ بىلەن،
ئوز ئورۇندا ئۇرۇلۇر كوك تەڭرىسىگە زار ئۇچۇن.

① قابا (ئە) — تۇن.

② دون (ئە) — پەس، رەزىل.

③ روشەن رەئىيى (ئە - پ) — پىكرى روشەن.

نى قىلاي نەيلەي چىقىپ بولمايدۇ بۇ غەمخانەدىن،
يالپىرۇرمەن ھەريانغە ھال كۈنۈم دىشۋار ئۇچۇن.

پىكىرگە مەشھۇرى قوشمىش كەلتۈرۈرگە مىسرىنى،
بەھرىگە غەۋۋاس ① چوممىش گەۋھىرى شەھۋار ئۇچۇن.

ھىلال ② قاشلىرىنى قىبلەيى دۇئا قىلايىن،
جاھان نامازنى بىر شام بىلە ئادا قىلايىن.

مېنىڭكى يوق ئوتەگۈم ناماز مەستانە،
شارابخانە ئارا مەسچىدى بېنا قىلايىن.

گەر ئىتلەرنىڭ قىلۇر ئەرسە جاھان تاماشىشاسىر،
قاراقلىرىنى راۋاقى جاھانناما ③ قىلايىن.

چوقەسىدى جانىم ئېتەر بولسا ئول كامان ئەبىرو ④،
بىر ئوق ئورۇپ بېشىدىن جانىم پىدا قىلايىن.

① غەۋۋاس (ئە) — سۇ ئاستىغا چۈشكۈچى.

② ھىلال (ئە) — يېڭى ئاي.

③ جاھانناما (پ) — جاھاننى كۆرسەتكۈچى.

④ كامان ئەبىرو (پ) — ياچاق قاشلىق، ئەگىرىلىكتىن كىنايە.

نەچە يۈزۈمنى غېمىرور گار سارغار تور،
شارابخانەگە بېرىپ شوربى رەببىنا ② قىلايىن.

كۆڭۈل ناماز ئارا جەمە بولمايىن قوبۇل بولماس،
ھوزۇر ئەمامىغە مەشەۋر ئەقتىدا قىلايىن.

134 - غەزەل

كەلدى ئول گۈلگۈن قابا بىر سۈبەي گۈلشەن سارىدىن،
كىردى گۈلگۈن كىم ئۇرارلەر زەررەئى رەپتارىدىن.

ھەر سەھەر مەستانە چىقىمىش يۈز قىزارتىپ ئاپتاپ،
بادە گۈلگۈن مەگەر ئىچتى كەپى كوكنارىدىن.

بىر مائاتى، بىرى ھوسنۇ، بىرى غەزە ئىشۋەدۇر،
كەلسە گەر ھەركارۋانى كىشۋىرى دىدارىدىن.

چىن ماچىندەك جاھاننى مىشك بازار ئەتكۈسى،
ئاچسا چىنىنى ① ھەلقە - ھەلقە زۇلپى ئەنەبەر بارىدىن.

بوستانو باغ ئارا يوقتۇر بىر ئازداغ سەرۋى ناز،
ئەقىل تاۋۇسىدۇر ھەيران جىلۋەيى رەپتارىدىن.

① شوربى رەببىنا (ئە) — يا بۇدا دەپ ئىچەي.

② چىن (پ) — تۈگۈك، چېكىك.

مەنكى لەئلى مەيى شىرىن لىمىدىن مەستانە مەن،
سۇ ئىچەر زاھىد بېھىشتى تەھتە ھۆلئەنھارىدىن ①.

مىمىتى مەشەۋر ئۇچۇن مەۋۋاج ② ھەردەم بەھەرلەر،
كەن ئىچىپ دەريۈزە ③ ئەيلەر تەبىئى گەۋھەر بارىدىن.

135 - غەزەل

غەمگىدە ھەر تۇنۇ كۈن زار - زار يىغلارمەن،
كويە مەشتە كەبى شەمىئۇار يىغلارمەن.

بۇرۇن ۋاپا كورۇبان سوغرا جەۋىر يادىدا،
كۈلەرمەن بەرق كەبى ئەبىربار ④ يىغلارمەن.

نەبولدى جىلۋە قىلساڭ نەزەردە ناز بىلە،
قاراپ يولۇڭغا پۇتۇن ئىنتىزار يىغلارمەن.

كاپاپ ئەيلىدى باغرىمنى ئىشتىياق ئوتى،
كويە - كويە يۇرۇبان ئىنتىزار يىغلارمەن.

① تەھتە ھۆلئەنھار (ئە) — ئاستىدا ئوستەڭلەر.

② مەۋۋاج (ئە) — دولەتۇنلا نغۇچى.

③ دەريۈزە (پ) — قەلەندەر.

④ ئەبىربار (پ) — ياغدۇرغۇچى بۇلۇت.

پىراق كېچەلىرىدە ئاي يۈزۈكىنى ياد ئەيلەپ،
تامام كوز بولۇبان ئەبىرىار يىغلارمەن.

يىغىمكىم ئول ماڭا ئانداغ بولۇپتۇرۇر ھەم جىنىس،
گاھى ناھانو گاھى ئاشكارا يىغلارمەن.

ئاتالىرى كوپ ئىدى يارنىڭ ماڭا مەشھۇر،
خاتالىرىم يۈزىدىن شەرمىسار يىغلارمەن.

136- غەزەل

يوقتۇر ئارامى كوكۇلىدە دىلرايى ئىشقىدىن،
ئەقلى ھۇشۇمدۇر ئادا بەرخوش ئادايى ئىشقىدىن.

كوكرىكىمدە شوللەلەر ئورلەر ھىمىشە دودى ئاھ^①،
ئوت تۇتاشتى جانىمە كۆلگۈن قايايى ئىشقىدىن.

ئاياغا ئوخشا داغىمەن مېھىر ئول قۇياشتىن كورمەيىن،
كۈنگە ئوخشا كورمەشم بىر مەھلىقا^② ئىشقىدىن.

كوزلىرىم شەۋقىدە ئىككى كاسادۇرلەر بۇزەۋار،
كىم گادايى دەرىبىدەرمەن پادشاھى ئىشقىدىن.

تۈرپەتتىن سۇرمەرىك مەشھۇر ئۇرار ئاھ گىردىلەر،
قارا كۈن تۇشتى ماڭا كوزى قارايى ئىشقىدىن.

137- غەزەل

بىر پەرى روبى ئۇچۇن دەۋران كېزىپ دىۋانمەن،
ئىشتىياق ئوتىدا كويۇپ كۈل بولۇپ پەرۋانمەن.

ئارزۇيىدۇر ئىنىسىم ① ئىشتىياقى مۇنىسىم ②،
ئاپتاپۇ ئاي بىلە ھەم سوھبەتۇ ھەمخانىمەن.

زەخم تۇشمەي ئىشقى تېغىدىن قاچان مەرھەم تۇشەر،
چاكلەر سەر پەنجەسىدىن سۇنبۇلغە شانمەن.

ھەر تەرەپ قىلسام نەزەر بىر جىلۋەگەردۇر جىلۋەگەر،
گاھ مۇقىمى مەسجىدۇ گاھ ساكىنى بۇتخانىمەن.

مېھرىگە مەن پورئىرۇرمەن ئۈزگە مېھرىم يوقتۇرۇر،
ئاشىنادۇرمەن ساڭا ۋە ئۈزگەگە بىگىنەمەن.

ئايىدى تەمما^③ ھەركىمگە تاۋازو كورگۇزۇر،
ئېھتىياج ئىچرە تاۋانگەرلەر كەبى رىندانەمەن.

① ئىنىسى (ئە) — ئۈلپىتىم.

② مۇنىسى (ئە) — ئۈلپىتىم.

③ ئايىد تەمما (ئە) — تاماگەر ئىبادەتچى.

① دودى ئاھ (پ) — ئاھنىڭ تۇتۇنى.

② مەھلىقا (پ) — ئايدەك كورۇنۇتتە.

شەھەر ئاراسىدا ئىرۇر مەشھۇرى شورىش خىزلىق.
ئەنئەنىۋىي ئاباد مۈلكى ئۇچۇن مەن، ساكىنى ۋەيرانمەن.

138 - غەزەل

سۈمەندىگە ئىكى قاشمىنى نەئىل پاي قىلايىن،
ھىلال قەدىنى بۇ سەجدەم ئۇچۇن دوتا قىلايىن.

سەھەرغىچە كېچەلەر يىغلاپ ئاستانەئىدە،
ئايانغا ئىكى كوزۇم قېنىن خىنا ① قىلايىن.

غېمىڭنىڭ ئىتىلىرىدۇر بىر ئېزىز مېھمانىم،
يولاپ - يولاپ جىگىرىمنى ئۇنغا غىزا قىلايىن.

مەلەك پەرى توڭكۈلۈر ئول پەرى ھاۋاسىدا،
مەن ئاشىيانى ۋىسالىن نۇچۇك ھاۋا قىلايىن.

تۇرۇپ مېنىڭ قۇياشنىم قىلسا ھوسىن دەئۋاسى،
ئىزنى كورسىتىپان يۈزىنى قارا قىلايىن.

قىلۇر بېخىل ئوزىگە غەنىم ② يارلىرىن،
مەن ئوزىگە جود ③ بىلە دۈشمەننى ئاشىنا قىلايىن.

① خىنا (ئە) — غېمە.
② غېنىم (ئە) — دۈشمەن.
③ جود (ئە) — سېھىلىق.

قەدەم تەمە كوچاسىغە قويمايىن مەشھۇر،
ئوزۇمنى مۈلكى قاناتەتكە پادىشا قىلايىن.

139 - غەزەل

چىراغى ئىشقىدىن پەرتەۋ تۇشۇپ پەرۋانە مەشرەپمەن،
پەرىزادى پەرىدىن پەرقىسىپ دىۋانە مەشرەپمەن.

بىر ئىلگىدە سوراھى ① مەي بىر ئىلگىدە ئىرۇر ساغەر ②،
ئوتتۇر ئومرو كېچەر ئالەمدەكىم مەستانە مەشرەپمەن.

ھائانى شاھىدى يۈز ھوسىن پەيدا قىلمىسۇن نەچۇن،
تارارغە لەفۇزۇلقىن يۈز ئىلكە ھەم شانە مەشرەپمەن.

بار ئانچە ھەممىتىم يوقتۇر پەلەك شاھىغە كورنۇشۇم،
زامانە رىئىيىگە بارمايدۇمەن رىئىدانە مەشرەپمەن.

ئۇرۇرمەن رەقىسلىر كىم كەلتۈرۈپ داپلەر ماقامىغە،
ھوسىلەرگە مۇھىب بىگانەگە بىگانە مەشرەپمەن.

ئىگەر قەللاشەن ھاتەمگە باشىمنى خەم ئەتمەسەن،
پالاسى پەقىر ئوشنەمدە ئوزۇم شاھانە مەشرەپمەن.

① سوراھى (ئە) — شىخە.
② ساغەر (ب) — قەدەم.

ئوزۇڭدەك ئى تاۋانگەر كورمىگىلىكىم مەئنى ئەھلىنى،
كوكسىدىن جۇش ئۇرار كەنجىمەنلەر ۋەيرانە مەشرەپىمەن.

ئەگەر دىلگىر بولساڭ سوھىتىم مەيخانەسىگە كىر،
تاپارسەن سوھىتىمدىن نەشئەلەر پەيمانە مەشرەپىمەن.

قاچان ئابد بىلەن ھەم سوھىت ئولغۇمدۇر دەمى مەشئۇر،
كىم ئەخمەق سوھىتىدىن قاچىشەم پەرزانە مەشرەپىمەن.

140 - غەزەل

ئەيدى ۋەسىل ① بولماس بەھەم ② ئىشقىدا قۇربان بولمايىن،
جان قۇشۇڭ تېغىڭ ھاۋاسى ئوزرە رەقسان ③ ئولمايىن.

ئادىمىدە نەشئەيى ئىشقى بولماسا ئادەم ئەمەس،
سۇرىتىدۇر كىم ئىگەر ئول جىسىدە جان بولمايىن.

گەر تىلەرسەن ۋەسىل كىرىدىدىن ئوزۇڭنى ساپ قىل،
ئەكىتىدىن مەھرۇمدۇر ئاينە رەخشان بولمايىن.

چون تەلەپ ۋادىسى زۇلمەت، رەھنىمىسىز كىرمىگىل،
يول يۇرۇپ بولماس كېچەكىم ماھى تابان بولمايىن.

① ئەيدى ۋەسىل (ئە) — ۋىسال مەھبەتلىرى.
② بەھەم (پ) — بىرلىكتە.
③ رەقسان (پ) — ئۇسۇلى.

ئىشقىز ئابادلىق جان كىشۋىرىدە يوق ئىرۇر،
بولغۇسى ۋەيران دىيارى ئىچرە سۇلتان بولمايىن.

بەھىم ئېتەرلەر سوزىدىن مەشئۇرى دانا جەۋھىرىن،
كىم بىلۇر بىر ئەرلىغىن شەمشىر ئورىان ① بولمايىن.

141 - غەزەل

ئەكىم مەيدىن قۇرۇق كوردۇم جاھان مەيخانەسىن،
تەشەلەپمەن ئىچىمەيىن بىردەم پەرە پەيمانەسىن.

ئەھلى ئالەم ھۇش بەھۇش سورىتى بىمەئنىدە،
تاپىمىدىم مىڭ ئادەم ئىچرە خۇپراق بىر دانەسىن.

ئەبلەھىدۇركىم ② تىلەر ئالەمدە لەھۋە ③ ئىلە تەرەپ،
قىلىدىلەر ئاباد غەم بىرلە جاھان مەيخانەسىن.

ئە ئۇرارلەر زوھىد ئاشىقلەر تېپىپ ئاندىن ساپا،
كورگۇسى مەئشۇقىنى ئاشىقى ھەر جانانەسىن.

ئاخىرەت ئويىن قويۇبان، دودى ئە بىرلە سۇۋار،
زەرىنگار ④ ئەيلەپ جاھاندا ئەغنىيا كاشانەسىن.

① ئورىان (ئە) — يالغاج.
② ئەبلەھ (ئە) — ئەخمەق.
③ لەھۋە (ئە) — ئويۇن.
④ زەرىنگار (پ) — ئالتۇن نەقىشلىق.

سەرۋ پۇتتە باش قويار قومرى پىرىدىن رەم ئۇرار،
كورسە سەرۋى خوش خىرامىم جىلۋە مەستانەسىن.

ئول تولونى تەلىستىكىم ماھى تابانىمدادۇر،
شەم يەڭلىغ قويىاس ئول، كويدۇرمەيسىن پەرۋانەسىن.

ئاساندىن گەر بالا ياغسا پىنا ئويگە كىر،
ئەيلىگىل ئاباد لوتقى ئىلە كوڭۇل ۋەيرانەسىن.

ھەر كىشىگە خوشنامادۇر ھەم ئوزى مەشەۋرۋار،
چوغىز ① دەر زەررىن سارايى، گوشمە ۋەيرانەسىن.

142 - غەزەل

شىكۋە نىچۇن قىلمايىن گەردۇنى كەجرەپتارىدىن،
ئۇرۇلۇر ئەغبارغە ئول ئاھ ئۇرۇپ مەن زارىدىن.

پۇتمىگەي مىڭدىن بېرى يۇزرەنىڭ مەرھەم قويسالەر،
كۈل كەبى زەخمىنىدە كوڭلۇم تىل تىكەن ئەغبارىدىن.

پەردەدۇر ئەشكىم تاماشاسى ئۇچۇن ۋەقتى ۋىسال،
شىكۋە قىلغىمدۇر ھەمشە دىدىيى خۇنبارىدىن ②.

① چوغىز (پ) — مۇقۇش.

② دىدە خۇنبار (پ) — قان ياغدۇرار كوز.

مەن كېچە ناز ئۇيقۇدا مەن ۋىسالى ئايغا زار،
ئەشكى ئەختەر گون ① توكەرمەن دىدە خۇبارىدىن.

بارغۇسى نامىم گەربىان چاك گويىا دادخاھ،
ئەرزىكىم تەھرىر قىلدىم بۇ دىلى ئەپكارىدىن.

چورسىدە چورۇلۇر زەۋق ئىلە تۇتى تەبىئىلەر،
ساچىشەم شەككەرلىرىكىم كىلىكى شەككەر بارىدىن.

يەتكۈسى قايدىن ئۇخا مەشھۇرى سوزان نامەسى،
كول بولۇر قاسىد توشۇپ ئۇچقۇن دەمى كوپتارىدىن.

143 - غەزەل

كەلدى باھار بولدى ئالەم تامام گۈلۇستان،
كۈل شاخى ئۇزرە بۇلبۇل مىڭ تىل بىلە ساناخان ②.

شەھجۈيلەر ③ ئىچرە ئابى راۋان لىبالەب،
سەرھەۋزىلەر ④ بېشىدا سەرۋى شەبى خىرامان.

يەردىن ئۇنۇپ گىياھى تار - تار ئىلپىتەك ئاھى،
دەرزاتىغە كۆۋاھى ھال ئىلە ۋەھدە - ھۇخان ⑤.

① ئەشكى ئەختەر گون (پ) — يۇلتۇزىلەك ياش.

② ساناخان (پ) — ھەمدە سانا ئوقۇغۇچى.

③ شەھ جۈيلەر (پ) — چوڭ ئۆستەك.

④ سەرھەۋزە (ئە - پ) — كول بېشى.

⑤ ۋەھدە ھۇخان (ئە) — يالغۇز ئۇ بىرلا دىكۈچى.

قۇشلەر باھار نامە يۈز تىل بىلەن ئوقۇرلەر،
تەمەد ① گۈللىرىدىن بىر تۈپنى ئۆتكەن ئۇششاق.

بولدى قىزايى سەھرا نەقىش چۈچۈك خوزرا ②،
سورخو سەفەد ③ لالە چۈن مەھەر ماھ تابان.

جانۇ جاھان مۇتەتتەر كوزۇ كۆكۈل مۇنەۋۋەر،
نۆكتە پىشانكى گۈللەر رەخشان روخى گۈلۈستان.

ئانداغ ھاۋا فەرەززا ④ جانبەخش روھ ئەفزا،
كويى دەمى مەسەكەم جىسىمىغا بىرۈر جان.

ئالەم بولۇپتۇر باغى ھەركىمدەدۇر پىراغى،

ھەر لالە بىر چىراغنى ئاندىن چەمەن چەراغان ⑤.

قۇمىلەر چەكىش ئاۋاز بۇلبۇللەرچە ئەنداز،

توتىلەر نۆكتە پەرداز كەبىكى دەرى خىرامان ⑥.

دۇنيا بىنەمىشت بولدى ئەيشو تەرەپكە تولدى،

غەمىدىن ھەمە قۇتۇلدى ئاپاق بولدى خەندەن.

① تەمەد (ئە) — خۇداغا مەد.

② چىرخى خوزرا (ئە) — يېشىل ئاسمان.

③ سورخ سەفەد (پ) — قىزىل ئاق.

④ فەرەززا (پ) — خوشلۇق تۇغدۇرغۇچى.

⑤ چەراغان (پ) — چىراغ يېقىلغان.

⑥ كەبىكى دەرى (ئە) — دارا كەكلىكى.

زەرد ئالو ① زەرد روخسار ② مانەندى ③ ئاشقى زار،
شەفتا لوشەھد ئەفشان چۈن لەئىل شەككەر ئەفشان.

مەرشاخى ئۆزەرە قۇشلەر چەرخ ئۇستىدە خورۇشلەر،
كويى بولۇپ خومۇشلەر تەسبىدە خوش ئەلەان.

ھەر باغ ئىچرە يۈز نەخىل ④ ھەر نەخىل ئۆزەرە يۈز شاخ،
ھەر شاخ ئۆزەرە يۈزەرەك ھەر مۇھ شەھىد ئەفشان.

مەشھۇرى سوزگە لەب ئاچ مەئىنى جاۋاھىرىن ساچ،
نوقلە ناباتلەر چاچ خوشكام بولۇن ياران.

144 - غەزەل

سەنسىزىن ئى گۈل جاھان ئىچرە گۈلۈستان بولمىسۇن،
كەلمىسۇن پەسلى باھار گۈل - غۇنچە خەندەن بولمىسۇن.

گۈل يۈزۈك گويىكى جەننەت باغى جانىم داغىدۇر،
جىلۋە قىلماي قامىتىڭ تۇبى خىرامان بولمىسۇن.

تەشەنلەپ ھەسەرەت بىنايانىن كېزەي جاننى بېرەي،
بولماسا لەئىلك نەسبىم ئاب ھايۋان بولمىسۇن.

① زەرد ئالو (پ) — ئۆرۈك.

② زەرد روخسار (پ) — سېرىق چىراي.

③ مانەند (پ) — ئوخشاش.

④ نەخىل (ئە) — خورما دەرىخى.

غەمزە تېغىنى دۇبارە ① جىلۋەگە كەلتۈرۈنگىل،
تاقىيىنىدىن تامامى شەھەر ۋەيران بولمىسۇن.

ئوچكۆسى يۈز ژىغى سۈيى بىلە ئۇ بىر ئۇچقۇنى،
ئىتتىزى ئىشتىياق ئوتدا ۋەيران بولمىسۇن.

كۆز يېشى بىلەن ئوزى ياشىن تىلەر مەشھۇرىكىم،
ئىشق مەھۇ ئولۇپ مەھەببەت خانە ۋەيران بولمىسۇن.

مۇستەھزاد

تەنناز بوتى غەمزەسى جانىغە بالادۇر،
مەن ئاغا قۇربان.

رەپتارى كىرىشە قەدى ئىشۋەنامادۇر،
مەن ئاغا ھەيران.

ھوسنىگە ئىرۇرۇزىب يۈزى دەۋرىدە زۇلپى،
گويايمى ئىچىمەن.

دەخشان يۈزىگە ئايىنە روھ رابادۇر،②
جانىم ئاغا مەيلان.

مەھراپ قېشى ھوسنى بىناسىدا ئاغا تاق،
ساجىد ئاغا ئۇششاق.

① دۇبارە (پ) — ئىككىنچى قېتىم.
② روھ رابا (پ) — جاننى تارتقۇچى.

كافىر كۆزىدىن غارەتگاھ ئىشۋەنامادۇر،
مەندە تانار ئىمان.

ئول شوخى پور ئاشۇپ تۇزۇپ غەمزە بىناسىن،
سەپىرئويىنى بۇزدى.

كافىر قاراشى غەمزە سىپاھىنى ياسايدۇ،

دىن كىشۋىرى ۋەيران.

نەززارە كۆزىنى كوتە ئاھام يۈزىدىن بىر،
ئەزبەس ئاھاموشتاق.

كۆزلىرىگە ئايىنەكەبى نۇر جۇلادۇر،

رۇخسارە خۇبان.

مەن مۇستەھتىق ① ھوسنى زاكاتىن ماغا بەرگىل.

مەمنۇن بولايىن مەن.

مەشھۇرى كېسەل لەئىل لىبىك شەھىد شىپادۇر،

تېتىماق ماغا ئەرمان.

145 - غەزەل

ھەر نەچچە دەرمەن ئۆزەي كوئىلۇمنى زالىم ياردىنە.
مەھىر سالامىش جانىم ئىچرە مەھىرگون ② رۇخسارىدىن.

① مۇستەھتىق (ئە) — لايىق.

② مەھىرگون (پ) — كۈن رەڭلىك.

تاقىيامەت يەرئىگەر، ئىككى جاھان توتى شەكەر،
كورسەتەر تەرزى تەبەسسۇم لەئلى شەكەر باردىن.

بەسكى باغرىم پارە - پارە بولدى ھەسرەت تېغىدىن،
دىلنىڭ ئورلەر پىغان بۇ سىنەئى ① ئەپكارىدىن.

چون ئىبادەت بىلە ئىسيانغە بېرىپتۇر ئىختىيار،
جەننەتۇ دەۋزەخ ئىرۇر، ھەركىمگە ئوز كىردارىدىن ②.

دوست تۇت ھەق دۇش، سىن دۇشمەنلىرىنى دوست تۇت،
گەر ئۇنارسەن بولغۇڭ ئول قەۋمى خۇدا بىزارىدىن.

چون ماڭا پەيىازدىن مەشەۋرى كەلدىكىم خىتاپ،
پۇردۇر ئەۋازەم جاھان ئىچرە مېنىڭ ئەشتارىدىن.

146 - غەزەل

سەن سەزىن ئاشۇبى جاھان كوزلىرى جادۇ،
ھەر ئاھىم ئىرۇر چەرخ بىيايانىدا ئاھۇ.

① سىنەئى ئەپكار (پ) — يارىلانغان سىنە.

② كىردار (پ) — قىلىش.

مەن سەرۋى قەد ئارزۇسىن ئەيلەپ چېكەرمەن،
قۇمى كەبى كىم چەككۇسى سەرۋ ئاستىدا كۇ - كو.

دانالەر ئىلە ئولتۇر، ئومرۇڭنى خوش ئوتكەز،
قىلغۇسى دىماغىڭنى موئەتتە گۈلى خۇشۇ.

بۇزنى ئېچىپ قىلغۇسى يەلداسىنى ① كۇندۇز،
سۇنبۇل چاچار ئاپاققە پەرچەمى ② كىسو.

مەشەۋرى جاپا، بىر - بىرىگە سوھبىتى ناچىس،
دەۋزەخ ئوتىدا كويكۇسى، خۇشخۇي ئىلە بەدگو.

147 - غەزەل

ئوتۇپ يىللەر بىر ئاي كورمەيمە، سەندەك ئاسمان ئىچرە،
قەددىڭدەك سەرۋى رەئنانى ئىرەمدەك بوستان ئىچرە.

يىگىت بولماق تەمەنناسى قېرىلەر ئىچرە ئەۋج ئالمىش،
باھار ئولماق ھاۋاسى كوپ ئىرۇر پەسلى خازان ئىچرە.

① يەلداسىنى (پ) — قارا چېچىنى

② پەرچەم (پ) — تۇگۇپ ئالغان چاچ.

ئوتەر پىكىردەدۇر ئومرى ئەزىزسەن بولمىغىل غاپىلە
ئاقار ئەندىشەسى يۈز مەۋج ئۇرۇپ پەسلى خازان ئىچرە.

جاھان كويىدىن ئۆتمەي، ئىشقى دەئۋاسى ئەستۇرچىن،
خىيالى خانىمان يوق، ئاشىقى بىخانىمان ئىچرە.

كوزۇم ئىچرە قاراق ئەمەس، قارا كوزلەر خىيالىدۇر،
تېرىپمەن مەھىر تۇخىمىنى ① ئەمەستۇر نوقتەدان ئىچرە.

پاساد ئەڭگىز ② ئىرۇر ئالەم جاپا ئەندىش ئىرۇر ئادەم،
ئوتەرمەن شاتلىق دىدارىنى كورمەي زامان ئىچرە.

مېنىڭ قەدىرىمىنى كىم بىلوي مېنى كوزىگە كىم ئىلدى،
غەرىپمەن ئوز دىيارىمدا ئەسىرمەن ئوز ماكان ئىچرە.

ئۇچۇكمەن خوش دىماغ ئولغۇم تېپىپ بويى خوش مەشەۋرە
ئېچىلمىدايدۇر گۈلى مەرى ۋاپاغا باغى جاھان ئىچرە.

148 - غەزەل

يوق كەبۇتەر قەسىرىگە قونغان بۇ خوش سورەت بىلە،
تۇشتى بىر پەۋجى ③ پىرىشتە چەرخىدىن ئىززەت بىلە.

① مېھىر تۇخىسى (پ) — ۋاپا ئۇرۇشى.

② پاساد ئەڭگىز (پ) — بۇزۇقلۇق قوزغىغۇچى.

③ فەۋج (پ) — بىر توپ.

كوزلىرىڭ پور ئىشۋە سەيپادىكى، سەيدىڭ بولغىلى،
كەلدى چادۇلەر كەبۇتەر شەكلىدە سۇرئەت بىلە.

ئىشقىڭ ئوتىدا كويۇپ ساۋرۇلدى جىسمىم كۈل بولۇپ،
كىم كەبۇتەردەك ھاۋادا ئۇن چېكەر ھالەت بىلە.

دىمىڭ خەيلى ① كەبۇتەر دەرت بىرلە دەم تۇتار،
روھى ئاشىقدۇركى ئۇ ئامەك ئۇرار ھالەت بىلە.

قايسى ئاشىقتۇر كەبۇتەردىن ئېبەرگەي نامەسەن،
ئىشقى ئوزى تەھرىر ئېتىپ ئىلتەر ئوزى خىلۋەت بىلە.

ئى كەبوتەر ئىشقىدىن دەم ئۇرمىغىل مەن دەم ئۇرۇپ،
كىم كاپاپ ئەتكۇم سېنى مەن ئاتىشىم غەيرەت بىلە.

گەر كەبوتەردەك ئۇچۇرساڭ مەن قاچان كەتكۇم ئۇچۇپ،
باغلىنىپ بالۇ - پەرىم كىم رىشتە ئۆلپەت ② بىلە.

شەۋقىدىن جانىم كەبوتەردەك ھاۋادا رەقس ئۇرار،
ئىشقى قۇرغۇيىن سالور بولساڭ ئىگەر شىددەت بىلە.

چۈن كەبوتەر ياردىن ئاشىققە بولماس مۇژدەسى،
باغى تاۋۇسى كورۇنۇر گەرچە خوش سورەت بىلە.

① خەيلى (ئە) — كۆرۈم.

② رىشتە ئۆلپەت (پ) — ئۆلپەت يېشى.

شەۋقىدە مەشھۇرى دەستەكلەر كەبوتەردەك سۇقار،
كەلسە ئول شەھىياز رەئناسەيىدىمە سۈرئەت بىلە.

149 - غەزەل

كباب قىلدى مېنى ئاتىشىم ئۇزارى بىلە،

جېنىمنى ئۇردى ئۇ رۇخسارى ① تايدار بىلە.

گىرىشمە كافىرى ئىمانىمنى ئەيلىدى غارەت،

قۇتۇلمىدى تېخى جانىم بېمغانو زار بىلە.

مەيى لىبىدىن ئەگەرچە تەتتىمەدى ساقى،

خۇماردىن چىقرۇر چەشىم پور خۇمار بىلە.

خوشاكشكى ئىچەر بادە خوش گۈلى رۇختىن ②،

جامال گۈلشەننىڭ پەسلى نەۋ باھارى بىلە.

سەررۇر ③ دەۋلەت ئىلە قىلمىغىل غۇرۇر ئى شاھ،

قاچان جاھاندا دۇر ئۇ، ئوز قارارى بىلە.

ئوزى بەھىشت ئارا ھورلەر ئىرۇر ئانجا ساقى،

چەمەندە مەي ئىچىپ ئولتۇرسا گۈلتۇزارى بىلە.

① رۇخسار تايداز (پ) — جۇلالىق چىراي.

② گۈل رۇخ (ئە) — گۈلىۋزۇك.

③ سەررۇر (ئە) — خوشلۇق.

دىماغلەردۇر مۇئەتتەر ماشاملەر ① تازە،
ماۋادۇر مېشىڭ پىشان زۇلپى شىكبار بىلە.

دسە بولاي ئازادە جاھان مەشھۇر،

نازارە سالماسا ئوتسە، جاھان كانار بىلە.

150 - غەزەل

قىلمىغىل ئوزۇڭىگە زۇلۇم ئولتۇرمىغىل نادان بىلە،

ئەررە تارتار پىرقىگە ھەربىر زەنەخ ② ئۇرغان بىلە.

ئەھلى دۇنيا بىرلە بىر سائەت بولۇرسەن ھەمىشەن،

ئولتۇرۇپسەن مىسلى ئول شەيتان ناما ئادەم بىلە.

ئاشتى ئايدىن - ئايغە، كۈندىن - كۈنگە مېھرىم ئاھكىم،

ئاي يۇزىن كورمەيىن ئومرۇم ئوتەر ئەرمان بىلە.

بەھىرئارادۇرمەن يانا ئاتەشگەدە ئىچرە تېخى،

كىم بۇ كوز ياشىم بىلە بۇسنىئە سوزان بىلە.

مەن نۇچۇك ئومرۇم كۈنىن كوركۇم دۇرۇر سەنسىزئى يار،

سۇندى ئومرۇم كاسەسى سەن كۈندىن ئايرىلغان بىلە.

① ماشام (ئە) — پۇراش

② زەنەخ (ئە) — ئىشەك.

بولمايىن شورىدە مەشھۇر گەردىباد ئۆزۈرە سۇۋار،
يولا ئالماس ھەم سەپەر مەجنۇن سەرگەردان بىلە.

151 - غەزەل

ئىشق كەلتۈرمەش مېنى يۈز رەككە بۇ كۆپتارغە،
سازنى ئانداغ مۇغەننى نالە ھايى زارغە.

گۈللەر ئەۋزاقى خىجالەتتىن قىزارۇرە سارغارۇر،
گەر ۋەرەق ئىلتەر بايازىمدىن ساپا گۈلزارغە.

كېچە جامى نۇرغە ئاي جامى كەبى لەبرىز^① ئىرۇر،
بارساگەر دەر يۈزە ئەيلەپ گىسويى دىدارغە.

زۇلۇملەر قىلدى مېنى بىچارەگە ئول باغرى تاش،
نالە تارتار ئەررە قىلسام دىل، ئەگەر كۆھسارغە.

سەرخەتى پىشانەدەك مەندىن قاچان كەتكۈسىدۇر،
قويدى داغى ھىجرىكىم بۇسىئىنە ئەپكارغە.

خوش كەبوتەردۇر ھەزىن كۆڭلۈم مېنىڭ پەيغامغە^②،
ئەيتۈر ئول دىل ھالىنى كەلتۈرمەيىن كۆپتارغە.

① لەبرىز (پ) — لىق تولغان، تولۇپ تېشىپ كەتكەن.
② پەيغام (پ) — سالام.

گەر سۇخەندانسەن سۇخەندان بول سۇخەندان قاشىدا.
گەۋھىرىڭنى جىلۋەگە كورگۈز ئولولئەبىسارغە^①.

ئىشق شەھرىنىڭ ئىرۇرلەر پادىشاھى كىم ئۇلەر،
بەندەدۇر مەشھۇرى مەۋلانا^② بىلەن ئەتتارغە^③.

152 - غەزەل

بېرىپتۇرۇر ماغا نەشئە چەشى پور خۇمارى^④ بىلە،
يېقىپتۇرۇر ماغا شوئلە ئاتىشىن ئۇزارى^⑤ بىلە.

بولۇپتۇر ئاھۇيى مىشكىنغە ئوخشا سەيدىلەر،
قويۇپتۇ دام خەمى زولپ مىشكىبارى^⑥ بىلە.

ئەچەپ مۇسەۋۋىرى مەئشۇق كىش^⑦ ئىرۇر كۆڭلۈم،
يۇرۇپتۇ نەقىش مەھەببەت سىزىپ نىگار بىلە.

كورەركى ھەر كۈنى كۈن ئولتۇرۇر مەگەركى مەگەر،
قاچان تۇرار كىشى ئالەمدە بەر قارارى بىلە.

① ئولولئەبىسار (ئە) — ئەقىل ئىگىلىرى.
② مەۋلانا — ئابدۇرەھمان جامى.
③ ئەتتار — فەرىدودىن ئەتتار.
④ چەشىم پورخۇمار (پ) — خۇمارلاشقان كۆز.
⑤ ئاتىشىن ئۇزار (پ) — ئوتلۇق چىرايى.
⑥ دام خەمى زولپ مىشكىبار (پ) — مىشك سېپىپ تۇرىدىغان چاچ توزىقى.
⑦ كىش (پ) — دىن، ئادەت.

لەۋەندىلەر بىلەن ھەشۇر بولغۇسى مەشھۇر،
يورويدۇ ھەشمردە ① ھەر قەۋىم ئوز قاتارى بىلەن.

153 - غەزەل

ھاۋاسىدا باش ئۇرار كوز چىراغنىڭ داغى،
كوڭۇلدە بىر چەمنى لالەزاردۇر داغى.

نە مېھىر كوز تۇتايىن نە ۋاپا جاھان ئىلىدىن،
كوزۇم كوزۇمگە كورۇنۇر زامانەنىڭ داغى.

قاچان بولۇرمە مەنى بىندىماغ تازە دىماغ،
گىياھى مېھرىدىن ئىرىشىش، قۇرۇق جاھان باغى.

قولۇڭغە جام مەي ئال ھەم تەرەپ ماقامىنى تۇز،
چەمەن ئىشىكى ئېچىلىپ بولۇپتۇ گۈل چاغى.

ھاۋايى سەيىد ئىگەر قىلسا ئول، جېنىم تىترەر،
بېغىرلىرىم تومۇردىن قۇشلىرىم باغى.

چېكەردە سورىتىنى كۆھكەن ② كەبى مەشھۇر،
دىگەيسەن كوكرىكى تاغى مېتىندۇ تىرناغى.

① ھەشىر (ئە) — قىيامەت.
② كۆھكەن (پ) — تاغ قازغۇچى، پەرھاتتىن كىناپە.

154 - غەزەل

ئۇچۇزى چەرخ ئىگىردى پىستە تارىدىن كەمەند ئەتتى،
كى مىڭ ئازادىنى بىر ھەلقىئە تارىغە بەند ئەتتى.

بەلەندىلىك ئىستەسەڭ كەچ راستلىقتىن، ئەيلە كەچ دەۋران،
قەددىڭدەك راستتىن قاشىڭدەك ئەگرونى بەلەند ئەتتى.

بول ئەربابى خەسەسەت ① بولمىغىل ئەسھابى ھىممەت دەر،
غىزاشەھبازغە خۇنقى، چىۋىنىغە توئىمە قەند ئەتتى.

چوققىدىر ئىستەۋچى بولساڭ بول ئازار چۈنەپەرە ئەپزار،
سۇنى بى ئېتىبارو زەھىرنى دەھىر ② ئەرجومەند ③ ئەتتى.

زامان ئەھلىنى كەجرەۋ ④ دەپ نەدىن ئەيلەي شىكايەتكم،
بۇ كەجرەۋ چەرخ ئۇزىدەك كىمكى كەجرەۋدۇر پوسەند ئەتتى.

دىگىل دۇنياغا تۇشتى رەۋزەبى ⑤ فەردەۋسىدىن ئادەم،
خوجەند بەلىختىن يانا مەشھۇرى ئەزمى ياركەند ئەتتى.

① خەسەسەت (ئە) — پەسكەش، چۈپەي.

② دەھىر (ئە) — زامان.

③ ئەرجومەند (پ) — ئۇلۇق.

④ كەجرەۋ (پ) — ئەگرى ماڭغۇچى.

⑤ رەۋزەبى فەردەۋس (پ) — چەننەت بېشى.

قارا ئەنجۇم مېنى ئانداغ نەھمفۇ① ئاتاۋان قىلدى،
قىلۇرلەر سايە مويى كامان چەشى نازارىمنى.

مەن ئانداغ مەئنى بەردىم ئەلپازغە مەشھۇر،
نەچە كۆلگۈن قابادەرلەر كالامى② رەنكەبارمىنى.

ئەغيار دىگىل كورسەڭ ئىگەر سوپى نامايى،
كۆل كورسەتەدۇر ئوزىنى مادىر بىختايى.

ئادانسەن دۇنيا ئەھلىدىن كوز تۇتسەن مېھىر،
دۇنيا كەبى دۇنيا ئىلىدە يوقتۇر ۋاپايى.

كورسەم سېنى ھەر بارە ئوزۇمدىن كېتەدۇرمەن،
رۇخسارنىڭ ئىرۇر ئايىنى روھ راباتى③.

كويدۇر كۆل ئەيلە تېخى سالقىندا ساۋۇرغىل،
ئول قولدۇر قۇرۇق شاخ ئىگەر يوقتۇر ئاتايى④.

① نەھىق (ئە) — ئورۇق.

② كالام (ئە) — سوز.

③ ئايىنە روھ راباتى (پ) — جاننى تارتقۇچى ئەينەك.

④ ئاتايى (ئە) — بېرىدغىنى.

قاچانمەن ئاشكارا ئەتمەشەم بۇ ئاھ زارىمنى،
قاچان ئىلگە نىشان بەرگۈمەدۇرۇر رەئنا نىكارمىنى.

مەن ئانداغ بىنشانىكىم يوقتۇرۇر ئەنقا كەبى ئاتم،
ساۋۇرۇپتۇر ھاۋاغا غەم بۇ باشتىن خۇمارمىنى.

بارۇردا كويىمەن ئەركىشۇرمەن كارۋانى ئىشقى،
جەرەس① ئەيلەر تەسەۋۋۇر نالە يەڭلىغ جان پىكارمىنى.

بولۇپمەن مەھۋە ئىشقىڭدىن پىغانىڭ مەھۋ بولماسكىم،
ئاپارلەر نالەھابى زار زارىدىن مازارىمنى.

خازان ئىچرە باھارىمنى تاماشالەر قىلۇر بولساڭ،
سېرىغ چەھرەمدە كور ياش قاندىن رەڭگىن باھارىمنى.

ئەقىدە كوپاسىدا مەن ۋاپا ھەم مېھىر كويىدىن،
مەھەببەت كىشۋىرىدىن مەن ئىگەر سورىساڭ دىيارمىنى.

مېنى ئىشقىڭ باھارى شۇنچە ئەيلەپتۇر نىكارىن② كىم،
قىلۇر ھەركىم تەخەببۇل③ زەئىفرانى زار، ئۇزارمىنى.

① جەرەس (پ) — قۇشغۇراق.

② نىكارىن (پ) — نەقىشلىگەن.

③ تەخەببۇل (ئە) — خىيال.

ھەق يادى تۇشەر ۋە لىيۇلاھىنى ① كورسە،
كۇندىندۇر نىشانە بېرىپ ئاي نۇر ساپايى.

بول شەرئىدە، بول ئازاستە داھى ھەققەت،
قۇشتەك پەرۇبال ئاچقىل، ئۇچ سۇيى ھاۋايى.

ئول ئەھلىغىناكم ياسىنىپ ئوزىگە مەغرۇر،
بازارى قىيامەتتە ئۇ بىر ئەسكى گادايى.

مەشھۇرى تاۋانگەردە ئىگەر بولمىسا ئەھسان،
سازدۇركى ئۇنىڭ سىملىرى بار پوقتۇر سادايى.

157 - غەزەل

بەردى ماڭا بىر نەشئەيى مەستانە نىگاھى ②،
پەردە بىركى پىيالە تۇتار ئۇرسام گەر ئاھى.

مەن ئارزۇيى ۋەسىل قىلۇرمەن، كۈل ئولۇرمەن،
كىم بەرقى ھاۋاسىدا ئۇچار بىر پەرى كاھى.

ئارام كەبى ھوش كۇلاھىنى ئۇچۇردى،
بىر جىلۋەيى كورگۇزدى ماڭا ئوزۇيى ③ كۇلاھى.

① ۋە لىيۇلاھ (ئە) — خۇدانىڭ دوستى.
② مەستانە نىگاھ (پ) — مەسلەرچە قاراش.
③ ئوزۇيى (ئە) — ئەزاسى.

مەجنۇن بولۇبان باشتىن - ئاياغىدا مۇسەلسەل ①،
ھەر ھەلقەسى گويما ماڭا بىر مەتلىشى ماھى ②.

بۇلبۇلدۇرمەن گۈلچەھرىگە سادە دىل ئۇچۇن،
پوقتۇر چەمەن ھوسنىدە بىر مېھرى گىياھى.

رەھمەت سۇيى مەھمۇ ئەتەسە يوب ئاھ نىتەرمەن،
مەندۇرمەن خاتا خەتلىرىدىن نامە سىياھى ③.

مەھرۇم قاچان قالغۇسىدۇر زەررە مەشھۇر،
زەرراتىغە كىم سايە لوتفۇڭ دۇر پىناھى.

158 - غەزەل

ئى جامالىڭ خىرمىندىن دانە ئاي خىرمىنى،
رەھگۇزارىڭ گۈلشەنىدىن سەبزەئى كوك گۈلشەنى.

شۈھرەتتى ھوسنىڭ بىلەن ئاۋارە ئىشقىم چىقىپ،
تەي تىپتۇر قىسسەيى شەھزادە بىرلە گۈلخېنى.

بۇ نۇچۇك كوز، بۇ نۇچۇك تەرز، بۇ نۇچۇك نازۇنىگاھ،
ھەربىرى يۈز كارۋانى ئەقىلىڭدۇر رەھزەنى ④.

① مۇسەلسەل (ئە) — زەنجىرلەنگەن.
② مەتلىشى ماھى (ئە) — ئاينىڭ تۇغار جايى.
③ نامە سىياھى (پ) — نامەسى قارا.
④ رەھزەن (پ) — يول تورىغۇچى، قاراقتى.

گەرچە سايرار بۇلبۇلى مەرغۇلەزەن گۈل ئىشقىدە،
سايرىماس مەندەك توشوپ سەۋدايى گۈل پىراھنى.

ئىستەرەم ئول شاھ سۇۋار ئىزنى تاپماققا پەرە ①،
چام مەيدەك دىلكىشايى نەقىشى سوممە تەۋسىنى ②.

مەن نۇچۇك نىسبەت بېرەي لەئلى لىبىك رۇخسارىغە،
گۈل يۈزىدۇر ئەرغىۋانى ئاغزى گويا غونچەنى.

خوش قىلۇر مەئشۇقىنى مەشھۇرى ئاشىق نالەسى،
نەغمە دىل سوزى ئىدى لەيلىغە مەجنۇن شىۋونى ③.

159 - غەزەل

بارمۇدۇر ئى دوستلەر ئالەمدە دىلشاد ئادىسى،
چاچلىرىندەك بولمايىن باشدا مىك تارى غەمى.

باشدا بار يارىلەربىرلە ھاۋايى ھەدىيار،
دەرت ھەسرەتخانەدۇر گوياكى غۇربەت ئالەمى.

ھەرنەچە بولسام جامائەت ئىچىدە تەنھادۇرمەن،
بۇ جاھاندا جان كەبى نايابدۇر ④ چاق مەھرەمى.

① پەرە (ئە) — خۇشلۇق.

② نەقىشى سوممە تەۋسىنى (پ) — ئاتنىڭ تۈۋىتى.

③ شىۋونى (ئە) — ئەھۋال.

④ ناياپ (پ) — تېپىلماس.

ھەرقايندا كىم ئىگەر مىنماری بار بولماس خاراپ،
تاچاھاندا باردۇرمەن ئاباددۇر غەم ئالەمى.

زۇلى تاپىدىن تۇشۇپتۇر جانىم ئىچرە تابلەر،
تارىپچى تاقى گەردۇن ئاھلەر پىچوخىمى ①.

ھەردەمدىن روشنائىق تاپسا بۇ ئالەم نىتاق،
ساپ دىللەردۇر گوياكى سۇبى سادىق ② ھەمدىمى

قەترە - قەترە تەرلەر كىم ئارزىدە غەلت ئۇرار،
دەرلەر - ئەربابى تما شاكۇن گۈلىنىڭ شەبىنىمى.

بولمىغىل مەشھۇرى ئەسھابى ساپادىن سەن يىراق،
كىم يىزاق تۇشكەچ ئىرۇر خۇرشىددىن ئاينىڭ كىمى.

160 - غەزەل

تەختى جەم بولسا نىتەي ئول شاھى خۇبانىمىز نىتەي،
ئاسمان بولسا ئويۇم، ئول ماھى تابانىمىز نىتەي.

ئۇزۇق تە ئىچرە ئومىردىن بىزار ئولۇمگە زارمەن،
جان ئىرۇر ھەرچەند شىرىن ئۇنى مەن جانىمىز نىتەي.

① پىچوخىم (پ) — ئەگىرى، تولغۇماچ.

② سۇبى سادىق (پ) — راست تالاق.

كەلدى يۈز پەسلى باھار قىلمىدىم بىر سەير باغ،
گۈل تاماشاسىن ئوشۇل گۈلبەرگى خەندانسىز نىتەي.

پەھىمىز ئادەم بىلەن مەشەۋرى بولماس ھەمىنىشىن،
كۈزەنى مەيسز، سەدەپنى دوررى غىلتانىسىز نىتەي.

161 - غەزەل

قاندا شادان زۇمرەسى ① مەقبۇلى دانا بولغۇسى،

قاندا نابىنا كېلىپ مەنزورى بىنا ② بولغۇسى.

دەۋزىخى سوزانى ئىشقىڭ ئىچرە ئومرى كۈمەيىن،

جەننە تۈلمە ئىۋادا كويۇڭ كىمگە مەئىۋا بولغۇسى.

كۈز قۇيار لەئىل ئىلە مەرجان كۈن سىرىشىكىم بىرلە ھەم -

ئاستانەڭ روي زەردەدىن مۇجەللا ③ بولغۇسى.

مەن نۇچۇك ئول شوخى زالىمدىن شاھادەت ئىستىمەي،

شەمى يەڭلىغ تەغدىن جانىم مۇجەللا بولغۇسى.

جەمى ئەمەستۇر خاتىرىم زۇلپۇڭ خىيالى تۇشمەسە،

ھەركىتابى پۈتمەيىن شىرازە ئەجزا ④ بولغۇسى.

① زۇمرە (ئە) - كۆرۈم.

② مەنزورى بىنا (ئە) - قاراپ كورگۈسى.

③ مۇجەللا (ئە) - پارلاق، نۇرلۇق.

④ ئەجزا (ئە) - پارچە - پارچە.

چۆرەسىدە چورلىلۇر مەئشۇق ئاشىق تەرىزدە،
كىكى ئىشقىدە ئۈزىدەگەر مۇبەررا ① بولغۇسى.

ئانچە پەرۋاز ئەيلىدى يوقلۇق ھاۋاسىدا قۇشۇم،
ئىتسە ھەركىم مېنى شەيدايى ئەنقا بولغۇسى.

بۇسپەرى ۋازگون چەپ چورگەلۇر ئۈز دەۋرىدە،
دون ② ھەمە ئەلا ۋە ئەئلا بارچە ئەدىنى ③ بولغۇسى.

بادەكىم مەن ئىچەرمەن تاتسا ئاندىن ئەھلى زوھىد،
قىبلىسى پەيمانە ھەم مەھرابى مىنا ④ بولغۇسى.

گامى يىغلاپ گام كۈلەر ساپەم مېنىڭ دىۋانەدەك،
بولساكىم دىۋانەگە ھەمراز، رەسۋا بولغۇسى.

ئىستەسە گەر ئۈزىگە ساپلىق ئىستەر ئەسھابى ساپا،
كۈزگۈ سەيقەلگەر ⑤ ساپاسىدىن مۇسەپپا بولغۇسى.

ھەردىمىدىن نەئۇچۇن ئەھۋات ⑥ ئەھيا ⑦ بولمىسۇن،
كىم لىۋىڭ زىكىرنى ئەيلىپتۇر مەسھا بولغۇسى.

① مۇبەررا (ئە) - يىكانە، يالغۇز.

② دون (ئە) - پەست.

③ ئەدىنى (ئە) - توۋەن.

④ مىنا (پ) - شەشە.

⑤ سەيقەلگەر (ئە - پ) - سىرچى، پاقىراتقۇچى.

⑥ ئەھۋات (ئە) - ئولۇكلەر.

⑦ ئەھيا (ئە) - تىرىكلەر.

كۈن گۈلدە ھەركۈنى كورگىل جاھان تەغىرىنى ①.
ئەرتىدىن ئاخشامغە نەچچە رەك پەيدا بولغۇسى.

تازە ئەيلەر تەبىئىنى ئاندىن ھەمە خوش تەبىئىلەر،
ھەر غەزەل مەشھۇرنىڭ تەبىئىدىن ئىنشا ئولغۇسى.

162 - غەزەل

قىلدى مېنى نەمەد ② پوش ئىشقى زەررىن قابايى،
گىسولرىكى شەبەرەك ③ رۇخسارەسىدۇر ئايى.

خامى بارۇرسەن سەپەرگە خامى كېلۇر ۋەتەنگە،
ئەگەشتۈرۈپ يۇرۇپتۇر كوكۇلۇمنى دلرابايى.

ئىشقىدا بىرگادايىمەن كويندا بىر ناۋامەن،
ئوشنەدە بىر پالاسم ئىلگىدە بىر ھاسايى.

تىلى ئۇچىدا تىللار لەئلى لىبەدە ئالدار،
زەخىگە ئولدۇر مەرھەم دەردىگە بۇ داۋايى.

لولى ۋەشىدۇر تەنناز باشتىن ئاياغى غەمماز ④.
كۈز ئەينى ئىشۋە ناز ئىشقىدۇر بىر بالايى.

① تەغىر (ئە) — ئوزگىرىش.

② نەمەد (پ) — كىگىز.

③ شەبەرەك (پ) — كېچە رەئلىك، قاراغۇز.

④ غەمماز (ئە) — چېقىچى.

ئاي كۈن يۇرۇر يولدا شامۇ سەھەر كويندا،
ئىككى تەبەق قولدا گويما ئىكى گادايى.

بىگانە ئۇدا ئىشتىمەم دەيىرى ھەرەم ئىچىدە،
ھەرسەۋت ① ھەر سادايى ئەۋازى ئاشنايى.

كۈل ئومرى بىرلە ئادەم ئومرى ئىرۇر بىرايەر،
نە ئاندا بار باقايى نەمۇندا بار ۋاپايى.

مەشھۇرى: بارگۇلۇستان، قىل تازە شامە جان،
بول شادمان پەرھان، ئىچ جامى دىلكۇشايى

163 - غەزەل

ئى لىتاپەت بىرلە لەئلىك شەرمىسارى جان سۇيى،
چەشەيى زۇلمەتتە ھەيۋان رەشكىدىن پىنھان سۇيى.

بەسكى ھەر قەترەسى گويماكى توپانى ئىرۇر،
قانۇ باشىغە بەرايەر بولغۇسى ئەممان سۇيى.

تەشەنلەپ ئولگىل تەمە ئاغزىنى زىنھار ئاچمىغل،
بۇزمامانە كاسەسىدە يوقتۇرۇر ئەرمان سۇيى.

تاپىدىم بەھرە تەلەپ ئىچرە ۋىسالى گەۋھىرىن،
توكىمىشەم ھەربار ھەسرەت كوزىدىن مەرجان سۇيى.

① سەۋت (ئە) — تاۋار.

لەئىلىك ئانداغ چەشمەدۇركىم جۇش ئۇرادۇر جۇش ئۇرار،
تاھكىم ئاندىن نەسەپتۇر مېنىڭ ئەرمان سۈيى.

پەيزى مۇرشىد بىئەسەزدۇر قابىلىيەت بولماسا،
شور ھەم شىرىن زىمىنغە تەڭ ياغار باران ① سۈيى.

كىردىكارا ② تەشەنلەپ ئولتۇرمىگىل مەشھۇرىتى،
قىل نەسبىم جان بىرۇرنىڭ ۋاقتىدا ئىمان سۈيى.

164 - غەزەل

ھوشۇمدىن ئىبەردى مېنى مەستانە خىرامى،
بىخۇتلۇغۇم ئۇچۇندۇر مانا ھەر جىلۋەسى جامى.

كاكۇل بېشىدا ھوسنىگە ئانداغ ياراشىتۇر،
گوياكى چىراغ ئۆزى تۇتۇن سۈيى ئۆزە شامى.

گۈلچەھرەسىگە ئوخشا دىماغىمدۇر مۇئەتتەر،
كەلتۈردى ساپا نەۋ ③ گۈلدىن بويى پىيامى.

سەيىاد نىگاھىغە بولۇپتۇرمە نەزەزبەندە،
ئۇششاقلىرى سەيىدىگە ھەر ئىشۋەسى ④ دامى.

- ① باران (پ) — يامغۇر.
- ② كىردىكار (پ) — خۇدا.
- ③ نەۋ (پ) — يېڭى.
- ④ ئىشۋە (پ) — جىلۋەسىنى ئوينىتىش.

ھەرچەند كوزۇم تەشەنە جامالى دۇر ھەمە ئومىر،
بىر كەررە نىگاھى لىبىدىن تاتمادى كامى.

نەززارە قېشىن قىلمادى خەم كوز ئۇچى بىرلە،
قىلدىم يېڭى ئايدەك قېشىغە قانچە سالامى.

بىر شوخ ۋە ۋەھشىگە گىرىپتار بولدى بۇ مەشھۇر،
رام بولدى نىخىئالىيۇ ئۆزى بولمىدى رامى.

165 - غەزەل

ۋۇجۇدۇم كاھىنى ① كۆل ئەيلىدى بىر بەرق روخسارى ②،
ساۋۇردى دودى ئاھىمىنى ھاۋاغا شوتىلە دىدارى.

ئىگەر كوزگۇم مېنىڭ گۈلرەڭ بولسا ھەيرەتى يوقتۇر،
سېلىپ قەد جىلۋە ئەكسىن گۈلئۇزارى جامە گۈلئارى.

قاچان ئارايىش سورەتنى دائىم ئېتىبار ئەيلەر،
خوروس باشىدا تاجى بار، چىۋىن باشىدا دەستارى.

ناۋايدىن كېيىن مەشھۇرى شېئىرىنى ئوقۇماس كىم؟
بۇ بازار ئىچىرە باردۇر ھەرماتائىغە خەرىدارى.

- ① كاھ (پ) — سامان.
- ② بەرق روخسارى (ئە - پ) — چېقىندەك چىراي، چاقماقەك چىراي.

ھەيرەت ئەپزايى جامال ئەيلىدى ھەيران مېنى،
تېخ يەڭلىغ ھەر بېقىشنىڭ قىلدى مىڭ قۇربان مېنى.

ئىشىق ئوتتىن باغرىغا ياقىتى ئول بوتى گۈلگۈن قابا،
قىلدى ئەۋارە چوبەرق ئول شوخ خۇش جەۋلان مېنى.

قەتىل ئەيلەپ قاتىلە لوتق ئەتسە نازلە بىر ئېغىز،
جان تاپارمەن كوشتىئە ئىشقىم ① دېسە جانان مېنى.

ئىشقىدىن ئانداغ تېپىپمەن پەيزىكىم قىلسام تاۋاپ،
بولۇبان ئەھبابى ② مەجنۇن دىگۈسىدۇر جان مېنى.

ئاسمان نىلگۈن چۈرۈلگۈسىدۇر ئىككى رەڭ،
گەرچە مەھزۇن قىلدى، بىر كۈن قىلغۇسى پەرھان مېنى.

مەندۇمەن داتايى دەۋرانكىم خۇسۇمەتتىن يىراق،
دېمە دۇنيا پايدىسىن بىلمەيدۇ دەپ نادان مېنى.

كاسەسى قۇرۇق تاۋانگەردۇر بۇ دۇنيايى داغا،
ئازغىنا مېھماندۇرمەن قىلمىش ئول مېھمان مېنى.

① كوشتىئە ئىشق (پ) — ئىشق ئولتۇرگىنى.

② ئەھباب (ئە) — دوستلەر.

ئوز ئوزۇمنى مەن ئوزۇمگە مەن ئۇچۇك دۇشمەن تۇتاي،
خانە ۋەيران ئەيلىدى بۇددە ئى گىريان مېنى.

ھىچ يەردە بىر نەچە كۈن پايى بەرجا بولمۇدۇم،
ئەيلىدى گەردونى غىلتان ① ئوزىدەك غەلتان مېنى.

بەسكى مەن پەرۋانەدۇرمەن چورۇلۇپ يار ئىشقىدا،
پور فۇرۇغ ② ئەتسە تاڭ ئەرمەس شوئەيى ئىمان مېنى.

تارتادۇر ئوزى ھەسەد ئوتىدا گۇناگون ئازاپ،
كويۇرۇي ھەرقانچە دەيدۇر ھاسد ئۇ نادان مېنى.

يەردى مەشھۇرى ھەزىنگە ئاستاندا ماقام،
تېرە تۇپراقتىن كوتەردى ئىشق ئالشان مېنى.

167 - غەزەل

خانە ③ سوزى ئىشقىدە بىخانمان بولدۇم نىتەي،
بەرق رەڭگى چىلۋەسىگە دىلكشان بولدۇم نىتەي.

ئىشق شورى جۇشمىغە كەلتۈردى ئەشكىمنى بۇرەڭ،
ئادىسى ئابى ④ بىلەكمە ھەزبان بولدۇم نىتەي.

① گەردون غىلتان (پ) — يۇمىلايدىغان بەلك.

② پور فۇرۇغ (پ) — نۇر بىلەن تولغان.

③ خانە سوز (پ) — ئويىنى كويۇرۇقچى.

④ ئادىسى ئابى (پ) — سۇ ئادىسى.

چىرىشىپ جانىمغا ئول نازۇك ميان ئەندىشەسى
مور ۋەھمى ساپەسىدەك ناتاۋان بولدۇم نىتەي.

بولسا بۇلىۋلەر ئىگەر مەرسىيەخانم نەئەچەپ،
ئول باھارى ھوسن ئىشقىدا خازان بولدۇم نىتەي.

ئەيلىبان مەشەۋرى زىبا ئوقلىرىنى ئاروزۇ،
كىم ئېچىپ ئاغۇش مانەندى كامان بولدۇم نىتەي.

168 - غەزەل

بىر پىرى روىى ئۇچۇن كورمەي تۇرۇپ پەرۋانەسى،
شەمىنى پانۇسى ئىچرە پىنھان مەندۇمەن پەرۋانەسى.

غەمزە بىرلە بىر قىيا باقسا ئىچۇرۇر جام مەي،
مەيخانە ئىرۇر ئىككى نەرگىسى مەستانەسى.

مەن تاماشايى جاھاندىن سەنسىزىن مەرھۇمەن،
كوز نۇچۇك كورگۇسىدۇر بولمسا گەۋھەر دانەسى.

دىن دۇنيا مېھرى مەندە ھىچ سورەت باغلاماس،
سورىتى مەئشۇق ئىلە نەقىشى كوكۇلنىڭ شانەسى.

مەئرىپەتتىن دەم ئۇرار تەسىردىن يوق رەنگو بويى،
كەلتۇرۇر ئۇيغۇمنى تۇشتە ۋە ئىزگۇي ئەپسانەسى.

فەخ ① نامادۇر سونىي سالوس ② كىم بى ئىشقىدۇر،
كىمكى ئاشىق بولسا باردۇر سورىتى رىندانەسى.

ئول پېرىدىن باشىغە پەر سانجىلۇر دىۋانە كىم،
بولسا گەر مەشەۋرىغە ئوخشا بىر پىرى جانانەسى.

169 - غەزەل

قاناتلىرىم قاۋۇشار كورسەم ناز يارىمىنى،
جۇنۇن قۇيۇن قىلىدۇر سەبىر ئىلە قارارىمىنى.

چىنىمىغە ئانچە يېقىپتۇر شارار ئىلە شەۋقۇڭ،
كويۇپ كۇل ئولغۇسى تەۋىن ③ ئەتسە گەر مازارىمىنى.

قىلىپتۇ ئىشقى مېنى زار داغى سەرگەردان،
كەئىبەيىن ④ دەرئىل جىسىم خاكارىمىنى.

ھاۋايى گۇلرۇختىن دۇرمەن جام گۇلگۇن پوش،
ساۋۇرغۇسى كۇل ئىسى پەيكەرى ⑤ نازارىمىنى.

① فەخ (ئە) — قىسماق.

② سالوس (پ) — ھەلىكەز.

③ تەۋىن (ئە) — تاۋاب.

④ كەئىبەيىن (ئە) — مەككە - مەدەنە ئىككى كەئبە.

⑤ پەيكەر (پ) — سۇرەت.

ھۇجۇمى ئىشقىنى ئەيتۇرغە مەندۇمەن تىلسىز،
تايان قىلۇر چىرايىم گامى ھالى زارىمنى.

مەن ئاشمىيانىمە مەقسەدغە بىر كۈنى ئۇچۇم،
چىقارسا بەخت قەپەستىن بۇ مۇرغىزارىمنى.

يۈزى گۈل ئوزى گۈل سايەسى ئىرۇر ھەم گۈل،
ئولۇس دەيدۇ ئادەم گۈل، گۈل ئۇزارىمنى.

ئۇسال تەشەنەسىدۇرمەن بۇ رەك كىم مەشھۇر،
ئوشاتاس ئول قەدەبى ۋەسىل بىر خۇمارىمنى.

170 - غەزەل

بىراۋ كەلتۇردى سەندىن بىر پەرە ئەڭگىز پەيغامى،
ئىچۇردى ساقى رەئنا ماڭا گويا نەچە جامى.

لەبى لەئلىك تاماشاسىن قىلۇرمەنكىم لەبىم يەتەس،
كەمەن مەن شەككەرىستان ئىچرە زەھرابە ئاشامى.

كىل ئى نەززارە گەر سۇننى ئىلاھىغە ① تاماشا قىل،
يۈزى دەۋرىدە خەت پەيدا قۇياش ئەتراپىدا شامى.

① سۇننى ئىلاھ (ئە) — خۇدانىڭ ھۇنرى.

نۇچۇك قان پۈتمەيىن ئاغۇش ① بولسا ھەسرەتتە مەن،
لىبىدۇر لەئىل مەرجانى تېنىدۇر نوقرە خامى.

بۇ مەيخانە ئارا خوم - خۇم ② يۇتۇپ خۇنابىئە ھەسرەت،
لەبى لەئلىك مەيىدىن ئىچىمدىم بىر جورئىئە كامى.

مالاھەت كىشۇرىدە شوخ شەھىر ئاشۇپ سەنىكىم سەن،
جۇنۇن بازارىدا مەندۇرمە بىر رەسۋايى بەدنائى.

سەن ئى زاھىد شارابى سەلبىل ③ ئىچ ھور ئىلگىدىن،
ئىچەيمەن ساقىي مەنىۋىش قولىدىن جۇرئىيى جامى.

قۇيۇن تۇپراغىدىن مەن ئاپىرىدە ④ بولمىشەم مەشھۇر،
بۇرۇرمەن چورگىلىپ كىم يوقتۇمەندە ھىچ ئارامى.

171 - غەزەل

بېقىشلىرىڭ بىرەدۇر نەشىئى پىيالى مەي،
شەكەر لىبىڭ بىلە كول كاسەيى شاراپ ئىچەي.

كۈنۈمنى قىلدى قارا ئىشتىياق كېچەلىرى،
كوتەر پىراق نىقابىنكىم ئاي يۈزۈڭنى كورەي.

① ئاغۇش (پ) — قۇچاقلاش.
② خۇم - خۇم (پ) — گۈپ - گۈپ (سۇ، مەينى توختىماي ئىچىش).
③ شارابى سەلبىل (ئە) — چەننەت شارابى.
④ ئاپىرىدە (پ) — يارىتىلغان.

ئۇسال جامىنى گەردىشىگە كەلتۈر ئى ساقى،
نەچە پىراق ئوتىدا كويۇپ كاپاپ ئولەي.

شەھىدلىق شەرەپىن ئىستەرەم قولۇڭدا نىكىم،
ئېشىنغە تىغ ئىگەر ياقىنا شەمى گە ئوخشا كۈلەي.

كوزۇم قاراقليرىنى پىراق سىزغۇردى،
يۇرۇت چىراغى ۋىسالىڭ، كوزۇمنى روشەن ئېتەي.

نەزەردە جىلۋەگەر ئولخاسىكىم ئى كوزۇم نۇرى،
كوزۇم راۋاقليرىدا ساقى شەمى جاي ئىستەي.

سېنى رەقىپ بىلە كورسە، كەتكۈسى مەشھۇر،
كى رەشىك ئوتى ئارا كويگۈنچە پىراق ئوتىدا كويەي.

172 - غەزەل

تامۇسەخخەزدۇرمەنى مەيخورغە كامى ئالمى،
مەن سۈلەيمان دۇرمە ئىلگىمدە سۈلەيمان خاتىمى.

تا قىيامەت زەۋقىدە ئويغانمۇغۇم مەن تۇشتەكىم،
بولسا نەززارەم ۋىسالى ئالىمىنىڭ مەھرەمى.

قىل تاۋازۇ خەلىققە بولغانچە ئالى مەرتىبە،
خۇش نامادۇر ئاسمان ئۈستىدە ماھى نەۋخەمى ①.

① نەۋخەمى (پ) — يېڭى ئاينىڭ ئېگىلىشى.

چىقتى روھۇم پىشپازو جىسىم پاي ئەنداز بولۇپ،
كەدى تائەۋازە پەيزى مۇبارەك مەقدىمى.

روپروپۇم بۇ چىمەندە ئەشكى خۇنبارىم ئىرۇر،
بىر سېرىق كۈلدۈر يۈزۈم، گۈلرەڭ يېشىمنىڭ شەبىنىمى.

جەددىمىز ① مەشھۇر تاپتى مېھنىتو غەمدىن سىرشىت ②،
غەمدىن ئاباد بۇ جاھاندا يوقتۇر غەمسىز ئادىمى.

173 - غەزەل

ئىبەردىم قاسدى غەمدىنكى ئول رەئناغە پەيغامى،
كىم ئول ۋەھشى غازال ③ خاتىرى بولغاي مانا ئارامى.

پىراقنىڭ بەزمە ئىچرە ھەر دىمىدە قوش ئاياغ ئىچكۈم،
يېشىم گويا مەي گۈلگۈن ئىككى كوزۇم ئىكى جامى.

ھەمىشە روشىناللىق يۈزىدىن مەھرۇمەن ئەز بەس،
قارا ئەنجۇم قىلۇر سۈبەي نىشاتىمنى مېنىڭ، شامى.

نۇچۇك بولماي نەدىن بولماي ئول مەھۋەش گىرىپتارى،
كوخۇل سەيىرى ئۇچۇن ھەرچىنى زۇلپۇڭ ھەلقە دامى.

① جەد (ئە) — بوۋا، مەزىتى ئادەم.

② سىرشىت (ئە) — ئارىلاش.

③ ۋەھشى غازال (پ) — ياۋا كىيىك.

جاھان پەيمايى ھەيرەتمەن بىبايان گەردى ھەسرەتمەن.
قاچان راھەت ئالۇرمەن بولماس ئول ئاھۇ ماڭا زامى.

تاڭ ئەرمەس تور بىتمىم ياقۇت رەڭ ئولسا لىتاپەتتىن،
ئىلىبىڭ شەۋقىدە مەن خۇنابەرەڭ چۇن ياقۇتى شامى.

پەربىي ① خەلق ئۇچۇن زاھىد ئوزىنى خاكسار ② ئەيلەر،
قۇيار سەيياڭ دانە، تۇپراق ئاستىدا ئۇنىڭ دامى.

ئەگەر بولسا سۇخەن فەھى، قىلۇرمەن جەھىد سوز بىرلە،
سۇخەندەن سەيرىگە ھەر نوقتە بىردانە ئىرۇر دامى.

ماڭا ھاجى شىرپ ئات قويسالەر مەشھۇرى لايىقتۇر،
بولۇپ ئور يانكى ئۇزۇمدىن كويۇڭغا باغلاي ئىھرامى ③.

174 - غەزەل

غەمىدە ئاي يەڭلىغ سىزار، يارىدىن ئايرىلغان كىشى،
ۋەسىل پەيزىدىن تاپمايىن ھىچ تاپمىغاي سامان ④ كىشى.

بىلگۇسىدۇر روشناللىق قەدىرنى ۋەسىل ئايدىن،
شام، ھىجران ئىچرەمەن مەھجۇردەك قالغان كىشى.

① بىرپ (پ) — ئالداش.

② خاكسار (پ) — توپىغا مىلەگەن.

③ ئىھرام (ئە) — ھەجگە بەل باغلاش.

④ سامان (پ) — دەسپايە.

ھەرنەچەكىم ئىستەسەڭ مەندىن تاپالماسەن ۋۇجۇد.
كىرد يەڭلىغ مەن يانا سالقىندا ساۋۇرۇلغان كىشى.

شەمىنگە ئوخشا يانارسەن ئەيىش بەزمى ئىچرە كىم،
مەن كويۇبان ئىشتىياق ئوتىدا قاۋۇرۇلغان كىشى.

تۇتىلەر پەرياد كوتەرگەيلەر زەغەن ① ئاۋازىدىن،
بولمىغاي دانا بىلەن ھەمىنىشەن نادان كىشى.

زاھىدى بى رەڭگو بويغەسەن مېنى ئوخشاتمىغىل،
كۈلئۇزارى ئىشقىدىن مەشھۇرى بوي ئالغان كىشى.

176 - غەزەل

كورۇپمەن تاتۇشۇمدە ئەكىسى خۇرشىدى جامالىڭنى،
قاچان مەھرۇپىلەرگە بەرمىشەم تۇشتە خىيالىڭنى.

كوزۇم يوقتۇر كورەرگە ئوزگە كوزدە جىلۋەگەر بولسا،
سۇغارىپمەن قاراقنى سۇ قىلىپ زىبانا ھالىڭنى.

يۇرۇر مەستانە نەشئە پەرتتۇزىدىن يۇز قىزارتىپكىم،
قۇياش بىردەم ئىچىپ بىر جۇرئىيى جامى ۋىسالىڭنى.

بولۇبدۇر شەھۋەشى ئازادەلەر ئەزبەس نەزەر بەندى،
ئىككى سەييارە دەرلەر ئىشۋەدىن ئىككى غازالىڭنى ②.

① زەغەن (پ) — قارغا.

② ئىككى غازال (ئە) — ئىككى كىيىك كوزدىن كىنايە.

ساڭا كىم نەقىلاي ئۇستادىن مانەند① پىترەستكىم،
تەسەۋۋۇر لەۋھىغە تەسۋىر قىلمىدى مىسالگىنى.

زەھى ئەينى لىتاپەتتىن زەھى ئەينى نازاكەتتىن،
تەسەۋۋۇر كوزلىرى بىرلە كورۇپ بولماس جامالىگىنى.

كېچە - كۈندۈز زىننەت بولغاندىن ھەيرەت ئازادۇرەن،
كورۇبان گۈل يۈزىدە ئەنسىرىن بۇخەتتوخالىگىنى.

ھىزىن مەشھۇرغا يازماي چاپالەر مەشقىن ئەيلەرسەن،
ھەگەر كىم كاتىبى ئەمسال② يازمايدۇر ۋىسالگىنى.

176 - غەزەل

خەزەردىن ئوتتى ئەرته گۈل قابايى شوئلە رۇخسارى،
يانىش شەمىگە ئاخشام مەندۇمەن پەرۋانە بازارى.

ۋىسالى كوز تۇتار بولساڭ كوز ئاچ ھەركېچە ئۇيقۇدىن،
يۈزىنى كورسىتىش ئۇچۇن ئول ئاي ئىستەيدۇ بىدارى.

قويارمەن ئەيىپ ئوزۇمگە، يار ئىگەر بولسا مانغا بىمەھر،
ئۇزارى ئەكىسنى سالىماس كورۇپ كوزۇمدە زەنكارى③.

① مانەند (پ) — ئوخشاش.

② كاتىبى ئەمسال (ئە) — مىساللار كاتىبى، تەقدىر.

③ زەنكار (پ) — داتلاشقان.

ئىنايەت مەرھىمدۇر ھوققىغە ناز ئىچىدە پىشان،
ئىرۇر مەرھۇم بۇمەھجور① رەنجورى دىلئەپكارى.

كېتەرمەن بۇ جاھاندىن ئول جاھانغا بىزبان گويا،
نەچە نوكتە سۇردەيكىم تاپىدىم بىر نوكتەدان يارى.

ئىگەر قەدىر ئىستەسەڭ سەن بوريا توقىغىل بۇ شەھەر ئىچرە،
ماتائى نەزمىگە بۇ مۈلك ئىچرە يوق خېرىدارى.

راۋاج ئىستەرسەڭ مەشەۋرى بەلىخ ئىلە بۇخارا بار،
موغۇلۇستان، دوغۇلۇستان قاچان سوزگە تەلەپكارى.

177 - غەزەل

تۇشۇپتۇر جانىمە سوزى كورۇپ بىر شوئلە رۇخسارى،
كېلۇر بويى كابابى دىل چېكەرمەن ئاھەر بارى.

كوزى مەستانەگە بولۇندى كوڭلۇم ۋادە ئەسىر ئانداغ،
ئىرۇر مەخمۇرلەر گاھى نىگاھى جام سەر شارى②.

جېنىمنى قانچە ئورتەرسەن ساڭا كوڭلۇم قىزىر ئانچە،
كىم ئاتەشخا نەچە پەرۋانەلەرگە يوقتۇر گۈلزارى.

① مەھجور رەنجور (پ) — كېسەل ۋىسالدىن يىراقلاشقان.

② سەرشار (پ) — تولۇپ تاشقان جام.

پەلەك يەنلىغ جاھاندا زالىمى ئالىم ناما ① يوقتۇر.
قولدا تىغدۇر كىم كېچە باشدا دەستارى.

ھالاۋەتتىن قاچان چاپچار قېنىم ۋاقتى شاھادەتتە،
دىلئارامىم ئىرۇر بىر نازىنىم كىم غەزە خۇنخارى.

چىقارغىل باش، بەدەننىڭ نازىدىن دىدار كورگۇزگىل.
سىرى كويۇڭدا باقىپ ئولتۇرۇپتۇر بىر ئۇمىتۋارى.

ھالاۋەت يوقتۇرۇر ئول ئومىدىكىم يارسىز ئوتسە،
قۇيۇندەك چورۇلۇپ مەشھۇرى تاپماي ئوزىگە يارى.

① زالىمى ئالىم ناما (پ) — ئوزىنى ئالىم كورسىتىدىغان زالىم.

1 - تەرجىمى بەند (بۇغۇم قايتۇرۇش)

كورمەي سېنى ئول مەھى دىلئارام،

ئارام مانجا قاچان بولۇر رام.

كوردۇم ئى مەھى جاھان تاپ ①،

كوزدە شەكەر ئابدور شەكەر خاپ.

ئاي يۇزىگە قىلمايىن نەزارە،

نەزارە ياقاسى پارە - پارە.

كورسەم سېنى كۇندە كۇن كۇبەرمەن،

ھەر تۇن تولۇن ئاي كەبى تولۇرمەن.

دىدار سۇيى ئۇ ھايات سۇيى،

جان ئېرىقىدىن نىشات ② سۇيى.

جان بۇلبۇلنىڭ بەمىشتى ۋەسلىڭ،

فېردەۋسى نىگە سەرشىتى ۋەسلىڭ ③.

كورسەم سېنى شادمان بولۇرمەن،

يېڭى ياشىرىپ جاۋان بولۇرمەن.

سەنسىز جانىمە قەپەس ئىرۇر تەن،

① مەھى جاھان تاپ (پ) — دۇنيانى يۇرۇتىدىغان ئاي.

② نىشات (پ) — خوشلۇق سۇيى.

③ ۋىسال بىلەن ئارىلاشقان ئاھىڭ، يەنى قارىشىڭ جەننەتتۇر.

ئوزۇندۇر چەمەن ئىچرە گۈلخەن.
ئى ئىشۋە جاھانى شاھى،
ۋە ھوسنى سىپىرىنىڭكى ماھى.

بىر ئىشۋە ئوتى بىلەن كاپاپ ئەت،
بىر غەمزە ئوقى بىلەن خاراپ ئەت.
تا ھەشىر يۇرۇر كويە - كويە زار،
بەھۇش قىيامەت ئولسا بىمدار.
ئاراستە بولاي غېمى جاھاندىن،
ئازاد كىشاكشى زاماندىن.

ئوزۇمدىن - ئوزۇمنى مەن ئۇنۇتاي،
كوزۇمنى يۇزى بىلەن يورۇتاي.
مەجنۇننى كوردى لەيلى ئوز سوز،
توش - توشكە قويدى يۇزىگە يۇز.
ئى كوزلىرى ساھرى فۇسۇنساز ①،
ئى باشتىن - ئاياغ ئىشۋە پەرداز ②.

كىمدۇر ساخا بولماس ئول نەزەر بەند،
كوز ئۇچىدا بېقىشىغا خۇرسەند.
ئولتۇر مېنى گاھ قىيا باقىبان،
تىرگۈز گاھى لەبىگە لەپ قويۇپان.
ئولتۇر گاھى كوز قاراقى ئوزرە،
گاھى نەزەرىم راۋاقتى ئوزرە.

① فۇسۇنساز (پ) — ئەفزون ئوقۇغۇچى.
② ئىشۋە پەرداز (پ) — نازلانغۇچى.

كوركۈز گېمى خەندە شەكەررىز ①،
گاھى نىگەھى كىرىشمە ئامىز ②.
گاھ سەرۋ كەبى قويۇپ خىرام ئەت،
باشتىن مېنى زارىنى غۇلام ئەت.
ئولتۇرگىسى شەمئىدەك يانەبان،
يۇز شوئىشە ئە بەزمىگە ساچىبان.
پەرۋانەگە ئوخشا رەقىس ئۇرايىن،
يۇز شەۋق بىلەن پىدا بولايىن.
ئى ھوسنى تەجەللى يى ئىلاھى ③،
ئەتۋارى سىپىرىنىڭكى ماھى.

پاتەاس بۇ جاھانغا شاھى ھوسنۇك،
پورماھدۇر ئاسمانى ھوسنۇك.
سەن ھوسنى بىلەن يىگانە ھەم تاق،
ئەۋازەئى ھوسنۇك پور ئافاق ④.
گەر مەن سېنى ئاي دىسەم يۇزى يوق،
گەر مەن سېنى كۈن دىسەم كوزى يوق.
مۇشتاق ھەمە سېنى كۆرەرگە،
لەززارە كوزى بىلەن ئېتەرگە.
گەر ھەر كىشىنىڭ كۆرەر كوزى بار،
ئومىر ئىچرە سېنى كوزۇش ئۇچۇن زار.

① خەندە شەكەررىز (پ) — شېكەر توكۇدىغان كۆلك.

② كىرىشمە ئامىز (پ) — ناز ئارىلاش.

③ ھوسنى تەجەللى ئىلاھ (ئە) — خۇدانىڭ نۇر كوردۇنۇشىنىڭ ھوسنى.

④ پور ئافاق (ئە - پ) — ھوسنىڭ ئاۋازى دۇنيانى تولدۇرغان.

ھوسنۇڭ قۇياشى تولوۋ ئەيلەپ،

مەھرۇپلەر مەھسۇ مىسلى كەۋكەپ ①.

يۈز زىننەتى ھوسىن بىلەن سەن پاش،

يوقتۇر بۇ جاھاندا ساڭا ئوخشاش.

ئى ئىشۋە سومەندىگە ② سۇۋاران،

گويا پەلەك ئۈزۈر ماھى تابان.

سەن سەن ھەمە خۇبىلەرگە سەرۋەر،

سەن ماھىسەن ئۈزگەلەردۇر ئەختەر.

كورسەم سېنى كۈن يۈزى ساۋۇتتۇر،

ئاي كاسەسى ③ نۇردىن قۇرۇقتۇر.

بىر ھوسىن ساڭا ھەق بېرىپتۇر ئانداغ،

ئاي رەشك بىلەن ھەسەددەدۇر داغ.

كىم ھوسىن بىلەن ساڭا بىر اېو،

ھەر يەردە جەمىلەلەردۇر ④ چاكەر.

چەرخ ئۈزۈر دەستارەلەردۇر،

ھوسنۇڭ ئوتىدىن شارارەلەردۇر.

سەندىندۇر دىيارى ئىشۋە ئاباب،

مەندىندۇر بىنايى سەبىر ئاباب.

① كەۋكەپ (ئە) — يۇلتۇز.

② سومەند (پ) — ياخشى ئات.

③ كاسە (پ) — قاپا.

④ جەمىلە (ئە) — چىرايلىق.

ئى كوزلىرى ئەينى ئىشۋە ھەم نازە

ھەر تەرىزى ① نىگاھلىرى فەسۇن ساز.

ھەر بىر قىيا باقمىشىڭغە مەن زار،

ھەرغەمزە ۋە نازىڭگە گىرىپتار.

كىمدۇر ساڭا بولمىغاي نەزەربەند،

كوز ئۇچىدا باقمىشىڭغە خۇرسەند.

كىمدۇر ساڭا مۇپتىلا ئەمەستۇر،

ئىشقىڭ كويىدا گاداى ئەمەستۇر.

ھەيران ساڭا يۈز جاھان دىلى زار،

ھەر بىر باقمىشىڭغە مىڭ گىرىپتار.

ئاۋازە ھوسنۇڭ ئاسەاندا،

ئولتۇرادۇر ئاپتاپ قاندا.

مېھرىڭنى كورۇبان ئاي ئۇياتۇر،

يۈزىنى يوشۇرۇپ بۇلۇتقا پاتۇر.

بۇ ھوسىن ئىلە سەن جەمىلە ئالەم،

ئوزۇڭ ھەمە ھوسنۇڭ شەكلىڭ ئادەم.

ئى ھوسىن جامال خەلىپە ۋەش باش،

گويا يۈز ئۈزۈ ھىلال ۋەش قاش.

سىغماس بۇ جاھانغا شانى ھوسنۇڭ،

دەپتەر ئىچىگە بىيانى ھوسنۇڭ.

سەن دائىرە مىسالدىن تاش،

دەرمەن سېنى ئەمدى كىمگە ئوخشاش.

قاشىڭدا سېنىڭكى ئى پەرىرو،

① تەرىزى (پ) — تۈزلۈك.

ئاي بىرلە كۈن ئىككى قارە ھىندۇ①.

سەن كىشىۋىرى ھوسىن پادىشاھى،

چورەگدە جەمىللەر سىپاھى.

ئىشقىگدە تامام خەلق سوزان،

شەۋقىگ ئوتى ھەر تەرەپ فىروزان②.

كۈندىن - كۈنگە جامالىگ ئەفزون،

كۈن باشدا كېچەدىن قارا كۈن.

ئى زوھرە جەبىن③ ماھ پەيكەر،

يوقتۇر ساخا ھوسىندە بىراپەر.

باشتىن ئاياغىگ ھەمە لىتاپەت،

ئىشۋە يۇ، گىرىشە ۋە نازاكەت.

دەرمەن سېنى ھور يا پەرىزات،

بۇ ھوسىندە بولماس ئادىمىزات.

قەددىگدە قابايى دىلرالىق④.

پەرقىگدە كۈلاھى خود نامالىق.

كۈرسەم سېنى ھوشدىن كېتەرمەن،

گويما مەيى مەست نوش ئېتەرمەن.

پور نەششە ئىرۇر شارابى دىلدار،

مىگ مەست ئىرۇر بىر ئىچسە ھوشيار.

مەن زاردۇرمەن بۇ نەششە ئۇچۇن،

① قارە ھىندو (ئە) — ئاي بىلەن كۈننى قاراھىندىگە ئوخشىتىپ قىلىنغان ئەكس مۇبالىغە.

② فىروزان (پ) — يورۇتۇلغۇچى.

③ زوھرە جەبىن (ئە) — پىشانىسى چۈزۈلگەن يۇلتۇزدەك.

④ قابايى دىلرالىق (ئە - پ) — كۈمۈز ئالغۇچى تونى.

ئىككى كوزۇم ئىككى جام پورخۇن①.

ئى كوزلىرى شوخ خۇش بالاسەن،

جانىمنى قىيا باقمىپ قىياسەن.

مەر بېقىشىگدە مۇپتالامەن،

جانىم قۇربان ئوزۇم پىدامەن.

ياقساگ جانىمغە جاپا ئوتىمنى،

مەن ياندۇرمامەن ۋاپا ئوتىمنى.

جەبرىگ كورۇنۇر كوزۇمگە بىر ھور،

بىر نوقتەسى ئىككى نوقتە نۇر.

داغىگ ماخادۇر چىراغى سوزان②.

ئۇندىندۇر جانىم ئويى پىروزان.

دەردىگ لىبىگە جېنىم قۇيار لەپ،

ئۇ مەزى③ ھالاۋىتىنى كوزلەپ.

شەۋقىگ ماخا توتۇم ھەم غىزادۇر،

ئارام ئىرۇر روۋان ئەفزادۇر④.

ئىشقىگدە مېنىگ ئېزىز جانىم،

كىم قۇۋەتى جىسمى ناتاۋانىم.

ئى زۇمرە ھوسىن ئارا تاق،

ئەۋازە ھوسىنۇگىگە پور ئاپاق.

① جام پورخۇن (پ) — قان بىلەن تولغان جام.

② چىراغى سوزان (پ) — كويۇرگۇچى چىراق.

③ مەز (پ) — نەسبە.

④ روۋان ئەفزا (پ) — جاننى زىيادە قىلغۇچى.

كەلدى بۇ جاھانغا ماھى كەنتان ①،
 ئەۋازەسىگە پور ئولدى دەۋران.
 سەن كەلدىڭ ئېتى جاھاندىن ئوچتى،
 زىندانى قارا موشانغە توشتى.
 ھەر يەردەدۇر داستانى ھوسنۇڭ،
 ھەركىم لەبىدە بىيانى ھوسنۇڭ.
 تاھوسىن بىناسى تاپتى بۇتپىدا،
 بىر كەلمىدى سەن كەبى پەرىزات.
 دىۋانەدۇرمەن سېنى كورۇپمەن،
 پەرۋانەگە ئوخشا چورگۇلۇپمەن.
 پەرۋا مانجا يوقتۇر ھىچ سەندىن،
 مەنزۇر نەزەرىڭ باشقا مەندىن.
 دەرتەندۇرمەن بىناۋايى ئىشقىڭ،
 سەرگەشتەيى مۇپتالايى ئىشقىڭ.
 ئى قاشى قەلەم گىرىشمە ئىنشا ②،
 يۈز ھوسىن جامال سەندە ئىنشا ③.

بولماس ساخا ئوخشا شوخ تەنناز،
 پور ئىشۋە پور گىرىشمە ھەم ناز.
 ئى مەن سېنى كورمىگەي ئىدىم كاش،
 ئىشقى ئوتىدا كويمىگەي ئىدىم كاش.

① ماھى كەنتان (ئە) — كەنتان دىگەن جاينىڭ ئىسمى، يۈسۈپ پەيغەمبەردىن كىناپە.
 ② گىرىشمە ئىنشا (ئە - پ) — ناز - گىرىشمىنى يازغۇچى.
 ③ ئىنشا (ئە) — ئاشكارە.

كورديۇ كوزۇم كوڭۇل يۇگۇردى،
 مەندىن يۈزۇڭگە يۈزىن ئەۋۈردى.
 ئانداغكىم ئىكى كوزۇمدۇ سەندە،
 مىڭ شەۋق بىلەن ئوزۇمدۇ سەندە
 كورمەي سېنى نە قارار باردۇر،
 كوزلەر قاراقتا خارلەردۇر.
 كوزلەر سېنى كورمىسە ئەمەس كوز،
 گەر ئوز دىمىسە سېنى ئەمەس ئوز.
 كوز دەرمەن ئىگەر ۋىسال كورسە،
 كىم مەشئە لەيى جامال كورسە.
 ئى شوخى نىمگاھ غەمزە سەرمەست،
 مەئشۇقلۇق ئەيلىدىڭ چوبەربەست ①.

قالدىم بۇ جاھاندا ئاشىق ئولماي،
 ئۇزرا ② سەنمىگە ۋامىق ئولماي.
 تۇشتى مانجا يۈز شارارەئى ئىشقى،
 كويىدۇردى مېنى ھارارەئى ③ ئىشقى.
 كۈز مەنزىرى ئۇزرا جىلۋەگەرسەن،
 جان مەھفلى ئىچرە ئىشۋەگەرسەن.
 كورگۈزمىدى سەن كەبى دىل ئاشۇپ ④،
 بۇ شوخلۇق ئىلە بارغە مەھبۇپ.

① بەربەست (پ) — باغلىق.
 ② ئۇزرا (پ) — ۋامىق ئۇزرا ھىكايىسى.
 ③ ھارارە (ئە) — قىزىقلىق.
 ④ ئاشۇپ (پ) — پىتتە.

دۇۋانە ساخا جاھان- جاھان زار،
پەرۋانە ساخا ھەمدىل ئەپگار.

ھوسنۇڭگە ھەمە ئىرۇر دۇئاگۇي،

مىڭ كوز ئېچىبان ھەم لىقاچۇي ①.

ھەر ئاي ماخا مىڭ دۇئا ئېيىدۇر،

ھەركۇن ماخا ئىلتىجا كۇندۇر.

ئى شوخ دەر ھوسىن شوھرە ئاپاق ②.

لوتپۇڭ كوزى بىرلە بىر ماخا باق.

بولماي دىسى ۋەسىل سۇيىدىن ئول.

ياشتىن ئىككى كوزۇم ئىكى كول.

ئىشقىڭ ئوتىكىم ئولۇپ ھەم ئوچمەس،

جانىم داغى داغدىنمۇ كوچمەس.

جانىم سوزان كوزۇدۇر گىرىبان،

ئاتەش گەدە ئۇزۇرە ئىكى ئىمان ③.

بۇ ھال ھەمىشە مەندە پەيدا،

مەندۇرمە بۇرەڭ زار شەيدا.

ھەمال ماخا يارۇتۇپ شەمە،

يىغلايدۇ ئوت ئىچىدە كويۇپ شەمە.

مەندۇرمە كىتاپخانى ئىشقىڭ،

كويەندە ① داستانى ئىشقىڭ.

كوپتارغە كەلتۇرۇپتۇر ئىشقىڭ.

① لىقاچۇي (ئە) — ئۇچرىشىنى خالىغۇچى.

② شوھرە ئاپاق (ئە) — دۇنياغا مەشھۇر.

③ كويەندە (پ) — سوزلىگۇچى.

تەزىبەس مېنى كويدۇرۇپتۇر ئىشقىڭ.

سەن قىلما تارانلەر تۇنۇ - كۇن،

كويە چىقىدۇ كاپابىدىن ئۇن.

ئى ساقى گۇلتۇزار مەھۋەش،

جانىمغە توشۇپتۇ سەندىن ئاتەش.

بىر جام ۋىسال جامنى بەرگىل،

يۇزۇڭنى ئېچىپ جاھال بەرگىل.

ئىچمەي مەيى ۋەسىل تاقىيامەت،

ئىلكىمدە پىيالە نادامەت.

تاكەي ① يۇرەرم خۇمار تارتىپ،

ۋەسىلىڭ مېيىغە ئىنتىزار تارتىپ.

ئىچمەي مېيى ۋەسىل نەچە يۇگۇرگۇم،

ئىشقى ئوتىنى مەن نۇچۇڭ ئوچۇرگۇم.

باش بىرلە بۇ ئوت شارارە ئورمىش،

كوياكى شەرەرگە ② ياغ قۇيۇلمىش.

جانىمدا كاپاپ ئۇشۇ ئاتەش،

كوزۇمدە پورئاب ئۇشۇ ئاتەش.

يارەپ بۇ نە ئوتتۇركى ئوچمەس،

جان ئىچىگە كىم تۇشۇپتۇ كوچمەس.

ئى بەرقى سۇۋارە جاھان سوز،

ۋى شوئىلە ③ ئۇزار دىل ئەفرۇز.

① تاكەي (پ) — قاچانغىچە.

② شەرەر (ئە) — ئوچقۇن.

③ شوئىلە (ئە - پ) — كۆڭلۈنى يۇرۇتقۇچى دىلىنىڭ شولەسى.

شەمىڭ بېشىدىن مەن ئورۇلۇرمەن،
پەرۋانەگە ئوخشا چورگۇلۇرمەن.
جانىمغا توشۇپتۇ ئىشىق ئوتى،
سوزىشلىرىدىندۇر روھ قوتى.

سوزىش مەندە يوقتۇر ئۇيقۇ،
ئوتۇم تۇتۇشۇپ كويۇپ ئۇيقۇ.
ئارامسىز ھەم قارامسىز مەن،
تەمكىنسىز ھەم ۋىقارسىز مەن ①.

ئاشىقىغە ئىررۇ ھارام ئىھرام،
مەشۇقە شوخ بولمايىن رام.
جانىمغا تۇتۇشۇپتۇ سەندىن ئاتەش،
كوككە تۇتۇشۇپتۇ مەندىن ئاتەش.

ئۇچقۇنلىرىدىر سىتارە پەيكەر،
ئاندىن يۇرۇپ بۇ چەرخ ئەخزەر.
سەن مەندىن ئەمەس دەسى خەبەردار،
ئاھىم ئوتىدىن جاھان شەرەرزار.

كوزۇمدىن ئۇچۇپتۇ كوككە ئۇيقۇ،
كەلمەس كېچەلەر چىكەرە قوقۇ.
سەن بولمىساڭ ئى پەرى ماخا رام
مەن تەلبەگە يوقتۇر بىردەم ئارام.

يارەب نە ياماندۇر مۇپتالالىق،
بىمەھرىنىڭ كۆپىدا گادالىق.

① ۋىقار (ئە) — ئېغىر بېسىق. تەمكىن.

ساقى ماخا بىر پىيالە بەر،
مەي نەشئەسىدىن ناۋالە ① بەر.

ھەشەۋرى يۇرۇر خۇمار تارتىپ،
رەز ② قىزىغە ئىنتىزار تارتىپ.

بەرگىل مەيىنى خۇش بولايىن،
باشتىن ياشارپ جاۋان بولايىن.

دەۋران غېمى ئەيلىدى مېنى پىر،
كوكۇلۇمنى ئەسىر ئوزۇمنى دىلگىر.

مەنغە ئوخشاشكە سىتەھال يوقتۇر،
ئاھ ئۇرغىچە ھەم ماجال يوقتۇر.

پەريات بۇ دوزگار دوندىن،
مىڭ داد بۇچەرخى ۋازگۇندىن.

دەۋردە ماخا پىراغ يوقتۇر،
يۇرۇتۇر ئۇچۇن چىراغ يوقتۇر.

زۇلمەت گەدە ئىچرە ئولتۇرۇپمەن،
ئاي شوئىلىسىگە بېقىپ يۇرۇپمەن.

شەرىپنا ئاللا زىكىرىل ھىببى مەدامەتەن.

سەكەرخا بىھامىن قەبلى ئەن يەخلە قەلگەرمو ③.

① ناۋالە (ئە) — بېرىلمە.

② رەز (پ) — ئۇزۇم مەيدىن كىناپە.

③ دوستىنى ياتلاپ شاراپ ئىچتۇق، ئۇزۇم پارنىلىشىدىن ئىلگىرى مەست بولغانتۇق.

2. تەرجىمىسى بەند (بوغۇم قايتۇرۇش)

تولوۋ ئەتمەين داغى سۈبەي ئەلەست ①،
 مەن ئەردىم مېيى مېھرىدىن مەي پەرەست.
 ئەزەل شاھىدى ئىدى ساقى ماخا،
 ئۇدەمدىن بۇدەمگە مەن مەي پەرەست.
 توققۇز چەرخدىن ئىدى نەشئەم بەلەند،
 ئوزىن ئەرشى، يەردىن تۇتار ئەردى پەست.
 قەدەھتىن تېپىپتۇرمەن ئانچە پەرە،
 بولۇپتۇر تەرەپ ئالمى زىردەست ②.
 بېرىپتۇر شۇجائەت ③ مېيىنى ماخا،
 بېرىپتۇر بۇغەم لەشكىرىگە شىكەست.
 قىلۇر لەئىلدەك يۇزنى كۈلگۈن شاراپ،
 غېنى بولغۇسى مەي ئىچىپ تەئىدەست ④.
 كېلەلمەيدۇ مەن ھوش كۆيىمگە مەن،
 بولۇپ نەشئە قەللا بىمغە ⑤ پاي بەست ⑥.
 ئەزەل ساقىمدىن ئىچىپ جام ھال،
 نە باشتا خۇمارۇ نە قۇلدا ساپال.

① سۈبەي ئەلەست (ئە) — مەن خۇدايىڭلارمۇ - ئەمەسمۇ دەپ سوراغان
 ئاندا دېگەن ئۇقۇمدىكى سوز.
 ② زىردەست (پ) — قولى توۋەن، ئاجىزلىقتىن كىنايە.
 ③ شۇجائەت (ئە) — باتۇرلۇق.
 ④ تەئىدەست (پ) — قولى تار، قولى قىسقا، يوقسۇللۇقتىن كىنايە.
 ⑤ قەللاپ (ئە) — كەمەند.
 ⑥ پاي بەست (پ) — پۇتى باغلىق.

نە خۇش بادەكم كاسەسى تولۇنئاي،
 ئوزى ئاپتابى لەۋاممە ① فزاي.

نەدەي ساقى نىكمىم بىياندىن بەلەند،
 سىپاتىدا تىل شەمئىدەك خۇش جۇلاي.
 جۇلائى ساپا بىرلە نازۇكلىقى،
 ئۇشاق ھەر بىر ئىلگى ئىرۇر يېڭى ئاي.
 بولۇپ بادە ئوزرە رەخشان ھوباب،
 سۈرەييا ② ۋە ساقىپ ③، سۈھەيىل ④، سۈھاي ⑤.
 تېپىپ نەشئەسىدىن كىشى پەرتەۋى،
 بولۇر باش - ئاياغ ئاي كەبى پاساپاي.
 بۇخىل قولىدىن ئىچسە كىشى جام مەي،
 بولۇر ئوزى نەشئە فەرۇغدىن ئاي.
 ئۇرار ئاي - كۈن كەبى مەستانە رەقس،
 يۇرۇر مەست بەھۇش مىڭ يىل ۋە ئاي.
 ئەزەل ساقىمدىن ئىچىپ جام ھال،
 نە باشتا خۇمارۇ نە قۇلدا ساپال.

بۇ مەي بويىكىم بولمىسا گەر ۋەزان ⑥،
 تاپار ئەردى مەيخانە كىمىدىن نىشان.

① لەۋاممە (ئە) — شوللار.
 ② سۈرەييا (ئە) — ھۆكەر.
 ③ ساقىپ (ئە) — پاقىراق.
 ④ سۈھەيىل (ئە) — سېرىق يۇلتۇز.
 ⑤ سۈھاي (ئە) — كۆكۈش بىر يۇلتۇز.
 ⑥ ۋەزان (پ) — بويى ئىسكۈچى.

ئىككى چاچمىسا ئول مەي شۇ ئائىنى كىم،
 بولالايتتى ئول بەزىم يولغە راۋان.
 نىھانراق ① نازاكتە گۈل بويىدىن،
 مۇئەتتەردۇر ئاندىن مەشامى نىھان ②.
 باقا خۇمىدىن جۇش ئۇرغان بۇ مەي،
 بىر ئىچكەن ئىرۇر ئۇ تىرىك جاۋىيدان.
 زەبەس توئمە شىرىن ۋە زاھەت فىزا،
 بېغىشلار ھالاۋەت بىرۇر جانغا جان.
 قىلۇر قەتىدى يۈز خومى مەي ئېشىن،
 ئوزىدىن كېتەر، يەر تېپىپ نەشەدان.
 بولۇر زىكىرى قىلسا ئۇنى، تەلىخ كام،
 شەكەر نوشلەر كەبى شىرىن زابان.
 خۇش ئول بادە نوش ھول بولۇپتۇر لىي،
 بولۇپتۇر پەرەگە تولۇپ شادىمان.
 ئەزەل ساقسىدىن ئىچىپ جام ھال،
 نە باشتا خۇمارۇ نە قولدا ساپال.

نە خوش مەيىكىم ئامىختە ③ ئەترى ناپ،
 جاھان شامەسىنى ئىچەر گۈل پۇراپ.
 دەرەخشان ④ نورەخشان ئىرۇر كىم بۇرەك،
 شۇئائى تۇشۇپ مەھمۇ ئولۇر ئاپتاپ.

① نىھان (پ) — يوشۇرۇنراق.
 ② مەشامى نىھان (پ) — يوشۇرۇن پۇرايدىغان.
 ③ ئامىختە (پ) — ئارىلاش.
 ④ دەرەخشان (پ) — پاقىراق.

ئېرىپ ئابىدىن جان ساپالىق بولۇر،
 ئوت ئىچىگە گويا تۇشەر زەررە ناپ.
 بۇ مەي كەيىقى رەڭلەردە سەيلان ① قىلۇر،
 يۇگۇرگەن كەبى شىشەلەر ئىچەرە ئاب.
 نەخۇشۇدۇر ئۇشۇل بادەكەش قەۋمىكىم،
 كېلىپ شاندە (لايەموتو) ② خىتاپ.
 ئەزەل ساقسىدىن ئىچىپ جامى ھال،
 نە باشتا خۇمارۇ نە قولدا ساپال.

نە خۇش مەيىكىم، ئىچمەي بېغىشلار ئەسەر،
 لەۋەندىلەر يەنە مەي دەپ ئول زىكىر ئېتەر.
 بولۇر مەست قەۋمى قىبلە بىلەن،
 قىيامەتغىچە ئەقىل ھوشتىن كېتەر.
 بۇ بەھۇشلۇقتىن ئۇغا يوقتۇر ئار ③،
 بۇ سەرمەستلىكتىن تېخى پەخىر ئېتەر.
 رەگۇ ④ پەيلىرىگە يۇگۇرۇر پەرە،
 بار ئەزالىرى گۈلگە ئوخشا كۆلەر.
 فىزا بولغۇسىدۇر ھەمىشە پەرە،
 ئۇغا ھاجەت ئولماس يەنە توئمەلەر.
 ئىسكى كەۋىن ئىچەرە ئاڭا يوقتۇر غەم،
 كورۇپ سايەسىن، ۋەھشىدەك غەم قاچار.

① سەيلان (ئە) — ئاققۇچى.
 ② لايەموتو (ئە) — ئولمەيدۇ.
 ③ ئار (ئە) — نومۇس.
 ④ رەگ (پ) — تومۇر.

ھوغى لائوبالى ① ۋە رەسۋاناما،
خاراباتى دۇنياغا سالمام نەزەر.
قىلۇر نەشئەسىدىن پارامۇش ئوزىن،
تىگەر سەرتى ② بولسا بولۇر ھوشيار.
ئەزەل ساقسىدىن ئىچىپ جامى ھال،
نە باشتا خۇمارۇ نە قولدا ساپال.

تەخۇش بادىكىم خومدىن ئول جۇش ئۇرار.
كى بىر قەترە مەنىۋىشلەرگە تامار.
قىلۇر نەشئەسىدىن پارامۇش ئوزىن،
بولۇر جىلۋەگەر، ساقى گۈلئۇزار.
تىگەر نىم قەترە تاتىر ھەر كىشى،
تىگەر سەرتى بولسا بولۇر ھوشيار.
تىگەر بولسا بەدخۇي بەدكار ئول،
بولۇر خۇش پىشلىك ئىبادەت شۇنار.
قارا بولسا گەر تۇن كەبى نامەسى،
تاقارپ ساپاللىق بولۇر سۇبەي ۋار.
تىگەر بولسا ئىسيان توغيان ③ ئۇزە،
يانار ۋە تانار ئول ھىدايەت تاپار.
ئاجايىپ ئانغا ھاللەر يۈز بېرىرور،
يۇرۇر ئول ھەمە ئومرىدە جەزبەدار ④.

① ھوغى لائوبالى (ئە - پ) — ئوتقا تىۋىغۇچى پەرۋاسز ئاتەش پەرىس.
② سەرتى (ئە) — ھوشىز لاندۇرىدىغان باش ئاغرىقى.
③ توغيان (ئە) — ھەددىدىن ئارتۇق تاشقۇنلاش.
④ جەزبەدار (ئە - پ) — تارتىلىش.

ئەزەل ساقسىدىن ئىچىپ جامى ھال،
نە باشتا خۇمارۇ نە قولدا ساپال.
نە خۇش مەيكىم ئىرۇر جان ھەم جاھان.
غزايى رەگ ھەم قۇتى روھى راۋان.
بۆلەرگە بىرۇر سۇبە يەكلىغ ساپا،
قىلۇر كۇن كەبى يۈزنى تابىش نشان.
بىرۇر تەبىئى رۇخسارەسىگە جۇلا،
قىلۇر ئەقىل رۇتخسارنى ئەرغىمان ①.
چەمەندەك كوئۇللەرنى گۈل گۈل ئاچار.
ئوئا يەتىگەي بويى بادى خازەن.
چىقارۇر كوئۇلدىن بار ئەندۇھنى،
قىلۇر شاھلىق جامىدىن شادمان.
قېرىلەر ئىگەر قىلسالەر جور ئەنوش،
بولۇر خىزىر يەكلىغ ھەمە نەۋ جاۋان.
ئولۇم سايەسى بېشىغە تۇشەيىن،
كىم ئىدىرس ② يەكلىغ يۇرۇر جاۋىدان.
ئەزەل ساقسىدىن ئىچىپ جامى ھال،
نە باشتا خۇمارۇ نە قولدا ساپال.

نە خۇش مەيكىم ئول دەرتلەرگە داۋا،
ھەم زەنجىلەرگە لىقاسى شىپا.
سەبۋە مەتلەئىدىن ③ تولۇد ئەتسە ئول،

① ئەرغىمان (پ) — قىزىل لالە.
② ئىدىرس (ئە) — راۋايەتتە بېشىشتە مەڭگۈ بولغان پەيغەمبەر ئىسى.
③ سەبۋە مەتلەئى (ئە) — تۇغار تاغنىڭ جايىدىن تۇغۇپ چىققا.

بەررۇر جان كوزىگە قۇياشتەك چۇلا.
 جامالىغە ھەيراندۇر ئەقلى جاھان.
 جاھان ئىچرە كەلمەس بۇخىل خۇش لىقا.
 كوئۇل كوزگۇسىدە ئىگەر بولسا زەڭ ①.
 سىپاتىن ئىشىتىپ تاپار يۇز ساپا.
 ئىرۇر بەسكى مەيخانەسى داغى.
 ئۇنىڭ جۇش ھەم كەيپى بى ئىنتىھا.
 ئىگەر ياتسا تېمى تۇۋىدە مەرىز ②.
 تاپار سايەسى نەشئەسىدىن شىپا.
 ئىككى ئالەم ئىچرە يۇرەر مەھۇمەست.
 بولۇر مىسلى مەنسۇر ③ داستان سارا.
 ئەزەل ساقسىدىن ئىچىپ جامى ھال.
 نە باشتا خۇمارۇر نە قولدا ساپال.

نە خۇش مەيكىم ئول روھ ئەپزا ئىرۇر.
 كەئەسھا بى زەۋق ئاندىن ئەھيا ④ ئىرۇر.
 ئىگەر شوئەد چاچسا رۇخسارىدىن.
 كوئۇل روشەن ئولۇپ مۇجەللا ⑤ ئىرۇر.
 ئۇرار جۇش خۇمخانەئى قۇدىسىدىن.
 ئوزى ئالى كەيپى ئەئلا ئىرۇر.

- ① زەڭ (پ) — كىز، دات.
 ② مەرىز (ئە) — كېمەل.
 ③ مەنسۇر (ئە) — خۇدالىق داۋاسى قىلغانلىقتىن دارغا تارتىلغان كىشى.
 ④ ئەھيا (ئە) — تىرىلىگەن.
 ⑤ مۇجەللا (ئە) — جۇلالىق.

تە ئول مەشرىقىيۇ نە ئول مەغرىبى.
 تەرەپتىن پۇتۇنلەي مۇئەررا ① ئىرۇر.
 كىشى بارسا خۇمخانەسىگە ياۋۇق.
 ئىگەر كۇڭ ② ئوممى دو گويا ③ بولۇر.
 ئىگەر تارتسالەر دورىنى كوزگە.
 ئىگەر بولسا ئەئما ئۇ بىنا ④ ئىرۇر.
 تاپار نەشئە نىكىم پەرەھگە تولار.
 قابا يىرتىبان گۈلگە ئوخشا بولۇر.
 ئەزەل ساقسىدىن ئىچىپ جامى ھال.
 نە باشتا خۇمارۇ نە قولدا ساپال.

خۇش ئول مەيكىم ئارايى بەخشى جاھان.
 ئىرۇر نەشئەدارى ھەمە ئىنسو - جان.
 ئىرۇر مەۋجىلار ئاندىن ئەسرارلار.
 ئۇنىڭدىن كەررۇ بىيان ⑤ سەرگەرەن.
 كورۇنۇر ساپاسى سوبو ⑥ ئىچىدىن.
 نە رەئىگى پەلەك سافىدادۇر ئايان.
 ئېچىلۇر قۇلاق بولسا ھەر چەند پەندە.
 تىيارغا جىمىشى كەررۇ بىيان.

- ① مۇئەررا (ئە) — پالىئاج، خالى.
 ② كۇڭ (پ) — كاچا.
 ③ گويا (پ) — سوزلىگۈچى.
 ④ بىنا (پ) — كورگۈچى.
 ⑤ كەررۇ بىيان (ئە) — خۇداغا يېقىن پەرىشتەنەر.
 ⑥ سوبو (پ) — كوزا.

كشيدىن ئىشىتىسە سىپارش لارىن ①،
 بولۇر گۈل كەبى روھى خەندە پىشان ②،
 خازان پەسلىگە ئوخشا پەسلى باھار،
 قېرىلغى چىغدا بولۇر نەۋ جاھان.
 ئەزەل ساقسىدىن ئىچىپ جامى ھال،
 نە باشتا خۇمارۇ نە قولدا ساپال.

نە خوش مەيكى ئەيلەر خىرەدىنى ③ فوزۇن ④،
 كەمەيخارلەر ياشلىرىنى ئۇزۇن.
 ئىگەر قىلسا نادان تەمەنناسىنى،
 ئەفلاتونغا ئوخشا بولۇر زوپۇنون ⑤،
 بولۇر شادلىق ئۆزىرە يۈز شادلىق،
 قىلۇر كاھرابادەك ⑥ يۈزىن كاھگۈن ⑦،
 قىلۇر تابىدا كىم بۇرەك نۇرلۇق،
 ئوزىن دەر كېچە دەۋرىدە ئاي - كۈن.
 قىلۇر ئول نە ئەندىشە ئاخىرەت،
 نە پىكرى تەمەننايى ⑧ دۇنيايى دون.
 ئەزەل ساقسىدىن ئىچىپ جامى ھال،
 نە باشتا خۇمارۇ نە قولدا ساپال.

- ① سىپارش (پ) — تاپشۇرۇق.
- ② خەندە پىشان (پ) — كۈلكە چاچقۇچى.
- ③ خىرەد (پ) — ئەقىل.
- ④ فوزۇن (پ) — زىيادە.
- ⑤ زوپۇنون (ئە) — ھۈنەرۋەن.
- ⑥ كاھرابا (پ) — سامانى تارتقۇچى كەرۋا.
- ⑦ كاھگۈن (پ) — ساماندىك.
- ⑧ تەمەننا (ئە) — ئارزۇ.

نە خۇش مەيكىم ئول نە شىئەسى بىكران ①،
 كى تەئىسىرىدىن رەقس ئۇرار ئاسمان.
 تۇشۇپ بەھرىگە قەترە ئەكسىدىن،
 ئوزى بىرلە ماھىلەرى ھەم تەبان ②،
 بىباپان ماشامى تىپىپ بوينى،
 كىم ئاھۇسى ئالەمگە نوکپەت فىشان.
 بۇ مەي نە شىئەسى بىرلە سەرەستىدۇر،
 زىنەنزامانو مەكنو ماكان.
 بولۇر مەست مەدھوش ③ ئاسارىدىن ④،
 يۇتۇرۇپ ئوزىنى بولۇر بىنشان.
 ئەزەل ساقسىدىن ئىچىپ جامى ھال،
 نە باشتا خۇمارۇ نە قولدا ساپال.

نە خۇش مەيكىم ئولدۇر سەراسەر ئەسەر،
 ئەسەرلىرىدۇر پونبە ⑤ ئىچرە شەرەر.
 زىھى تاتىشىن تەبى گۈل بويمىدۇر،
 مۇئەتتەر بولۇر شەۋقىدە كىم كويەر.
 ۋۇجۇدىدا قالماس كۇدۇرەتلىرى،
 مۇجەللا بولۇر چۇن دۇرەخشان كوھەر.
 تاپار لەۋھىدە ياخشىلىقلەر رەقەم،
 نامازۇ، زاكاتۇ، ھەجۇ روزەلەر.

- ① بىكران (پ) — قىرغىغى يون.
- ② تەبان (پ) — تىپچەكلىگۈچى.
- ③ مەدھوش (پ) — ھوشسىز.
- ④ ئاسار (ئە) — ئىزلەر.
- ⑤ پونبە (پ) — پاختا.

ئەمەل نامەسىگە پۈتۈرلەر ساۋاپ.
خاتا خەتتىدىن ھىچ قالپاس ئەسەر.
ئىگەر بولسا ئاسى ① بولۇر ئابىد ئول.
سائادەت كېلۇر ھەم شاقاۋەت ② كېتەر.
قۇتۇلۇر ئىكى كەۋن ③ ئاشۇبىدىن.
بەھىشتى بولۇر دەۋزىخى بولسا گەر.

ئەزەل ساقسىدىن ئىچىپ جامى ھال،
نە باشتا خۇمارۇ نە قولدا ساپال.

نەخۇش مەيىكىم ئولدۇر سەراسەر ④ ساپا،
كى بىمارلەرغە بولۇر ئول شىپا.
ئىرۇر نۇر كەۋنو ⑤ ماكان ئول نەبار
ئىرۇر روھى ئالى نە ئولدۇر ھاۋا.
نە نۇرىكى زۇلەتتىن ئاندا ئەسەر،
نە روھى كىم ئول جىسمىغە ئاشنا.
ئېتى مەي ئىرۇر ئوخشىماس ھىچ مەي،
كىم ئىچكەن ساۋاپ ئىچىمگەندۇر گۇناھ.
تۇرار جۇش خۇمخانى ئى قۇدىسىدىن ⑥،
كەبەۋجى ساپادۇر ۋە جۇشى ⑦ باقا.

① ئاسى (ئە) — كۇناھكار.

② شاقاۋەت (ئە) — بەدبەختلىك.

③ كەۋن (ئە) — ئىككى ئالەم، بۇ دۇنيا - ئۇ دۇنيا.

④ سەراسەر (پ) — باشتىن - ئاخىر.

⑤ كەۋنو (ئە) — بازلوق دۇنيا.

⑥ خۇمخانى ئى قۇدىس (پ) — ئىلاھى كۆپ ئويلىرى.

⑦ جۇش (پ) — قاينىماق.

بۇ مەيدىن شۇجائەت تاپار تاپسا كىم،
قىلۇر ئول خۇرۇشۇ ھېمىشە سادا.
ئەزەل ساقسىدىن ئىچىپ جامى ھال،
نە باشتا خۇمارۇ نە قولدا ساپال.

نەخۇش مەيىكىم ئول رەئىكى رەخشان ئىرۇر،
قۇياش ياقۇتتىدىن دە رەخشان ئىرۇر.
تەجەللى ① تېخىنىڭكى ياقۇتى ئول،
نامانەندى لەئلى بەدەخشان ئىرۇر.
كوتەردى بۇ رەئنا يۈزىدىن نىقاپ،
كە ئەۋسايدىن جان خەروشان ② ئىرۇر.
ئىچىلدى گۈلى ھوسنى ھەم بولدى پاش،
قەدەكەشلىرى بۇلبۇل ئەلھان ئىرۇر.
پەرۇزان ③ بولۇر گەرچە سوز بىرلە ۋەسىنى،
بۇ مەي ۋەسىغىدە سوز پەرۇزان بولۇر.
ئىرۇر چەھرەسى شەمئى ئەفروختە،
چو پەرۋانە مەخمور رەقسان بولۇر.
بولۇپتۇر مەي كەيپىدە گويىا بۇرەڭ،
ھەمە جىسىم جانىم غەزەلخان ئىرۇر.

ئەزەل ساقسىدىن ئىچىپ جامى ھال،

نە باشتا خۇمارۇ نە قولدا ساپال.

① تەجەللى (ئە) — خۇدا نۇرىنىڭ ئوزىنى كۆرسىتىشى.

② خەروشان (پ) — پەرياد قىلغۇچى.

③ پەرۇزان (پ) — يۇرۇتقۇچى.

تە خۇش مەيىكىم ئىچسە بېغىشلار ساۋاپ،
ئىگەر ئىچمىدى تاپتى ئاسى خىتاپ.

ئېتى مەي ئۇچۇن بىلمەي ئەھلى ۋەرەھ ①.

كۆرۈپ مەستلەرنى. قىلۇرلەر ئىتاپ ②.

قۇيارلەر ئۇلارغا ھەمە ئاسى ئات،

بولۇرلەر سازاۋەر جورمو ③ ئىتاپ ④.

قاچان باردۇر پەرۋاسى يۈز تەئىنەدىن،

كىشىكىم بۇ مەيدىن ئىرۇر نەشئەپاپ.

كۆرەي دەپ ئىگەر بارسا دەۋزەخ سارى،

قاچان كەلگۈسىدۇر ئاخا نىم تاپ.

ئەزەل ساقسىدىن ئىچىپ جامى ھال،
نە باشتا خۇمارۇ نە قولدا ساپال.

نەخۇش مەيىكىم ئەيلەپ خۇم ئىچرە خورۇش،
ئۇرۇر كەينى تالىپلىرى ئىچرە جۇش.

تەمەنناسى كەيپۇ، تاماششاسى كەيپ،

تاقاززاسى كەيپۇ ئوزى ئەيشو نوش ⑤.

ئىچەي دەپ كىشى ئارزۇ ئەيلەسە،

تاپار نەشئە گويىكى ئەيلەپتۇ نوش.

كۆرۈنەس كۆزىگە ئوز، ئوزگەلەر،

① ئەھلى ۋەرەھ (ئە) — تەقۋادار.

② ئىتاپ (ئە) — تەنە - تاپا.

③ جورم (ئە) — گۇنا.

④ ئىتاپ (ئە) — ئازاپ.

⑤ نوش (پ) — ئىچمەك.

كېتەر پەھىم پىكرەت ئوچەر ئەقلو ھوش-
ئىگەر ئول دەمى ئۇرسا مەدھوش بولۇر،

ھاۋادا توپۇرلەر ① يەر ئۇزىرە ۋە ھوش.

چىقارور پەروبال روھانىيەت،

قىلۇر كۆكتە پەرۋاز مىسلى سورۇش ②.

يازار يۈز نىشات ۋە تەرەپ ③ خەتلىرىن،

ئىگەر بولسا لەۋھىدە غەمىدىن نوقۇش.

ئەزەل ساقسىدىن ئىچىپ جامى ھال،
نە باشتا خۇمارۇ نە قولدا ساپال.

نە خۇش مەيىكىم ئول نەشئەسى چاۋىدىن،
بىر ئىچكەن ئىكى كەۋىن ④ ئارا شادمان.

ئىچىپتۇرمە ئاندىن تېپىپتۇرمە كەيپ،

بېرىپتۇرمە ئوزۇن تېپىپتۇرمە جان.

ئىگەر بولسا ئەجزا ۋۇجۇدۇم چورۇپ،

توزۇسا ئىگەر گەرد بولۇپ ئۇستىخان.

بېشىدىن قاچان كەتكۈسى نەشئەسى،

بولۇپمەن بۇ نەشئە ئۇچۇن نەشئەدان ⑤.

قوپارمەن قىيامەتتە مەستانەۋار،

كى باشتىن ياشارىپ بولۇپ نەۋجاۋان.

① توپۇر (ئە) — قۇشلار.

② سورۇش (پ) — پەرىشتەلەر.

③ نىشات - تەرەپ (ئە) — خۇشۇلق.

④ كەۋىن (ئە) — ئىككى ئالەم، ئۇ دۇنيا - بۇ دۇنيا.

⑤ نەشئەدان (ئە - پ) — خۇشاللانغۇچى، ھوزۇرلانغۇچى.

ئەزەل ساقسىدىن ئىچىپ جامى ھال.
نە باشتا خۇمارۇ نە قولدا ساپال.

نە خۇش مەيكىم ئول ئەينى نوش روۋان ①.
قاچان تاپتى ئول مەينى نوشروۋان ②.
ھەمە ئىنسى ③ جانى بىلەن تەشەنسى،
سەرادىن ④ سۈرەياغىچە دىلكەشان ⑤.
سويۇنۇر دىلۇ، جان ئىچىپ چۈر ئەيى،
ئوزى دىلكۇشا نەشەسى زەۋقى جان.
ئىرۇر ئەكسى مەشۇق ئامىختە،
كى خەندەئشانو تەبەسسۇم فىشان.
ئاچار تەبىئىنى ھەم بېغىشلار پەرە،
قىلۇر ئىكى ئالەم ئارا شادمان.
بۇ مەيدىن كىشى جۇرئەيى نوش ئېتەر،
بولۇر بەزىم ئەپىش ئىچرە نوشروۋان.
ئەزەل ساقسىدىن ئىچىپ جامى ھال،
نە باشتا خۇمارۇ نە قولدا ساپال.

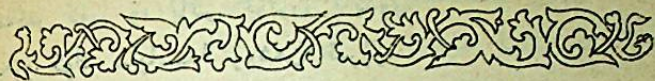
نە خۇش مەيكىم ئول ئالەمئارا ⑥ دۇر،

- ① ئەينى نوش روۋان (ئە - پ) — جان شىرنىسى، ھاياتلىق شىرنىسى.
- ② نوشروۋان (پ) — ئىراننىڭ بىر ئادىل شامى.
- ③ ئىنسى (ئە) — كىشلەر.
- ④ سەرا (ئە) — يەر ئاستى.
- ⑤ دىلكەشان (پ) — دىلنى تارتقۇچى.
- ⑥ ئالەمئارا (پ) — ئالەمنى زىننەتلىگەن.

مەكەر كۈن ۋە ياكى تولۇن ئايدۇر.
يەرۇ كوك ساپاسىدا روشەن ئىرۇر،
مەھەمەت ۋۇجۇدىدىن ئىنشا ① ئىرۇر.
ھەمە زەررەلەردۇر ھەمە قەترەلەر،
بۇ خۇرشىد تابان بۇ دەريايدۇر.
كىشىكىم تېپىپتۇر بۇ مەيدىن نىشان،
قىيامەت غېمىدىن نە پەرۋايدۇر.
ئىگەر چەندە مەشەۋرى ئاسى ئىرۇر.
بۇ مەيى زەۋقىدە مەھىۋ شەيدا ② ئىرۇر.
بولۇپتۇر بىھەم قەترى دۇر رىيىكىم،
ئوزى ساپ كوكلى مۇجەللايدۇر.
جاھان كارى - بارى بىلەن يوق ئىشى،
ئوزى ئوزگىدىن پەرد يەكتا ئىرۇر.
ئەزەل ساقسىدىن ئىچىپ جامى ھال،
نە باشتا خۇمارۇ نە قولدا ساپال.

- ① ئىنشا (ئە) — پەيدا بولغان.
- ② مەھىۋ شەيدا (ئە - پ) — يوقالغان، ئاشق.

مۇخەممەسلەر

1. مۇخەممەسى

قامىتىڭ رەپىتار بىلەن ئالەمنى سەرگەردان قىلۇر،
مىڭنى مەندەك ھەر بېقىشنىڭ ۋالەھەم ھەيران قىلۇر،
قاشلىرىڭ پەيۋەستە قەتلىمىگە قىلىچ ئورىيان ① قىلۇر،
كۆزلەردىڭنىڭ غەمزەسى ھەرلەھزە قەستى جان قىلۇر،
غۇنچە ئاغزىڭنىڭ كالامى ② غارىتى ③ ئىمان قىلۇر.

سالىدى باشمىغە قارا كۈنلەر مېنىڭ زالىم پىراق،

ئەيلىدى بىدادلەر جانمىغە كاپىر ئىشتىياق،

جەبىرلەر كورگۈزدى ئىشقىڭ تاقىتىمنى قىلدى تاق،

نازىنىم لەيلى يەڭلىغ رەھىم ئېتىپ ھالىمىغە باق،

كورسە مەجنۇن ھالىتىمىز ئاھ ئۇرۇپ ئەرمان قىلۇر.

① ئورىيان (ئە) — يالغاچلاش، تىغ-تارتىش.

② كالام (ئە) — سوز.

③ غارەت (ئە) — بۇلاڭ - تالاڭ.

ئى سەراپا ئىشقى زالىم ئەرىمدە ① بىدار پەن،

قاشلىرىڭ ھەرتارى ئاشىق قەتلىگە بىر تىغ زەن ②،

ھەر تەرەپ يۈز كوشتەلەر ھەرسارى مىڭ خۇنىن كېپەن ③،

كىرىپكىڭنىڭ ناز ئوقى ئوتتى ئاشىق باغرىدىن،

ھىچ كاپىر قىلمىغاي ئانكى، ئول مىزگان قىلۇر.

ۋاھ بولۇپتۇر كىم ماڭا ئول دىلرارا بىداد گەر،

ئاشىق ئەيلەپ مۇپتلاسىغە جاپا قىلماق ھۇنەر،

كورمىدىم بۇ رەڭدە زالىم نازىنى جىلۋەگەر،

يۈزىنى بىر كورگۈزۈپ يۈز رەڭدە ئەيلەپ جەبىرلەر،

يۈزىنى بىر كورگۈنۈم مىڭ جەبىرنى پىنھان قىلۇر.

بىر پەرى رۇخسارگە مەشھۇرى كوكلى زار ئىمىش،

شەۋقى تىغىدىن دىلى يۈزپارە ھەم خۇنبار ئىمىش،

تېخى ھەربىر قەترەسى يۈزجان بولۇپ ئىسار ④ ئىمىش،

يىلدا بىر قۇربان ئايى دەپ خەلق ئىچىدە بار ئىمىش،

جامىنى بىچارە ھەردەم ئوزىنى قۇربان قىلۇر.

شائىرنىڭ بۇ مۇخەممەسى كىلاسىك شائىر ئابدۇرەخمان جامى غەزىلىگە

قىلمىغاندۇر، جامى غەزىلىنىڭ مەتلىشى مۇنداق:

كوزلىرىڭنىڭ غەمزەسى ھەرلەھزە قەستى جان قىلۇر،

غۇنچە ئاغزىڭنىڭ كالامى غارىتى ئىمان قىلۇر.

① ئەرىمدە (ئە) — جىدەل، غەۋغا.

② تىغ زەن (پ) — تىغ ئۇرغۇچى.

③ خۇنىن كېپەن (پ) — قانلىق كېپەن.

④ ئىسار (ئە) — چېچىلغان.

يىلدا بىر قۇربان ئايى دەپ خەلق ئىچىدە ياز ئىزۇر،
چامى بىچارە ھەردەم ئوزىنى قۇربان قىلۇر.

مەشھۇرى بۇ غەزەلنى مۇخەممەسگە ئايلاندۇرغان.

قامىتىڭ رەپتار بىلەن ئالەمنى سەرگەردان قىلۇر،
مىڭنى مەندەك ھەر باقىشىڭ ۋالەھەم ھەيران قىلۇر،
قاشلىرىڭ پەيۋەستە قەتلىمىغە قىلىچ ئورپان قىلۇر،

مەشھۇرى:

كوزلىرىڭنىڭ غەمىسى ھەرلەھزە قەستى جان قىلۇر،
غۇنچە ئاغزىڭنىڭ كالامى غارىتى ئىمان قىلۇر.

چامى:

2. مۇخەممەس

بىر فىرئەشكىم پەرىشتەدىن ئىرۇر بى پاكرات،
بارچە نازۇك نازىنىلەردىن بەلەند ئىدراكرات ①،
مېھرى ئالەم تابىدىن رۇخسارى پەرتەۋناكرات ②،
كوكرىكىمدۇر سۇبەينىڭ پىراھىندىن چاكرات،
كىرىپكىم شەبنەم توكۇلگەن سەبىزدىن نەمناكرات.

① ئىدراكرات (ئە) — ئەقىللىقراق.

② پەرتەۋناكرات (پ) — ئۇرلۇقراق.

ۋە نەخۇش تەنسىز سىرىشتە بويى سۇنىۋىلدۇر ساڭا،
ھوسىن گۈلزارى ئارا ئوخشاش نۇچۇك گۈلدۇر ساڭا،
گۈلىشىڭدىن كۈل ئۈزەردە خەلق بۇلىۋادۇر ساڭا،
لەپلىرىڭدىن لەئىل ئالۇردا بارچە ئەل قۇلدۇر ساڭا،
جان بەرەردە بىر قولۇڭ يوق بەندەدىن چالاكرات.

قىلغۇسى مەئشۇق ۋەھشى خۇبى ئۇشاقىن كەمىن ①،
كىشۋادامىن ھەلقە - ھەلقە ئەتكۈسى چىن ئوزرە چىن،
تاپىمىدى بۇ ۋالەلەردە ② ئوزگە مەھۇ ھەم مەھرىدىن،
ئەلپى ئاندىن قويدى مەجنۇن كوكىلىگە رەختى غەمىن،
كىم يوق ئەردى مەنزىل ئول ۋادىدا ئاندىن پاكرات.

ئىشىق ئانداغ ئوت ئىرۇر كىم سىزغۇزۇپ ئاشق چىنىن،
ياغدۇرۇپ سوزىش بۇلۇتتىن بېشى ئوزرە يىغىن،
يوقۇلۇشتا تاپتى سالىك ③ ئوزىنى ئۇ ئوزىدىن،
گەرىپنايمىلى ساۋۇرسا ئادىملىق تۇپرىقىن،
ئاھ كىم يوقتۇر كىشى ئەھلى پىنادىن پاكرات.

دىمىكىل مەشھۇرى ئەھلى ئىشىق تەمكىنراق بولۇر،
شوتلە ئۇرسا ئىشىق دودى ئاھ رەنگىنراق بولۇر،
خەستە دىللەرغە بۇ غەم كەلسە غەمكىنراق بولۇر،

① كەمىن (ئە) — بوكتۇرەم.

② ۋالە (پ) — ئاتىق.

③ سالىك (ئە) — يول كەزگۈچى.

نەچچە ئوقلانسا ئاۋايى كۆڭلى زەخمىنراق بولۇر،
كۆرمۈدۈك زەخمىگە يەتكەن سارى بولغاي چالاكراق،

بۇ مۇخەممەس ناۋايىنىڭ:

كۆكرىكىمدۇر سۇبھىنىڭ پىراھىنىدىن چاكراق،
كىرىپكىم شەبنەم توكۈلگەن سەبىزىدىن نەمناكراق.

مەتلىشلىك غەزىلىگە باغلانغان مۇخەممۇپتۇر. ناۋايىنىڭ غەزىلى بۇنداق تۈگەيدۇ:

نەچچە ئوقلانسا ئاۋايى كۆڭلى زەخمىنراق بولۇر،
كۆرمۈدۈك زەخمىگە يەتكەن سارى بولغاي چالاكراق،

بىر فەردۋەشكىم پەرىشتەدىن ئىرۇر بى پاكراق،
مەشھۇرى: بارچە نازۇك نازىنىتلەردىن بەلەند ئىدراكراق،
مېھرى ئالەم تابىدىن رۇخسارى پەرتەۋ زاكراق،

كۆكرىكىمدۇر سۇبھىنىڭ پىراھىنىدىن چاكراق،
كىرىپكىم شەبنەم توكۈلگەن سەبىزىدىن نەمناكراق. ناۋايى:

3. مۇخەممەس ۋە مۇناجات

(شائىرنىڭ ئىلتىجا ۋە تەۋبەسى)

پادىشاھا رەھىم قىل ئاجىزۇ ھەيراندۇرمەن،
دەرت غەم تىغلىرىدىن بۇ جىگرى قاندۇرمەن،
ئاھ ھەسرەت ئوتىدىن سىنەسى بەرياندىرمەن ①،
كۆزدە ياش سىنەدە تاش ھالى پەرىشاندىرمەن،
دەرىدەر يۈرگۈچى ئەۋارەيى دەۋراندۇرمەن ②.

مېنى گۇمراھىدىن ③ ئەز بەسكى ئوتۇپتۇر تەقسىر،
دۇشەن ئىلگىدە بولۇپتۇرمە گىرىپتار ئەسىر،
يوقتۇرۇر مەن كىبى ئىسلام ئېلىدە بىر دىلگىر،
تاپالماي مەن ھەيران قۇتۇلۇرغە تەدبىر،
قەپەسى ئىچىدە مۇرغى بىپەرو ئەپغاندىرمەن.

زاتىڭ ئەۋجىگە تەسەۋۋۇر قىلا ئالماس پەرۋاز،
قۇش قاناتىدۇر سۇنۇق كۆڭكەرە قەسىر پىراز،
قويمىشەم دەرگاينىگە ناسىيەيى ④ ئەجىز نىياز،
مەن كېمىنە قۇلۇڭ ئۇ سەن سەبەندە نەۋاز،
مەغپىرەت ئەيلە گۇناھىمغە پۇشايپاندۇرمەن.

① بەريان (پ) — كاۋاپ.

② ئەۋارەيى دەۋراندۇرمەن (پ) — زامانىنىڭ ئەۋارىسى.

③ گۇمراھ (پ) — يولدىن ئازغان.

④ ناسىيە (ئە) — پىشانە.

تاپتى سۇلتۇلۇق قەلەبىدىن بۇ ھەممە قىشى رەقەم،
 كەرىش پەرىش مەلەكۈڭ ① مۈلكۈ ۋە ھوشۇ ئادەم،
 قۇرۇق تىلدا دەپتەرىدە ئىككى خەت ئىككى ئالەم،
 سەجدە ئەپەلەپ بارلىك قاشلىرىدەك قەدىلىرى خەم،
 مەن ئەزەل تاغدا سەجدە ساغما قىلغاندۇرمەن.

رەھبەتلىك دەرگاھىدىن يانەمدى ھىچ بەندە مولول،
 بەردىك ئەفپارغە ئەتۋارىدا ② لوتپۇڭ بىلە يول،
 بولدى دەرگاھىڭدا نىرئەۋن دۇئاسى مەقبۇل،
 ئەپلىدىك ھاجىتى شەددادنى ھەربار قىبۇل،
 ھاجىتىم ئەيلە راۋا بەندە پەرماندۇرمەن.

بولدى ئالەمدە ماخا فىسقىق فۇجۇر ③ ئەتەك پەن،
 باشلىرى راھى غەلەتكە ④ مېنى نەپسى رەھزەن،
 تۇنۇ - كۈن بولدى نىزارابات ماكانم مەسكەن،
 قويۇدۇم تەقۋاۋە تائەت يولغە كامى ⑤ مەن،
 ئەپەلەپ ئەندۇھ نادامەت جىگىرى قاندۇرمەن.

بارى ئىسيان ⑥ مېنىكىم نون كەبى ئەپەلەپ تۇنۇگۇن،

يەككە پەرنى قىسپتۇر تاھم ئىلىپىدىن كەردون،
 كىرىتى ① پىسقىدىن ئەزبەسىكى بولۇپبەن مەھزۇن،
 لوتپ ئىلە ئەپۋە ئىگەر قىلىسا ھالىمدۇر زوبون،
 كىم توموغ ئوتىدا مەن موغ كەبى سوزاندۇرمەن.

پىسقى لايى بىلە مەئسۇرلەر ئاباد ئەتتىم،
 تائەت ئويىنى بۇزۇپ پىسقى ئويى بۇنىاد ئەتتىم،
 روھى شەددادنى ھەر شەۋە بىلەن شاد ئەتتىم،
 ھەرنە ئەتتىم مەن ئوزۇم ئوزۇمە بىداد ئەتتىم،
 گەرچە ياندىم بۇ ئىشىدىن تېخى تەرساندۇرمەن.

ھەيىق ② يۈز ھەيىقى ئومۇر ئوتتى ئىبادەت قىلماي،
 زوھىد ③ سەرچە شەمسىدە ④ ھىچ تاھارەت قىلماي،
 قۇببە ⑤ ئەئمالمە ⑥ مەن ھىچ نادامەت قىلماي،
 بىر سەھەر ۋاقتى قوپۇپ زەۋق ئىلە تائەت قىلماي،
 خابى غەپلەت ⑦ بىلە كۈنى كېچە قىلغاندۇرمەن.

- ① كەسەت (ئە) — تولالوق.
- ② ھەيىق (ئە) — ئىست.
- ③ زوھىد (ئە) — زاھىتلىق.
- ④ سەرچەشە (پ) — بۇلاق بېشى.
- ⑤ قۇببە (پ) — سەت.
- ⑥ ئەئمال (ئە) — ئەمەللەر.
- ⑦ خابى غەپلەت (ئە - پ) — غەپلەت ئۇيقۇسى.

- ① مەلەك (ئە) — پەرىشتە.
- ② ئەتۋار (ئە) — قىلىق، تۇرۇق.
- ③ فىسقىق فۇجۇر (ئە) — بۇزۇقلۇق.
- ④ راھى غەلەت (ئە - پ) — خاتا يول.
- ⑤ كام (پ) — قەدەم.
- ⑥ بارى ئىسيان (ئە - پ) — كۇنا يۈكى.

تۇنۇ - كۈن بولدى مېنىڭ پىسىق ئىشرەت گاهىم،
ھەر سىرى كۆيىدا ئىبلىس لەئىن ① ھەمراھىم،
ئاقىبەت تەۋبىگە تەۋفىق بېرىپ ئاللاھىم،
كەلدى دەرگاھىڭە بۇ يۈزى قارا ئىبراھىم،
كۇناھ ئامۇرزە ② سەنو غەرقىدى ئىسپاندۇرمەن.

4. مۇخەمەس ۋە مەرسىيە

ئى ئەزىزاي! سوزى شىرىن زابانىم قايداسەن،
كوزلىرىمنىڭ كوزلىرى ئارامى جانىم قايداسەن،
مۇنىسىم ھەم مەھرىمىم مېھرىبانىم قايداسەن،
شەئىگە ئوخشاش چىراغى خانەدانىم قايداسەن،
كويىدۇرۇپ فۇرقەت ③ ئوتىدا دىلىستانىم قايداسەن،

سەن يېقىپ كەتتىڭ جېنىمغە ئوت بۇ ئوتتا كويىمىشەم،
ئوچكۇسى يوقتۇر بۇ ئوتنىڭ كۈل بولۇپ ساۋرۇلمىشەم،
تۇپرىغىڭ باشىدا مەن پەرۋانىدەك چورۇلمىشەم،
ئاي ھەم يىللار ساخا قۇرئان ئوقۇپ ئولتۇرمىشەم،
زەمەزىيەمنى ئىشتۇرگە نوكتەدانىم قايداسەن.

سەن تىرىك چاغىڭدا مەن قەدرىڭنى ياخشى بىلىمىدىم،
جان سۈيى بىرلە ساخا مەن پەۋىرىشلەر قىلىمىدىم،

- ① ئىبلىس لەئىن (پ) — لەئىنەت قىلىنغان شاپتان.
- ② ئامۇرزە (پ) — كوچۇرگۈچى.
- ③ فۇرقەت (ئە) — جۇدالىق.

سەن ماخا گۈل - گۈل ئېچىلدىڭ مەن ساخا ئېچىلمىدىم،
ئەلەھەر سۇمەھروموندە ① ئۇنىس ئۆلپەت ئالدىم،
ئەمدى قەدرىڭنى بىلۈرمەن قەدىردانىم قايداسەن.

قالدى بىر ئارمان ئىچىدە كىم، ساخا بولماي پىدا،
بولغۇچە فۇرقەت بالاسىغە بۇ يەڭلىغ مۇپتالا،
كورمەيىن سەن ئايىنى تۇن يەڭلىغ كۈنۈم بولدى قارا،
مۇنداغ ئەردى ئافرىنىش كۈنى ② پەرمانى خۇدا،
كەتتىڭ ئول پەرمان بىلەن پەيۋەند جانىم قايداسەن.

سەن بىلەن كوڭلۇم خۇش ئەردى كىم بىلەن خۇش ئەيلەيىن،
ئايرىلىپ سەندىن نۇچۇك يۈز قايغۇ يۈزىن كورمەيىن،
ئىشتىياقنىڭ ئوتىدا تۇن - كۈن نە ئۇچۇن كويىمەيىن،
ھەسرەت ئوتىدا ۋۇجۇدۇمنى نەدەپ كويىدۇرمەيىن،
دىلر ابايىم ③، دىلكۇشايمىم ④، دىلىستانىم ⑤ قايداسەن.

سەن كېتىپ ئى جانىجان جانىمدا راھەت قالمىدى،
زايىقەمدە ⑥ زەۋق تەبىئەت لىتاپەت قالمىدى،
پەيكىرىمدە شەۋق شەھرىمدە ھالاۋەت قالمىدى،

- ① ئەلەھەر سۇمەھروموندە (ئە) — بىر نەرسىگە نامراق بولسا مەھرۇم بولىدۇ.
- ② ئافرىنىش كۈنى (پ) — يارىتىلغان كۈن.
- ③ دىلر ابايىم (پ) — كوڭلۇمنى ئىلىتىۋىچى.
- ④ دىلكۇشايمىم (پ) — كوڭلۇمنى ئاچقۇچى.
- ⑤ دىلىستانىم (پ) — كوڭلۇمنى ئالغۇچى.
- ⑥ زايىقە (ئە) — تېتىملىق.

كوزلىرىمىدە نۇر، سوزۇمىدە سۇرايەت ① قالدى.

تەلىخ كامىدۇر مېنىڭ شەككەر پىشانىم قايداسەن.

ئەيلىدىڭ مەشھۇر ئاتىڭنى فۇرقەت ئوتىدا كاپاب،
كوزلىرىدىن قەترە - قەترە قان تامار گويماكى ئاب،
كۆڭلى ئاشۇپتە جېنى ئازۇردە ھالىدۇر خاراپ،
باردىڭ ئانداغ بىر جاھانغە كىم كىشى تاپقاي سوراپ،
مەن سېنى قايدىن تاپاي ساھىپقىرانىم قايداسەن.

مۇسەددەس (ئالتىلىك)

(دېدىم — دىدى)

دون ② سايە سالىدى بېشىمغە بىر سەرۋى سەربەلەندى ③،
كىم قەددى دىلاربا ئىدى رەپتارى دىل پۇسەند،
گوپتارغە كەلدى ناگاھ ئۇچۇپ لەئلى نوش خەندى ④،
بىر پىستە كوردۇم ئۇندا توكەر رىزە - رىزە ⑤ قەند،
سوردۇم مەگەر بۇ دۇرچى دەھەندۇر ⑥ دىدىم، دىدى،
رۇخرۇخ ⑦ داۋايى دەردى ناھانىڭ ئىرۇر سېنىڭ.

① سۇرايەت (ئە) — تەسىر.

② دون (پ) — تۇنۇگۇن.

③ سەرۋى سەربەلەند (پ) — بېشى ئۈستۈن سەرۋى.

④ نوش خەند (پ) — ھەسەلدەك كۆلكە، شىرىن كۆلكە.

⑤ رىزە - رىزە (پ) — پارچە - پارچە.

⑥ دۇرچى دەھەن (ئە) — قۇتا، ئېغىز قۇتىسى.

⑦ رۇخرۇخ (پ) — ۋاي - ۋۇي.

ئەككەن ھىلاى ئۈستىگە تەرىپى كۇلاھنى ①.

كوردۇم يۈزىدە ھەلقىمە زۇلپ سىياھنى،

زەخمىن تاغ ئەتتى كىزلىدى ئەبەر ② ئىچرە ماھنى ③،

دىل خۇپ كوككە ساۋۇرمىشلەر ئاھنى،

ئول پىچىتاپ ④ چوغ نە رەسەندۇر ⑤ دىدىم، دىدى،

دەۋرى روخۇمدا ⑥ رىشتە جانىگدۇر سېنىڭ.

سەيىر ئىلە سالىدى كۆزەر باقغە ئول سۇمەن ئۇزار،

ئەنۋارى زىپ زىننەت ئىلە پەسلى نەۋ باھار،

سالىش كۇل ئۇزرە سۇنبۇلى كۆزەر ⑦ مىشكىبار،

ياقمىش لەتىپ. ئاياغىغا كۇلبەرگى زەرنىگار،

نەسىن رەڭ لالە نەدىندۇر دىدىم، دىدى،

غەمزە خەدەڭگى ⑧ توككىلى قانىگدۇرۇر سېنىڭ.

دەرمىش پەرۇغى شەمىروخى كۇن چىراغىنە،

بىرنەچە خاردىن ئەلەم ئەرمىش ئاياغىنە،

دون سەرۋىدەك بېشىدا قەدەم كوز قۇلاغىنە،

سالىش شىكەستە سەرۋى قەددى كۇل پۇتاغىنە.

① تەرىپى كۇلاھ (پ) — كۇلاھنىڭ بىر تەرىپى.

② ئەبەر (پ) — بۇلۇت.

③ ماھ (پ) — ئاي.

④ پىچىتاپ (پ) — تولىغىنىش.

⑤ رەسەن (پ) — ئارقان.

⑥ دەۋرى روخۇم (پ) — يۇزۇم چۆرىسى.

⑦ كۆزەر (پ) — ئوتتەك.

⑧ خەدەڭ (پ) — ئوق.

كۈل بەرگىگە پىتكەن نە تىكەندۇر دىدىم، دىدىم
مىزگانى ئەشكى فشانگدۇرۇر ① سېنىڭ.

تۇشمىش ئۇزارى ئۆزۈرە مۇئەننەبەر سالاسىلى ②،

ئاشۇپتە ھال بولۇپ نەچچەبى سەبىر بىدىلى،

ئەقلىمنى غارەت ئەيلىدى شەكلى شامايلى،

كورسەتتى قامىتىن دىلو جان بولدى مايلى،

ۋە ۋە نەتورپە سەرۋى چەمەندۇر دىدىم، دىدىم

مەنزۇرى دىدە نەگەرانىگدۇرۇر ③ سېنىڭ.

سەيلى سەرەشكىم ئولدى راۋان خاكى كويىغە،

جان ۋالە بولدى لەئىل لىبى گوڧت كويىغە.

دىل ھوش دامى سىلسىلە مىشكى بويىغە،

ئول لەھزەكىم تۇشتى كوڭۇل زۇلپى رويىغە،

ئەقرەبگە ④ نە بۇ ۋەتەندۇر دىدىم، دىدىم،

پەھىم ئەيلەكىم خەتەر بۇ قىرانگدۇرۇر ⑤ سېنىڭ.

ئول سۇبھىدەمكى لالە نەسرىن سېلىپ نىقاپ،

كۈل چەھرەسىدىن ئالدى ساپا پەردە نىقاپ ⑥،

① مىزگانى ئەشكى فشان (پ) — ياش چاچار كىرىپك.

② مۇئەننەبەر سالاسىل (ئە) — ئەننەبەر دىگەن دورىدەك زەنجىرلەنگەن چاچ.

③ دىدە نەگاران (پ) — قارا كوز.

④ ئەقرەب (پ) — چايان.

⑤ قىران (ئە) — يېقىنلاشماق. كونا ئاسترونومىيىدە بىر يۇلتۇزنىڭ يەنە

بىر يۇلتۇزغا يېقىنلىشىشى.

⑥ پەردە نىقاپ (ئە - پ) — نىقاپ پەردىسى، چۆمبەردە.

گۇزارنى سەيىر ئەيلىدى ئول رەشكى ئاپتاپ،
شەبنەم نىسار ئەتتى يۈزى لوڭ - لوڭ ① خۇش ئاب،
بۇلار نە دۇر؟ نە دۇررى ئەدەندۇر؟ ② دىدىم، دىدىم،
ئەيتسام فۇزۇلى ئەشكى راۋانگدۇرۇر سېنىڭ.

بۇ مۇسەددەس فۇزۇلىنىڭ:

سۇردۇم مىگەر بۇ دۇرچى دەھەندۇر دىدىم، دىدىم،

رۇخۇرخ داۋايى دەردى ناھانگدۇرۇر سېنىڭ.

مەتلىملىك غەزىلىگە قىلىنغان. فۇزۇلىنىڭ بۇ غەزىلى مۇنداق تۈگەيدۇ:

بۇلار نە دۇر؟ نە دۇررى ئەدەندۇر؟ دىدىم، دىدىم،

ئەيتسام فۇزۇلى ئەشكى راۋانگدۇرۇر سېنىڭ.

شائىر بۇ دىۋاندا مەشھۇر كىلاسسىك شائىرلاردىن ئابدۇررەھمان جامى،
مىرئەلمىش ناۋايى ۋە فۇزۇلىلەرنىڭ ئەڭ پاساھەتلىك غەزەللىرىنى تاللاپ، ئۇنى
مۇخەممەسكە ئايلاندۇرغان.

مەراسىمىيە

مۇسەددەس (ئاتىلىك)

گىربىيان پارە قىل ئى دوستلەر كىم قەدىردان كەتتى،

قارا تۇندەك قارالىق بولمىمى پەرتەۋ فشان كەتتى،

① لوڭ - لوڭ (ئە) — مەرۋايىت.

② دۇررى ئەدەن (ئە) — ئەدەن دەرياسىدىن چىقىرىلغان مەرۋايىت.

تېنى يەر ئىچىگە كىردى روھى ئاسمان كەتتى،
كوڭۇلنى كىم بىلەن خوش ئەيلەيىن كىم قەدىردان كەتتى،
قاچان ئارام ئالۇر كوڭلۇم مېنىڭ ئارامى جان كەتتى،
مەن ئەمدى مېھىر كىمىدىن كوز تۇتارمەن مېھىربان كەتتى.

ۋۇجۇتلەر خۇبى ئەردى ۋۇجۇدى ئالەم ئاراسى،
باھاسىز گەۋھىرى ناياپ ① ئەردى زات يەكتاسى ②،
ھېمىشە مەۋج ئۇرار ئەردى ساخا ھەم چود دەرياسى،
سىرىشتە ئەردى دادۇ ئەدىل ئەئزا ۋە ئەجىزاسى،
شوتارى شەرىف ئىجراسى بىلە ئىسلام ئەھياسى ③،
راۋاجى رەۋىقى ئىسلام ھادى زامان ④ كەتتى.

زاماندا ھەم خەندىن لەپ ئەردى، كوزى گىرىيانلەر،
بولۇپ ئەردى گۈلۈ گۈلزارلىق دەشتۇ بايابانلەر،
پەرە بىرلە پاراغەت خانە ئەردى بەيتۈلئەھزانلەر،
تۇتۇپ جۇغىز ئوزىنى بۇلبۇل قىلۇر ئەردى يۈزئەلھانلەر،
كورۇپ پەررۇخ لىقاسىن شادمان ئەردى پەرىشانلەر،
قويۇپ داغى پىراقىن بۇ جاھاندىن ئول جاھان كەتتى.

ۋۇجۇددىدا ھەمە ئاسار سائادەت ئاشكارا ئەردى،
خۇدا جۇي ئىبادەت پىشە ھەم تائەت شوتار ئەردى،

- ① گەۋھىرى ناياپ (پ) — تېپىلماس گوھەر.
- ② زات - يەكتا (ئە - پ) — بىرلا زات.
- ③ ئەھيا (ئە) — تىرىلدۈرۈش.
- ④ ھادى زامان (ئە) — ۋاقىت ھىدايەتچىسى.

رەئىيەتپەرۋەر ھەم بومىن ناۋاز ھەم خەيىرزىز ئەردى،
بار ئەۋسافى ھەمدە بىرلەكىم ئەۋازە دار ئەردى،
نىكۇخۇيى، نىكۇگۇيى ①، نىكۇيى روزگار ② ئەردى،
ھەمە ياخشى سىپات ئەلە جاھانى جاۋىدان ③ كەتتى.

زىبەس زاتى شىرىپى ئەردىكىم رەۋنەق ئەفزايى ④ دىن،
شەرىئەت شەھرىگە بازالاپ ئىدىكىم ئايىنە ⑤ ئايىن،
ساخاۋەت پىشە ئەردى ئاخىرەت ئەندىشەسى ئايىن ⑥،
خالايمىق ئەردى دەۋرىدە جاھان تەشۋىشىدىن ئىدىن،
بىلۇرلەر ئەمدى بارچە ھۇشمەندىلەر قىمەتۇ قەدىرىن،
مادارى مۈلكىدىن ⑦ ھەم بائىسى ⑧ ئەمىنۇ ئامان كەتتى.

تامامى ئومىر ئىچرە كوردى دەۋلەت ئوزرە دەۋلەتلەر،
ئىتىغە چالدىلەر شاھانە ھەركۈن پاي نەۋبەتلەر،
سالاتىن ۋارشانلىق ئەردى ئاپاق ۋار شەۋكەتلەر،
دىدى يۈز ئەھسەنۇمىڭ ئاپىرىن ئەسۋابى ھىشەتلەر،
ئوچۇق قويدى كېچە - كۈندۈزدە دەد ⑨ ئەدلۇ ئادالەتلەر،
نۇچۇك ئاھ ئۇرماسۇن مەزلۇمكىم نوشىرۋان كەتتى.

- ① نىكۇگۇيى (پ) — ياخشى سوزلىگۈچى.
- ② نىكۇ روزگار (پ) — زامانىنىڭ ياخشىسى.
- ③ جاھانى جاۋىدان (ئە - پ) — مەڭگۈلۈك دۇنيا.
- ④ رەۋنەق ئەفزا (ئە - پ) — رەۋنەقنى زىيادە قىلغۇچى.
- ⑤ ئايىنە (پ) — شەھەرنى ئەينەكلىك قىلىش.
- ⑥ ئايىن (پ) — ئادەت.
- ⑦ مادارى مۈلك (ئە) — مەملىكەتنىڭ تايانچى.
- ⑧ بائىس (ئە) — سەۋەب.
- ⑨ دەد (پ) — نىشك.

راۋاجى ئالى تاھا ① نەسلى ئەردى خوجە ياسىن ②،
 پەلەك يەڭلىغ ساپالىق ئەردى يەر يۈزى ساپاسىدىن،
 يوق ئەردى كوزگۇ يەڭلىغ سىنەسىدە بىر غۇبارو كىن ③،
 قويۇپ ئەردى پەلەك يۈز ئىززەتۇ ئىكرام ئىلە ئاتىن،
 ئەزىزى خاجابەگ بىن سەيىد جالالودىن،
 بېرىپ جان جەددى ئەئلاسى ④ قېشىغە جاۋدان كەتتى.

ئولۇمنىڭ شەرىپتىن ئىچمەي نۇچۇك قالغۇسىدۇر ئادەم،
 بۇ بەزىم ئىچرە تۇتۇپ ساغەر ئەجەل ساقسى ئالماي دەم،
 مەيى جاۋىد ئىشرەت جامىدىن ئىچمەي ئوتۇپتۇر جەم،
 ئولۇم داغىغە ئالەم ھوققىسى تولغان يوق مەرھەم،
 ئەمۇنىسىلەر قالدۇر، نە دوسلەر نە مەرھومو ھەمدەم،
 كوز ئاچىپ كوز قاياشلەر ھەم قېرىنداشلەر قايان كەتتى.

تەسەۋۋۇر ئەيلىگىل بۇ ئالىمى پانىنى مەيخانە،
 ئەجەل بىر ساقىدۇر كىم ئىچرۇر ھەركىمگە پەيمانە،
 بۇ ئالەمدىن كېتەر ھەركىم ئىچىپ بۇ مەينى مەستانە،
 بولۇر ئەيۋانى شاھو كۈلبەدۇر ۋىش ۋەيرانە،
 بولۇر گەنجۇ ① خارايىنغە ئىگە بىرنەچچە بىگانە،
 بۇ ئالەمدىن زەرو - زىۋەر بىلەن كىم كامران كەتتى.

- ① ئالى تاھا (ئە) — مۇھەممەت پەيغەمبەرنىڭ ئەۋلادى.
- ② خوجە ياسىن (ئە) — مۇھەممەت پەيغەمبەرنىڭ ئىسىمى.
- ③ غۇبار كىن (ئە) — ئاداۋەت غۇبارى.
- ④ جەددى ئەئلا (ئە) — يۇقۇرى بۇۋىسى.
- ⑤ كەنج (پ) — غەزەنە.

نۇچۇك باغلاي كوكۇل مەشھۇرى ئومرۇمگە جاھان ئىچرە،
 نە يەڭلىغ نەقىش باغلار ئەكس كىم ئابى راۋان ئىچرە،
 نۇچۇك تۇزغۇم جاھاندا ئوق قاچان تۇرمەش كامان ئىچرە،
 بولۇرمەن ئاقىبەت ئۇن ئاسىيى ئاسمان ① ئىچرە،
 ئەجەل تىغىنى يەپ ئاخىردا ئولتۇرغۇمدۇر قان ئىچرە،
 كى ھەربىر جان ئەجەل پەيكانىنى ② يەپ باغرى قان كەتتى.

- ① ئاسىيى ئاسمان (ئە) — ئاسمان تۈگىمى.
- ② ئەجەل پەيكانى (ئە - پ) — ئەجەل ئوقىنىڭ بېشى.

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى قاز سالىق مىللەتلەرنىڭ قەدىمكى
قەسەرلىرىنى توپلاش، رەتلەش، نەشر قىلىشنى پىلانلاش رەھبەرلىك گۇرۇپپا
شىخانىسى ئۇيۇشتۇرغان.

新疆维吾尔自治区少数民族古籍整理出版规划领导小组
办公室组织整理·

دىۋان مەشھۇرى

ئاپتورى: ئىبراھىم مەشھۇرى

نەشرگە تەييارلىغۇچى: مەمتىمىن يۈسۈپ

مەسئۇل مۇھەررىرى: ئەخمەت زىيائى

قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى نەشر قىلدى

شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسى تارقىتىدۇ

قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى باسما زاۋۇدىدا بېسىلدى

فورماتى: 1092 × 787مىم 1/32، باسما تاۋىقى: 8، قىتۇرما ۋارىقى: 4

1985 - يىلى 8 - ئاي 1 - نەشرى

1985 - يىلى 9 - ئاي 1 - بېسىلىشى

تىراژى: 6.500—1

كىتاپ نومۇرى: M 10264—57 باھاسى: 0.64 يۈەن

麦希吾日诗集 (维文)

(古籍)

作者：依布拉音·麦希吾日

整理者：买买提伊明·玉素甫

责任编辑：艾合买德·孜亚依

喀什维吾尔文出版社出版

新疆新华书店发行

喀什维吾尔文出版社印刷厂印刷

787×1092毫米 32开本 8印张4插页

1985年8月第1版 1985年9月第1次印刷

印数：1—6·500

统一书号：M10264—57 定价：0·64元

مۇقاۋا، تىتوللارنى غازى ئەمەت،
يالتۇن غازىلار ئىشلىگەن.

كىتاب نومۇرى: 0264-56

باھاسى: 0.64